

ตามรอยพุทธจริยา

พุทธประวัติภาคภาษาธรรม

สิริวรรณ

ตามรอยพุทธจริยา

ผู้เขียน : สิริวิรุณ
จัดวางรูปเล่ม : ฝ่าย Artwork ของธรรมสภา
พิมพ์ครั้งแรก : มิถุนายน ๒๕๖๑
จำนวน : ๓,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนา ของธรรมสภา

เลขที่ ๑-๑๒ ถนนบรมราชชนนี ๑๑๙ เขตทวีวัฒนา กทม. ๑๐๑๗๐

โทร.๐๘๙-๒๑๐๕๑๓๓ โทรสาร.๐๒-๔๔๑๑๔๖๔ www.thammasapa.com

คำนำ

ตามรอยพุทธจริยา เป็นอรรถสาระที่รวมเรื่องพัฒนาการทางจิตวิญญาณของผู้เขียน ในฐานะนักอ่าน นักเขียน นักวิจัย และบัณฑิตปลายของชีวิตคือนักภาวนา

ความรู้สึกตอนหลบระเบิดในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง หรือแม้แต่ น้ำท่วมในกทม. ในปี พ.ศ. ๒๕๘๗ ก็ยังอยู่ในจิตในห้วงความรำลึกอยู่เสมอ

แม้เป็นเด็กมัธยมศึกษา ก็ยังอ่านหนังสือภายใต้แสงจันทร์เต็มดวง น้ำเต็มฝั่งคลอง ชีวิตยังสัมพันธ์กันด้วยตลาดน้ำ ยังทันการหุงข้าวแช่น้ำ ด้วยหม้อดิน และยังไม่เสื่อมสภาพแวดล้อมที่พลาสติกยังมิได้อุบัติขึ้นในโลก รู้สึกโชคดีจริงๆ ที่ได้รำลึกถึงวิถีชีวิตที่แนบชิดกับชีวิตดั้งเดิม

ขณะเขียนต้นฉบับนั่งอยู่คนเดียวท่ามกลางป่าเขา แต่รายล้อมไปด้วยเครื่องอุปโภคบริโภคทันสมัย และเต็มไปด้วยองค์ประกอบโพลีเมอร์หรือพลาสติก

ถึงแม้จะหวลสภาพแวดล้อมตอนเป็นเด็กกลับคืนไม่ได้ แต่ก็ยังระลึกอยู่ในห้วงความจำ สภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัยจากเทคโนโลยีทั้งปวง

เป็นสภาพความจำที่คนยุค ๔.๐ ไม่มีวันจินตนาการได้ แม้จะอ้างว่า ดูวิดีโอเก่าจากเฟซบุ๊กหรือช่องทางอื่น นั่นคือภาพมายา มิใช่ความรำลึกจาก ข้อมูลจริงในชีวิต ข้อมูลจริงที่อิสระจากอิทธิพลของเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ในฐานะเด็กว่าง่าย เดินตามรอยที่ผู้ใหญ่อบรม ข้าพเจ้าได้ปรับทัศนคติอย่างมาก เมื่อได้เข้าเป็นนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แต่ทัศนคติถูกปรับถูกถอนรากถอนโคนก็เพราะอิทธิพลจากการไปศึกษา ณ ต่างประเทศ ได้เห็นตึกรามบ้านช่องของยุโรปและอเมริกา ดูแล้วรู้สึกเจริญหูเจริญตาไปหมด หน้าที่ยังรู้สึกอัศจรรย์ในตึกสูงๆ ของมหานครนิวยอร์ก ในขณะที่ตึกสูงที่สุดของไทยในเวลานั้นคือตึกเจ็ดชั้นที่ข้าพเจ้าทำงานอยู่ หมายความว่า เทคโนโลยีที่ใช้ในไทยยังห่างไกลจากตะวันตกนั่นเอง

ไม่ต่างจากนักวิชาการสาขาอื่น ๆ ข้าพเจ้าคุ้นเคยกับการอ่านตำราภาษาอังกฤษ พุดไทยปนอังกฤษ และแทบไม่มีความรู้รอบตัวเกี่ยวกับประเทศไทยในขณะนั้น

ที่พูดนี้คือ เวลาที่ผ่านมาเกือบครึ่งศตวรรษ

ผู้สำเร็จปริญญาตรีในยุคนั้น จะถูกจองตัวให้ไปรับตำแหน่งใหญ่ๆ นี่ นั่น โนน ตั้งแต่ยังเรียนไม่สำเร็จ ตัวอย่างเช่น เพื่อนของข้าพเจ้าถูกจองให้เป็นผู้จัดการผลิตกระดาษชำระและผ้าอนามัย คนไทยในยุคนั้นยังไม่ว่าต้องใช้ของสองสิ่งนี้ในวิถีชีวิต

ข้าพเจ้าถูกเชิญให้เป็นอาจารย์อยู่ในคณะเดิม และเริ่มสนทนากับ บทบาทสมมติ ความเป็นอาจารย์และนิสิต ต่างกันแค่ชั่วข้ามคืน

ความคุ้นเคยกับ “ความไม่มี” แต่ต้องทำให้ “มี” เป็นโอกาสทองที่ทำให้ข้าพเจ้าไม่เคยหวั่นเกรงกับ “ความไม่รู้”

เริ่มต้นจากเป็นนักศึกษาปริญญาโทคนแรก บทบาทแรกคือ ต้องสั่งอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างห้องทดลอง และต้องหาเครื่องมือวิจัยด้วยความพยายามของตนเอง

ประสบการณ์ของชีวิตที่ไม่เคยรู้สึกแปลกกับ ความไม่มี แต่ต้องใช้ความพยายามทำให้มี ทำให้ข้าพเจ้าสามารถแทงทะลุพุทธปรัชญา “มีเหมือนไม่มี ไม่มีเหมือนมี” เพราะนี่คือวิถีชีวิตของข้าพเจ้าทุกเรื่อง

ลาออกจากราชการเพื่อปฏิบัติภาวนาในป่า ข้าพเจ้าเผชิญกับ “ความไม่มีภูมิรู้ในพุทธปรัชญาของตนเอง” และไม่สามารถแสวงหาได้จากบุคคลที่เป็นนักปฏิบัติด้วยกัน เพราะเขาเหล่านั้นเข้ามาเพราะศรัทธาอาจารย์ ไม่ใช่เพราะศรัทธาในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

“ธรรมโฆษณ์” ของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่เป็นการถอดพระธรรมเทศนาต่างกรรมต่างวาระ เป็นชุดพระธรรมเทศนาขนาดหนา ๕๐๐ หน้า ทั้งหมด ๖๐ เล่ม (ปัจจุบันถึง ๘๐ เล่ม) เป็นที่พึ่ง เป็นทางออก เป็นแผนที่ธรรมที่เหมาะสมกับข้าพเจ้าที่สุด

นอกจากท่านพุทธทาสภิกขุจะเป็นท่านแรกที่กล่าวว่า “การทำงานคือการปฏิบัติธรรม” ท่านยังเป็นท่านแรกที่แยก พุทธธรรมเป็นภาคภาษาคนและภาคภาษาธรรม

สำหรับข้าพเจ้าการเปรียบเทียบหลักของพุทธธรรมเป็นสองภาคจะคล้ายกับการสอนวิทยาศาสตร์ภาคทฤษฎี แต่ทว่ายังเป็นนักวิจัยไม่ได้ จนกว่าจะมีปฏิภาณนำภาคทฤษฎีประยุกต์กับหัวข้อวิจัยให้ได้ จึงจะทำงานวิจัยวิทยาศาสตร์ได้

พุทธธรรม ภาคภาษาคน ก็หมายถึงตัวปริยัติ แต่ถ้านำไปใช้ดับทุกข์ แก้ปัญหาชีวิตได้ต้องเป็นพุทธธรรม ภาคภาษาธรรม

“ตามรอยพุทธจริยา” คือพุทธประวัติภาคภาษาธรรม ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ ความแปลก (อินดี) อันเป็นเอกลักษณ์ของเจ้าชายสิทธัตถะ ที่แปลกจากผู้อื่นในสังคมยุคนั้น

“สภาวะต้องพัฒนา” คือ สภาวะของสติ สมาธิ สัมปชัญญะ ปัญญา ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เป็นความรู้สึที่ควรต้องมีเป็นภาคภาษาธรรม

“จิตว่าง” เป็นนิยามของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่หมายถึง ว่างจากการยึดถือว่ากู ว่าของกู ข้าพเจ้าได้ลอกธรรมวาตะจาก ป่วยสามเดือนเกิดสมุดเล่มนี้ ที่ท่านพุทธทาสภิกขุได้บันทึกไว้ในคราวอาพาธครั้งแรก (พ.ศ. ๒๕๓๕) โดยเพิ่มตัวอย่างการกระทำที่เป็นข้อมูลจริงลงไป

“ชีวิตกับสันติภาพ” เป็นความพยายามสร้างกรณีตัวอย่างเพื่อชี้ให้เห็นปาฏิหาริย์แห่งพุทธธรรม ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ดีแล้ว สามารถแก้ กั้น บรรเทา ปัญหาชีวิตของสังคมคนยุค ๔.๐ ได้ดีทุกมิติ

บุคคลสุญญตา-ธรรมสุญญตา เป็นบทสรุปจากการภาวนาของตนเองว่า ถ้าพิจารณาพระไตรลักษณ์โดยผ่านองค์ฌานจะได้บุคคลสุญญตา แต่ถ้าพิจารณาการไม่เกิดไม่ดับ หรือโลกุตตรธรรม ก็จะได้วิปัสสนาญาณโดยไม่ต้องผ่านฌาน เรียกว่า ธรรมสุญญตา

แต่วิมุติที่ได้จากบุคคลสุญญตา-ธรรมสุญญตา คือ ความหลุดพ้นโดยชอบ (สัมมาญาณะ) อันเดียวกัน

เพียงแต่ภาพลักษณ์ของบุคคลสุญญตาจะเน้นรูปแบบภายนอก ถ้าหากผู้ถึงธรรมสุญญตาจะคงรูปแบบความเป็นคนธรรมดาไว้

นี่ก็เป็นข้อพิสูจน์สุดท้าย บุคคลบุญญาภีต้องสัมพันธ์กับรูปแบบที่สังคมศรัทธาว่า ธรรมบุญญาภีจะคงความเป็นธรรมดาเอาไว้ รู้เห็นได้เฉพาะบุคคลที่ถึงแล้วซึ่งพุทธปรัชญาที่คล้ายคลึงกัน

สรุปก็คือ “ตามรอยพุทธจริยา” เป็นประสบการณ์ทางจิตจากการเป็นนักอ่าน นักเขียน นักวิจัย นักภาวนา คือ พุทธธรรม ภาคภาษาธรรม นั่นเอง

สิริวิรุณ

๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

คำอภัย

ขอกราบขอขมาต่อพุทธสาวก
ที่เป็นพุทธบริษัทสี่ตั้งแต่ครั้งพุทธกาล
ขอคารวะแต่บรรพชน
ผู้สานต่อพุทธธรรมด้วยวิถีชีวิตภาคภาษาธรรม
ขอแผ่บุญบารมีทั้งหมดทั้งสิ้น
เพื่อเป็นเครื่องบูชาทดแทนคุณของ
แผ่นดินธรรม-แผ่นดินทอง

สารบัญ

คำนำ.....	๓
คำอุทิศ.....	๘
สารบัญ.....	๙
❁ บทที่หนึ่ง : ตามรอยพุทธจริยา.....	๑๔
- ๑.๑ ความเป็นเอตทัคคะของเจ้าชายสีหัตถะ.....	๑๔
- ๑.๒ การตรัสรู้คือวันแห่งชัยชนะของมนุษย์.....	๑๘
- ๑.๓ ตำนานการตรัสรู้ของเจ้าชายสีหัตถะ.....	๒๓
- ๑.๔ พระทศพลญาณของพระพุทธเจ้า.....	๒๕
- ๑.๕ เอหิภิกขุอุปสัมปทา (พุทธประทานการบวช).....	๒๖
- ๑.๖ อุบายวิธียกเลิกความเชื่อเรื่องวรรณะ.....	๒๙
- ๑.๗ สตรีได้รับการยกย่องให้เป็นพุทธบริษัทเท่าเทียมบุรุษ.....	๓๐
- ๑.๘ การทำหน้าที่ของพุทธบริษัทสี่.....	๓๒
- ๑.๙ หลักการปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่เห็นต่าง (เจ้าลัทธิต่างๆ).....	๓๔
- ๑.๑๐ บัญญัติสุดล้ำค่าของพระพุทธเจ้า.....	๓๗
- ๑.๑๑ บทสรุปพุทธจริยา.....	๔๐
- ภาคผนวก บทที่ ๑ : ตามรอยพุทธจริยา.....	๔๒
❁ บทที่สอง : สภาวะธรรมที่ต้องพัฒนา.....	๔๕
- ๒.๑ คุณของพระรัตนตรัย.....	๔๕
- ๒.๒ คุณของทฤษฎีโครงสร้างของจิต.....	๔๗
- ๒.๓ คุณของสติที่พัฒนา.....	๕๑
- ๒.๔ คุณของสมาธิที่พัฒนา.....	๕๓
- ๒.๕ คุณของปัญญาจากการภาวนา.....	๕๘

- ๒.๖ คุณของสัมปชัญญะ (การรู้ตัวทั่วพร้อม).....๖๒
- ๒.๗ คุณของศรัทธา.....๖๔
- ภาคผนวกที่ ๑ : สัตตวรรค.....๖๘

❁ **บทที่สาม : จิตว่าง.....๗๒**

- ๓.๑ ข้อความต่อไปนี้ ลอกมาจาก “ป่วย ๓ เดือนเกิดสมุดเล่มนี้”
พุทธทาสภิกขุ.....๗๒
- ๓.๒ ข้อความต่อไปนี้ ลอกบางข้อ “ป่วย ๓ เดือนเกิดสมุดเล่มนี้”
พุทธทาสภิกขุ.....๗๓
- ๓.๓ ความว่างมีทุกอย่าง ไม่ใช่ไม่มีอะไรเลย.....๗๕
- ๓.๔ เห็นคุณค่าของความว่างในความว่าง แต่มิได้ยึดในคุณค่านั้น
ใช้ได้ประโยชน์เหลือหลาย.....๗๗
- ๓.๕ รับอารมณ์ดีมอารมณ์ด้วยความว่าง
ดีใจ-เสียใจ อร่อย-ไม่อร่อย เป็นเรื่องของความว่าง.....๗๘
- ๓.๖ เป็นอยู่ด้วยความว่าง ไม่มีสัญญาว่าตัวตน ว่างยิ่งกว่าเงา.....๘๐
- ๓.๗ ทำจิตให้ว่างจากความหมายตัวตนที่ห่อหุ้มจิต จิตยิ่งว่าง ยิ่งมี
อิสระในการเห็นความจริงตามธรรมชาติด้วยพุทธจิต.....๘๑
- ๓.๘ จิตว่างปราศจากหมอกควันแห่งอดีตตา (ตัวกู/ของกู)
จิตว่างเต็มไปด้วยแสงประกายสรที่ปราศจากกิเลส.....๘๓
- ๓.๙ ยิ่งว่าง ยิ่งมีความเป็นรัตนตรัย.....๘๔
- ๓.๑๐ ธรรม ๙ ตา.....๘๕
- ๓.๑๑ บทสรุป.....๘๗

- ๕.๙ บุคคลสุญญตา คือ การดับทุกข์ด้วยมิตีเส้นตรง.....๑๕๒
- ๕.๑๐ ธรรมสุญญตา
    คือ การดับทุกข์ด้วยอนัตตานุปัสสนาญาณ.....๑๕๖
- ๕.๑๑ บทสรุป.....๑๖๒
- การบริหารศีลธรรม.....๑๖๔
- กามสุขเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิต.....๑๖๖
- สิ่งเล็กๆ ที่ยิ่งใหญ่.....๑๖๘
- จุดเริ่มต้นที่ยิ่งใหญ่.....๑๖๙
- หน่วยเวลาคือจุดเริ่มต้นของทัฬหวิคูน.....๑๗๑
- ชีวิตคืออนัตตา อนัตตาคือชีวิต.....๑๗๒
- ศรัทธาในความดับ (นิโรธธาตุ).....๑๗๕
- ปัจจุบันขณะคือเอกขณะลักษณะของชีวิต.....๑๗๖
- จิตสากล.....๑๗๗
- ศรัทธาและปัญญาเป็นเรื่องของมนุษย์.....๑๗๘
- พุทธศรัทธาและพุทธปัญญา.....๑๘๐
- ภาคผนวก.....๑๘๒

ตามรอยพุทธจริยา

พุทธประวัติภาคภาษาธรรม

สิริวิรุณ

บทที่หนึ่ง : ตามรอยพุทธจริยา

๑.๑ ความเป็นเอตทัคคะของเจ้าชายสิทธัตถะ

พระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า (The Lord Buddha) เป็นพระสมัญญานามของบุรุษนามว่า **เจ้าชายสิทธัตถะ**

พระองค์ประสูติในวรรณะกษัตริย์ วรรณะที่สูงที่สุดของผู้คนในยุคนั้น พระราชบุพการีมีนามว่า พระเจ้าสุทโธทนะ และพระนางสิริมหามายา

ในจำนวนศาสดาเอกของศาสนาใหญ่ๆ ของโลก ประวัติของพระพุทธรูปเจ้ามีเรื่องราว มีเรื่องเล่า (ตำนาน) ยืดยาวมากที่สุด รวมทั้งพุทธประวัติยังกระจายอยู่หลากหลายภาษา แม้ภาษาอังกฤษก็ยังปรากฏพุทธประวัติที่เต็มไปด้วยกฤษฎาภินิหารที่เขียนโดยชนชาติอังกฤษ

พุทธประวัติภาคภาษาคน คือ พุทธประวัติที่เป็นบทศึกษาในชั้นเรียนของการศึกษาไทย แต่ท่านพุทธทาสภิกขุได้เน้นย้ำว่า พุทธประวัติที่พุทธบริษัทควรใส่ใจ คือ พฤติกรรมของพระองค์ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ท่านพุทธทาสได้เขียน พุทธจริยาจากพระไตรปิฎกของเถรวาท

พระพุทธรูปเจ้า คือ บุรุษผู้ตื่น รู้ เบิกบาน พระองค์คือพระโพธิสัตว์ที่ได้บำเพ็ญทศบารมีมาเต็มสามสัปต และเมื่อถึงช่วงเวลาเหมาะสม พระองค์พร้อมทั้งสมมิตรที่เคยสร้างบารมีร่วมกันก็มาเกิด ณ ประเทศอินเดียตอนเหนือ (ในขณะนั้น)

ตามตำนานระบุว่า ที่ประสูติ ที่ตรัสรู้ ที่แสดงปฐมเทศนา ที่ปรินิพพานของพระพุทธรูปเจ้าทุกพระองค์ จะอยู่ ณ ที่เดิม คือ ที่ที่เป็น

สังเขยสถานทั้งสี่ ที่ชาวพุทธนิยมไปสักการบูชาตนเอง สถานที่ที่
อ้างอิงมา ล้วนเป็นป่าที่น่ารื่นรมย์

ศาสนาพราหมณ์ได้แบ่งผู้คนเป็นสี่วรรณะ คือ วรรณะกษัตริย์
พราหมณ์ แพศย์ และศูทร แต่ละวรรณะถูกระบุว่า กำเนิดจากส่วนต่าง ๆ
ของพระพรหม มีหน้าที่ที่ต้องทำ จะเปลี่ยนและละเมิดวรรณะไม่ได้ บท
ลงโทษของผู้ฝ่าฝืนจะรุนแรงมาก

เมื่อเจ้าชายมีพระชนม์ได้ ๗ วัน (หนึ่งสัปดาห์) ได้มีพิธีฉลองพระอยู่
ตามพิธีกรรมของพราหมณ์ ได้มีการทำนายเจ้าชายน้อยผู้มืมหาปุริสลักษณะ
สอดคล้องกับความเชื่อของพราหมณ์ เป็นสองนัย

ถ้าเจ้าชายครองราชสมบัติ จะเป็นพระมหากษัตริย์

ถ้าออกบวช จะได้เป็นศาสดาเอกของโลก

พระเจ้าสุทโธทนะมีพระประสงค์อยากให้พระโอรสเป็นจักรพรรดิ
ผู้ยิ่งใหญ่ ด้วยเหตุนี้ พระองค์ทรงจัดการทุกกระบวนท่า เพื่อเตรียมให้
พระโอรสพร้อมเป็นผู้ปกครองที่เรืองอำนาจ

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะพระชันษาได้ ๗ ปี ทรงจัดครูมาสอนในพระ
ราชวัง ทุกวิชาที่กษัตริย์ควรรู้ เจ้าชายสิทธัตถะเรียนได้ไว ชำนาญ จนเป็น
ที่รักของครูผู้สอน

พระเจ้าสุทโธทนะเริ่มหวั่นไหว เมื่อเจ้าชายหลบพิธีกรรมแรกนาขวัญ
ไปนั่งสมาธิตามลำพัง

เมื่อพระองค์มีอายุได้ ๘ ชันษา พระเจ้าสุทโธทนะได้ทรงสร้าง
พระราชวังสามฤดูให้เป็นที่ประทับ ทรงจัดให้พระโอรสแวดล้อมด้วยเพื่อน

ข้าราชการบริพารวัยฉกรรจ์ และเต็มไปด้วยดนตรี การขับกล่อม พุดง่ายๆ
ปรนเปรอความสุขผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้พระราชโอรส ดีที่สุดเท่าที่
จะทำได้

อุปมาไม่ต่างจากลูกมหาเศรษฐีผู้คบบริโภคนิยม ที่ถูกประคบประหงม
ด้วยบรรยากาศที่ดีที่สุด ด้วยเครื่องฉาบทาดีที่สุดในห้องปรับอากาศ ไม่ว่า
ลูกอยากได้อะไร อยากทำอะไร ได้ทุกอย่างตามที่ปรารถนา หลับตาก็เห็น
เครื่องเล่นสนุก เสื้อผ้ามีแบรนด์ ฯลฯ ทุกอย่างปรนเปรอกันเต็มพิกัด

แต่เจ้าชายสิทธัตถะกลับมีพฤติกรรมผ่าเหล่าเกือบทุกเรื่อง กล่าวคือ
พระองค์มิได้ถือพระองค์ว่าเป็นลูกกษัตริย์ มิได้รังเกียจลูกชายของบริวาร
ที่มีวรรณะต่ำ ยังคงเรียกมาเล่นด้วย

ความเมตตา ความอ่อนน้อม ความสันโดษ สร้างความกังวลพระทัย
ให้พระเจ้าสุทโธทนะ เลยต้องหาคุณให้เจ้าชายตั้งแต่เยาว์วัย โดยหวังใจว่า
ความเป็นครอบครัวจะผูกมัดหัวใจของเจ้าชายสิทธัตถะไว้กับราชสมบัติ
ของกษัตริย์

ครั้งหนึ่ง ขณะประพาสเมืองกับนายฉันทะ พระองค์ทรงพบชาวเมือง
ที่ยากจนในวรรณะจัณฑาล แทนที่จะดูหมิ่นความยากจน ความสกปรก
ของคนเหล่านั้น เจ้าชายสิทธัตถะกลับสงสัยว่า เป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่
ความเป็นอยู่ต่างกันมหาศาล

หมายความว่า เจ้าชายสิทธัตถะต้องไม่รู้สึกรู้ว่า ดาราที่ทำท่าเต้น
แปลกๆ แต่งตัวล้ำยุค เป็นไอดอลของพระองค์อย่างแน่นอน ซึ่งเป็นความ
รู้สึกธรรมดาของวัยรุ่นที่เป็นลูกเศรษฐีในยุค ๔.๐

ความสงสัยถึงความไม่เท่าเทียมของความเป็นมนุษย์ ผุดบังเกิดในพระราชหฤทัย เจ้าชายสิทธัตถะไม่พอพระทัยมากยิ่งขึ้น เมื่ออาจารย์อธิบายว่า คนเหล่านั้นเกิดจากส่วนเท้าของพรหม จึงต้องยอมรับกรรมตามพรหมลิขิต

จินตนาการที่คิดว่ามนุษย์ควรมีความเท่าเทียมกัน มีสิทธิประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเหมือนกัน ไม่ใช่เต็มไปด้วยประเพณีที่มีอคติ ความสงสัยเป็นเหตุที่ลึกและเพิ่มกำลังทำให้ไม่สบายใจ สงสัยมากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับกรรมตามพรหมลิขิตของคนวรรณะต่ำ

จินตนาการที่แปลกจากเด็กและคนยุคเดียวกัน เป็นเหตุให้เกิดพุทธวิจ্ঞนะที่ยิ่งใหญ่ หลังจากการตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ และเป็นศาสนาที่สาวุชนเชื่อตาม คือ :-

หนึ่ง มนุษย์ทุกคน คือ เพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย

สอง มนุษย์ไม่ว่าจะถูกจัดในวรรณะใด ย่อมประเสริฐเหมือนกันหมด ถ้าหากมีความคิดชอบ (สัมมาทิฏฐิ) และดำรงชอบ (สัมมาสังกัปปะ)

สาม ถ้าคิดดี พูดดี ทำดี เมื่อไร เมื่อนั้นย่อมได้ชื่อว่าฤกษ์ดี ไม่ต้องคอยฤกษ์ยาม หรือบนบาน การบูชา (พรหม) จะช่วยอะไรได้

สี่ คนที่เป็นพรหม ถ้าไปทำนา ต้องได้ชื่อว่าชาวนา ถ้าไปทำข้าว ก็เป็นคนข้าว วรรณะที่เกิดจะช่วยอะไรได้

สมมุติว่า เจ้าชายสิทธัตถะกลับชาติมาเกิดในยุค ๔.๐ ซึ่งมีค่านิยมให้ค่าตัวนักฟุตบอลราคาแพงมหาศาล แต่นักฟุตบอลเปลี่ยนค่ายต้องประมูลกันด้วยเงินพันล้าน ซึ่งเป็นเงินทำให้เป็นมหาเศรษฐีได้ ค่าแรงของนักฟุตบอลไม่ว่าระดับชาติหรือระดับโลก สูงเฉียดกว่าค่าแรงกรรมกรเป็นพันเป็นหมื่นเท่า ทั้งๆ ที่ก็ต้องเสียเหงื่อจากการทำงานเหมือนกัน เจ้าชาย

สิทธิ์ดละยอมไม่เห็นนักฟุตบอลทีมชาติเป็นไอดอล แต่จะยิ่งทวีความสงสัยทำไมคนในสังคมจึงยอมรับอคติระหว่างมนุษยชาติ ทั้งๆ ที่เขาเป็นเพื่อนร่วมชาติของตนเอง นี่แหละคือความไม่ธรรมดาของจินตนาการของเจ้าชายสิทธิ์ดละ

๑.๒ การตรัสรู้คือวันแห่งชัยชนะของมนุษย์

เกิดมาเป็นมนุษย์ แทบไม่มีใครรู้คำตอบด้วยตนเองว่าทำไมความหวังจึงสร้างความทุกข์ ความไม่ได้รับความรักความเมตตาจากบุพการีจึงทุกข์ ความถูกดูหมิ่นเกลียดชังจึงทุกข์

ผู้ฉลาดแทบทุกคนเผ่า หาทางออกจากความทุกข์โดยการอ่อนน้อมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงเกิดพิธีบูชา ผีฟ้า พระเจ้า พระพรหม เทพเจ้ามากมายถูกนำมาอธิบาย แต่การทำพิธีกรรมมักจะถูกพันกับการสังเวชชีวิตสัตว์ ถ้ากลัวมากๆ ถึงกับสังเวชชีวิตมนุษย์และสัตว์ใหญ่วัว ควาย แกะ หมู ไก่ เป็ด อื่นๆ

ต่อมาการทำพิธีกรรมเข้าไปสัมพันธ์กับความมีอำนาจ ผู้ร่ำรวยจะทำพิธีใหญ่โตและสังเวชชีวิตครั้งละมากๆ พิธีกรรมที่ใหญ่โตเป็นสัญลักษณ์ของความมีอำนาจ อำนาจเงิน ชื่อเสียง อำนาจการปกครอง อำนาจบริหารจัดการ อำนาจยิ่งทวีมากขึ้นและแสดงออกด้วยพิธีกรรมที่ยิ่งใหญ่กว่าผู้อื่น

ทำไมต้องทำพิธีบูชาหรือทำพิธีกรรม

เพราะมนุษย์ต้องรักษาอำนาจที่มี ขยายอำนาจออกไปอีก รวมทั้งกลัวเจ็บ กลัวตาย สรรูปกลัวจะสูญเสียและพลัดพรากนั่นเอง จึงทำให้พิธีกรรมต่าง ๆ ไม่เคยตาย

เหตุแห่งความกลัวมีสามประการ คือ กามตัณหา อยากได้วัตถุ
ข้าวของ เครื่องประดับ เครื่องบำรุงบำเรอความสะดวกความสบาย ตลอด
จนความมีคนรัก ตั้งแต่แรกคลอด กามตัณหาที่ได้รับการพัฒนาให้ยิ่งขึ้น
ตามวัย

ภวตัณหา คือ ความอยากได้ อยากดี อยากมี อยากเป็น

วิภวตัณหา คือ ความไม่อยากได้ ไม่อยากดี ไม่อยากมี ไม่อยากเป็น

ในอารยธรรม กษัตริย์จะฝึกการรบ พักรบก็ล่าสัตว์ พิธีกรรมล่าสัตว์
นั้นใหญ่โต ฝึกม้า ฝึกสุนัขช่วยล่า การล่าชีวิตสัตว์ในป่า ในน้ำ ในทะเล
เป็นกีฬาเพื่อความบันเทิงของกษัตริย์ และราชวงศ์ผู้มีอำนาจ

มียกเว้น คือ เจ้าชายสิทธัตถะ แม้จะยิงธนูแม่นยำที่สุด ก็ไม่ยอมใช้
ชีวิตสัตว์เป็นเป้า ไม่ยอมล่าสัตว์ ไม่ยอมแสดงอำนาจข่มขี้อริราชที่วาระ
ต่ำกว่า คล้ายกับว่าตัณหาทั้งสามประเภทที่กล่าวมาไม่มีอำนาจในพระราช
หฤทัยของเจ้าชายสิทธัตถะ (ทรงเป็นอินดีตั้งแต่เล็ก)

นี่เองจึงเรียกว่าพระโพธิสัตว์

ใครก็ตามที่เกิดท่ามกลางความมั่งคั่ง พร้อมพรังด้วยอำนาจการ
ปกครอง แต่ยังเห็นใจผู้อยู่ใต้การปกครอง สมญานามว่าพระโพธิสัตว์
ทั้งนั้น เช่น ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของปวงชนชาวไทยเป็นต้น

ตามตำนานเล่าว่า ความที่เจ้าชายสิทธัตถะไม่เห็นด้วยกับความรู้
จากพระเวท อธิบายเรื่องการกำเนิดของมนุษย์จากส่วนต่างๆ ของพรหม
เช่น พราหมณ์เกิดมาจากพระโอษฐ์ของพรหม ชีวิตจึงมีหน้าที่สวดมนต์
ให้พร เป็นที่ปรึกษาของกษัตริย์ กษัตริย์ต้องถวายสิ่งของมากมายให้กับ
ผู้เป็นพราหมณ์ แต่เจ้าชายสิทธัตถะกลับเห็นใจวรรณะสุทร ที่ต้องทำงาน

หนัก ทำการเกษตร ต้องส่งส่วยให้กษัตริย์ ไม่มีสิทธิใดๆ ที่มนุษยย์สมควรได้รับ เพราะเกิดจากเท้าของพรหมจึงต้องทำงานเช่นนั้น

ความทุกข์ที่ซึมซับจากวิถีชีวิตของเพื่อนมนุษย์ เป็นแรงผลักดันให้เจ้าชายสิทธัตถะอยากค้นหาความจริงว่า ชีวิตคืออะไรกันแน่ และจะมีวิธีดับทุกข์ได้อย่างไร

ลักษณะการคิดนอกกรอบ ไม่ทำตามค่านิยมของสังคมยุคนั้น จึงเป็นความไม่เหมือนใครของเจ้าชาย (ความเป็นอินดี้มีสูงมาก)

และการที่เห็นสมณะ (ตามตำนานเล่าว่าเป็นเทวทูตที่ ๔ หมายถึง เทวดาแปลงร่างมาให้เจ้าชายสิทธัตถะเห็นระหว่างประพาสเมือง) ที่มีความสุข ด้วยการมีแค่งาน้ำ ไม่ทำ เสื้อผ้าติดกาย คำไหนนอนนั้น เก็บผลไม้ที่ตกเป็นอาหาร...ติดตามตรึงใจพระองค์ และทำให้เจ้าชายสิทธัตถะต้องการจะไปใช้ชีวิตชีวิตเช่นมุนีที่พบบ้าง เพื่อจะพบความจริงอะไรที่ยังสงสัยอยู่

คนๆ หนึ่งแวดล้อมด้วยกามวัตถุ ทั้งข้าวของ คนรัก บริวาร อำนาจมากมาย ตัดสินใจสละทุกอย่างไปบำเพ็ญเพียรห่างไกล จากเมืองที่เคยอยู่... ลองจินตนาการดูว่า จะมีค้นหาเหลืออยู่มากน้อยแค่ไหน มีใครในโลกนี้ทำได้บ้าง

เปรียบเทียบกับสังคมไทยที่รับความเจริญพัฒนาด้วยค่านิยมจากตะวันตก เราพัฒนาตามแนวความคิดตะวันตก เห็นดีเห็นงามกับการลงทุน การศึกษาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ทุ่มแรงกาย แรงใจ แรงปัญญา ผลักดันคนไทยทั้งประเทศให้พัฒนาทัดเทียมกับประเทศตะวันตก

จากอาหารง่ายๆ จับปลาจากคลอง ผักบุงต้มและร่อนน้ำฝนไว้ดื่ม ชีวิตที่เรียบง่ายกลมกลืนกับธรรมชาติถูกทำลายจนสิ้นซาก ไม่ต่างอะไรกับ

ปลาвах ช้าง เสือ ที่มีมนุษย์ล่าจากมหาสมุทร จากป่า จนกระทั่งสิ้นชาติพันธุ์ของสัตว์เหล่านั้น

เพราะความเชื่อได้รับการเปลี่ยนแนวคิดใหม่

นิยามของความเจริญพัฒนา คือ มุ่งหน้าสร้างสรรค์ไม่ให้มีการจบสิ้น

ไม่มีใครยอมตม่น้ำฝน อ้างว่า ท้องฟ้าเติมไปด้วยมลพิษ

ไม่มีใครใช้น้ำคลองเป็นน้ำอุปโภค ชีวิตที่เคยอาบน้ำ ชักผ้าในคลอง

หายไปจากแผ่นดินไทย

ต้องซักผ้าด้วยน้ำยาซักผ้า ในเครื่องซักผ้า บางบ้านแถมเครื่องอบผ้าต่างหาก ทั้งๆ ที่มีแดดทั้งปี

ต้องใช้น้ำประปา ไม่มีความสามารถหาน้ำอุปโภคอย่างแต่ก่อน

ต้องตม่น้ำจากขวด ต้องเทน้ำจากขวดเข้าปาก

แค่น้ำปัจจัยเดียว ก็เห็นภาพไม่รู้จบสิ้นและความเห็นแก่ตัวของมนุษย์เต็มโลก

เพราะขวดน้ำทำจากพลาสติก พลาสติกต้องมีก๊าซธรรมชาติเป็นสารตั้งต้น ก๊าซธรรมชาติต้องขุดจากทะเลและมหาสมุทร ต้องระเบิดท้องทะเล เจาะมหาสมุทรค้นหาก๊าซธรรมชาติ ระเบิดปูพรมใต้ท้องทะเล ทำให้สัตว์สูญเสียดวงเคราะห์ทั้งการทรงตัว การมีชีวิตผิวดวง มีปลาโลมา ปลาวาฬ เกยตื้น เพราะสูญเสียดวงเคราะห์ทั้งการรับคลื่นเสียง จากการท่นพั้งแรงระเบิดปูพรมไม่ไหว และการตม่น้ำเสร็จทั้งขวดพลาสติกกลวงถึงขยะในฐานะคนดีของสังคม (คิดได้แค่นี้) โดยเฉพาะน้ำท่วม ก็ทิ้งลงน้ำ ขวดพลาสติกจึงกลับไปกองใต้พื้นทะเล สร้างความวิปริตให้เกิดกับสัตว์น้ำนับไม่ถ้วนจินตนาการไม่ไหว

นี่หรือคือการเจริญพัฒนาในยุค ๔.๐

แค่ดื่มน้ำขวดเดียว แทนที่จะเกรงใจธรรมชาติ กลับทำให้การดื่มน้ำ เป็นการสร้างบาป ทำลายธรรมชาติผู้เป็นแม่อย่างเห็นแก่ตัวที่สุด ไม่ใช่แค่ ดื่มน้ำ ยังน้อมความเจริญจากยา เครื่องสำอางและสิ่งอำนวยความสะดวก ความรวดเร็วอีกนับไม่ถ้วน

ในฐานะชาวพุทธที่เคยสร้างบ้านแปลงเมืองโดยใช้ไตรสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) เป็นวิถีชีวิต ได้เปลี่ยนโฉมใหม่มาเป็นชาวไทยผู้ศิวิไลซ์ เดินตาม แฟชั่นที่ทันสมัย เยาวชนกรีดต้อนรับคารวะผู้พูดไทยไม่ได้ ไฮโซต้องแต่ง ตัวด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ติดแบรนด์ต่างประเทศ กินอาหารสไตล์ต่างประเทศ ร้อง เล่น เต้นรำ ดูกีฬาที่คนตะวันตกนิยม ไม่เชื่อในอำนาจของไตรสิกขา อีกต่อไป

หมายความว่าอะไร

หมายความว่า กำลังของตัณหาสาม คือ ติดกามวัตถุ ติดแบรนต์ ติดดารา ติดยา ติดเซ็กซ์ คือ กามตัณหา ติดฟุตบอล ติดร้อง เล่น เต้น ติดเกม คือ ภวตัณหา ติดการแข่งขัน ถ้าไม่ได้ก็บ่นบาน นี่คือ วิภวตัณหา กำลังของตัณหาสามของผู้คนยุค ๔.๐ ได้เพิ่มมากมายมหาศาล

ตัณหา (ความอยากสามประเภท) มีอำนาจปกปิดความจริงแท้ ได้แก่ ไม่เข้าใจ ไม่เห็น ไม่รู้จักทุกข์ (ทุกข์สังข์) ทรมานแต่งหน้า แต่งตา ทำศัลยกรรม ทรมานตนแปลก ๆ ฯลฯ ก็ไม่รู้ว่ นั่นคือความทุกข์

ผู้คนในยุค ๔.๐ ไม่สามารถมองเห็นทุกข์สังข์ที่ตนรับมาจากการ พัฒนา เมื่อมองไม่เห็นความทุกข์ จึงไม่รู้จักสาเหตุของความทุกข์ ยิ่งแก้ไข ยิ่งทุกข์ เช่น เป็นหนี้บัตรเครดิตใบที่หนึ่ง ก็ไปทำบัตรเครดิตใบที่สองมาแก้

ปัญหาบัตรเครดิตใบที่หนึ่ง หรือไปขายตัว ไปลักขโมย เช่นนี้เป็นต้น เพราะไม่เชื่อในอำนาจของศีลห้านั่นเอง

ลักษณะเช่นนี้ เรียกว่า มิฉฉาทิฏฐิ (ความคิดผิด) ซึ่งพระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ว่า เป็นของน่ากลัวยิ่งกว่าความน่ากลัวของสงครามโลก รวมกับภัยธรรมชาติรวมกับภัยจากโรคระบาด

แต่สังคมไทยกลับไม่แคร์พระพุทธวจนะ กลับเดินหน้าพัฒนาสังคมไทย ด้วยปรัชญาตะวันตกต่อไป (เดินหน้าประเทศไทยยุค ๔.๐)

ดังนั้น การตรัสรู้ที่เจ้าชายสิทธัตถะได้ผืนตนเองจากผู้หลงผิด มาเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน จึงเป็นแค่ตำนานลึกลับถึงอ่านและจำได้ แต่ก็หาได้สนใจความข้อนี้ เพราะอำนาจของตัณหาสามประการ ได้ปกปิดสิ่งที่ควรรู้ ควรใส่ใจไว้จนหมดสิ้นนั่นเอง

๑.๓ ตำนานการตรัสรู้ของเจ้าชายสิทธัตถะ

เจ้าชายสิทธัตถะได้เกิดความสำนึกว่า การทำการทดลองตามวิธีการที่ผู้อื่นวางหลักเกณฑ์ไว้นั้น หลังจากการทดลองจนหมดสิ้นแล้ว ก็ระลึกและสำนึกได้ว่า ไม่ใช่หนทางดับทุกข์แน่นอน

ด้วยเหตุนี้จึงทรงกลับคืนการฉันอาหาร ยกเลิกการทรมานตนด้วยวิธีแปลกๆ หลังจากที่สุขภาพร่างกายสมบูรณ์แล้ว ทรงระลึกถึงสมรรถนะของพระองค์เอง เช่น การใช้ลมหายใจทำสมาธิ ตลอดจนการทดลองทำสมาธิเข้มข้นที่ได้ศึกษาจากอาจารย์อุทกดาบสและอาหารดาบส

ในวันเพ็ญเดือนหก หลังจากการถวายข้าวมธุปายาสของนางสุชาดา เจ้าชายสิทธัตถะตั้งพระทัยว่า จะต้องค้นพบความจริงแท้ให้ได้

ทรงบัลลังก์ใต้ต้นโพธิ์ เข้าฌาน และพิจารณาความจริงของชีวิต ในที่สุดก็ทรงค้นพบว่า ที่แท้ชีวิตคืออำนาจของเหตุปัจจัยที่รวมตัวกันตามกฎของธรรมชาติธรรมดา และเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ ไม่มีอาตมันหรือตัวตนอมตะ ทรงบัญญัติสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด ควบคุมได้ยาก ไม่ได้เป็นไปตามความปรารถนา หรือตามการอ้อนวอน เจ้าชายสิทธัตถะได้เข้าอัสวักขยญาณ ตัดโมหะหมดสิ้น

ภายหลังที่ค้นพบความเป็นเหตุปัจจัยของชีวิต ทรงดำริว่า ปรากฏการณ์ของชีวิตที่ทรงค้นพบนี้ เป็นสิ่งที่เห็นได้ยาก เพราะคนทั้งหลายถูกตัณหาสามประการบังเอาไว้ (ตัณหาสามประเภทคือ เครื่องกั้นความจริงแท้)

- สัปดาห์ที่หนึ่ง ทรงอนุโลมและปฏิโลมเรื่องของกระบวนการเกิด และการดับทุกข์ (อิทัปปัจจยตา ปฏิจจสมุปบาท)
- สัปดาห์ที่สอง ทรงคู์บัลลังก์ จ้องมองดูต้นโพธิ์ที่ทรงระลึกชาติได้ว่า เคยบำเพ็ญเพียรมานาน (อนิมิสเจตีย์)
- สัปดาห์ที่สาม ทรงเดินจงกรมกลับไปมา (รัตนจงกรมเจตีย์)
- สัปดาห์ที่สี่ ทรงพิจารณาอภิธรรม (รัตนเจตีย์)
- สัปดาห์ที่ห้า ทรงเดินไปต้นอชปาลนิโครธ
- สัปดาห์ที่หก นั่งสมาธิใต้ต้นมุจลินท์
- สัปดาห์ที่เจ็ด นั่งสมาธิใต้ต้นราชายตนะ ทรงสนานพระวรกาย มีพราหมณ์สองรูปถวายข้าวตูก้อน ทรงเสวยเป็นมื้อแรก

๑.๔ พระทศพลญาณของพระพุทธเจ้า

ในเจ็ดสัปดาห์หลังการตรัสรู้ พระองค์ได้บ้นถือสีหนาท ได้ค้นพบเครื่องมือต่างๆ ในการสั่งสอน เพื่อประกาศสังขธรรม ได้แก่

- หนึ่ง ฐานาฐานญาณ รู้กฎธรรมชาติที่รู้ว่าอะไรเป็นไปได้ อะไรเป็นไปไม่ได้ แคไหน เพียงไร
- สอง กัมมวิปากญาณ หยั่งรู้แยกแยะของกรรมที่ซับซ้อนได้
- สาม สัพพัตถคามินีปฏิปทาญาณ หยั่งรู้ข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่สุคติทั้งปวง
- สี่ นานาธาตุญาณ หยั่งรู้สภาวะต่างๆ ที่รวมกันเป็นโลก
- ห้า นานาอิมุตติกญาณ หยั่งรู้ความโน้มเอียงของสัตว์ทั้งหลาย
- หก อินทริยปรปริยัตตญาณ หยั่งรู้ความยิ่งและความหย่อนแห่งอินทริยสัตว์
- เจ็ด ฌานาทิสังกิเลสาทิญาณ หยั่งรู้เหตุของฌาน วิโมกข์ สมาบัติ
- แปด ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ หยั่งรู้การระลึกชาติในหนหลัง
- เก้า จุตูปปาตญาณ หยั่งรู้จุดิและอุบัติของสัตว์ทั้งหลายที่ต้องเป็นไปตามกรรม
- สิบ อาสวกขยญาณ หยั่งรู้ความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย

ที่ลอกหัวข้อพระทศพลญาณมาให้ดู เพื่อจะเห็นความอัศจรรย์ของการตรัสรู้ ซึ่งต้องอาศัยบารมี ๓๐ ทศ ที่พระองค์ได้สะสมในฐานะพระโพธิสัตว์มาเนิ่นนาน

การเกิดมาในยุคที่มีพระพุทธเจ้าตรัสรู้และประกาศพระสัทธรรม จึงเป็นของที่หาได้ยาก

การเกิดมาในสถานที่ที่พระอริยสงฆ์ประกาศพระสัทธรรมจึงเป็นของที่หาได้ยาก

การเกิดมาใต้ร่างกายมนุษย์ ได้อยู่กับครอบครัวหรือสถาบันที่สอนสัมมาทิฎฐิ ก็เป็นสิ่งที่หาได้ยาก

การได้ศรัทธาและปฏิบัติตามบัญญัติที่พระพุทธองค์ทรงวางแบบแผนไว้ ยิ่งยากที่สุด โดยเฉพาะยากมากที่ยุคนี้เป็นยุคของโลกาภิวัตน์ ที่นำลัทธิบริโภคนิยมมาแทรกในจิตวิญญาณและทำให้ผู้คนเข้าใจผิดว่า การคิดตามแย้งชิงคามวัตถุมาเป็นของตนเป็นความอัจฉริยะของมนุษย์ ที่แท้คือการเพิ่มกำลังค้นหาสามนั่นเอง

๑.๕ เอหิภิกขุอุปสัมปทา (พุทธประทานการบวช)

พุทธจักขุ หมายถึงสมรรถนะที่มีเฉพาะในพระพุทธเจ้า ไม่มีในพุทธสาวกได้แก่ อินทรีย์ปโรปริยัตติญาณ (รู้ความหยั่งและความหย่อนของอินทรีย์ของสัตว์ทั้งหลาย) และอาสยานุสนยญาณ (ความหยั่งรู้อัธยาศัยของสัตว์ทั้งหลาย) ด้วยเหตุนี้จึงตรัสธรรมให้เหมาะแก่ผู้ฟัง ทำให้ผู้นั้นบรรลุธรรมโดยฉับพลันหรือโดยง่าย

ตามตำนานเล่าว่า พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์เป็นกลุ่มแรก และแสดงพระปฐมเทศนาได้ชื่อ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ปฐมเทศนาที่ตรัส คือ การไม่ควรสุดโต่งสองทาง (กามสุขัลลิกานุโยคและอตักกิลมณานุโยค) เมื่อตรัสจบ ท่านโกณฑัญญะได้ธรรมจักขุบรรลุโสดาบันทันที

ถ้าจะวิเคราะห์ตามตำนาน บุคคลที่ได้รับเอหิภิกขุอุปสัมปทาล้วนเป็นอัจฉริยะบุคคลของยุคนั้น ท่านโกณฑัญญะเป็นอาจารย์หนุ่มสอน

เจ้าชายสิทธัตถะ และอีกสี่รูป เป็นบุตรชายของพราหมณ์ที่เข้าร่วมทำนายว่า เจ้าชายสิทธัตถะจะได้เป็นมหาศาสดาของโลก และทั้งห้ารูปได้สละบ้านเรือนไปร่วมบำเพ็ญกับเจ้าชายสิทธัตถะอยู่ในป่าหลายปี (ปัจจุวัคคีย์) แสดงว่า นอกจากจะไม่เห็นด้วยกับความรู้ของพราหมณ์ (บิดาของตนเอง) แล้วยังศรัทธาความสันโดษไม่ต่างจากเจ้าชายสิทธัตถะ สามารถบำเพ็ญเพียรในป่าได้ไม่ต่างจากเจ้าชายสิทธัตถะ

ท่านโกณฑัญญะบรรลุนิพพาน เพราะเห็นจริงแท้ว่าอยู่ในราชวงศ์ชีวิตก็เต็มไปด้วยกามราคะ ออกมาอยู่ในป่าก็มาทรมานตนเองอย่างสาหัส เมื่อเห็นจริงตามคำเทศนา จิตก็เข้าถึงทางทะเลสุสังขารม บรรลุโสดาบันทันที

ส่วนที่เหลืออีกสี่รูป ต้องฟังเทศนาเรื่องอนัตตลักขณสูตร ว่าด้วยกฎแห่งการควบคุมบังคับไม่ได้ จึงจะได้ธรรมจักขุ หลังจากนั้นทั้งห้ารูปจึงทูลขอบรรพชา พุทธภาษามัยใหม่ขอร่วมเป็นแฟนคลับกับพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า “ท่านจงมาเป็นภิกษุเถิด” พราหมณ์ทั้งหลายนุ่งห่มด้วยผ้ากาสายะอยู่แล้ว

ถัดไปคือ พระยสกุลบบุตร บุตรชายของนางสุชาดาผู้ถวายข้าวมธุปายาส พระยสเสเพื่อความทุกข์ที่ข้าซากทุกวันกับสิ่งที่บุพการีปรนเปรอ จึงรำพึงว่า “ขัดข้องหนอ” และพุทธองค์ทรงวาทะว่า “ที่นี้ไม่ขัดข้อง” พระยสกุลบบุตรได้ธรรมจักขุแล้วทูลขอบวช “เอहि ภิกขุ” จากนั้นไปชวนเพื่อนร่วมกลุ่มอีก ๕๔ คนมาบวช ตำนานเล่าไว้เช่นนี้

สรุปได้ว่า “เอहि ภิกขุบรรพชา” ล้วนมาจากพราหมณ์ผู้เบื่อหน่ายกามสุข เบื่อหน่ายพิธีการของพราหมณ์ในยุคนั้น จึงหันหน้าเข้ามาประพฤติ

ปฏิบัติทรงพรหมจรรย์เหมือนพระพุทธเจ้า (พราหมณ์ทั้งหมดเป็นบุตร
เศรษฐีของยุคเปื่อกามสุขแล้ว)

ถ้าเราอยู่ในยุคบริโศคนิยม แล้วยังยินดีกับการตามบริโศคนินค้ำ
รูปแบบใหม่ ๆ บริการรูปแบบใหม่ ๆ บันเทิงรูปแบบใหม่ ๆ ก็แสดงว่า ความ
เปื่อกหน่ายในกามสุขยังไม่เกิดขึ้น

ดังนั้นแล้ว โอกาสที่จะศรัทธาประพุดิปฏิบัติตามแนวทางที่พระ
พุทธองค์วางแผนที่ธรรมไว้ก็คงจะมีน้อย แคมีศรัทธาเล็กๆ น้อยๆ พอโดน
สิ่งเร้าที่มาจากกระแสบริโศคนิยมก็ตามกระแสไปแล้ว หรือฝันถึงแต่สิ่งที่
ตนอยากได้ อยากดี อยากมี อยากเป็น ชนิดที่ไม่ใช่ความสงบ ความสงบ
จากกามวัตถุ

แม้ตนเองก็ควรรู้ว่าเรายังวางศรัทธาต่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า
ไม่ได้ เพราะยังพอใจในกามสุขที่ล้อมหน้าล้อมหลังอยู่

สมมุติว่าพระพุทธเจ้าจะทรงประทับอยู่ต่อหน้าเรา พระพุทธองค์
ทรงหยั่งรู้ได้ดีว่า อธิษาศัยของเรายังหมกมุ่นอยู่ในกามโภคิ คือผู้มีความสุข
อยู่กับการบริโศคความสุขจากวัตถุ

ลัทธิจรรวาก คือ ผู้ที่เชื่อว่า ชีวิตมีเพียงแค่นี้ ไม่ซำก็จจะจาก
ชีวิตนี้ไปแล้ว ดังนั้นจงเร่งตักตวงความสุขให้มากที่สุดเถิด ลัทธิที่ให้เสพสุข
ตามความต้องการของใจซึ่งมีมาหลายพันปีแล้ว และไม่เคยจืดจางไปจาก
โลก ยิ่งโลกาภิวัตน์นำทฤษฎีของซิกมันด์ ฟรอยด์มาใช้ โดยเชื่อว่า ความสุข
ของมนุษย์มาจากกามสุข ที่ทุกซ์เพราะกามสุขไม่ได้รับการปรนเปรอ ทฤษฎีนี้
จึงทำให้บริโศคนิยมกลายเป็นสิ่งชอบธรรม คนอยากได้บ้าน เครื่องสำออง
กระเป่า รองเท้า ฯลฯ ก็สะสมเพื่อความสุขความพอใจของตนเอง ดูตาม

สารคดีดาราวางคนสะสมตุ๊กตา รองเท้า กระเป๋า เป็นร้อย หลายๆ ร้อย ต้องสร้างบ้านเก็บของเหล่านี้ไว้ นี่คือนิสัยเสพสุขนั่นเอง จึงไม่มีทางที่จะเห็นดีเห็นงามกับการดับทุกข์

๑.๖ อุบายวิธียกเลิกความเชื่อเรื่องวรรณะ

ศาสนาพราหมณ์แบ่งมนุษย์เป็นสี่วรรณะ โดยอ้างการเกิดจากส่วนต่างๆ ของพรหม แต่ละวรรณะมีสิทธิและหน้าที่ที่ต้องทำตามกติกาศาของพระเวท (พราหมณ์ได้เขียนไว้จะละเมิดมิได้ เพราะโทษรุนแรงมาก)

ก็เพราะอคติที่มีอย่างมากมาย ทำให้พราหมณ์บางคนต่อต้านและพยายามสร้างลัทธิขึ้นใหม่ อินเดียบราฮมจึงเต็มไปด้วยความหลากหลายของลัทธิที่ต่างกล่าวอ้างว่า ลัทธิของตนถูกต้องกว่า

ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวว่าวรรณะเป็นเรื่องเลิกลาย แม้จะเลิกวรรณะของพราหมณ์ก็ต้องมีวรรณะรูปแบบอื่น ๆ เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะมนุษย์เกิดมาพร้อมกับอคติสี่ (รัก เกลียด กลัว หลง) จึงเป็นธรรมดาที่จะสร้างวรรณะรูปแบบใหม่ ๆ จากปรากฏการณ์ของสังคม เช่น แม้แต่อาหารและน้ำดื่มยังมาทำเป็นปัจจัยแยกวรรณะได้ ชาวชนบางคนได้กินอาหารเคเอฟซี ดื่มเครื่องดื่มล่าสุดที่โฆษณารู้สึกเท่ขึ้นมาทันที

แค่ได้ใส่รองเท้าแบรนด์ของนักกีฬาดัง ทำให้รู้สึกดีกว่าคนที่เพื่อนซึ่งไม่ได้รองเท้าแบรนด์ดัง พลั้งใจของคนถูกยกขึ้นจากแบรนด์สินค้า

สรุป การนำสินค้าแบรนด์มาประดับเอกลักษณ์หรือสร้างภาพลักษณ์ของตนทำให้ตนดูดีมีค่าขึ้น (สินค้ามีแบรนด์ทำหน้าที่แทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์)

การช้กันด้วยปัจจัยภายนอกจึงมีมากมาย นับประมาณไม่ถ้วน เพียงแต่เป็นการช้แบบแฝงในกลุ่มย่อย ไม่ได้โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์สี่กลุ่มใหญ่ของวรรณะทั้งสี่ของคนอินเดียในยุคโบราณ

เมื่อเริ่มมีผู้ศรัทธาในพุทธธรรมและขอบวชมากขึ้น อุบายวิธีที่พระองค์ท่านทำลายกำแพงวรรณะ คือ การให้ถือสังฆะอาวุโสที่ลำดับการบวช พระองค์ทรงทำให้ช่างกลบชื่ออุบาสีบวชก่อนพระอนุชาทั้งหลายที่ศรัทธาอยากบวชตามเสด็จ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระนันทะ พระอานนท์ พระอนุชาทุกองค์ต้องกราบพระอุบาสี

แม้ถ้าพระลูกชายบวชก่อนบิดา พระใหม่ผู้เป็นบิดาก็ต้องกราบพระลูกชาย เช่นนี้เป็นต้น

แสดงว่า การบวชในพระพุทศาสนา คือ เป็นการสิ้นสุดสกุลเดิม และเริ่มสกุลใหม่ คือ สกุลสังฆะ ซึ่งนับเป็นหนึ่งในพระรัตนตรัยนั่นเอง

๑.๗ สตรีได้รับการยกย่องให้เป็นพุทธบริษัทเท่าเทียมบุรุษ

โดยคำนิยาม พุทธบริษัทสี่ หมายถึง ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ผู้ที่ถือพระรัตนตรัยเป็นสรณะ และเป็นผู้ที่พระพุทธเจ้าฝากพุทธธรรมไว้รักษาคงอยู่ไปตราบนิรันดร์

ภิกษุ และภิกษุณี คือ ผู้รักษา “ธรรมวินัย”

“ธรรมวินัย” นี้คือตัวแทนของพระพุทธเจ้า

อุบาสก อุบาสิกา คือผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ และเป็นผู้ที่อุปถัมภ์ค้ำจุนพุทศาสนาทุกรูปแบบ

ความเจริญทางวัตถุทำให้เรารู้สึกว่า สิทธิของบุรุษและสตรีเท่าเทียมกัน และไม่รู้รู้สึกว่าสิ่งที่พระพุทเจ้ายกย่องสตรีให้มีบทบาทเท่าเทียมกับบุรุษเป็นเรื่องยิ่งใหญ่

ถ้าย้อนอารยธรรมไปเมื่อหลายพันปีที่ผ่านมา คำว่า สตรี หมายถึง ผู้เป็นสมบัติของบุรุษ แทบทุกลัทธิความเชื่อ มักเขียนให้สตรีเป็นเพศบาป ผู้ต่ำต้อย ศาสนาพราหมณ์จะเขียนให้สตรีต้องเป็นทาสของครอบครัวสามี และต้องมีลูกชายให้เท่านั้นบาปที่ติดตัวจึงไล่ได้ สตรีใดไม่อาจให้ลูกชายก็ถูกกดขี่ไปจนตาย และถ้าสามีตายสตรีต้องกระโดดเข้ากองไฟไปรับใช้สามีในปรโลก

สตรีสวดมนต์ไม่ได้ ศึกษาพระเวทไม่ได้ ถ้าสตรีแอบมีความรู้ก็ถูกเห็นว่าเป็นแม่เมด ความกดขี่ผ่านความเชื่อเช่นนี้ ทำให้สตรีต้องยอมจำนนต่ออคติทางเพศ ยิ่งถ้าเป็นสตรีในวรรณะจันฑาล ยิ่งแทบไม่มีความเป็นคนเหลืออยู่ มีลักษณะคล้ายสัตว์เลี้ยง

อคติต่อสตรีเพศอันมากมหาศาลนี้ ทำให้พระพุทเจ้าต้องให้พระน้านางมหาปชาบดีบริภรรยาแปดก่อนบวชเป็นภิกษุณี พระน้านางก็ได้พิสูจน์ว่า ภิกษุณีก็บรรลุนิพพานและมีสมรรถนะอื่นๆ ไม่แพ้ภิกษุ พระพุทเจ้าจึงทรงแต่งตั้งเอตทัคคะทั้งภิกษุและภิกษุณี และทรงรับรองว่า การเกิดเป็นสตรีที่ถูกกดขี่ทางวัฒนธรรม ทำให้โอกาสที่สตรีบรรลุนิพพานจะมากกว่า เพราะมีการรับทุกข์ทางสังคัมมากกว่า

แต่วรรณคดีที่มีชื่อเสียงของทุกชนชาติ ยังเขียนให้สตรีเป็นเพศที่น่ารังเกียจ ทั้งริษยา ชิงดีชิงเด่น อคติเต็มที แม้จนทุกวันนี้ก็ตาม เห็นมีแต่วรรณคดีของเกาหลีที่รู้จักกันดีในนาม “แดจังกึม” ที่เขียนบทบาท

ของสตรีให้โดดเด่นเหนือกว่าบุรุษ ส่วนวรรณคดีของชาติอื่นๆ โดยเฉพาะอินเดีย จีน ไทย ต่างเขียนให้นางร้ายตัวเดินเรื่องของวรรณคดี คือสตรีเพศ

ข้าพเจ้าจึงรู้สึกว่ พระพุทธเจ้าต้องรักเทิดทูนเพศแม่มากที่สุดทีเดียว มิเช่นนั้นจะไม่ยกย่องสตรีเพศให้ทัดเทียมบุรุษเพศด้วยการกำหนด “พุทธบริษัทสี่” (ผู้ที่จะรักษาพระพุทธศาสนา) คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เป็นแน่

๑.๘ การทำหน้าที่ของพุทธบริษัทสี่

วรรณะพราหมณ์และวรรณะกษัตริย์ เป็นสองอภิสิทธิ์ชนที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน พราหมณ์สวดพระเวทและแนะนำพิธีกรรมต่าง ๆ ให้ชนชั้นปกครอง (วรรณะกษัตริย์) กษัตริย์ ก็ต้องอุปถัมภ์พราหมณ์ด้วยปัจจัย ข้าวของเงินทอง ต่างฝ่ายต่างเกื้อหนุนกัน พราหมณ์สวดพระเวท คือความเชื่อ กษัตริย์ใช้อำนาจปกครองผ่านความเชื่อ จึงเป็นดังธุรกิจที่เกื้อกูลกันและกัน

ส่วนวรรณะศูทร ที่ถูกเขียนให้มีหาบเป็นสมบัติโดยชอบธรรม ต้องทำงานหนัก เพื่อส่งสิ่งของให้กษัตริย์เป็นการไถ่บาป อคติที่มีมาภมหาศาล เช่นนี้ เจ้าชายสิทธัตถะซึ่งเป็นผู้ได้สิทธิประโยชน์ทั้งปวงกลับมองเห็นเป็นความทุกข์อันมหาศาล

เมื่อเกิดมาไม่มีปัญญาที่จะรู้ว่าอะไรเป็นอะไร ก็ต้องเชื่อและทำตามๆ กัน บทลงโทษต่อผู้ฝ่าฝืนรุนแรง ทำให้เกิดความกลัว และสามารถดำรงอคติไว้ได้ทุกยุคทุกสมัย โดยให้ผู้เป็นเบี้ยล่างถูกทำให้ยอมจำนนว่า “นั่นคือกรรมของตนเอง”

ไม่ใช่ของง่ายที่จะยอมให้มนุษย์ยอมรับอคติภายในตนเอง โดยเฉพาะผู้ได้ผลประโยชน์ก็จะพยายามปกป้องความเชื่อ ที่ตนได้เปรียบเอาไว้ จนสุดความสามารถ

นอกจากนี้ ทุกวิถียังเน้นย้ำ “อาตมมัน” หรือ กายทิพย์ที่จะเป็น กายอมตะภายหลังความตาย พิธีกรรมที่ทาก็ยิ่งเพิ่มความเห็นแก่ตัว ผู้ที่เป็น เศรษฐียิ่งทำพิธีกรรมใหญ่โต เพื่อผลประโยชน์ของกายทิพย์หรืออาตมมัน ของตนเองในโลก

การสร้างความเชื่อเกี่ยวกับอาตมมันจึงเป็นเรื่องลึกลับ ทำให้พิธีกรรม บูชาอ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ยิ่งได้รับการพัฒนา เทคโนโลยียิ่งเจริญพิธีกรรม บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็ยิ่งพิสดารขึ้น ตั้งแต่ตั้งอารยธรรมจนถึงยุคโลกาภิวัตน์ ความเชื่อในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่เคยลดลง เพียงแต่แปรเปลี่ยนรูปแบบ ไปตามกาลเวลา

การอ้อนวอนบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ไม่เคยน้อยลง การสร้าง พิธีกรรมใหญ่โตเพื่อเป็นพลีกรรม ก็ยิ่งใหญ่โตขึ้นทุกที

“ภิกษุทั้งหลาย เธอจงจาริกไปเพื่อความผาสุกของพุทฺชน” จึงนับ เป็นวลีผ่าเหล่า เพราะหมายความว่าถ้าเจอใครก็ต้องช่วยแก้ปัญหาให้เขา ด้วย ไม่จำเป็นต้องเป็นนักปกครอง หรือผู้ดี หรือผู้มีเงินทอง

“การให้ธรรมเป็นทาน เหนือกว่าการให้วัตถุทานทั้งหลาย” นี้ก็เป็นพุทธวลีที่ยังคงค้างอยู่ในใจของพุทธบริษัทในยุคบริโภคนิยม ยุคที่ผู้คน ชำนาญต่อการเลือกถามคุณที่ตนพอใจ ยุคที่กอดโลศกอดแซร์โดยไม่หวั่นว่า เป็นกุศลกรรมหรืออกุศลกรรม แต่ความที่พระพุทฺทวัจนะที่ว่า *“การให้อมตธรรม เป็นการให้ประเสริฐสูงสุด”* ยังคงค้างอยู่ในใจของพุทธบริษัท

ทำให้ค่านิยมการพิมพ์หนังสือธรรมเป็นธรรมทาน แจกฟรี การเทศนาธรรมเป็นการทำที่บริสุทธิ์ มิได้เทศนาธรรมเพื่ออามิสสินจ้าง ดุจดั่งที่พราหมณ์ได้ทำพิธีให้วรรณกะษัตริย์ตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน

สิ่งเหล่านี้ยังคงค้างอยู่ในใจของผู้เป็นพุทธบริษัทที่เลื่อมใสในพระรัตนตรัยโดยส่วนเดียว

ถามว่า การให้ธรรมทานมีลักษณะอย่างไรที่เป็นพุทธประสงค์

ตอบว่า การเป็นอยู่อย่างสันโดษ เรียบง่าย มีอินทริยสังวร การทำตัวเป็นต้นแบบที่ดี ไม่ทำตัวเป็นทาสของแบรนด์ทุกชนิด นี่คือการมีวิถีชีวิตเป็นธรรมทาน ดังที่พระพุทธเจ้าได้ดำรงสัมมาปฏิบัติตลอดพระชนม์ชีพ ผู้ที่จะเป็นต้นแบบที่ดีได้ ต้องเป็นผู้มีธรรมและปฏิบัติธรรมสมควรธรรมนี้แหละคือหน้าที่ที่พระพุทธองค์ทรงพระประสงค์

๑.๙ หลักการปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่แตกต่างกัน (เจ้าลัทธิต่าง ๆ)

เนื่องจากพระพุทธเจ้ามีสมรรถนะที่จะเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล และสามารถเข้าถึงสภาวะจิตของแต่ละบุคคลด้วย ดังนั้นจึงไม่สอนทุกคน ไม่สอนทั่วไป ถ้าบุคคลที่รู้ว่าสอนไม่ได้ก็ละเว้นเสีย หรือทรงทราบ (หยั่งรู้) ว่า ผู้ใดยังไม่พร้อมที่จะเข้าถึงสัจธรรมพระองค์ก็ยังไม่ทรงแสดงธรรม

ด้วยเหตุนี้จึงสามารถเลือกตรัสวาจาได้ถูกต้อง ๖ ประการ ซึ่งพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่จะทำได้ถูกต้องต่อไปนี้คือ

๑. คำพูดที่ไม่ถูกต้อง ไม่จริง ไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่น ไม่ตรัส

๒. คำพูดที่จริง ถูกต้อง แต่ไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่พอใจ
ของผู้อื่น ไม่ตรัส

๓. คำพูดที่จริง ถูกต้อง เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่พอใจของ
ผู้อื่น เลือกกาลตรัส

๔. คำพูดไม่จริง ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ ถึงเป็นที่รักที่พอใจ
ของผู้อื่น ไม่ตรัส

๕. คำพูดที่จริง ถูกต้อง แต่ไม่เป็นประโยชน์ ถึงเป็นที่รักที่พอใจ
ของผู้อื่น ไม่ตรัส

๖. คำพูดที่จริง ถูกต้อง เป็นประโยชน์ เป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่น
เลือกกาลตรัส

สรุป ทรงเป็นกาลวาที สัจจวาที ภูตวาที อัทธวาที ธรรมวาที
วินัยวาที ซึ่งมีพระพุทธรองค์เท่านั้นที่ทำได้

ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีตำนานเล่าเกี่ยวกับการรุกรานที่พระพุทธรเจ้าได้
กระทำกับเจ้าลัทธิอื่นๆ ซึ่งมีมากมายในขณะนั้น

ด้วยเหตุนี้ พิธีกรรม วิธีการ ความเชื่อของพราหมณ์ จึงไม่ถูก
พระพุทธรเจ้ากล่าวติเตียนเด็ดขาด ดังนั้นพิธีกรรมของพราหมณ์และหลักการ
ของพุทธ จึงปนเปจันแยกออกจากกันยาก

ผู้ที่จะแยกได้ต้องเป็นผู้ปฏิบัติธรรมและบรรลุดุธรรม สามารถจะรู้
ว่าอะไรเป็นอะไรได้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า ผู้ที่ถึงธรรมเท่านั้น จึงไม่เห็นข้อขัดแย้งกับลัทธิอื่น
และจะเห็นว่าพระพุทธรเจ้าท่านวางแผนที่ธรรมไว้กับผู้ที่เป็นพุทธบริษัท
เป็นหลักเกณฑ์ได้ การถือไว้ไตร่ตรองและตัดตัดสินใจ

นั่นคือหลักของกาลามสูตรสิบนั่นเอง

๑. จงอย่าปลงใจเชื่อโดย การฟัง (เรียน) ตามกันมา (อนุสสวะ)
๒. จงอย่าปลงใจเชื่อโดย การถือสืบ ๆ กันมา (ปรัมปรา)
๓. จงอย่าปลงใจเชื่อโดย การเล่าลือ (อิตทิรา)
๔. จงอย่าปลงใจเชื่อโดย การอ้างตำรา (ปิฎกสัมปทา)
๕. จงอย่าปลงใจเชื่อโดย ตรรก (ตักกะ)
๖. จงอย่าปลงใจเชื่อโดย การอนุมาน (นยะ)
๗. จงอย่าปลงใจเชื่อโดย คิดตรงตามแนวเหตุผล (อาการปริตักกะ)
๘. จงอย่าปลงใจเชื่อโดย เข้ากันได้กับทฤษฎีของตน (ทิกฺขุณินิฆมา-
นักรขันติ)
๙. จงอย่าปลงใจเชื่อโดย เห็นรูปลักษณะน่าเชื่อ (ภัพพรูปตา)
๑๐. จงอย่าปลงใจเชื่อโดย นับถือว่าท่านสมณะนี่คือครูของเรา
(สมณโนครูติ)

ผู้ที่อยู่ในยุค ๔.๐ ซึ่งเต็มไปด้วยข้อมูลออนไลน์ ไม่ว่าจะต้องการรู้อะไร เพียงเข้ารหัสดู ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะปรากฏอยู่บนหน้าจอ ข้อมูลบางอย่าง มีคนจัดอันดับ จัดรายการ จัดหา ฯลฯ เสมือนไม่ต้องใช้ความพยายามอะไร ทุกอย่างที่อยู่ก็ปรากฏขึ้น

ลักษณะของการปรากฏข้อมูลมากมายมหาศาล มีเพียงกาลามสูตร สิบที่จะช่วยมิให้เราถูกจมอยู่ได้ข้อมูลทั้งที่มีประโยชน์ มีโทษ มีทั้งที่ชอบ มาก และที่เกิดความขัดเคืองใจ

แม้สิ่งที่ดูน่าเชื่อถือ รู้สึกมีประโยชน์มากที่สุด อย่าปลงใจเชื่อ หรือจง อย่าฟังปฏิเสธ ให้ทำใจเป็นกลาง และไตร่ตรองสิ่งเหล่านั้นว่า จริงเท็จอย่างไร ก็แล้วแต่ ทุกสิ่งทุกอย่างเท่าเทียมกันที่ความเป็นมาของสังขารปรุงแต่ง

เพื่อทรงความไม่ประมาทที่จะอยู่กับข้อมูลออนไลน์ จึงระลึกลงมาว่า ทุกสิ่งที่เห็นเป็นเรื่องตัดต่อ แต่งแต้ม ต่อเติม ไม่รู้ของจริงคืออะไร ถึงแม้จะเป็นภาพสวยถูกใจก็แค่เป็นภาพลวงตา ถึงแม้เป็นวิดีโอถูกใจ ก็เป็นแค่ดรามามาของข้อมูล ไม่ควรปลงใจเชื่อ

นี่คือสังขารที่เป็นจริงเสมอ ไม่ขึ้นกับกาลเวลา

๑.๑๐ บัญญัติสุดท้ายของพระพุทธเจ้า

บัญญัติของสังคัมไทย เป็นข่าวครึกโครมยาวนานเป็นแรมปี คือการเขียนกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยผู้ทรงคุณวุฒิคุณธรรมของประเทศไทย นอกจากนี้ก็ยังมีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเขียนกฎหมายลูก แค่เขียนวิธีเลือกตั้ง ส.ส. และส.ว. (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา) ยังไม่รวม กกต. (กรรมการเลือกตั้ง) และอื่น ๆ

ปัญหาข้อขัดแย้งมีเป็นข่าวใหญ่รายวัน เป็นข่าวมาเป็นแรมปี ต่อให้คณะกรรมการเขียนอย่างสุดฤทธิ์สุดเดชแค่ไหน แต่ใช้ไปสักพักก็เกิดทำการรัฐประหารล้มล้างกฎหมายรัฐธรรมนูญ

สิ่งเหล่านี้เป็นความธรรมดาของบัญญัติของโลก

โลกคือสังขารของความเป็นคู่ (ทวิภาวะ) มีสมบัติของความเป็นบวกความเป็นลบ ความเป็นคุณความเป็นโทษ ความมีคนชอบความมีคนไม่ชอบ และความเป็นคู่ชนิดอื่น ๆ อีกมหาศาล

แต่บัญญัติของพระพุทธเจ้าเป็นปรมาตถธรรม มีความหมายว่า เป็นจริงแท้แน่จริงเสมอโดยไม่ขึ้นกับสถานที่ เหตุการณ์และกาลเวลา หรือเรียกให้เห็นภาพชัดเจนว่า ปรมาตถธรรมทรงความเป็นหนึ่งเสมอ เพียงแต่จะมีผู้จำได้ ถอดรหัสไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ไหม

ข้อที่นำข้อจรรยา คือ สังคมไทยนับถือศาสนาพุทธ รู้สึกเคารพพระ
พุทธเจ้า แต่ไม่เคยจำสิ่งที่พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติไว้ ไม่ใช่แค่จำไม่ได้
เท่านั้น เมื่อเกิดปัญหาในสังคม ก็ยังไม่มีผู้ทรงคุณวุฒิคนใดคิดนำมาใช้เป็น
หนทางแก้ปัญหาอีกต่างหาก

คนไทย ๙๗% เป็นชาวพุทธ แต่มีแค่หนึ่งเปอร์เซ็นต์จะถึงไหมที่จำ
หลักพุทธบัญญัติที่เรียกว่า “**ธรรมนุญ**ของชีวิต” ไปใช้แก้ปัญหา หมายความว่า
ธรรมนุญชีวิตเป็นหมวดธรรม เป็นสาระของชีวิตมนุษย์ ยิ่งใหญ่กว่า
กฎหมายรัฐธรรมนูญนับไม่ถ้วนเท่า

พุทธธรรม เป็นสัจธรรมเสมอ ไม่ว่าจะเกิดวิกฤติเลวร้ายอย่างไร
ก็ใช้แก้ปัญหาเลวร้ายได้ดีเสมอ แต่เท่าที่ผ่านมา นับแต่ประกาศปลดแอก
จากสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นประชาธิปไตย ยังไม่เคยเห็นผู้บริหารท่านใด
เคยแม้แต่จะคิดนำธรรมนุญของชีวิต มาแก้ปัญหาสังคมไทย สมแล้วที่ได้ชื่อ
ว่า สังคมไทยประกอบด้วยชาวพุทธในทะเบียนบ้าน

คอนเซ็ปต์องค์รวมของพุทธธรรม โดยพุทธบัญญัติ มีดังต่อไปนี้

๑. พระธรรมที่เป็นพุทธบัญญัติ แบ่งเป็นสองประเภท คือ โลกีย-
ธรรมและโลกุตระธรรม ทรงบัญญัติด้วยภาษามคธ เป็นภาษาท้องถิ่นที่
ชาวบ้านใช้สื่อสารกันในสมัยพุทธกาล

๒. ท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) หรือสมเด็จพระพุทธ
โฆษาจารย์ ท่านได้รวบรวม “**ธรรมนุญชีวิต**” เป็นหมวดธรรม มีตั้งแต่หนึ่ง
ไปจนถึงหมวดเกินสิบ

ธรรมนุญชีวิต เป็นสรุปแผนที่ธรรมที่ใช้เป็นแผนที่ชีวิต เหมาะ
สำหรับแก้ปัญหานานาชาติ เพราะจริตของมนุษย์แตกต่างกัน เรียกว่า
โลกียธรรม

๓. สำหรับโลกุตระธรรม มีกล่าวไว้ไม่มาก แต่ทว่าสิ่งจำเป็นของการเข้าสู่โลกุตระธรรมคือ กัลยาณมิตรและความคิดแบบคายเชิงพุทธ

น่าเสียดายที่ระบบการศึกษาทั้งหมดทั้งมวลของสังคมไทย เน้นย้ำเฉพาะความคิดแบบคายเชิงวิทยาศาสตร์

เมื่อไม่รู้ลักษณะความคิดแบบคายเชิงพุทธ ก็เหมือนปราศจากรหัสที่จะถอดสัญลักษณ์ “ธรรมานุญของชีวิต” จะเรียนจะสอนกันได้แค่บทท่องจำ แต่จะขาดความคิดแบบคายที่จะไปถอดรหัสธรรมานุญของชีวิตมาใช้กับวิถีชีวิตในยุค ๔.๐

๔. สังคมไทยเน้นย้ำ สติ สมาธิ ปัญญา เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องมี และต้องพัฒนา

น่าเสียดายที่ผู้รู้ต่างสอนสติ สมาธิ ปัญญา ไปคนละทิศละทาง ไม่มีเกณฑ์กลางตัดสินว่า อะไรเป็นความชอบธรรมที่ควรใช้ในยุค ๔.๐

๕. จิตว่าง เป็นเครื่องมือสำหรับทำงานที่ดีที่สุดในยุค ๔.๐

๖. ชีวิตกับสันติภาพ เป็นการนำยุทธวิธีการดับทุกข์ของพระพุทธเจ้า มาประยุกต์ใช้ในยุค ๔.๐

๗. บุคคลสุญญตา- ธรรมสุญญตา เป็นการบรรลุธรรมด้วยการพิจารณาธรรมที่แตกต่างเป็นสองมิติ

๑.๑๑ บทสรุปพุทธจริยา

ละครทีวีเรื่อง “บุพเพสันนิวาส” มีกลยุทธ์นำกระแสค่านิยมทันสมัยย้อนกลับไปให้สังคมไทยยุค ๓๐๐ ปีได้สัมผัส ผ่านการแสดงของ การะเกด (นางเอกของเรื่อง)

กระแสสมัยใหม่ที่เราเห็นเป็นธรรมดา ถ้าย้อนเวลาไป ๓๐๐ ปี คนยุคนั้นต้องสัมผัสด้วยความประหลาดใจ ถ้าผู้มีอำนาจเหนือกว่าก็รู้สึกว่าเป็นบทบาทของนางเอก คือนางไม่มีมารยาท ถ้าผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่าก็มองตาค้ำง ทำไมเจ้านางถึงเป็นไปได้หนอ

กระแสความธรรมดาของยุค ๔.๐ รวมกับกระแสสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จึงมองดูน่าขำ น่าแปลก สร้างสีสันให้กับละคร จนเรตติ้งพุ่งสูงสุด แต่ถึงอย่างไร ก็เป็นเรื่องทางโลก คือมีความชอบความไม่ชอบ ดูแล้วสนุก ดูแล้วแปลก (ทวิภาวะ)

แต่ปัญญาธิของพระพุทธเจ้า รวมทั้งพุทธจริยา (พุทธประวัติภาคภาษาธรรม) กลับแสดงความเหนือความเป็นโลก ไม่ว่าจะสถานที่และกาลเวลาจะเปลี่ยนไป ความเป็นอันดีหรือความนอกรอบของเจ้าชายสิทธัตถะจะเป็นคุณสมบัติของมหาบุรุษผู้ประเสริฐ ผู้ประสูติขึ้นในโลก เพียงเพราะต้องการช่วยชาวโลกให้รู้วิธีดับทุกข์และเหนือทุกข์ด้วยตนเอง

มนุษย์ยุคยุคทุกสมัยล้วนอ่อนแอ ล้วนไม่ยากพึ่งตัวเอง ล้วนต้องการพึ่งปัจจัยภายนอก ลัทธิใดๆ ที่เข้าได้กับความอ่อนแอของมนุษย์จึงได้รับการตอบรับด้วยดี และยิ่งอธิบายเอาใจความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ให้เพิ่มกำลังมากเท่าใด ลัทธิและความเชื่อนั้นดูจะอยู่ยงคงกระพัน

ลัทธิบริโภคนิยม เสพสุขจากการบริโภคสินค้าทั้งรูปธรรมและนามธรรมจึงรุ่งเรืองมากกว่าลัทธิจารวาทที่เชื่อด้วยหลักการเดียวกัน (จงเสพสุขให้เต็มที่ เพราะไม่รู้ว่าความตายมารอพุ่งนี้หรือไม่)

ลัทธิที่สอนให้คนมุ่งเสพสุขจากวัตถุภายนอกมักรุ่งเรืองและไม่เคยจางหายไปจากอารยธรรมของโลก แต่พุทธธรรมก็ยังยืนยั้นที่จะอยู่เหนือโลก ผู้ใดเปื้อนการเสพสุขซ้าๆ ซากๆ ก็สามารถใช้พุทธธรรมเป็นพวงแพ เพื่อเดินเข้าสู่อมตธรรม ไม่ต้องมาวนเวียนสุขทุกข์เช่นยุคบริโภคนิยมของโลกาภิวัตน์

ภาคผนวก

บทที่ ๑ : ตามรอยพุทธจริยา ความสำคัญที่ต้องเข้าถึง “นิยาม”

เพราะความเชื่อว่า จากรูปชนิดหนึ่ง สามารถจะนิยามมากมายนับไม่ถ้วน เพื่อเข้าถึงสมบัติที่แท้จริงของรูปนั้น นิยาม จึงถูกสร้างซ้อนทับต่อกันมาเรื่อยๆ นี่คือหลักการของนักปราชญ์ตะวันตก

ต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะใช้ปฏิเสธสมุปบาทของพระพุทธเจ้า ว่าด้วยการเกิด ทุกข์จาก ๑๒ ปัจจัย ๑๑ ขั้นตอน มาประยุกต์ เพื่อให้ท่านมองเห็นว่าการเข้าไม่ถึงนิยามของวิชา หรือแก่นของสาขา จะมีผลเสียดังต่อไปนี้

ปฏิเสธสมุปบาทว่าด้วยโทษ ของการเข้าไม่ถึงสภาวะของคำนิยาม

เมื่อนิยาม	เป็นเหตุแค่จำ	เป็นภาษา...แต่ไม่สัมพันธ์กับประสบการณ์ตรง
ความจำที่เป็นภาษา	เป็นเหตุทำให้เกิด	คิดซ้อนคิด...พลาดจากเหตุปัจจัยตรงหน้าทันที
คิดซ้อนคิด	เป็นเหตุทำให้เกิด	ตัวตนของตน...เข้าใจว่าตนคิดได้
ตัวตนของตน	เป็นเหตุทำให้เกิด	ยึดสิ่งไม่มีจริง...เหมาะว่าที่คิดได้นั้นจริง

ยึดสิ่งไม่มีจริง	เป็นเหตุทำให้เกิด	การสับสน...นำที่ไปที่ไป ที่ไม่ตรงจริงมาคิด
การสับสน	เป็นเหตุทำให้เกิด	คาคการผิด...สร้างปัญหา
คาคการผิด	เป็นเหตุทำให้เกิด	หลงรู้...ยึดว่าตนถูก (มิจฉาธรรม)
หลงรู้	เป็นเหตุทำให้เกิด	การแก้ไม่ตรงเหตุ...ปัญหา ไม่ถูกแก้
การแก้ไม่ตรงเหตุ	เป็นเหตุทำให้เกิด	การแบ่งซอย...เพื่อกลบ ความขัดแย้ง
การแบ่งซอย	เป็นเหตุทำให้เกิด	แตกแขนง...ความรู้ผิด แยกตัว ต่างคนต่างเชื่อคนละอย่าง

เมื่อจะเรียนให้รู้จริง จำเป็นต้องสร้างเหตุต่อไปนี้

ปฏิจจสมุปบาทว่าด้วยคุณของการสัมพันธนิยาม กับข้อมูลจริงของชีวิต

๑. ต้องประยุกต์นิยาม ให้สอดคล้องกับประสบการณ์ตรง
๒. เมื่อจำได้แล้ว ต้องรู้ระบบและสถานะที่ผันผวนนิยามด้วย
๓. เมื่อคิด ต้องรับทราบว่ามันเป็นแค่ศิลปกรรมของภาษา
๔. เมื่อเกิดตัวตนขึ้นมา ต้องรู้ว่า นั่นคือความธรรมดาของค่านิยม
๕. เมื่อยึดสิ่งไม่มีจริง ต้องรู้ว่า นั่นคือความวิจิตรของจิต
๖. เมื่อสับสน ต้องรู้ว่า โลกต้องแยกเป็นสอง แยกที่คิด แยกที่รู้
๗. เมื่ออยู่กับความเป็นคู่ ต้องรู้ว่า ต้องแยกเป็นสาม เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย
ยังลงความเห็นไม่ได้

๘. เมื่อแยกเป็นสามต้องถาม กาลามสูตรสิบ
๙. เมื่อเข้าถึงกาลามสูตรสิบ ต้องรู้ว่า นี่คือการลั้บปัญหาเท่านั้น
๑๐. เมื่อลั้บปัญหา ต้องรู้ว่ามันเป็นปัจจัดตั้ง เวทิตั้บโพ
๑๑. เมื่อรู้ว่าทุกสิ่งมีปัจจัดตั้ง เวทิตั้บโพ ก็ควรเห็นทุกอย่างเป็นธรรมดา
๑๒. นี่แหละคือสภาวะการไม่ดูดไม่ผลั้ก และไม่หยุดอยู่เป็นธรรมดา

หมายเหตุ

เป็นปลุ้จจสมุ้บปาทที่เขียนโดยจิตตปัญญาของแม่ชี ดร.ไพเราะ ทิพยทั้ศน์

บทที่สอง : สภาวธรรมที่ต้องพัฒนา

๒.๑ คุณของพระรัตนตรัย

โปรดอ่านพุทธพจน์ ที่ไพเราะ งดงาม ให้พลังใจ ให้แนวทางกับการดำเนินชีวิต

บรรดาสິงที่งอกเงยขึ้นมำ วิชำประเสริฐสุต (วิชำ คือควำมรู้เห็นที่เป็นจริง ควำมไม่รู้ (อวิชำ) เป็นมลทินที่สุตรำย

ผู้ทีสมบุรณ์ด้วควำมรู้ (วิชำ) ควำมประพฤดี (จริยำ) เป็นผู้ประเสริฐสุตในหมู่มนุษย์และเทวดำ

ถึงจะเล่ำเรียนสำเร็จวิทยำ (ได้ปริญญำ) ย่อมได้เกียรติ

แต่การฝึกรบมด้วพุทธจริยำเทำนั้ จึงจะสบสันติ

ถ้าไม่มีพุทธปัญญำ (ปัญญาตีไว้) มิได้ศึกษาระเปียบวินัย (ข้อควรประพฤดี)

คนทั้งหลำยดำเนินชีวิตเหมือนกระบือบอดกลำงป่ำ

เมื่อใดอ่อนปัญญา ช่องทำงวิบัติก็อำจเกิดได้มหันต์

ปัญญำยอมเกิดเพราะการใช้กำร และเป็นเครื่องวินิจฉัยที่ได้เล่ำเรียน รู้จักฟังยอมเกิดปัญญำ ปัญญำรู้ได้จำกกำรสนทนำ

รำคะ โทสะ โมหะ เข้าได้ทีไหน ปัญญำยอมเข้าไม่ถึงทีนั้น

จำกบททีหนึ่ง “*ตำมรอยพุทธจริยำ*” พอจะจินตนำกำรได้ว่ำ

กำรจะฝ่ำควำมเชื่อที่เป็นค่านิยม วัฒนธรรมของสังคมในแต่ละยุค มีแต่พระโพธิสัตว์ทีบ่ำเพ็ญทศบารมีมำยำนำนเทำนั้ จึงจะมองเห็น ตั้งข้อสงสัยของสิ่งทีสอนทีเชื่อทีอยู่ในยุคนี้

ความมีพฤติลักษณะของพระโพธิสัตว์ คือ รักความจริงแท้ เสียสละตนเอง เมตตาต่อเพื่อนร่วมโลก และอดทนต่ออุปสรรค ทำให้เจ้าชายสิทธัตถะตั้งข้อสงสัยในความรู้ที่มีในพระเวท พระองค์ทรงอยากทราบว่า จะมีความจริงแท้ (ปรมาตถสัจจะ) อยู่หรือไม่ ตรงกับที่พราหมณ์อธิบายไว้หรือไม่ นี่เองที่ทรงเสียสละกามสุขในพระราชวัง พยายามบำเพ็ญเพียรตามวิธีการที่มีอยู่ในยุคนั้น เมื่อไม่พบว่าเป็นวิธีการที่จะใช้สำหรับตรัสรู้ จึงทรงใคร่ครวญด้วยพระองค์เอง

ภายหลังการตรัสรู้ พระมหากรุณาธิคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ การบัญญัติแผนที่ยุทธธรรมให้มนุษย์ได้ฝึกฝน เพื่อรู้แจ้งชีวิตของตนเอง พระองค์ทรงเทศนาด้วยภาษามคธ เป็นภาษาชาวบ้าน เพื่อประโยชน์สุขของพหุชน

นอกจากนี้ทรงพระกรุณาให้พระภิกษุที่ได้ผ่านการรับรอง (เอหิภิกขุ) ได้จาริกไป เพื่อนำคำสอนที่เป็นความจริงแท้ ได้เข้าไปสร้างศรัทธาต่อมหาชน พระสงฆ์จึงนับเป็นนาบุญอันยิ่งใหญ่ ผู้สืบสานจาริกไป เพื่อดำรงพระธรรมวินัยของพระองค์ไว้

ในยุคบริโภคนิยมที่สังคมไทยรับมาจากโลกาภิวัตน์ ถึงแม้บรรณภิกษุจะบันทึกสาระของพระไตรปิฎกไว้ในโลกออนไลน์ หรืออรรถกถาเน้นย้ำความประเสริฐของมนุษย์ผู้ได้รับการฝึกอย่างถูกต้องแล้ว

แต่ทว่าบรรยากาศของการเร้าและการกล่อมด้วยกามสุขอยู่ตลอดเวลา ทั้งวันทั้งคืน หน้าซ้ำหลักสูตรการเรียนการสอนก็ยังมุ่งให้เยาวชนได้พัฒนาความรู้เพื่อประกอบอาชีพ มิเคยสนใจพุทธจริยาว่าเป็นหนทางอันประเสริฐที่จะทำให้คนไทยได้พัฒนากลายเป็นมนุษย์ที่เข้าใจชีวิตของตนเอง แก้ปัญหาชีวิตของตนเองได้ด้วยธรรมอันดี

ทำให้คนไทยอ่อนปัญญา เป็นทาสของวัฒนธรรมตะวันตก ที่เน้น
ความสุขไม่รู้จบ (ปรัชญาจรรยา) แน่นอน ช่องทางวิบัติได้ซ่อนอยู่ในใจ ใน
คนไทย ในธรรมชาติ ที่มีนิเวศวิทยาล้อมกรอบด้วยมลพิษ

มีคนไทยจำนวนน้อยที่สร้างปัญญาจากกระบวนการไตรสิกขา (ทาน
ศีล ภavana) คนไทยจำนวนมาก แม้ให้ทานก็ยังหวังกำไรและประโยชน์ทาง
กามวัตถุ แม้รับศีลห้ามานับไม่ถ้วนครั้ง คนไทยทั้งหลายก็มีเคยศรัทธาใน
อำนาจของศีลห้า แม้จะถูกฝึกให้นั่งสมาธิ หรือสร้างสติอยู่บ้าง ก็หวังอยาก
ได้สติ สมาธิ เพื่อปราบปรามภัย คู่แข่งของชีวิตที่เต็มไปด้วยทุกกระบวนการทำ
ของค่านิยม

แม้กระนั้น คุณของพระรัตนตรัยก็ยังคงอานุภาพเหนือกาลเวลา
ไม่ขึ้นกับความศรัทธาของผู้ใด

เมื่อใดสำนึกได้ว่าหลงผิด และเกิดศรัทธาในพุทธวจนะ “มนุษย์ที่
ประเสริฐ ย่อมได้ตนเป็นที่พึ่ง บัณฑิตย่อมฝึกตนโดยการพินิจ เขาเลิกจ้อง
โทษจากผู้อื่น เยี่ยงคนพาลในกาลก่อน แต่เขาจะฝึกมองเข้า เพื่อพัฒนา
สภาวะธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต นั่นคือ สติ สมาธิ สัมปชัญญะ และ
ปัญญา

๒.๒ คุณของทฤษฎีโครงสร้างของจิต

ผู้คนส่วนมาก รู้แต่โครงสร้างของอะตอม ที่เป็นสมมติฐานของนัก
วิทยาศาสตร์ แต่ชาวพุทธกลับไม่จำ ไม่เข้าใจ ไม่นำไปใช้ ทฤษฎีโครงสร้าง
ของจิตที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเอาไว้

แม้แต่เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ก็ตอบได้คล่องแคล่วว่า อะตอม เป็นหน่วยเล็กที่สุดของสสารพลัง โครงสร้างของอะตอมประกอบไปด้วย นิวเคลียส และมีอิเล็กตรอนหมุนรอบนิวเคลียส เกิดเป็นกระแสแม่เหล็ก ไฟฟ้า

นอกจากนี้ยังยอมรับนับถือโครงสร้างของโมเลกุล ทั้งๆ ที่ไม่รู้ว่าที่ ได้อินจากโฆษณา มีชื่อเต็มของโมเลกุลว่าอย่างไร ไม่รู้ว่าเป็นโมเลกุลที่ ได้รับสารสังเคราะห์ในห้องทดลองหรือได้รับการแยกจากธรรมชาติ

แม้ไม่รู้อะไรสักอย่าง แต่กลับเทศน์ทาลงไปเต็มๆ ที่สัญลักษณ์ของ วิทยาศาสตร์ เงินที่ได้มาเหน้อยยาก ก็เพื่อไปซื้อสารเหล่านั้นมาใช้ หรือมา ให้ลูกหลานบริโภค เช่น Q10, DHA, SPF, ฯลฯ และ ฯลฯ

ลองถามใจตนเองว่า คุณเป็นชาวพุทธจริงหรือ ทำไมไม่รู้อะไรเกี่ยวกับจิตตนเองเลย

ถ้าเป็นชาวพุทธ ทำไมไม่รู้ว่ พระพุทธเจ้าเชื่อเรื่องจิตเป็นใหญ่ เป็น ประธานของสสารพลัง ถ้าเข้าใจโครงสร้างของจิตดีแล้ว ย่อมกำหนดชะตา ชีวิตของตนเองได้ตามสมควรธรรมมากขึ้น

บางคนอาจจำหลักโอวาทปาฏิโมกข์ได้

เริ่มด้วยวลีแรกของโอวาทปาฏิโมกข์ การไม่ทำบาปทั้งปวง ถ้าไม่รู้ ว่าโครงสร้างที่เป็นบาปอกุศลจิตเป็นอย่างไร ถึงท่องโอวาทปาฏิโมกข์ได้ แต่จะมีประโยชน์อะไร ถ้าไม่นำทฤษฎีโครงสร้างของจิตไปใช้ เพื่อเว้นจาก บาปอกุศลทั้งปวง

ตามมาด้วยวลีที่สอง การทำกุศลให้ถึงพร้อม ไม่รู้ว่พระพุทธเจ้า บัญญัติกุศลไว้อย่างไร แล้วจะมีหนทางทำกุศลให้ถึงพร้อมอย่างไรกัน

และวลีท้ายสุด การทำจิตให้ขาวอบ (บริสุทธิ์) ถ้าไม่รู้ระดับความบริสุทธิ์ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าภาวนามานานหลายสิบปี จิตของตนบริสุทธิ์ขึ้นเท่าไร

จุดอ่อนของนักปฏิบัติกรรมฐาน คือ ไม่รู้ทฤษฎีโครงสร้างของจิตมากหรือดีพอที่จะนำไปตรวจสอบการกระทำของตนเองได้ ด้วยเหตุนี้ ต่อให้ปฏิบัติเข้มข้นอย่างไร ถ้าไม่ผ่านมาตรฐาน “วิสุทธิจิต ๗ ชั้น” ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ แล้วจะปฏิบัติไปเพื่ออะไรกัน

การปฏิบัติธรรมโดยไม่รู้โครงสร้างของจิต ก็ไม่ต่างจากการปลูกบ้าน แต่ไม่สนใจฐานรากของบ้าน

เมื่อขาดมาตรฐานทดสอบความพัฒนา ความบริสุทธิ์ของจิตนักปฏิบัติ ก็ยังไม่มีธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองชีวิตอยู่ดี หน้าซ้าตนเองอาจแคลงใจ ว่าปฏิบัติธรรมมาเนิ่นนาน ทำไมยังเคราะห์ร้าย โชคชะตาตก เสมือนไม่มีพระธรรมที่มีอำนาจสูงสุดคอยคุ้มครอง

ข้าพเจ้ามิได้ชักชวนให้เรียนอภิธรรมบัณฑิต แต่อยากชักชวนให้จดจำโครงสร้างของกุศลและอกุศลของจิต จากแผนผังแบบจำลองของจิตของ ศ. ดร. ระวี ภาวิไล

ข้าพเจ้านำเสนอเป็นแผนภาพที่ ๑ ถ้าท่านอ่านแผนภาพเป็น ท่านจะเข้าใจอย่างซาบซึ้งว่า

(หนึ่ง) ศรัทธา สติ สมาธิ เป็นสภาวะธรรมที่อยู่ในโนสภณเจตสิกเดียวกัน เปิดทำงานพร้อมกัน ไม่ต่างจากชิมแกงที่มีรสสมุนไพร ๑๙ ชนิด ชิมคำแรกก็รู้ว่าแกงมีรสสมุนไพรตัวไหนเด่น เช่น ต้มยำ มีตะไคร้ ใบมะกรูดเด่น ห่อหมกมีข่าเป็นตัวเด่น เช่นนี้เป็นต้น

(สอง) ผู้มีสติอาจไม่มีปัญญาก็ได้ เพราะเจตสิกของปัญญาถูกบัญญัติแยกออกมา มีสติแต่ขาดปัญญา ก็ถูกผู้อื่นกล่อมให้หลงผิดได้

(สาม) สัมพันธ์กับผู้อื่น ชีวิตอื่น ควรทำด้วยมฤตยา ยินดีกับเขา หรือกรรณา วางเฉย เมื่อเขาประสบเคราะห์ร้ายเพราะกรรมปฏิสละระโณ (กรรมของเขาเอง)

(สี่) สิ่งสำคัญที่สุด คือ สัมมาวาจา ที่บัญญัติไว้ถึง ๔ ประเภท ไม่พูดปด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดไร้สาระ ดังนั้นต้องระงับการแทรกแซงและการแซร์ ว่าเป็นอกุศลวิบาก หรือกุศลวิบาก

กุศลของมนุษย์ยังอยู่ที่ สัมมากำมันโต และสัมมาอาชีโว ซึ่งสัมพันธ์กับองค์ศีลห้า ถ้าหากไม่ศรัทธาในศีลห้า จะเชื่อในสัมมาอาชีโวได้อย่างไร เช่น ทำสารคดีชวนชิมอาหาร นำสัตว์เป็นๆ ขึ้นปิ้ง ย่าง นี่คืออกุศลมูลชัดๆ ผู้ดูรายการก็พลอยได้รับอกุศลวิบากไปด้วย

ถ้าหากเราจำโครงสร้างของจิตได้ เราจะกลัวตัวเองว่าตลอดเวลาพูด คิด ทำอยู่นั้น บางทีเป็นอกุศลมูลทั้งสิ้นก็ได้

(หนึ่ง) ทุกครั้งที่แคลงใจในการใช้พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง นั่นคืออกุศลมูล

(สอง) ยังง่วงหาวนอนโดยไม่ถูกกาลเทศะ นั่นคืออกุศลมูล

(สาม) มีเหตุผลไม่เข้าท่า เพื่อข่มผู้อื่น หรือยกตัวตนขึ้น นั่นคืออกุศลมูล

(สี่) ถ้ามีความโลภ มักจะยอมเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ ถ้าไม่ได้สิ่งที่ต้องการก็จะโกรธ นี่คือ อกุศลมูลทั้งคู่

(ห้า) การคิดฟุ้งซ่าน วิचारณเรื่องไม่มีจริง เช่นวิچارณละครที่แต่งขึ้นมาราวกับเป็นเรื่องจริง นี่คือนอกกุศลมูล

ถ้าจำโครงสร้างของจิตได้ ก็ควบคุมอกุศลมูลมิให้กำเริบ แต่จะพูด คิด ทำให้เป็นกุศลมูลมากกว่า

ชีวิตที่สามารถควบคุมอกุศลมูลและกุศลมูลให้อยู่ภายใต้เจตนาอันดี นี่คือน้อมมีโชคของผู้ที่นั่นนั่นเอง ชีวิตจะเพิ่มความมั่นใจในการ คิด พูด ทำ ของตนเอง

คุณของการได้ร่างกายมนุษย์จะเด่นชัด เมื่อเรารู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้ได้ตามปรารภณา และสิ่งที่ตามมาก็คือ การเพิ่มศรัทธาในคุณของพระรัตนตรัยอย่างมากมาย

๒.๓ คุณของสติที่พัฒนา

สติเป็นองค์ธรรมที่ทำงานร่วมกับองค์ธรรมที่ดิ่งงามอื่นๆ อีก ๑๘ ตัว สติจึงเป็นเรื่องที่ต้องพัฒนามากยิ่งกว่าการไขว่คว้าหาเงินเลี้ยงชีพ

ในมิลินทปัญหา สัตตวรรค พระเจ้ามิลินทร์ถามอาการแห่งสติในปกติชีวิตถึง ๑๗ คำถาม พระนาคเสนได้อุปมาให้พระยามิลินทร์เข้าใจดังที่นำมาลอกไว้ในภาคผนวกที่ ๑)

ข้าพเจ้าได้ขยายความโดยยกตัวอย่างเหตุการณ์จริงของผู้คนยุค ๔.๐ เพื่อขยายคำตอบของพระนาคเสนให้ผู้อ่านติดตามได้ และได้ตีพิมพ์ใน “พุทธานุภาพ” สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๗ ในหัวข้อ “สติในมิลินทปัญหา”

นอกจากบทความดังกล่าว ท่านจะพบว่า ชีวิตของผู้มีสติก็คือ ผู้ที่ต้องฝึกฝนสติในการเล่นกีฬา การทำงานทุกชนิด การแสวงหาความรู้ทุกชนิด การที่จะทำหน้าที่เป็นฆราวาสที่ดี

สติ จำต้องใช้ในฆราวาสตลอดเวลา

ยิ่งใครเก่งเรื่องอะไร เท่าไร จริงๆ แล้วชนะ แพ้กันด้วยกำลังของสติ ในเกมการแข่งขันนั้นๆ นั่นเอง

สรุป สติจะเตือนให้รู้ว่า ในขณะที่นั้นๆ กำลังทำอะไรอยู่ และสติช่วยให้เห็นชัดตามความเป็นจริง นักกีฬาที่ฝึกสติมากแค่ไหน ก็ยังเห็นช่องทางการดำเนินการเล่นในขณะที่นั้นๆ สติช่วยทำให้เล่นลูกได้ตรงจริง ไม่ใช่เล่นตามสไตล์ที่เคยชิน

สำหรับพุทธบริษัท ถ้าหากได้ผ่านการฝึกสติ จะเห็นความวณเวียนของพฤติกรรมของตนเอง ถ้าเห็นตนเองวนเข้าเวียนออก ตื่นน้ำ กินอาหารเข้าห้องน้ำ ชยับทำน้ำ นั่น โมน จะเห็นว่ามนุษย์คือผู้ไม่อาจนิ่งได้ ต้องปรับสมดุลของอิริยาบถน้อยใหญ่ ถ้ามีสติก็จะเกิดความเบื่อหน่ายในการใช้ชีวิตซ้ำๆ เดิมๆ

คนที่มองตนเองไม่ออก บอกตนเองไม่ได้ ใช้ตนไม่เป็น จะถูกค้นหากระชากลากพาไปหากามวัตถุ ซึ่งเป็นสิ่งที่ค้นหาต้องการ เช่น อยู่ๆ ก็เบื่ออยากดูหนัง อยากฟังเพลง ถ้ากล้าไปคนเดียวก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าหากต้องการเพื่อนแล้ว เพื่อนไม่วางก็จะหงุดหงิด เพราะไม่ได้ตั้งใจปรารถนาค้นหาที่ไม่สมปรารถนาจะนำปฏิฆะ (ความหงุดหงิด) มาให้

ค้นหาที่ไม่อาจได้ตามปรารถนาจะทารุณเจ้าของให้เกิดความทุกข์ใจ แต่ถ้ามีเพื่อนไปดูหนัง ฟังเพลง จบมาแล้วก็เซ็งอีก ผู้ที่มีอำนาจล้นฟ้า ได้

ทุกสิ่งทีปรารถนา มักจะลงท้ายด้วยการฆ่าตัวตาย เพราะเป็อความสุขที่
ไร้คุณค่าของความเป็นคนของตนเองนั่นเอง

สำหรับนักปฏิบัติ ฝึกสติมากเท่าไร สมาธิก็จะเพิ่มเป็นเงาตามตัว
ทำให้จิตทรงกุศลมูลไว้ได้

- กุศลมูลเป็นเหตุแห่งความสุข
- ฝึกสติจึงมีกรรมแห่งความสุขจากภายใน
- นอกจากนี้ยังเพิ่มกำลังศรัทธาในพุทธธรรม
- หลักธรรมที่เคยน่าเบื่อก็จะกลายเป็นความจริง เห็นจริงด้วยจิตตน
- ความตื่นเต้นที่ได้สภาวะธรรม นี้ นั้น โนน จะทำให้เกิดฉันทะ มี
ความขยันที่จะปฏิบัติให้ยิ่งขึ้น

ในขณะที่ปฏิบัติ ถ้าเผชิญกับอุปสรรค ก็สามารถข่มใจไว้ได้ เกิด
สมรรถนะข่มใจและปล่อยวาง ทั้งๆ ที่ไม่เคยทำได้มาก่อน

ถ้าสมรรถนะที่ทนทานต่อความไม่ได้ตั้งใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น แสดงว่า
สติที่ฝึกมีกำลังสูงขึ้นนั่นเอง

๒.๔ คุณของสมาธิที่พัฒนา

สมาธิ หมายถึงความตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียว สมาธิเป็นองค์ธรรม
ทีประกอบกับศรัทธา และสติ และองค์ธรรมอื่นๆ เรียกว่า โสภณเจตสิก

ในสังคมไทย การฝึกสมาธิมักจะมาควบกับสมถกรรมฐาน โดยตาม
ทฤษฎี มีวิธีการฝึกอยู่ ๔๐ อย่าง

- หมวดที่ ๑ กสิน ๑๐
- หมวดที่ ๒ อสุภะ ๑๐
- หมวดที่ ๓ อนุสติ ๑๐ (เป็นกรรมฐานที่นิยมใช้ในสังคมไทย)

- หมวดที่ ๔ อปัมัญญา ๔
- หมวดที่ ๕ อาหาเรปฏิกูล สัณญา ๑
- หมวดที่ ๖ จตุธาตววัตถาน ๑
- หมวดที่ ๗ อรูปกัมมัญฐาน ๔

ในสังคมไทย จะมีการใช้อุนุสติ ๑๐ เพื่อที่จะฝึกทั้งสมาธิ สติ และ
แกมปัญญาไปพร้อมกัน

ความหมายของอุนุสติ ๑๐

๑. พุทธานุสติ การระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า ส่วนมากแค่ให้
กำหนดพุทโธเพื่อให้จิตตั้งมั่น และนิยมอธิบายพระพุทธคุณตามบทสวดมนต์
พระพุทธคุณ ๙ ข้อ ได้แก่ พระองค์ทรงเป็นพระอรหันต์ ตตภิเลสสิ้นเชิง
ทรงตรัสรู้ความจริงแท้ด้วยพระองค์เอง ทรงถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ
(ปฏิบัติถึงพร้อม) ทรงมีพระสัพพัญญุตญาณที่พุทธสาวกไม่มี ทรงรู้แจ้งโลก
ได้แก่ โอกาสโลก (โลกภูมิศาสตร์) สัตว์โลก (๓๑ ๑พ) สังขารโลก (การ
ปรุงแต่งที่ก่อให้เกิดความทุกข์) ทรงสอนได้ทั้งมนุษย์และเทวดา เพราะ
รู้แจ้งในอริยสัจธรรม และทรงบุญญาธิการอันไม่มีผู้ใดเปรียบได้

๒. ธรรมานุสติ ได้แก่ ลักษณะของจิต ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้
รวมทั้งโลกุตระธรรม ๙ (มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑) พระธรรมเป็นสิ่งที่อยู่
เหนือกาลเวลา สามารถหยั่งรู้ได้โดยการปฏิบัติ และน้อมเข้าไปสันทน ถ้าหาก
หยั่งรู้แล้ว ก็จะมีรู้แจ้งจริงด้วยตนเอง

๓. สังฆานุสติ ได้แก่พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติมีธรรม ปฏิบัติตรง
ธรรม ซึ่งเป็นนาบุญควรได้รับทักษิณาทาน และทำอัญชลี ผู้ใดอุปัถุม์
พระสงฆ์ก็จะได้รับบุญศุภผลมหาศาล

๔. **ศีลानุสติ** การระลึกถึงคุณของศีลที่สมาทานไว้ ศีลจะบริสุทธิ์ได้ต้องประกอบด้วยปัญญา ความบริสุทธิ์ของศีล เรียกว่า อธิศีล ซึ่งภิกษุผู้มีอธิศีล จะต้องทรงสมบัติ ๔ ประการ คือ ปาฏิโมกขสังวรศีล อินทริยสังวรศีล อาชีวปริสุทธศีล ปัจจัยสันนิสสิตศีล (พิจารณาปัจจัยสี่)

๕. **จาคานุสติ** การเสียสละบริจาคโดยไม่ต้องได้รับชื่อเสียง เป็นการบริจาคที่บริสุทธิ์ใจ เช่น การเขียน “ตามรอยพุทธจริยา” เป็นจาคานุสติ

๖. **เทวตานุสติ** ระลึกถึงคุณของเทวดา เช่นคุณของบิดา มารดา เป็นต้น

๗. **มรณานุสติ** ระลึกถึงความตายที่จะต้องเกิดขึ้นแน่นอน

๘. **กายาคตาสติ** ระลึกถึงอาการ ๓๒ ของตน เช่น ผม ขน เล็บ ฟัน หนั่ง เป็นต้น

๙. **อานาปานสติ** ระลึกถึงลมหายใจเข้า ลมหายใจออก

๑๐. **อุปสมานุสติ** ระลึกถึงคุณของพระนิพพาน คือ คุณของความสงบ ความเย็น ความปราศจากความมัวเมา เหนือโลกสังขารทั้งปวง

คุณของพระนิพพานอุปมาไว้มากมาย ซึ่งเป็นสภาวะธรรมที่คุ้นเคยและเป็นสิ่งมีเอง เพียงแต่มนุษย์ที่ขาดการฝึกฝน ขาดการพัฒนาจิต จะไม่เห็นคุณค่าของพระนิพพาน เพราะมีนิวรณ์เข้ารบกวน

สรุปได้ว่า การฝึกให้จิตตั้งมั่น มี ๒ ประเภท

๑. **ตั้งมั่นโดยสัญชาตญาณ** เช่น การฝึกสัตว์โดยใช้อาหาร (เหยื่อ) เป็นตัวล่อ แม้กระทั่งการฝึกเด็ก ก็ต้องใช้ของเล่น หรือเกมต่างๆ เป็นตัวล่อ เมื่อจิตถูกล่อด้วยสิ่งเร้า การตั้งมั่นจะเกิดขึ้นตามสัญชาตญาณ

๒. **ตั้งมั่นโดยการฝึกตามรูปแบบ** (วิธีใดวิธีหนึ่งในกรรมฐาน ๔๐)
ผลที่ได้จากการฝึกสมาธิกรรมฐานตามรูปแบบ ยังแยกออกได้สองนัย

การฝึกที่มีการตั้งมั่นโดดเด่น จะเข้าฌาน ผู้ที่จะเข้าฌานได้ จะต้อง
มีปัญหาเข้าไปจัดการกันนิรวณห้า การปราบนิรวณห้าได้ชั่วคราว ทำให้
เกิดการหลุดพ้นชั่วคราวด้วยการข่มไว้ มีชื่อเรียกว่า วิกขัมภนวิมุติ

การฝึกที่เน้นสติ (การระลึกรู้) เป็นจุดเด่น จะได้ญาณหรือนิยามเรียก
ว่า ฝึกสายวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งก็สามารถปราบนิรวณห้าได้เช่นกัน ถ้า
ปราบด้วยสติปัญญา จะเรียกว่า ตทังควิมุติ

นิรวณห้า (อุปสรรคของสมถกรรมฐาน) หมายถึงเครื่องปิดกั้นความ
จริง นิรวณห้าจะปิดกั้นความเห็นที่ถูกต้อง จึงเป็นอุปสรรคต่อความเจริญ
ที่เป็นความดี ความสงบ และนิพพาน

ผู้คนทั่วไปจะมีนิรวณห้าซึ่งเป็นอาหารของอวิชชา ดังนั้นจึงปิดกั้น
ไม่ให้เห็นความจริง แต่กลับมีความเห็นผิดสี่ประการ คือ

เห็นสิ่งหนึ่งว่างาม	จากสิ่งที่ไม่งาม
เห็นสิ่งหนึ่งว่าเที่ยง	จากสิ่งที่ไม่เที่ยง
เห็นสิ่งหนึ่งว่าสุข	จากสิ่งที่เป็นทุกข์
เห็นสิ่งหนึ่งว่าเป็นอัตตา	จากสิ่งที่เป็นอนัตตา

โดยด้วยภาษาธรรม นิรวณจะปิดบัง นียยานิกรธรรม คือธรรมที่จะ
ทำให้สัตว์ออกจากทุกข์

องค์ประกอบของนิรวณ เกิดจากอนุสัยที่สะสมไว้โดยกมลสันดาน
หรือเกิดจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยภายนอกกระตุ้น

อาการของนิรณมีห้า หรือมากกว่า เรียกชื่อตามอาการที่ปรากฏได้แก่

กามฉันทะ	กรุ่นด้วยความรู้สึกทางกาม หรือ พอใจ (น้ำเจือสี)
พยาบาท	กรุ่นด้วยความรู้สึกโทสะ หรือ หงุดหงิด (น้ำเดือด)
ถีนะมิทระ	กรุ่นด้วยความรู้สึกโมหะ หรือ หตู่ (น้ำมีสาหร่าย)
อุทัจจะกุกุจจะ	กรุ่นด้วยความรู้สึกโมหะ หรือ ฟุ้งซ่าน (น้ำมีคลื่น)
วิจิกิจฉา	กรุ่นด้วยความรู้สึกโมหะ หรือ ไม่แน่ใจ (น้ำในที่มีด)

นิรณห้าเป็นอาหารของอวิชชา เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วรบกวนความสงบของจิต ทำให้มนุษย์ต้องไขว่คว้าหากิเลส

นิรณห้า เป็นเครื่องรำคาญของจิต เนื่องจากนิรณสามารถเกิดได้เองโดยสัญชาตญาณ จึงเป็นเครื่องรบกวนความสงบ และการทำสมาธิ

มนุษย์ส่วนมากตกอยู่ในอิทธิพลของนิรณ ทำให้เกิดความมั่งงายในทุกสิ่งทุกอย่าง

ดังนั้นมนุษย์จึงควรควบคุมนิรณ โดยควบคุมปัจจัยภายนอก และพยายามอบรมบ่มเพาะสติ สมาธิ ปัญญา มีชีวิตโดยความไม่ประมาท เพื่อจะได้ปลอดพ้นจากการรบกวนของนิรณ

คู่ปรับของนิรณ

- เนกขัมมะ** ความพอใจในความสงบและสงบ เป็นคู่ปรับของ
กามฉันทะ
- อภัยบาท** ความที่มีจิตเยือกเย็น จะเป็นคู่ปรับของพยาบาท
- อาโลกสัญญา** ความสว่างภายในใจ เป็นคู่ปรับของถีนมิทระ
- อวิกเขปะ** ความมีจิตคงที่ไม่ส่ายไป เป็นคู่ปรับของ อุทธัจจะ-
กุกกัจจะ
- ธัมมวัตถถานะ** ความแน่วใจและความกระฉ่างชัด เป็นคู่ปรับของ
วิจิกิจฉนา

การที่จะกำจัดนิรณให้หมดไป จะต้องใช้สมาธิถึงขั้นฌาน เรียกว่า
วิกขัมภนวิมุตติ หรือการมีปัญญาที่ถูกต้อง ก็ละนิรณได้ เรียกว่า ตัทธ-
วิมุตติ แต่ถ้าจะละได้เด็ดขาด ต้องใช้วิปัสสนาปัญญา นิรณจึงมีกระงับ
อยู่ได้ด้วยอำนาจของสมาธิ

๒.๕ คุณของปัญญาจากการภาวนา

พุทธธรรมแบ่งปัญญาเป็นสามประเภท

สุตมยปัญญา เป็นผู้อ่าน เรียน เขียน ศึกษาามาก รวมทั้งมีความ
ฉลาดในการเข้าถึงรากเหง้าของภาษา โดยเฉพาะผู้ที่เข้าใจนำความรู้
วิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ได้ ต้องจำนียมของวิชานั้นๆ นิยามของหัวข้อนั้น
และต้องรู้ขอบเขตของนิยาม มาตรฐานการนำนิยามไปใช้ในระบบที่สนใจ
ผู้ที่จำนียมไม่ได้ เช่น เรียนเรขาคณิต ไม่รู้นิยามของวิชาว่า เกี่ยวข้องกับการ
เคลื่อนที่ของมุม ไม่รู้ว่าพีชคณิต เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ ไม่รู้ว่าแคลคูลัส
เกี่ยวข้องกับความเร็วต่อเนื่อง ไม่มีทางเข้าถึงความเป็นศาสตร์นั้นๆ

ผู้ที่เรียนคณิตศาสตร์ ก็เห็นว่าไร้ประโยชน์ เพราะสอบตกอย่างเดียว เมื่อเรียนวิทยาศาสตร์ก็เห็นว่า ไม่เคยนำมาใช้จริง ฯลฯ

อาการทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้ แสดงว่า เข้าไม่ถึงนิยามของศาสตร์ โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ที่เป็นฐานสร้างความเชื่อในระดับสากล

อุปมาไม่รู้กฎหมายทะเลระหว่างประเทศ ไปทำประมงที่น่านน้ำทางประเทศอื่น จะถูกจับเข้าคุก โดยจะอ้างว่าไม่รู้ไม่ได้ เพราะโลกสากลเต็มไปด้วยนิยาม นิยามมีอยู่มากมายนับไม่ถ้วน จนต้องตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อจำนิยามเฉพาะหัวข้อนั้นๆ จริงๆ แล้วที่คุณกลัวความรู้เพราะจำนิยามไม่ได้ นั่นเอง

และที่น่าสงสารมากที่สุดคือ การจำความหมายของสัญลักษณ์ไม่ได้ ยิ่งโลกสื่อออนไลน์ เต็มไปด้วยสัญลักษณ์ คิดเพิ่มตลอดมีมากมายนับไม่ถ้วน สัญลักษณ์บางชนิดคอขาดบาดตาย ถ้าใช้โดยไม่เข้าใจ อาจก่อวิฤติการณ์ได้ ถ้าเข้าไม่ถึงสัญลักษณ์ของหัวข้อวิชานั้นๆ ก็ไม่มีทางรู้ที่ฟังอยู่เป็นเรื่องอะไร อย่างแย่มากที่สุด ถ้าเกิดจำสัญลักษณ์ความเป็นชาติไม่ได้ เอาสีของธงไตรรงค์มาทำเป็นกระโปรง หรือรองเท้า แค่อวมใส่ครั้งเดียว ก็จะถูกคนไทยทำประชาทัณฑ์

ที่น่าขำที่สุดคือ สัญลักษณ์ของชีวโมเลกุล รวมทั้งปริมาณที่ระบุว่า มีสารนั้นๆ กระจายเกลื่อนอยู่ตามโฆษณา ซึ่งมาในทีวีทุกสิบนาทึ อยู่ใน Facebook ทุกหนทุกแห่ง ผู้บริโภคคิดว่ามันสำคัญต้องหาเงินไปซื้อ ทั้งๆ ที่ไม่รู้ว่ามีชื่ออะไร เช่น Q10,SPF,DHA และอื่นๆ อีกมาก นี่คือการขาดแคลนสุดมยปัญญาตนเอง

จินตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการไตร่ตรอง การอนุมาน การอุปนัย การสร้างแนวความคิดแบบคายขึ้นใหม่ โดยเริ่มบัญญัตินิยาม ตัวอย่างเช่น คติยุทธ์วิธี คิดครอบจักรวาล คิดแบบองค์รวม และอื่นๆ นิยามของการคิดที่กล่าวมานี้ สร้างความทึ่งกังสนแท้ได้ ทั้งๆ ที่มันเรื่องแนวคิดธรรมดาที่ต้องใช้อยู่ทุกวัน

เมื่อฝรั่งเริ่มแนวคิดแบบองค์รวม ผู้บริหารการศึกษาผู้รู้ลึกซึ้ง ที่เห็นความแยกคายของพุทธธรรม คือ มองธรรมชาติแบบองค์รวม เช่น ความเป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตาย ธรรมชาติคือมารดาของสรรพสิ่ง ล้วนเป็นวาทกรรมที่แสดงว่าฐานของพุทธธรรมตั้งอยู่แนวคิดขององค์รวม พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ ๒๖๐๐ ปี แต่นักวิชาการเพิ่งมาตื่นตื่น เมื่อฝรั่งเริ่มนำฐานคิดนี้ไปสร้างนิยามเป็นการคิดแนวใหม่

ข้อเสียเปรียบที่พุทธบริษัทเข้าไม่ถึงความคิดสร้างสรรค์เชิงพุทธที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ เป็นเรื่องหน้าเศร้า น่าขัน น่าสังเวชที่สุด มันแสดงว่า ถ้าฝรั่งพูด นักวิชาการไทยจึงตื่นตาม แต่ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ มีในพระไตรปิฎก นักวิชาการไทยไม่เคยรับรู้ นี่หรือคือพุทธบริษัทของสังคมไทย

คิดแบบยุทธ์วิธี เป็นความคิดธรรมดาของชาวพุทธ มียุทธ์วิธีมากมายครบถ้วนกระบวนความ แก้ปัญหาได้ทุกชนิด แต่ผู้บริหารของไทยไม่เคยใส่ใจจะศึกษา และนำมาใช้ ลักษณะที่ตื่นนิยามของฝรั่งนี้แหละเป็นดัชนีชี้วัดความเป็นทาสทางปัญญาที่คนไทยมีต่อปรัชญาตะวันตก (เห็นฝรั่งชาติไปหมด ให้มีจริยธรรมเลวแค่ไหน พูดภาษาอังกฤษได้ก็เห็นว่าดีแล้ว)

จินตมยปัญญา จะเกิดขึ้นจาก (หนึ่ง) ต้องใส่ไว้เป็นหลักสูตรการศึกษา (สอง) ต้องหมั่นทำลานเสวนา เพื่อให้แนวคิดแยกคายนั่นคมกริบมากขึ้น (สาม) ต้องศรัทธาในการเป็นสัพพัญญูของพระพุทธเจ้าที่เหนือกว่าปัญญาตะวันตกอย่างมากมาย เทียบกันไม่ได้ด้วยซ้ำ (สี่) ต้องฝึกหัดใช้บ่อยๆ (ห้า) ต้องใช้คู่กับสติของคนพุทธ ไม่ใช่สติของคนพาล ที่จะตะแบงเอาขณะข้างๆ คูๆ (หก) ต้องมีศีลห้าเป็นฐานต้นความคมกริบของปัญญาญาณ (เจ็ด) ต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย ไม่ใช่ทำอะไรจับจด ทิ้งขว้าง ไม่มีอะไรได้เรื่องสักอย่าง (แปด) ต้องเว้นจากปาปมิตร ที่ชวนกันใช้ภาษาเพื่อความตลก ความไร้สาระ เมื่อไรที่ควรอยู่ในสาระ ก็นำภาษามาทำให้วิบัติ หนาซ้ำภาษาวิบัติ ยังได้รับการยอมรับในสังคมไทย สมัยโบราณตำนานศรีธัญชัย ถือว่าเป็นคนวิบัติทางภาษา แต่ยุค ๔.๐ ภาษาวิบัติยิ่งพัฒนาเกินหน้าศรีธัญชัย ทำให้สังคมไทยมีผู้ใหญ่ที่นำเยาวชนไปเป็นคนพาล ภาษาวิบัติสื่อถึงความเสื่อมของความประพฤติ และมีรากเหง้ามาจากมิถุนาภิวัตน์ของสังคมโดยองค์รวม (เก้า) แม้จะเป็นนโยบายส่งเยาวชนมาฝึกกรรมฐานกับวัด นำเสียดายที่พระผู้นำก็เล่นตลก หาสาระได้น้อยมาก เลยทำให้เยาวชนคิดว่า การพูดตลกคือธรรมะของพระพุทธเจ้า (สิบ) อันที่จริง ปัญญาความคิดแยกกายของพุทธ ลึกซึ้งกว่าของฝรั่ง เพราะใช้เป็นที่พึ่งดับปัญหาของชีวิตได้

ภาวนามยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากการฝึกสติ สมาธิ และ เดินปัญญาตามแนวทางอนุสติสิบ

ภาวนามยปัญญาจะเกิดขึ้นได้ ชีวิตจะต้องมีความศรัทธาในหลักการครองชีวิต

๑. ต้องใช้ชีวิตให้เป็นบุญกิริยาวัตตูลิบ ไม่ว่าคิด พูด ทำ หรือสัมพันธ์กับใคร ต้องทำให้เกิดบุญกิริยา คือ เกิดความสุข

๒. ต้องแชท แชร์ และพูดสนทนา คิด ทำ แต่เรื่องที่เป็นกุศล-กรรมบถสิบ ต้องจำนียมของกุศลกรรมบถสิบให้ได้ด้วย

๓. ต้องฟัง คิด ถาม จด ขณะเล่าเรียน ให้มีสติอยู่กับปัจจุบันขณะ นี้คือเครื่องมือที่จะให้จิตเต็ม และหลีกเลี่ยงนิวรรณ์ห้าชั่วครว

๔. ต้องมีความเพียรในการทุกกิจให้เป็นฉันทะ เพื่อเพิ่มกำลังของอิทธิบาทสี่

๕. กำลังความบริสุทธิ์ของศีล จะทำให้เกิดญาณปัญญา และสามารถเห็นเหตุปัจจัยตรงหน้า ตรงตามความเป็นจริง

๖. ต้องพยายามสร้างจันทมยปัญญา เห็นเป็นพหุเสกิตา คือทำให้คล่อง โอกาสที่จะได้ภาวนามยปัญญาจะมีมากขึ้น

๗. มีความเคารพ ความสันโดษ ความกตัญญู ความอ่อนน้อม ถ่อมตน และ การฟังธรรมตามกาล

ทั้งเจ็ดข้อนี้ล้วนเป็นฐานทำให้เกิดความเจริญพัฒนาของจิตทั้งสิ้น

๒.๖ คุณของสัมปชัญญะ (การรู้ตัวทั่วพร้อม)

สัมปชัญญะ คือ ผลรวมของสติและปัญญา ยิ่งกำลังของปัญญาเพิ่มมากขึ้น จิตก็จะรู้ได้เองว่า อะไรคือประโยชน์ อะไรไม่ใช่ประโยชน์อะไรที่ทำให้จิตบริสุทธิ์ อะไรที่ทำให้จิตเพิ่มมลทิน ควรเข้าไปในสถานที่อย่างไร และไม่ควรเข้าสถานที่อย่างไร สุดท้ายคือ มีความไม่ประมาท ทรงอยู่เป็นนิจศีล ไม่ว่าจะกิน ต้ม เข้าห้องน้ำ ทำกิจส่วนตัว ทำกิจอันใดก็ตาม เพราะสัมปชัญญะ ความรู้แจ่มแจ้งว่า การพัฒนาที่ถูกต้องเป็นอย่างไร

ดัชนีที่แสดงว่า เป็นสัมปชัญญะ

๑. ไม่ว่าทำกิจสิ่งใด มีความพอใจในการกระทำนั้น แม้เป็นกิจเล็ก ๆ ก็เห็นเป็นเรื่องสำคัญ ทุกกิจจึงเป็นการปฏิบัติธรรม

๒. สัมปชัญญะจะช่วยให้เห็นคุณค่าของปรมาตถธรรม จิตจะใช้ อมตธรรม หรือสุญญตาธรรม หรือโลกุตระธรรมได้ง่าย สะดวกเป็นอัตโนมัติ

๓. ผู้มีพลังสัมปชัญญะ จะไม่หึง ทะนงตน จะละอนุสัยที่ไม่ได้ออก ได้โดยอัตโนมัติ พุดง่าย ๆ จะมองเห็นพิษของอาสวะจึงไม่นำมาใช้

๔. ผู้มีพลังสัมปชัญญะ จะเกิดการพัฒนาปัญญาในทุกรูปแบบ แม้ ตนเองก็รู้ดี ที่สุดของปัญญาคือ รู้ แจ่ม กระจ่าง ความจริงตรงหน้าด้วยตัว ของจิตเอง

๕. ความสุขุม ความลึกซึ้งจะเกิดมากขึ้น จะถอยหลัง ความเจริญ กลับมาสู่พฤติกรรมของความเรียบง่าย และใช้ชีวิตด้วยความธรรมดามากขึ้น

๖. เป็นฐานของการปฏิจสมุพบาทสายนิโรธวาร และทำให้ ปรารถนาความดับทุกข์สิ้นเชิง เพราะเห็นแต่ความน่าเบื่อหน่าย ไม่น่าเอา ไม่น่าเป็น ของการเจริญพัฒนาของโลกสากล

๗. นิพพานเป็นของได้เปล่า ไม่ต้องแสวงหาหรือทำให้เกิดขึ้น เพียง แต่ปราบ หรือกำจัดสิ่งที่ขวางความจริงแท้ คือ นิรวณทำให้ได้

๘. โปธิปักขยธรรม คือ เครื่องมือในการแก้ปัญหาของพระวราสที่ อยู่ในโลกของสิ่งปรุงแต่ง ที่มุ่งไปข้างหน้า ไม่มีที่สิ้นสุด โปธิปักขยธรรมมี ๗ หมวด เป็นเครื่องมือที่ใช้แก้ปัญหาเฉพาะสถานการณ์ เฉพาะเหตุการณ์ ถ้าเห็นคุณค่าของโปธิปักขยธรรม ก็จะได้เห็นคุณค่าของพระธรรม

๒.๗ คุณของศรัทธา

ศรัทธาเป็นเพื่อนใจของมนุษย์ มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความกลัว จึงเป็นธรรมดาที่จะเชื่อในอำนาจของความศักดิ์สิทธิ์ ความลึกลับ ด้วยเหตุนี้ อารยธรรมของมนุษย์จึงเริ่มต้นด้วยการบูชา การอ่อนน้อม การขอร้องต่อพระเจ้า พระพรหม ผีฟ้า เจ้าป่า เจ้าเขา เหล็กไหล และอื่นๆ

มนุษย์ยุคบริโภคนิยมซึ่งเชื่อในจริยธรรมสากล จะศรัทธาในสมรรถนะของความเป็นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษาที่มีฐานจากวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ทำให้เด็กยุคนี้ไม่มีทางเชื่อว่าทารกจะเกิดจากกระบอกไม้ไผ่ หรือเกิดจากแตงโมตามนิทานโบราณ

มนุษย์สมัยใหม่ มนุษย์ก้าวไปกับแฟชั่น และมีสมรรถนะจะสร้างเอกลักษณ์ จะแต่งกาย และมีรสนิยม มีแบรนด์ของตัวเอง ไม่ใช่แค่ภาพลักษณ์ภายนอกที่ถูกจัดสรรตามแฟชั่นที่ตามสมัย แม้พฤติกรรมความเป็นคนทันสมัยก็ไม่อาจรอดไปได้ เช่น จะต้องไปตรวจสุขภาพประจำปี จะต้องรับประทานอาหารเสริม แต่งหน้าทาตัวด้วยเครื่องสำอางชั้นดี จะต้องไปท่องเที่ยวต่างประเทศ ท่องเมือง...แต่งชุดไทยประยุกต์ กินอาหารสะอาด ดื่มน้ำจากขวดพลาสติก ดื่มน้ำกาแฟไม่ใส่คอฟีเมต หรือใช้กาแฟที่ใช้กำจัดสารก่อมะเร็ง และมีอีกมาก

มนุษย์ที่ทันสมัยยุค ๔.๐ จึงเทศรัทธาของตนให้กับโฆษณาทางวิชาการ และไม่ใช่วิชาการหมดหัวใจ หัวใจของมนุษย์มีดวงเดียว ถ้าศรัทธาให้กับโลกาภิวัตน์หมดใจขนาดนี้ จะเหลือช่องว่างมาศรัทธาในคุณของพระรัตนตรัย คุณของไตรสิกขา ได้อีกหรือ

เทศนาธรรมครั้งแรกคือ **ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร** การระงับการสุดโต่งสองทาง คือ สุดโต่งเชื่อแต่โลกาภิวัตน์ (กามสุขัลลิกานุโยค) และสุดโต่งเชื่อแต่โลกออนไลน์ (อตฺถกิลมถานุโยค)

ถ้ามีพุทธศรัทธา ต้องเชื่อในสมรรถนะของตนเอง ต้องไว้วางใจพุทธวจนะที่ว่า มนุษย์ที่ผ่านการฝึกฝนอย่างถูกต้องแล้ว จะได้ตนเองเป็นที่พึ่ง จะไหว้วตนเองได้ จะใช้ตนเองเป็น และจะภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ได้พบพระพุทธศาสนา

ต่อไปนี้เป็นพลังพุทธศรัทธา

๑. ศรัทธา “การเป็นผู้ให้ย่อมดีกว่าการเป็นผู้รับ” ลองตรวจสอบตนเองด้วยความซื่อตรงว่า กำลังให้อะไรกับใครด้วยการให้เพื่อให้ หรือให้เพื่อหวังผลประโยชน์ทางโลก

ที่ต้องเน้นย้ำการให้เพื่อให้ เพราะเป็นมนุษย์ต้องรู้จักยื่นมือให้อะไรกับใครบ้าง เพราะวาทะสโลแกนของธุรกิจยุคบริโภคนิยม คือ ผู้บริโภคคือพระราชอา (ลูกค้าคือคิงส์) เราจึงได้เยาวชนนำความสุข ความหล่อ ความดูดี มาขายสินค้าที่ตนเองไม่ได้ใช้ ยุคนี้อัฒนิพริเซนเตอร์ มีตั้งแต่ทารกหน้าตาดีก็เป็นตัวแทนขายผ้าอ้อม สบู่เหลว ฯลฯ เรียกว่า อยู่ในท้องแม่ก็ขายของแล้ว บรรยากาศเช่นนี้ไม่ช่วยให้เกิดพุทธศรัทธา

๒. ศรัทธาว่าการรักษาศีล (เช่น ศีลห้าของฆราวาส ศีลแปดของนักปฏิบัติ ศีล ๒๒๗ ของภิกษุ และศีล ๓๑๑ ของภิกษุณี) ย่อมเป็นเหตุแห่งความปลอดภัยของโภคทรัพย์ ของความสุข ความสวัสดิของชีวิต ศีลย่อมประกันอุบัติเหตุเภทภัย อันตรายใดๆ ถ้าศีลนั้นมีกำลังของความบริสุทธิ์เพียงพอ (อธิศีล)

ตรวจสอบตนเองว่า ยังต้องเชื่อในประกันภัย ประกันสุขภาพ ประกันชีวิต ยิ่งกว่าการรักษาศีลหรือไม่ เพราะนี่คือเครื่องหมายของพลังของพุทธศรัทธา ที่มีอยู่ในใจของแต่ละคน

๓. ศรัทธาว่า การพอใจจะฝึกฝนตนเอง ถ้ารักจะทำสิ่งนั้น ๆ เช่น ฝึกฝนเป็นนักกีฬาชนิดใดชนิดหนึ่ง ฝึกฝนเป็นนักวิทยาศาสตร์ การฝึกฝนตนเองด้วยความชอบใจจากภายใน (ฉันทะ) ย่อมจะนำพลังความเพียร ความไตร่ตรองมาให้ (อิทธิบาทสี่)

๔. ศรัทธาว่า การชนะและแพ้เกมการแข่งขัน แท้ที่จริงเกิดจากญาณ คือมีสติปัญญาเป็นปัจจุบันขณะ ถ้าควบคุมสัมปชัญญะของตนได้มาก โอกาสของความผิดพลาดจากกติกาก็น้อยลงเพียงนั้น

๕. ศรัทธาว่า เกิดเป็นมนุษย์ต้องทำอะไรสักอย่าง เพื่อตอบแทนพระคุณของเพื่อนมนุษย์และต้องกตเวทิตาต่อธรรมชาติ เช่น สัตว์ทั้งหลายพืชทั้งหลาย ที่ต้องสละชีวิตมาเป็นอาหารของมนุษย์

๖. ศรัทธาว่าปัญญาสัมมาทิฐิ จะต้องเพิ่มไปในทางที่ถูกต้อง เพื่อว่าวันข้างหน้า สัมมาทิฐิจะทำหน้าที่ร่วมกับสัมมาสังกัปปะเพื่อเปลี่ยนมรรคมืดมดดำให้เป็นอรियมรรคเพื่อที่เราจะได้ค้นพบสัจธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ค้นพบไว้แล้ว

สรุป คุณของศรัทธา มีดังต่อไปนี้

(หนึ่ง) ต้องศรัทธาต่อไตรสิกขา เกิดเป็นมนุษย์ต้องรู้จักตอบแทนมนุษย์ด้วยกัน และต้องศรัทธาในศีล อันเป็นกติกากายที่อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข สุดท้ายต้องศรัทธาว่า การฝึกฝนตนนี้แหละ ถ้าได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้อง ก็จะได้ตัวเองเป็นที่พึ่ง

(สอง) ต้องศรัทธาในการไตร่ตรอง เพื่อปรับพฤติกรรมของตนเอง
ไม่ให้สุดโต่งทางติดกามวัตถุ หรือหลงไหลแต่โลกมายา (โลกออนไลน์)

(สาม) ต้องศรัทธาในศักยภาพร่างกายของตนเอง トラบใดที่ยังมี
ลมหายใจ จะต้องยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม การจะทำความไม่ประมาท
ให้ถึงพร้อมได้ จะต้องมิพระพุทเจ้าเป็นกัลยาณมิตร และต้องไม่รับเอา
ความคิดแยกกายของวิทยาศาสตร์มาใช้อย่างเดียว แต่ต้องใช้ความคิด
แยกกายเชิงพุทธที่ไม่มีในวิทยาศาสตร์มาประกอบ เช่น คิดคุณค่าแท้ คุณค่า
เทียม เสริมคุณค่าทางเศรษฐศาสตร์ และเห็นความเป็นคุณและความเป็น
โทษของความคิดสร้างสรรค์ซึ่งมีอยู่เป็นธรรมดา รวมทั้งเห็นค่าของความรู้
เห็นเหตุปัจจัยที่เผชิญอยู่ในปัจจุบันขณะมากกว่าจะตั้งต้นทำตามแผน ที่
คิดไว้อย่างเดียว

ภาคผนวกที่ ๑ : สัตตวรรค สติอาการที่เป็นปัญหา ถามอาการแห่งสติ

ข้าแต่พระนาคนเสนา สติ เกิดขึ้นด้วยอาการเท่าใด?

ขอถวายพระพร สติเกิดขึ้นด้วยอาการ ๑๗ คือ เกิดขึ้นด้วยการรู้อย่างหนึ่ง ด้วยทรัพย์หนึ่ง ด้วยวิญญูณอันยิ่งหนึ่ง ด้วยวิญญูณเกื้อกูลหนึ่ง ด้วยวิญญูณไม่เกื้อกูลหนึ่ง ด้วยสภาคณินิมิตที่เหมือนกันหนึ่ง ด้วยวิสภาคินิมิตที่แปลกกันหนึ่ง ด้วยกันรู้ยิ่งกถาหนึ่ง ด้วยการกำหนดหนึ่ง การระลึกหนึ่ง ด้วยการนับหนึ่ง ด้วยการคิดหนึ่ง ด้วยการตามลำดับหนึ่ง ด้วยการจำหนึ่ง ด้วยการอบรมหนึ่ง ด้วยการจดไว้หนึ่ง ด้วยการเก็บไว้หนึ่ง ด้วยการเคยได้พบเห็นหนึ่ง

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า ข้าว่า สติเกิดขึ้นด้วยการรู้อย่างนั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร สติเกิดขึ้นด้วยการรู้อย่างนั้นเหมือนกับสติของพระอานนท์ และนางชุชชุตตราอุบาสิกา กับบุคคลเหล่าอื่นที่ระลึกชาติหนหลังได้ฯ

ข้าว่า สติเกิดด้วยทรัพย์นั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร คือ คนซื่อหยังซื่อหยัง ย่อมมีอยู่ เวลาเห็นคนเหล่าอื่นเก็บทรัพย์ของเขาไว้ก็นึกถึงทรัพย์ของตนได้ จึงเรียกว่า สติเกิดขึ้นด้วยทรัพย์ฯ

ข้าว่า สติเกิดด้วยวิญญูณอันยิ่งนั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร เหมือนอย่างพระราชาผู้ได้อภิเษกใหม่ หรือผู้ได้

สำเร็จโสดาปัตติผล ย่อมมีความรู้สึกดีใจอย่างยิ่ง ความดีใจนั้นทำให้เกิดสติ นึกถึงสิ่งต่างๆ ได้ๆ

ชื่อว่า สติเกิดด้วยวิญญานเกื้อกูลนั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร บุคคลได้รับสุขในที่ใด ก็ระลึกได้ว่า ตนได้รับสุขในที่นั้นๆ

ชื่อว่า วิญญานเกิดขึ้นด้วยวิญญานอันไม่เกื้อกูลนั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร คือ บุคคลได้รับทุกข์ในที่ใด ก็ระลึกได้ว่า เราได้รับทุกข์ในที่นั้นๆ

ชื่อว่า สติเกิดด้วยสภาพนิमितที่เหมือนกันนั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร คือ บุคคลได้เห็นผู้เหมือนกันกับบิดา มารดา พี่ชาย พี่หญิง หรืออูฐ โค ลา ของตนแล้ว ก็ระลึกถึงมารดา พี่ชาย พี่หญิง อูฐ โค ลา ของตนได้ๆ

ชื่อว่า สติเกิดด้วยวิสภาพนิमितที่แปลกกันนั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร คือเมื่อได้รู้เห็น สี กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ของผู้ที่แปลกกัน หรือสิ่งที่แปลกกัน ก็ระลึกได้ถึงสิ่งนั้นๆ บุคคลนั้นๆ เช่น เห็นคนขาว ก็นึกได้ถึงคนดำเป็นตัวอย่างๆ

ชื่อว่า สติเกิดขึ้นด้วยการยิ่งรู้ยิ่งกลานั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร คือ ผู้ซึ่งหลงขี้ลืม เวลามีผู้อื่นตักเตือนก็นึกได้ๆ

ชื่อว่า สติเกิดด้วยลักษณะนั้น คืออย่างไร?

คือ เกิดขึ้นด้วยได้รู้เห็นลักษณะแห่งคนหรือสัตว์นั้นๆ เช่น ได้เห็นโคของผู้อื่นที่มีลักษณะเหมือนโคของตัวเอง ก็นึกถึงโคของตัวเองได้ๆ

ข้อว่า สติเกิดด้วยการระลึกนั้น คืออย่างไร?

คือ คนชี้หลังชี้ลิ้ม มีผู้เตือนให้ระลึกแล้วๆ เเล่ๆ ก็ระลึกได้ๆ

สติเกิดด้วยหัดคิดนั้น คือ อย่างไร?

คือ ผู้ได้เรียนหนังสือแล้ว ย่อมรู้ได้ว่า อักษรตัวนี้ ควรไว้ในระหว่าง
อักษรตัวนี้ ส่วนอักษรตัวนี้ ควรไว้ติดกันกับอักษรตัวนี้ๆ คือ ผู้จำดีก็นึกถึง
สิ่งต่างๆ ได้ๆ

ข้อว่า สติเกิดด้วยการอบรมนั้น คือ อย่างไร

คือ ผู้ได้อบรมบุพเพนิวาสญาณ ย่อมระลึกชาติหนหลังได้ๆ

ข้อว่า สติเกิดด้วยการจดไว้้นั้น คือ อย่างไร?

คือ เมื่อได้อ่านดูสิ่งที่ตนจดไว้ ก็นึกได้ๆ

ข้อว่า เกิดด้วยการเก็บไว้้นั้นคืออย่างไร?

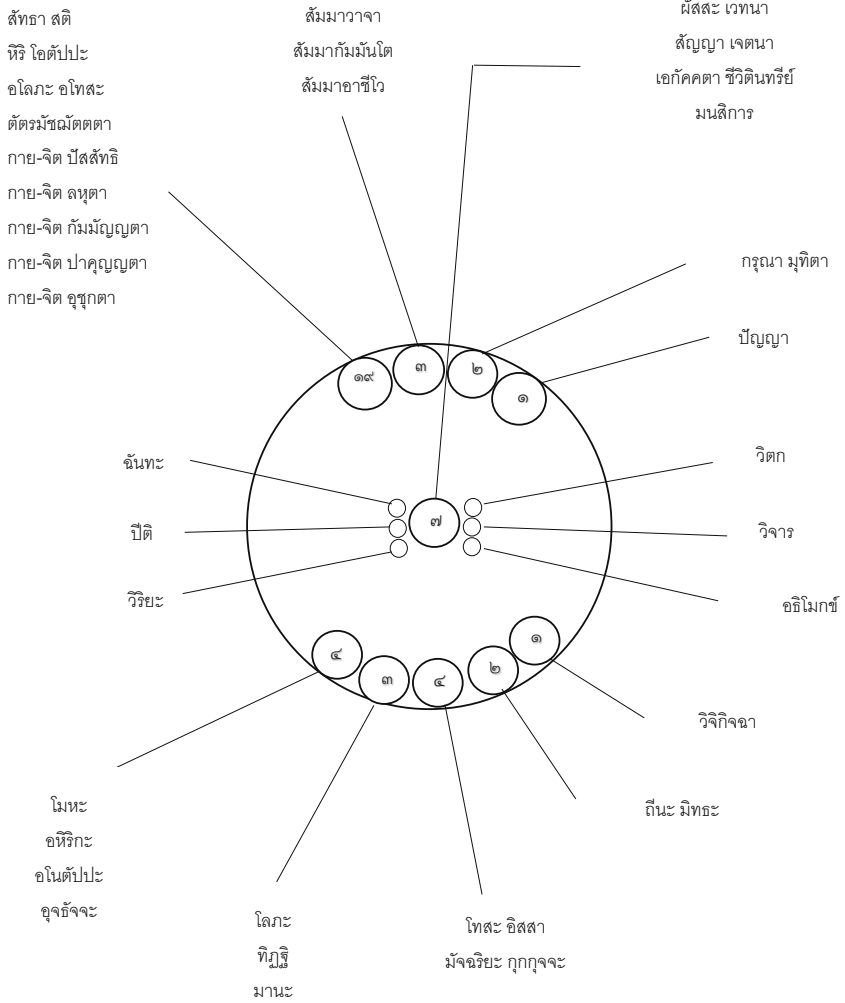
คือ ได้เห็นของที่ตนเก็บไว้แล้วจึงนึกได้ๆ

ข้อว่า ด้วยการเคยพบเคยเห็นมาก่อน อย่างนี้แหลมะหาบพิตร

ข้อว่า สติเกิดด้วยการ ๑๗ อย่างๆ ถูกต้องดีแล้ว พระนาคนเสน

แผนผังแบบจำลองลักษณะของจิต (ศ.ดร.ระวี ภาวิไล)

บทที่สาม : จิตว่าง

๓.๑ ข้อความต่อไปนี้ ลอกมาจาก “ป่วย ๓ เดือนเกิดสมุดเล่มนี้” พุทธทาสภิกขุ หน้า ๖๔, ๖๕, ๖๙

๑. ความว่างมีทุกอย่างยกเว้นตัวตน (อย่าเข้าใจว่าความว่างคือไม่มีอะไรเลย)

๒. สิ่งที่ว่างจากตัวตนนั้นทำอะไรได้ทุกอย่าง ทำอย่างว่างจากตัวตน
รับผลอย่างว่างจากตัวตน

๓. เล่นกีฬาด้วยจิตว่าง ไม่มีตัวกูผู้เล่น ไม่กังวลเรื่องแพ้-ชนะ มีแต่
ทำให้ดีที่สุด ว่องไวที่สุด

๔. เห็นคุณค่าของความว่างในความว่าง แต่มิได้ยึดในคุณค่านั้น
ใช้ให้มีประโยชน์ได้เหลือหลาย

๕. รับอารมณ์ ตีอารมณ์ ด้วยความว่าง ตีใจ-เสียใจ อร่อย-ไม่อร่อย
เป็นเรื่องของความว่าง

๖. เป็นอยู่ด้วยความว่าง ไม่มีสัญญาว่าตัวตน ว่างยิ่งกว่าเงา ไม่มี
อิทธิพลแห่งสมมติหรือบัญญัติใดๆ ครอบงำจิต ว่างยิ่งกว่าลมลอยไป

๗. ทำจิตว่าง จากความหมายของตัวตนที่ห่อหุ้มจิต จิตยิ่งว่าง
ยังมีอิสระในการเห็นตามความจริงของธรรมชาติด้วยพุทธจิตจึงจะถูก

๘. จิตว่าง ปราศจากหมอกควันแห่งอัตตา (ตัวกู/ของกู) จิตว่าง
เต็มไปด้วยแสงประกายสรที่ปราศจากกิเลส

๙. ปราศจากความรู้สึกว่า เรา/ของเราในทุกสิ่ง ไม่ยกเว้นอะไร
ทุกกาละ ทุกชนิด ทุกขนาด จากฝุ่นถึงนิพพาน โดยภาษาธรรม ว้างจาก
รูป-นาม และสิ่งที่ไม่ใช่รูปนาม กุศล-อกุศล-อัพยาภต

๑๐. ยิ่งว่าง ยิ่งมีความเป็นรัตนตรัย

๑๑. ยิ่งว่าง ยิ่งสวย ทั้งทางวิญญานจิตและกายและทางวัตถุ

๑๒. ยิ่งว่าง ยิ่งไม่มีปัญหา เหนืออิทธิพลของความเป็นคู่ มีชีวิต
ไม่กััดเจ้าของ เพราะไม่มีกิเลส ตัณหา อุปาทาน จึงมีแต่สมมตภาวะ

๑๓. ปริมาณตรัสสุญญตาวิหาร ของมหาบุรุษ ทำให้สวยสง่า ผ่องใส
สงบเย็น เป็นประโยชน์

๑๔. โลกนี้ว่างจากสิ่งที่เป็นตัวตน ของตน เห็นอย่างนี้ เป็โลกอยาก
เหนือโลก น้อมไปเพื่อบิพพาน นิพพานต้องที่นี้และเดียวนี้ จึงจะมีประโยชน์

๓.๒ ข้อความต่อไปนี้ ลอกบางข้อ “ป่วย ๓ เดือนเกิดสมุดเล่มนี้” พุทธทาสภิกขุ

๑. แสงอาทิตย์ส่องตัวเองไม่ได้ ส่องไปมุ่มมืดไม่ได้ แต่แสงวิปัสสนา
ส่องได้ทุกแห่ง ข้ามจักรวาลก็ได้ สู้ที่ว่างก็ได้ ส่องออกไปได้ ๑๐ ทิศ

๒. ผลของวิปัสสนา จะเป็นบุญ กุศล หรือ วิมุติ ได้ทั้งนั้น

บุญ คือ ความพอใจ ความอิมเอบ กุศล คือ ตัดสิ่งที่ควรตัด วิมุติ คือ
หลุดพ้นจากทุกข์

๓. เมื่อจิตเห็นอนัตตา มันก็สะอาด สว่าง สงบ หลุดพ้นเอง ไม่ต้อง
ไปล้างมัน อนัตตาญาณทัสสนะจึงสุดยอดที่สุด

๔. นิพพาน สภาวะธรรมที่เป็นปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา ไม่ต้องสร้าง เพียงแต่ทำให้ปรากฏ โดยดำรงจิตให้เหมาะสมที่จะปรากฏ โดยอำนาจของ วิปัสสนา

๕. จิตหลุดพ้นจากการครอบงำของอวิชชา ไม่ใช่อัตโนมัติ จิตติดอัตโนมัติด้วยอวิชชา แล้วหลุดด้วยอวิชชา

๖. จิตเมื่อสิ้น อุทธัจจะอนุสัยสังโยชน์ จะสงบเอง ไม่ต้องช่วยทำ หรือ อุตถัจจะมันเป็นของอัตโนมัติ พองด้วยอุปาทานด้วยความหมายตัวกู/ของกู

๗. จิตสงบสุขตลอดเวลาที่มันว่างจากการปรุงแต่งของสังขารธรรมใด ๆ ดังนั้นจิตเดิมจึงสงบสุข

๘. การบวชที่แท้จริง หรือพรหมจรรย์ที่แท้จริง คือการกระทำที่กำจัดอัตโนมัติ นอกนั้นเป็นเพียงเปลือก บวชเพื่อกำจัดอัตโนมัติ อยู่วัดก็ได้ อยู่บ้านก็ได้ อยู่ป่า ถ้า ได้ทั้งนั้น

๙. แต่การบวชที่แท้จริงที่สุด คือ การทำชีวิตให้หมดปัญหา จะอย่างไร ที่ไหน เมื่อไร เท่าไร ก็ได้ มีทั้งทางวัตถุ/จิตใจ บวก/ลบ ในโลก/เหนือโลก จนไม่มีปัญหาอะไรเหลือ (ไม่กัดเจ้าของ)

๑๐. จิตพบจิต มันจะหยุดคืน เพราะรู้จักตัวเองว่าเป็นอย่างไร หรือควรเป็นอย่างไร

๑๑. ฟังตัวเอง หมายถึง จิตเห็นตัวเอง รู้จักตัวเอง จัดการกับตัวเอง อย่างถูกต้อง จนหมดปัญหาทั้งปวงด้วยตนเอง

๑๒. จิตสงบหลายแบบด้วยสัทธาก็ได้ ด้วยสมาธิก็ได้ ด้วยวิปัสสนา ก็ได้รวมความว่า สงบเพราะปรุงแตงน้อยลง โดยเฉพาะสัทธาในตนเอง

๓.๓ ความว่างมีทุกอย่าง ไม่ใช่ไม่มีอะไรเลย

ข้าพเจ้านำ สาระจิตว่างของท่านพุทธทาสภิกขุที่กล่าวไว้ใน **“ป่วยสามเดือนเกิดสมุดเล่มนี้”** มาขยายความ

นักวิทยาศาสตร์เชื่อว่า องค์ประกอบของโลกมีอยู่แค่สามเหตุ คือ แสง สี เสียง ผู้เขียนนั่งเขียนอยู่ในอาศรมมาตาคนเดียว เสียงกระบังลม เคลื่อนไหว เสียงหัวใจเต้น ๑ นาที ประมาณ ๑๐^๒ ครั้ง มีนก ๑๐^๒ ตัว แมลง ๑๐^๔ จิ้งจก ตุ๊กแก ๑๐^๒ รวม ๆ แล้วมีสัตว์อยู่ในอาศรมมาตาไม่น่าเกิน ๑๐^๔-๑๐^๖ ตัว ซึ่งกำลังส่งเสียงเกิดและดับในสูญญตา

ดังนั้น มนุษย์ในโลกรวมกัน ๗ x ๑๐^๙ คน ใน ๑ นาที ทำเสียงในช่วงคลื่นสั้น ๆ ๗ x ๑๐^{๑๑} ครั้ง ทุกครั้ง ดับลงในสูญญตา

สัตว์ทั้งโลกส่งเสียงรวมกันอีก ๑๐^{๒๔} ตัว ในหนึ่งนาที เสียงสัตว์ดับลงในสูญญตา เช่นกัน

มนุษย์สามารถจินตนาการได้ว่ามีดวงดาว ๑๐^{๖๐} ในจักรภพ มีเม็ดทรายบนพื้นโลกมากกว่าเมล็ดข้าวสารและมากกว่าดวงดาวในจักรภพ

นี่คือข้อมูลจริงของเสียงรอบตัวขณะที่นั่งเขียนต้นฉบับอยู่ **แต่มนุษย์ส่วนน้อยจะจินตนาการเช่นนั้นได้** มนุษย์ส่วนน้อยจะเป็นผู้สร้าง facebook คิดทำ hardware ส่งดาวเทียมไปลอยในอวกาศได้

มนุษย์ส่วนมากจะสร้างจินตนาการได้ดีแค่ ๑๐^๒ (เปอร์เซ็นต์) เช่น ซื้อดอกไม้ ๑๐บาท ให้แวงค์ร้อย (๑๐^๒) บอกคนขายไม่ต้องทอน ให้เป็นทิป

คราวนี้ผู้อ่านจินตนาการได้ทันที ผู้ซื้อน่าจะใจดี หรือบ้าจี้ หรือทั้งสองอย่าง สมมุติว่าเราประทับใจ “น้องเต้” ผู้พับดอกกุหลาบใบเตย กำละสิบบาท จึงขับรถไปช่วยอุดหนุนน้องเต้ ซื้อกุหลาบใบเตยพับสิบบาทให้

ธนบัตรใบละหนึ่งร้อย ส่วนที่เหลือ ๙๐ บาทให้เป็นทิป กระบวนการให้ทิปทำให้เกิดความสุข เรียกว่า “อรรถานุทฤษฎี” เพราะเชื่อในความคิดของตนเองว่า “ทำถูกต้องดีงาม”

ถ้านำมาบอกต่อในไลน์เพื่อให้ผู้อื่นอนุโมทนา เรียกว่า “อรรถาวาทุปาทาน” เพราะเชื่อมั่นว่าจะต้องมีคนอนุโมทนา การกระทำของเราว่าถูกต้องแล้ว ทั้งหมดคือ “ตัวกู (อรรถานุทฤษฎี) และของกู (อรรถาวาทุปาทาน)”

ที่กระบวนการดังกล่าวก่อตัวกูขึ้น เพราะหลงคิดว่า การกระทำของตนเองดี (คิดในมาตรฐานที่ตนชอบ) โดยไม่คิดถึงใจผู้รับ (เขาอาจรู้สึกเราบ้า หรือเรากำลังดูถูกเขาก็ได้) ถ้าคนอื่น ๆ เห็นว่า เรื่องนี้ดีเป็นจำนวนมาก เรียกว่า ค่านิยมที่เป็นอรรถาวาทุปาทาน

ทุกอย่างเป็นเรื่องของจิตมนุษย์ ที่ปรุงแต่งได้แปลก ๆ ไม่มีสิ้นสุด การที่เราทำบุญแล้วนิยมมาบอกให้ผู้อื่นแสดงมุทิตาจิต จึงเป็น สาสวสัมมาทฤษฎี (ความคิดชอบของผู้มีตัวตน) แต่ถ้าเราอยู่ในงานทอล์กโชว์ มีการบอกบุญให้ความช่วยเหลือน้องเต๋ เราริบลงขัน ๑๐^๖ บาท นับเป็นการให้เพื่อให้ เพราะเป็นการให้ตามเหตุปัจจัย

ข้อมูลทั้งหมดจะบันทึกในความว่าง

ข้อมูลที่เกิดจากมีเจตนาที่ดี หรือเกิดจากกุศลฉันทะร่วมกระบวนการให้เพื่อให้ก็ดี จะดับลงสู่สุญญตา

เจตนาเป็นตัวกรรม ถ้าเราเกิดทำอะไรแล้วคิดว่านี่คือมาตรฐาน มันต้องมีอรรถาเกิดขึ้นแน่นอน แต่ถ้าเป็นการกระทำโดยเหตุโดยปัจจัย ถึงแม้มีเจตนาแต่เป็นกุศลเจตนาฉับพลัน มักจะเป็นเรื่องการให้เพื่อให้ มิได้เกิดจากการยึดมาตรฐานของตนไว้ การให้เพื่อให้จึงมีอานิสงส์เป็นสาธารณะ สูงกว่าการให้โดยเจตนาจะทำ ซึ่งมักจะลงเอยด้วยมาตรฐานของตัวตน

๓.๔ เห็นคุณค่าของความว่างในความว่าง แต่มิได้ยึดในคุณค่านั้น ใช้ได้ประโยชน์เหลือหลาย

รูปนามของผู้ที่รู้วิธีทำกาย-จิต ให้บริสุทธิ์จะมีสมรรถนะ สูงกว่า
สมาร์ทโฟนที่ดีทุกเครื่อง เนื่องจาก

(หนึ่ง) สามารถเรียกข้อมูลขนาดใหญ่มหาศาลได้ ทำข้อมูลซับซ้อน
ให้เป็นระเบียบได้ ด้วยการรู้วิธีทำลมหายใจ (อานาปานสติภาวนา)

รูปนามของผู้ขาดสติขาดศรัทธา คล้ายสมาร์ทโฟนที่เป็นขยะ
อิเล็กทรอนิกส์ ใช้อะไรก็ไม่ค่อยได้ ง่ายต่อการถูกโจรกรรม หรือ ถูกครอบงำ
ด้วยข้อมูลเชิงลบ

(สอง) สามารถเข้าใจได้ว่า เจตนาคือตัวดูดข้อมูลมาจากสุญญตา
ต้องฝึกอบรมเจตนาให้เป็นกุศลสาระ

รูปนามของผู้ขาดสติ ขาดศรัทธาในศีล มีแต่ถูกชักจูงด้วยโลก โภธ
หลง เพราะไม่อาจเข้าใจความแตกต่างระหว่างกุศลสังขารและอกุศลสังขาร

(สาม) ต้องระวัง ใจอยู่ในสภาวะสมดุล เปรียบเทียบคล้ายกับ
สมาร์ทโฟน พร้อมใช้หรือไม่ แบตเตอรี่มีไหม เครื่องร้อนไหม

รูปนามของผู้ขาดสติ เกิดความอยากจะใช้ มิได้ใส่ใจสภาวะรูปนาม
ของตนเองว่าพร้อมทำหน้าที่ไหม

(สี่) ต้องเห็นชัดแจ้งว่า ทุกอย่างอยู่ภายใต้กฎของอนัตตาธรรม
อย่างมากก็เอื้อเพื่อความสุข ความพอใจเล็กๆ ให้ แต่ทุกอย่างต้องเป็นไป
ตามกฎของธรรมชาติ ระวังอย่านำมามาตรฐานของตนเองขึ้นรองรับข้อมูล
จนเกิดการยึดขึ้น (อัตตานุทิฎฐิ) และจงอย่าฝันหวานข้อมูลของเราจะ
สร้างประโยชน์กับผู้อื่นและโลก (อัตตาวาทูปาทาน) รูปนามของผู้ขาดสติ

สัมปชัญญะ มักจะมีความหมายมันลงไปในภาษาที่เป็นอักขระ สัญลักษณ์ ภาพสัญลักษณ์ปรากฏการณ์ ที่กักเป็นจริงไปหมด สัมไปว่าที่เห็นคือมายา เป็นสังขารปรุงแต่งของเราเอง

(ห้า) ต้องเห็นชัดแจ้งว่า ปริมาณกตโลกที่มหาศาล ไม่ค่อยเกี่ยวกับเรา เพราะอาจจะเป็นยุคมิจฉาทิฎฐิ เชื้อตามๆ กันก็ได้ แต่รูปนามของผู้เข้าไม่ถึงความว่าง มักจะมีตัวตนเป็นผู้รับเกียรตินั้น โลกธรรมแปด จึงเกิดขึ้น ก็เพราะมีตัวเรา ของเรา อย่างนี้เอง

(หก) คำถามจึงเกิดขึ้น แล้วจะต้องทำอะไร คำตอบ รู้เท่าทัน เห็นว่าเป็นธรรมดา ตถตา จะเห็นว่าทำเช่นนี้ได้ คือเห็นคุณค่าของความว่างในความว่างจึงใช้ประโยชน์จากรูปนามที่อบรมไว้ดีแล้วอย่างมากมาย มหาศาล

๓.๕ รับอารมณ์ดีมีอารมณ์ด้วยความว่าง ดีใจ-เสียใจ อร่อย-ไม่อร่อย เป็นเรื่องของความว่าง

๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ไปวิทยาลัยแม่ชี เพื่อกิจหนึ่ง ได้พบพระอาจารย์ผู้คุ้นเคย และเคยสอนที่วิทยาลัยแม่ชี ในอดีต ๑๐ ปี ที่ผ่านมามีดิฉันมีท่าทีดีใจ พร้อมนมัสการตามธรรมเนียม ท่านทักว่า ไม่ได้พบกันนาน โยมสบายดีไหม...

การดีใจ-เสียใจตามเหตุปัจจัย ไม่ได้หมายความว่ามีการยึดติด เพราะถ้าไม่ได้พบกันในวันนั้น แม้แต่ชื่อของพระคุณเจ้าก็ไม่อยู่ในความทรงจำ แต่การพบกันด้วยเหตุปัจจัย ดิฉันมิได้แสดงท่าเฉยเมย กลับถือโอกาสสนทนากัน...สาระของการสนทนา เช่น ปัญหาสุขภาพ การบริหารพุทธศาสตร์บัณฑิต บรรยากาศชาวพุทธที่ไปสังฆนียสถานเป็นเชื้อชาติอะไรบ้าง.....

นี่คือสิ่งที่ไม่ได้คิดมาก่อนและไม่รู้ด้วยว่า วันนี้ ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ จะพบพระอาจารย์ จะมีการสนทนาประสาผู้ที่มีความคุ้นกันมาเมื่อสิบกว่าปีที่ผ่านมา...

ผลของการสนทนาไม่เรียกยึดติด ไม่เรียกว่าไร้สาระ และสิ่งที่เราสนทนาคือความสนใจของเราเกี่ยวกับความเป็นไปของพุทธศาสนิกชนในโลก ในประเทศไทย

แม้มิได้วางแผน แต่ทำไมเรื่องเหล่านี้เกิดขึ้น พร้อมได้รู้ข้อมูลใหม่ๆ จากพระอาจารย์ นี่แหละข้อมูลต่าง ๆ เก็บในความว่าง รอเปิดใช้งานเชื่อมกับข้อมูลใหม่ได้ทันที

แต่การสนทนาแบบรู้ใจกันได้ เมื่อพบกัน นี่แหละ คือจิตว่าง ความที่จิตว่าง จึงคว้าข้อมูลจากสุญญตามาตรงเรื่องพอดีกับสิ่งเร้าที่เผชิญเป็นปัจจุบันธรรม

ความที่จิตว่าง มิตรภาพของผู้มีจิตว่าง เสมือนไม่เคยจางลง แม้ว่าไม่เคยติดต่อกันยาวนานหลาย ๆ ปี ยังสนทนาเรื่องอนาคตของพุทธศาสตร์ บัณฑิตในสังคมไทย ควรจะอย่างไรดี เหมือนสิบปีที่แล้ว

ความที่มีจิตว่าง พบอาจารย์ท่านหนึ่งที่เคยทำงานวารสารวิทยาศาสตร์ด้วยกัน ดิฉันอาจจะพูดผิดไปทักว่า “อาจารย์ยังมีชีวิตอยู่หรือ” ท่านตอบว่า “ยังอยู่อายุ ๙๐ ปีแล้ว” เพราะเราเคยทำงานด้วยกันเกือบครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา และการสนทนาเหมือนมิตรภาพยังคงเดิม แม้จะไม่ได้พูดคุยกันเกือบครึ่งศตวรรษก็ตาม เพราะท่านย้ายไปอยู่ประเทศออสเตรเลีย

รับประทานอาหารบางมื้อ ทำให้อ่อนจิตไปได้หกสิบปีเศษ เพราะรสชาติของอาหารจานนั้น เหมือนตอนเป็นเด็กอายุวัยทีนเลย

การจำได้มิได้แปลว่า ยึดติด ไม่ต้องเสแสร้งทำให้อาหารหมดรสหรืออารมณ์ตายด้าน จนไม่สามารถสร้างมิตรสัมพันธ์ที่ดีได้
นี่แหละจิตว่างที่ผู้เขียนเข้าใจ

๓.๖ เป็นอยู่ด้วยความว่าง ไม่มีสัญญาว่าตัวตน ว่างยิ่งกว่าเงา

ดิฉันอยู่คนเดียว ในสำนักปฏิบัติธรรมอาศรมมาตา มีหน้าที่เตรียมอาหารเช้าให้ทุกคน มีความสุขที่ได้ทำ สุขจากการเห็นความอัศจรรย์ของชั้นร้้า ที่ทำงานไม่ติดขัด ไม่สะดุด ราบรื่น รวดเร็ว...การทำงานคือการปฏิบัติธรรม

ครั้งมีหลักสูตรปฏิบัติธรรม ณ อาศรมมาตา จะมีคนมากหน้าหลายตาเข้ามาใช้สถานที่ ญาติผู้หนึ่งเป็นบุคคลมีมาตรฐาน ความสะอาดสูง มีระเบียบ เข้มงวด ได้คอมเมนต์การขับรถ โดยไม่ทันรู้ตัว “ขับรถเสียงดังไปขับให้ช้าหน่อย”

ตรงนี้แหละได้ทดสอบ ว่าตัวตน จะเกิดไหม

แม้ได้ยินข้อความชัดเจน แต่เหมือนไม่ได้ยินว่าเราถูกคอมเมนต์ เพราะจิตไม่ไหวเลย เสมือนได้รับลมเย็นๆ ผ่านหู

ทุกครั้งการถูกกระทบท้นคว้น นี่จะเป็นโอกาสทอง ที่จะประเมินการปฏิบัติธรรมของตนเองว่า ก้าวหน้าไปถึงไหน

แค่คอมเมนต์เล็กๆ น้อยๆ จิตไม่กระเทือน สภาวการณ์ถูกระทบเช่นนี้ทำให้เกิดความมั่นใจในสติปัญญาของตนเองที่พร้อมรับการกระทบทางวาจาโดยอัตโนมัติ และจิตไม่ได้มีเหตุผลมาแก้ต่างในทุกประเด็นที่ถูกคอมเมนต์ แสดงว่า สติปัญญามั่นทำหน้าที่ได้สมดุลดี

ชีวิตอยู่กับโลกธรรม แต่เหมือนเป็นโลกธรรมเงา ว่างเหมือนเงา

แต่ก็ประมาทไม่ได้ เพราะตามหลักจิตวิทยา คอมเมนต์ของผู้มีบารมีต่างกัน จะไม่มีอิทธิพลสร้างความกระเทือนต่อจิต เช่น คนจนจะไม่คอมเมนต์คนรวย คนจนจะคอมเมนต์คนจนด้วยกัน คนรวยจะคอมเมนต์คนรวยด้วยกัน บารมีเสมอกันจึงจะคอมเมนต์แล้วส่งแรงสะท้อนนั่นเอง

พวกที่ชอบคอมเมนต์มากมาก แสดงว่ามีอัตตาแก่กล้า จิตจะลงความเห็นไปทั่ว ทั้งๆ ที่ตนไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์

ทุกครั้งที่เผชิญกับสิ่งเร้า แล้วสะท้อนจิตได้ ต้องขอบคุณสิ่งเร้า เพราะแสดงว่า ตัวตนของเรายังแฝงอยู่นั่นเอง

เคยมีผู้ถามท่านพุทธทาสภิกขุว่า “ดับทุกข์โดยสิ้นเชิงหรือยัง”

ท่านพุทธทาสภิกขุตอบว่า “ยังคงยระวังอยู่ ว่ามีความทุกข์โผล่มาหรือไม่” ซึ่งเป็นคำตอบที่เลื่องลือโด่งดัง เพราะผู้ถามต้องการให้ท่านตอบว่า ท่านคือพระอรหันต์หรือไม่ ขึ้นตอบว่า หมดทุกข์แล้วจะเป็นอวดอุตตริมนุสสธรรม

๓.๗ ทำจิตให้ว่าง จากความหมายตัวตนที่ห่อหุ้มจิต จิตยิ่งว่าง ยังมีอิสระในการเห็นความจริงตามธรรมชาติด้วยพุทธจิต

ศาสนาพุทธ คือ เทคโนโลยีการดับทุกข์ แต่ไม่ว่าจะพูดถึงทุกซีให้ละเอียดแค่ไหน ถ้าไม่เห็นด้วยใจเจ้าของ ก็ยังเข้าไม่ถึงการดับทุกข์อยู่นั่นเอง

ความได้เปรียบของคนชราเหนือกว่าคนหนุ่มสาว คือ ความไม่ต้องขวนขวาย หรือถูกความอยากลากไปทำงานเพื่อตั้งตัว เพื่อรากฐานของอนาคตอันมั่นคง

ถ้าผู้ชรายอมรับความเก๋าครั้คร่าของรูปนามตนเอง โอกาสที่จะ
เข้าใจและเข้าใจเทคโนโลยีการดับทุกข์ ในวิถีชีวิตจะผุดขึ้นทันที

ขณะนอนหลับอยู่ ร่างกายถูกปลุกโดยประสาทอัตโนมัติ ให้ไปปลด
ปล่อยน้ำปัสสาวะ พอปลดทุกข์เสร็จก็มานอนต่อ เห็นชัดเจนว่า ทุกข์มีอยู่
และทุกข์นั้นก็ดับไปด้วยการปลดปล่อยในห้องน้ำ (นี่คือการกำจัดเหตุแห่ง
ทุกข์เป็นคราวๆ)

เราควรต้องขอบคุณร่างกาย ที่ส่งสัญญาณเตือนให้ถ่ายหนัก ถ่ายเบา
ให้ยับยั้งชั่งใจเพื่อให้ร่างกายทรงสมดุลเอาไว้

จิตยิ่งว่าง ก็ยิ่งมองเห็นความจริงตามธรรมชาติ ที่ผุดบังเกิดตลอด
เวลา ทั้งๆ ที่ใครๆ ก็ต้องพบเห็นแก่ทุกข์ด้วยวิธีเดียวกันนี้ แต่ถ้าจิตไม่ว่าง
ก็ไม่เห็นคุณค่าของสัญญาณเตือนของรูปนามของตนเอง จึงไม่อัศจรรย์ใน
รูปนามของตนเอง ต้องรอจนเป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต จึงคร่ำครวญหวนไห้
เพราะระลึกถึงสมรรถนะที่ตนเคยมี

ผู้ชราจะมีทุกขเวทนาผุดบังเกิดแบบสายฟ้า แผลบที่นั่นที่นี้ โดย
ไม่ทันตั้งตัว ถ้าจิตว่าง จะเห็นทันควัน ทุกขเวทนาผุดขึ้นดับลงทันที จิต
ไม่ปรุงแต่งต่อ หรือถามหาเหตุผล เพราะเห็นว่าเป็นธรรมดาของทุกขเวทนา
ที่ควบคุมบังคับไม่ได้

ความจริงที่แปรปรวนของรูปนาม จึงเร้าจิตให้วิตกกังวลไม่ได้

จิตจึงได้รับอิสระจากอาการของความชรา

ผู้คนที่ว่า *คุณแม่ชียังแข็งแรง* จริงๆ แล้วควรที่ว่า *“คุณแม่ชียัง
มีสมรรถนะที่จะช่วยตนเอง”* เพราะความชราคร่ำคร่าความปกติของร่างกาย
อยู่ตลอดเวลา

แต่เจ้าของต้องรู้ว่า ความทรุดโทรมกำลังผลิอยู่ภายในร่างกาย ความทรุดโทรมแทรกอยู่ในอิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน ที่ไม่สามารถจะคงสภาพได้ดั้งเดิม ความทรุดโทรมของความชราต้องการสติปัญญาสูงมากจึงจะรับมือได้ เราต้องมีความแก่เป็นธรรมดา เราจะล่องพ้นความแก่ไปไม่ได้ ความชราคือโรคชนิดหนึ่ง ที่ต้องการพลังใจหรือจิตว่างที่จะอยู่กับความจริงนี้

๓.๘ จิตว่างปราศจากหมอกควันแห่งอัตตา (ตัวกู/ของกู) จิตว่างเต็มไปด้วยแสงประกายสรที่ปราศจากกิเลส

อากาศอยู่ในบรรยากาศ พอเข้าไปในร่างกายโดยการหายใจ ออกซิเจนจะถูกจับกับฮีโมโกลบิน เพื่อนำไปเลี้ยงอวัยวะต่างๆ

ธรรมชาติอยู่ในสัจจัญตา พอเข้ามาปะทะกับรูปรูปนามโดยการสัมผัส ผ่านอายตนะทางกาย (กายตนะ) ธรรมชาติที่เป็นกลาง จะถูกปรับทำหน้าที่ยุติมหาภูตรูป (เป็นธาตุสี่)

รู้ได้โดยสติที่เห็นความแปรปรวนของความเป็น ร้อน อ่อน แห้ง มารวมกับกวีฬิงการอาหาร ผัสสอาหาร มโนสัจจตนะอาหาร ก็จะทำหน้าที่สร้างชั้นห้า (รูปชั้น หเวทนาชั้น สัจจัญญาชั้น สังขารชั้น วิญญูณชั้น)

อุปมาคล้ายกับ สีกับกระดาศอยู่กันคนละที่ จิตรกรนำมาละเลงรวมกัน สร้างมโนภาพ นี้ นั่น โนน ไม้รู้จบ (นิรันดร)

ถ้าจิตว่าง คือ ปราศจากอวิชชามาทำงานร่วมกับชั้น ห้าชั้นก็จะ เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ

จิตที่พบจิต เรียกว่า ความประภัสสรของจิต จะเห็นธาตุชั้นผู้เกิด-ดับโกลาหล

กลไกของขันธห้าก็ยังคงเป็นไปตามกฎของธรรมชาติธรรมดา เมื่อจิตไม่หลงยึด ธรรมชาติของขันธแต่ละกองก็เปลี่ยนแปลงตามกฎของไตรลักษณ์ ตรงกับพุทธพจน์ที่ว่า :- “ทุกข์มีอยู่ แต่ตัวกูผู้แบกทุกข์หาไม่มี”

สัญญาตญาณของการกิน การขบถ่าย การหนึ่กัย (เช่น เกิดไฟไหม้ กิริบกระโจนหนี ไม่ใช่ค่อยๆ เดินหนี) การกลัวตาย (ถ้าไม่หนีก็ต้องตาย) ก็ยังคงมีอยู่ในผู้มีจิตว่าง

ท่านเปรียบว่า “ชีวิตเหมือนลูกศรแทงอยู่ตลอด แต่ถ้าเป็นจิตว่าง ลูกศรนั้นปราศจากการอาบยาพิษ” นั่นคือ เกิดตรงนั้นก็รู้ว่าทุกข์อยู่ตรงนั้น ถ้าหากเป็นลูกศรอาบยาพิษ เกิดตรงไหน ยาพิษก็ซาบซ่านไปทั้งร่างกาย

นี่คือความแตกต่างระหว่างจิตว่างกับจิตวุ่น

๓.๙ ยิ่งว่าง ยิ่งมีความเป็นรัตนตรัย

พระพุทธเจ้าภาษาธรรม คือ ความว่าง

พระธรรม คือ ความว่าง (มีเหมือนไม่มี ไม่มีเหมือนมี)

พระสงฆ์ คือ ความว่าง

จิตยิ่งว่าง ยิ่งทรงความเป็นรัตนของจิตเอง คือ บริสุทธิ์เอง รู้แจ้ง
แทงตลอดเอง

จิตมีพลังแห่งความเป็นหนึ่ง เหนือสมมติและบัญญัติของความเป็นคู่กระทบแล้วไม่กระทบ เพราะจิตไม่มีความเศร้าหมองให้หลงผิด จิตที่ไม่เศร้าหมอง ย่อมผ่องใส สงบเย็น เป็นธรรมชาติเช่นนั้นเอง มหาบุรุษ (ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย) ที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ด้วยสัญญาตวาทิหารทำให้เป็นตัวอย่างของผู้ Nirvāṇa

ถ้าผู้ใดหลงอยู่ในโลก พบเห็นผู้ niratukh ย่อมจะอัสจรรยโใจ และ
 อยากรจะอยู่เหนือโลก เหนือความเป็นบวกรเป็นลบบ้าง เขาย่อมโน้มไปสู่อ
 พระนิพพาน (อมตธรรม วิโมกขธรรม วิมุติธรรม)

สำหรับท่านพุทธทาสภิกขุ นิพพานที่จะเป็นประโยชน์ต้องที่นี้และ
 เดียวนี้

- สุญญตา ว่างหลายแบบ
- นิพพาน ว่างจาก อัตตา
- นิพพาน ว่างจาก กิเลสวะ
- นิพพาน ว่างจาก กรรม
- นิพพาน ว่างจาก สังขารปรุงแต่ง
- นิพพาน ว่างจาก ปัญหา
- นิพพาน ว่างจาก ของคู่
- นิพพาน ว่างจาก อวิชา
- นิพพาน ว่างจาก วัฏฏะ
- นิพพาน ว่างจาก เกิด ดับ
- นิพพาน ว่างจาก สมมติ บัญญัติ
- นิพพาน ว่างจาก กาลอวกาศ
- นิพพาน ว่างจาก ก้อน ดุ่นของอุปาทาน

๓.๑๐ ธรรม ๙ ตา

หมวดที่หนึ่ง คือ หมวดอนัตตา มีองค์ สาม คือ
 (หนึ่ง) อนิจจตา อัตตภาพประกอบด้วยสังขารมีการเปลี่ยนแปลง
 เป็นเนืองนิตย์

- (สอง) ทุกขตา เพราะอยู่กับสิ่งเปลี่ยน จึงเกิดทุกข์และความ
น่าเกลียด
- (สาม) อนัตตา เพราะไม่เที่ยงและทุกข์จึงไร้อัตตาแก่ตัวเอง
แก่สิ่งอื่น

หมวดที่สอง คือ หมวดอิทัปปัจจยา มืองค์ สาม คือ

- (สี่) อัมมัญญิตตา ตั้งอยู่ด้วยการปรุงแต่งของปัจจัยเป็นธรรมดา
- (ห้า) อัมมนิยามตา มีกฎของธรรมชาติบังคับให้เป็นเช่นนั้น
- (หก) อิทัปปัจจยา มีปัจจัยและไปตามอำนาจของปัจจัยเป็นประจำ

หมวดที่สาม คือ หมวดอตัมมยตา มืองค์ สาม คือ

- (เจ็ด) สุญญตา ว่างจากอัตตาและอัตตนิยา ทั้งฝ่ายวัตถุและ
กรรม
- (แปด) ตถาตา เป็นเช่นนั้นเอง ตามกฎธรรมดา ไม่มียกเว้น
- (เก้า) อตัมมยตา ภาวะแห่งจิต ที่อะไรปรุงแต่งไม่ได้

ธรรม ๙ ตา คือ อารมณวิปัสสนาอันสมบูรณ์ตั้งแต่ต้นจนจบตลอด
สาย ถ้าเห็นโดยประจักษ์ ย่อมหลุดพ้นเป็นตถาคต คือ นิพพาน

ต่อไปนี้เป็นกรอนุมาณของผู้เขียน :

ตาของเรารับคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ๔๕๐ - ๗๕๐ nm แต่ที่รับไม่ได้อีก
นับไม่ถ้วน ๑๐^{๒๗} เท่า จินตนาการได้ไหม แต่แม่เหล็กไฟฟ้าก็อยู่รอบรูปนาม
ของเรา วัตถุ สัตว์มีชีวิต ส่งเสียงตลอด (เสียงพัดลม เสียงลมพัด สารพัด
เสียง คลื่นเสียงรอบตัวเรา นับไม่ถ้วน) มนุษย์ได้ยินเสียงแคบๆ ไม่กี่เดซิเบลล์
ทั้งเสียงและแสงที่พ้นจากการรับรู้ของอายตนะทั้งห้าของเรา แต่เป็นปัจจัย
ที่มีอยู่ ชนกันยุ่ง เบียดเสียดกัน กระทบกัน โกลาหล อลหม่าน แรงปะทะ

แรงสั้น แรงหมุน แรงเบียด แรงสะเทือน แรงเหล่านี้เป็นปัจจัยที่กระทบ
วัตถุธาตุ (วิทยาศาสตร์ว่ามี ๑๐๕ ธาตุ) พุทธานี้มีมหาภูตรูปธาตุ อุปาทย-
รูปธาตุ ไม่รวมธาตุอื่นๆ ที่อายตนะสัมผัสได้ สิ่งเหล่านี้เป็นกฎธรรมชาติ
ไม่มีใครเลี่ยงได้ แต่ก็มีกฎแห่งกรรมที่อนุমানขึ้น (วิทยาศาสตร์มีกฎเทอร์โม
ไดนามิกส์อนุมานเพื่อสร้างสารใหม่ๆ) แต่กฎที่ว่านี้แค่มนุษย์อนุมานขึ้น รู้
ประโยชน์ของมัน แต่เป็นแค่ส่วนน้อยของกฎธรรมชาติ ชีวิตนี้ถ้าไม่หลงว่า
มีอัตตา (ตัวกู) อัตตนิยา (ของกู) ก็จะประจักษ์แจ้งว่า ทุกเรื่อง ทุกปรากฏ-
การณ์ ทุกชีวิตมันเป็นของชั่วคราวหมด จิตที่ยอมรับความจริงแท้ันี้ ย่อม
ไม่ไปขัดขวางกฎของธรรมชาติ เรียกว่า อตัมมโย (ผู้พ้นจากความหลงผิด)

๓.๑๑ บทสรุป

ท่านพุทธทาสภิกขุอาพาธหนักครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๓๕ ท่านใช้เวลาที่
ป่วยหนักครั้งนั้น “บันทึกป่วย ๓ เดือนเกิดสมุดเล่มนี้”

สมุดบันทึกเล่มนี้ ธรรมทานมูลนิธิ นำมาเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็น
สมุดบันทึกเล่มแรกที่นำเผยแพร่สู่สาธารณชน ภายหลังการปลงศพของท่าน
ตามพินัยกรรมที่ระบุไว้ พ.ศ. ๒๕๓๖

ข้าพเจ้าได้รับ “ป่วย ๓ เดือนเกิดสมุดเล่มนี้” เมื่อครั้งปฏิบัติธรรม
อยู่ ณ ป่าภูหลวง อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ความประทับใจในข้อความ ทำให้ถึงกับสั่งซื้อ ๒๐๐ เล่ม แจกให้
นักปฏิบัติธรรมผู้เป็นสหายธรรมถ้วนหน้า

ผ่านมา ๒๐ ปีเศษ สังคมไทยดูเหมือนยิ่งลึม “จิตว่าง” ของท่าน
พุทธทาสภิกขุ ที่ได้เทศนาไว้เมื่อครั้งประเทศไทย เพิ่งเปลี่ยนแปลงการ
ปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย

“จิตว่าง” นิยามของท่านพุทธทาสภิกขุ ซึ่งหมายถึงว่างจากอุปาทาน
ขั้นธว่า มีตัวกูของกู ท่านให้นิยามชัดเจน ใช้คำเดิมสมัยพ่อขุนรามคำแหง
มหาราช “มีอะไรก็มีเกิด แต่อย่ามีตัวกูของกู” เป็นวาทะที่จำได้มากกว่า
ครึ่งศตวรรษ

แม้กระนั้นข้าพเจ้าก็ยังตกเป็นทาสของงานวิจัยและพัฒนาตาม
แบบฉบับของตะวันตก เมื่อครั้งรับราชการเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย

ความเครียดและความวิตกกังวลมหาศาล เพราะมาจากความยึด
ติดว่าเป็นงานวิจัยที่ต้องทำให้ได้ ต้องสำเร็จ ต้องมีชื่อเสียงให้ได้ ต้องวุ่นวาย
กับหาช่องทางไปนำเสนอผลงานในระดับนานาชาติ

กว่าจะค้นพบว่าความทุกข์ทั้งมวลขณะที่เป็นนักวิจัย ก็เพราะความ
ยึดติด (อุปาทาน) ว่าเป็นงานวิจัยของกู กูต้องทำให้ได้ เมื่อไม่ได้ตามที่หวัง
ก็เกิดอาการเครียด ผิดหวัง มีอาการคิดมากจนเกินเหตุ แกรับผลงานวิจัย
มากเกินไปจนการรองรับของสุขภาพร่างกายในขณะนั้น

การปลดปล่อยอุปาทานขั้นธไม่ไขของง่าย โดยเฉพาะเมื่อเป็น
อุปาทานขั้นธของนักวิชาการ ที่หลงเข้าไปติดกับดักของโลกธรรม (ลาภ
ยศ สรรเสริญ สุข)

ถ้าไม่ไขเพราะความเพียรมากมาย ที่ใส่ไปในการภาวนา เพื่อให้เข้า
ถึงความมีสติ ปัญญา สัมผัสัญญะ และสมาธิ ตามแบบฉบับของปรีดีของ
นักปฏิบัติในขณะนั้น

แต่สำหรับข้าพเจ้า เทศนาธรรมเรื่องจิตว่าง นิพพานที่นี้และเดี่ยว
นี้ จะเป็นหลักธรรมที่ช่วยในการภาวนามากที่สุด

แม้จะดูแปลกไปจากหมู่พวกที่ภาวนาอยู่ด้วยกันก็ตาม

รวมทั้งความเป็นนักวิชาการ นักเขียน เคยเป็นบรรณาธิการหนังสือวารสาร ไม่ช่วยทำให้ข้าพเจ้าลางรอยกับการปฏิบัติเข้มข้น แต่พูดแสดงออกอะไรไม่ได้ทั้งสิ้น

ในที่สุดข้าพเจ้าก็เริ่มเข้าไม่ได้กับสโลแกนที่ว่า ให้ปฏิบัติไปเถิด ถึงแล้วจะรู้เอง เพราะเริ่มผลิตผลงานแสดงออกความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสตร์ เริ่มตีพิมพ์ จากปีแรก พ.ศ. ๒๕๓๘ “สะท้อนคิด ชีวิตทันสมัย” มุลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ และเขียนเรื่อยมาตามพัฒนาการจิตของตนเอง จนบัดนี้รวมได้ยี่สิบกว่าเล่ม และไม่เคยเขียนซ้ำกันเลย เพราะงานวิจัยทางจิตไม่อาจหยุดย่ำเท้าอยู่กับที่ได้นาน

ถึงเวลานี้ “จิตว่าง นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้” ของท่านพุทธทาสภิกขุ ก็ยังถูกฝังไว้ในพิพิธภัณฑน์หนังสือธรรมเช่นเคย

ข้าพเจ้าจึงนำวาทะของท่านพุทธทาสภิกขุ มาทำอรรถกถาให้เข้ากับยุค ๔.๐ ของ คสช. โดยการเขียนสดๆ กับข่าวในวันนั้นๆ เขียนเสร็จพิมพ์เสร็จ กว่าจะเป็นรูปเล่ม ใช้เวลาอีกหนึ่งปี นี้เอง คือ “อนัตตาธรรม”

บทที่สี่ : ชีวิตกับสันติภาพ

๔.๑ ชีวิตคืออะไร และชีวิตควรเป็นอย่างไร

“พุทธธรรม” ฉบับสมบูรณ์ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้สกัดชีวิตคืออะไร และควรเป็นอย่างไร จากพระไตรปิฎก หนา ๑,๓๓๐ หน้า แจกฟรีเป็นธรรมทาน

บางคนเห็นความหนาของหนังสือเกิดความรู้สึกขยาด เพราะคล้ายกับพจนานุกรม ยิ่งถ้าไม่บังคับให้เป็นหลักสูตรให้เด็กไทยได้เรียน หนังสือเล่มนี้ก็จะกลายเป็นความสนใจเฉพาะคนไป

นักวิทยาศาสตร์ให้นิยามของชีวิตไว้สามประการ (หนึ่ง) ต้องมีพันธกรรมของตนเอง (สอง) ต้องสร้างพลังงานชีวิตขึ้นใช้เองได้ (สาม) ต้องสืบลูกหลานได้

คนไทยทุกคนเชื่อนิยามของชีวิต โดยบัญญัติของนักวิทยาศาสตร์ เพราะถูกบังคับให้เรียน แต่น้อยคนจะรู้ว่า โรคไวรัสต่างๆ เช่น เอชส์ ภูมิแพ้ หวัด ไข้เลือดออก อื่นๆ อีก ที่คนกลัว เพราะไวรัสต่างๆ อยู่เหนือบัญญัติของชีวิตที่นักวิทยาศาสตร์ได้นิยามไว้

ไวรัสอยู่ล้อมรอบตัวมนุษย์ วันดีคืนดีจะออกฤทธิ์ทำให้เป็นโรคที่ไม่มีทางรักษาได้ เพราะมันไม่อยู่ในกรอบของนิยามชีวิตของนักวิทยาศาสตร์นั่นเอง

แต่ชีวิตโดยพุทธบัญญัติถูกทำลายว่า ไม่ว่าจะเชื่อ ไม่เชื่อ ไม่ว่าจะกาลเวลาจะผ่านไปแค่ไหน ชีวิตตามพุทธบัญญัติย่อมจริงแท้แน่นอน

สรุป ชีวิตโดยพุทธบัญญัติ มีอำนาจ น่าสนใจ น่าเข้าใจ มากกว่าชีวิตโดยบัญญัติของนักวิทยาศาสตร์

ณ ที่นี้ จะอธิบายสั้น ๆ ให้เข้าใจ ความน่าเกรงขามของพุทธบัญญัติ ซึ่งมีอำนาจอยู่เหนือมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะ เป็นชาวพุทธหรือไม่ ไม่ว่าจะ ฉลาดหรือโง่ ก็ต้องเป็นไปตามนี้

องค์ประกอบของชีวิตโดยพุทธบัญญัติ คือ อายตนะหก ชั้นห้า หรือธาตุสี่ ถ้าอยากรู้รายละเอียดก็ต้องไปอ่าน “พุทธธรรม” ที่อ้างอิงไว้ข้างต้น

พลังของชีวิตถูกขับเคลื่อนโดย อิทัปปัจจยตา ปฏิจจสมุปบาท ข้าพเจ้าจะขออธิบายให้เห็นมโนภาพ ว่ามันน่าเกรงขาม และน่าอัศจรรย์เพียงใด

โปรดระลึกถึงข้อมูลจริงของชีวิตของตนเอง

โปรดทราบ ว่า ถ้าอ่านจนเข้าใจแล้วร้อง อ้อ ! อาจจะไม่เปลี่ยนพฤติกรรมของผู้อ่านได้ เปลี่ยนจากการเป็นผู้ประมาทชีวิต จะริบหาแก่นพุทธธรรมมาอ่านทันที

ต่อไปนี้เป็นกรณีตัวอย่าง ตัวอย่างที่ยกมาเป็นข้อเท็จจริงทั่วไป แต่จะเน้นที่อำนาจของอิทัปปัจจยตา ปฏิจจสมุปบาท

โดยทั่วไป บุพการีมักเป็นผู้มีอิทธิพลกับจิตใจ และกำกับพฤติกรรมของบุตร ครูบางคนก็มีอิทธิพลต่อเด็กนักเรียน ผู้บังคับบัญชาบางท่านมีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา;

วันหนึ่ง พ่อเกิดโมโหการกระทำของลูก ผรุสวาทว่า “มึงออกจากบ้านไปเลย” หรือหนักหนาสาหัสกว่า “ไม่ต้องมาเรียกกว่าเป็นพ่ออีกต่อไป”

สิ้นคำของพ่อ อำนาจของวลีดังกล่าว กลายมาเป็น สัญญาภิสังขาร ของลูกทันที คำที่พ่อพูดแค่วินาทีเดียว คำพูดดับไปแล้ว แต่พลังของมันมี อำนาจมหาศาล มีอำนาจมากกว่าความแตกต่างระหว่างธนบัตรใบละ ๒๐ กับธนบัตรใบละหนึ่งพัน หรือ เซ้คหนึ่งล้านบาท

ความหมายของคำพูดนั้น ถ้ามีอำนาจเพิ่มเป็นล้านเท่า อาจทำให้เกิดความทุกข์ทวิคุณ จนลูกถึงกับปลิดชีวิตตนเองก็ได้ ยกเว้นลูกไปตีเมจน เมฆหมอกสติไปก่อน

พ่อผู้พูดอาจโพล่งด้วยโมโห แต่ลูกต้องรับกรรมของอิทัปปัจจยตา ปฏิจจสมุปบาท เป็นแสนเป็นล้านเท่า ความทุกข์ที่ท่วมทับฉับพลัน ไม่มีทางที่ใครจะทนได้ การปลิดชีวิตจึงเป็นทางออกที่เกิดได้ง่ายมาก

ขอให้ดูอำนาจของอิทัปปัจจยตาที่น่ากลัวและน่าอัศจรรย์

คนมักคิดแต่ว่า ความทุกข์เกิดจากการที่ร่างกายถูกทรมาน หรือ ทุกข์จากการไม่มีกิน ไม่มีใช้ และอื่นๆ แต่ไม่มีใครคิดว่า คำพูดของมนุษย์ ที่พูดกันทั้งวัน จะมีบางคำที่ทำหน้าที่คล้ายกันกับกระสุนปืนที่ทะลุจิตของคน ตายคาคำพูดที่ได้ยินก็ได้

สมมติพ่ออยู่ประเทศไทย ส่งไลน์ด้วยความสมมติดังกล่าวไป ประเทศสหรัฐอเมริกา ลูกเกิดน้อยใจขึ้นมา ไปทำร้ายตนเอง นี่ก็อัศจรรย์

สรุป อยู่ห่างไกลแค่ไหน อิทัปปัจจยตาก็ทำหน้าที่ได้ (กรุณาสังเกต ความมีอำนาจของอิทัปปัจจยตา) ไม่ว่าจะอยู่บนเขา ได้มหาสมุทร จะอยู่ที่ไหน อิทัปปัจจยตาจะส่งอำนาจได้หมด

พระพุทธเจ้าท่านซาบซึ้งในอำนาจของอิทัปปัจจยตาดี ท่านจึงบัญญัติ ศีลที่เกี่ยวข้องกับวาจาไว้ละเอียด มากข้อ คือ ไม่พูดปด ไม่พูดส่อเสียด

ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดไร้แก่นสาร แล้วสัมพันธ์กับความคิดอีกสามอย่าง คือ
อย่าคิดอยากได้ของผู้อื่น อย่าคิดเบียดเบียนผู้อื่นด้วยโทสะ แต่ให้ใคร่ครวญ
ความคิดว่าเป็นสัมมาทิฏฐิเสียก่อน แล้วจึงพูด

เพราะพ่อไม่รู้พุทธบัญญัติ จึงพูดไปโดยประมาท คำพูดของพ่ออาจ
มีผลทำร้ายลูกของตนเอง ยาวนาน หรือปางตาย หรือตายทั้งเป็น น่ากลัว
ยิ่งนัก

อิทัปปัจจยตาที่ผลักดันกุศลกรรมบถจากบุพการี ก็ให้ผลแรงเช่น
เดียวกัน บุพการีอวยพรให้ลูกด้วยรักเมตตาลึกซึ้ง อานุภาพของคำพูด
สามารถปกป้องคุ้มครองรักษาลูกยามเผชิญกับเคราะห์ร้ายได้ ไม่ว่าจะลูกจะ
อยู่ส่วนไหนของโลกก็ตาม

บุพการีที่เข้าใจอำนาจของอิทัปปัจจยตา จึงต้องมีสติและมีปัญญา
รู้ว่าจะต้องอวยพรลูกว่าอย่างไร

เหตุที่คำอวยพรจากบุพการีที่ให้ลูกหลานได้เกิดสวัสดิมงคลมีอำนาจ
ไม่มากนัก เพราะว่าพ่อแม่ไม่ได้พูดด้วยศรัทธา แต่พูดไปตามลำนาคานิยม
ไม่รู้ ไม่เข้าใจ อำนาจของจิตวิญญาณ หรือถ้าเป็นเชิงลบ คิดว่า นั่งเป็นห่วง
ลูก แสดงว่ารักลูก ก็ยิ่งแสดงความรักที่ส่งผลลบ ดีแต่ว่าความห่วงกังวลเป็น
นิเวศธรรม จะทำร้ายเจ้าของจิตเสียละมาก แต่พลังอำนาจที่จะให้ผลต่อ
ผู้อื่นจะต่ำ เพราะเป็นอำนาจเชิงลบนั่นเอง

“ความคิด” เป็นเรื่องต้องพึงระวัง ไม่ใช่คิดอะไรก็ได้ แม้แต่เป็น
ความคิดสร้างสรรค์ก็ต้องระวัง เพราะความคิดจะมีศักยภาพไม่ต่างจาก
ระเบิดที่ยังไม่จุดชนวนนั่นเอง ความคิดแยกกายเชิงพุทธ จึงเป็นความจำเป็น
ที่พุทธบริษัทควรรู้ เพื่อประโยชน์สุขของตน ของครอบครัว และของสังคม
โดยองค์รวม

ยิ่งถ้าเป็นความคิดในจิตของเด็กที่บริสุทธิ์ ยิ่งจะต้องระวังมาก เพราะถ้าเป็นความคิดผิดหรือถูกก็ตาม ผลลัพธ์จะเกิดรวดเร็ว เนื่องจากรูปร่างของเด็กยังบริสุทธิ์ ไม่ต่างจากสมาร์โฟนเครื่องใหม่

กุศลกรรมบถสิบ เป็นบัญญัติของพระพุทธเจ้า ต้องจำให้ได้ ต้องทำให้ได้ เพราะกุศลหมายถึง ความถูกต้อง ความเจริญพัฒนา ความสุขในทางตรงข้าม ต้องควบคุมและกำจัดอกุศลกรรมบถสิบออก ดังนั้น ต้องจำให้ได้ ต้องหลีกเลี่ยงให้ได้ เพราะอกุศลหมายถึง ความผิดพลาด ความถอยหลัง ความทุกข์

คนทั่วไป มิได้ศรัทธาในพุทธบัญญัติ นี้ก็อยากจะคิด อยากจะดูจะพูด จะทำอะไร มิได้ไตร่ตรอง มิเคยรู้ว่ากำลังทำอกุศลกรรมบถ เป็นรหัสที่น่ากลัว เพราะรหัสนี้จะเป็นที่ลงของอำนาจอิทัปปัจจยตา ที่จะนำมาซึ่งความไม่ดี เคราะห์ร้าย พิณาศ พลาดพลั้ง มาให้

ผู้ที่มีศรัทธาต่อกุศลกรรมบถสิบของพุทธธรรม จึงมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง เพราะใส่รหัสที่จะรับอำนาจอิทัปปัจจยตา ที่จะนำสวัสดิมงคลมาให้ชีวิตของตนเอง และผู้ใกล้ชิด

พลังอำนาจจะมีกำลังแค่ไหน ก็ขึ้นกับพลังศรัทธาที่ผู้นั้นมีอยู่

๔.๒ อหังการของมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์

ในวงการศึกษานานาชาติ ที่ลอกมาจากโลกสากล จะบังคับให้ทุกคนต้องเรียนวิชามนุษย์และธรรมชาติ (human and nature) ส่วนมากจะรวมวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต โดยยกมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิต ที่มีวิวัฒนาการสูงสุด หลักฐานที่อ้างมีมากมาย แต่ที่ชอบอ้างมาก คือ ขนาดของสมอง

มนุษย์ที่ใหญ่กว่าลิงชิมแปนซี และเป็นอันว่าเรายอมรับลิงชิมแปนซี คือ บรรพบุรุษต้นตระกูลของมนุษย์

จากนั้น ก็กล่าวถึงพันธุกรรม กล่าวถึง ดี เอ็น เอ โพรตีน และมักจะฟังทำยว่า มนุษย์เป็นสัตว์ชนิดเดียวที่รู้จักปรับใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อมาสร้างอารยธรรม

เมื่อปรับปรุงการเกษตร จากการทำการเกษตรแบบโบราณ เป็นการทำการเกษตรที่ทันสมัย การเกษตรสมัยใหม่จำเป็นต้องใช้แร่ธาตุเติมลงไป เช่น ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม เป็นต้น โรงงานอุตสาหกรรมก็ต้องใช้เหล็ก การเริ่มต้นโรงงานอุตสาหกรรม จำเป็นต้องขุดแร่ธาตุเหล่านี้จากทวีปแอฟริกา จากทวีปเอเชีย จนหมดกรู กลายเป็นเหมืองร้าง

เมื่อรู้ว่าน้ำมันเป็นทรัพยากรมีจำกัด ก็ขุดก๊าซธรรมชาติ โดยระเบิดจนทะเลทรุน กว่าสร้างกฎกติกาขึ้นมาห้าม สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น ปลาวาฬ พะยูน ซึ่งมีประสาทสัมผัสรับรู้จากเสียงไวกว่ามนุษย์มหาศาล ก็ถูกมลพิษเสียงระเบิด จนกระทั่งหลงทิศ เกยตื้นบ้าง วายผิดที่บ้าง จนสัตว์เหล่านี้ใกล้สูญพันธุ์เต็มที

มิใช่แค่นั้น อารยธรรมอันบรรเจิด ยังทำให้มนุษย์ชอบศิลปะงาช้าง ศิลปะที่ทำด้วยเปลือกหอย ขนสัตว์ เชื้อเรื่องยาอายุวัฒนะ ฯลฯ จนสัตว์ใหญ่ เช่น ช้าง เสือโคร่ง เสือด่า และอื่นๆ ใกล้ถึงกาลอวสานเช่นกัน

เพราะความทันสมัย มีวัฒนธรรมบันเทิง ท่องเที่ยว แสดงนิทรรศการ ประชุม ฯลฯ ทำให้มนุษย์ต้องเดินทางด้วยรถยนต์ เครื่องบิน ผลิตมลพิษ เร็อรังทั่วแผ่นดิน แผ่นดิน และท้องน้ำ

ปัญหาจากความเชื่อเกี่ยวกับการเจริญพัฒนาการของมนุษย์ จึงทำให้เกลเซีย (glacia) ละลาย หนีขั้วโลก สัตว์แถบขั้วโลก เลยเคราะห์ร้าย ต้องตายเพราะติดเกาะน้ำแข็งละลายตัว กลับคืนแผ่นดินใหญ่ไม่ทัน ยังมีตัวอย่างอื่น ๆ อีกมาก จึงพรรณนาได้ว่า วิทยาศาสตร์เป็นเหตุให้มนุษย์ได้กระทำแล้วกับสัตว์ร่วมโลก พืชร่วมโลก จำนวนมาก ต้องล้มหายจนสูญพันธุ์ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

เรื่องเหล่านี้โทษใครไม่ได้ทั้งนั้นเพราะวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ แคลใส่ใจกับการอนุมานว่า อะไรเกิดจากอะไร ยิ่งอนุมานมาก ๆ ก่อให้เกิดความหวาดระแวง ความกลัวมลพิษ ซึ่งกลายเป็นโรคทันสมัยของมนุษย์ โลกาภิวัตน์ (โรคกระต่ายตื่นตูม)

วิทยาศาสตร์ ไม่ใช่ศาสตร์ที่จะแก้ที่เหตุของปัญหา แต่มีหลักการแก้ โดยใช้การเลือกปัญหา เช่น ปวดศีรษะ รับประทานยา แต่ก็ทำให้เกิดโรคกระเพาะ รักษาโรคมะเร็ง แต่ว่าทำให้เซลล์ดี ๆ พลายตายไปด้วย ฉีดวัคซีนชนิดหนึ่ง แต่ทำให้ภูมิคุ้มกันอ่อนอย่างอื่นลดด้วย (exchange problem)

หลักการแลกเปลี่ยนปัญหาเป็นหลักที่นำมาต่อยอดเป็นวิชาเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมกระแสหลัก เป็นเงื่อนไขของการพัฒนากลายเป็นความเชื่อบริโศคนิยมขึ้นมา พฤติกรรมค้ำกำไรของมนุษย์ (ธุรกิจนิยม) ต้องแลกกับวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ต้องสูญสิ้นไป หลักการแลกเปลี่ยนปัญหาของวิทยาศาสตร์จึงน่าอัศจรรย์ยิ่ง เกิดผลลัพธ์ทำให้เยาวชนของชาติคลั่งไคล้ นักฟุตบอล (ต่างชาติ) ดารา (ต่างชาติ) ทั้ๆ ที่พูดภาษาเขาก็ไม่ได้ และหน้าตาท่าทางของเขาก็ไม่เหมือนบรรพบุรุษของตนเอง (เริ่มเป็นมนุษย์กลายเป็นพันธุ์)

นอกจากนี้ ยังทำให้เยาวชนของชาติ ไขว่คว้าการทำงานด้วยการเป็นมนุษย์เงินเดือน ชอบซื้อของในลักษณะของมนุษย์ผ่อนส่ง มนุษย์มี

เครดิต มนุษย์ชายตัว กระทั่งชายวัฒนธรรมท้องถิ่น ชายทุกอย่างที่เป็นสมบัติเก่าแก่ จะทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เงิน หนาซ้ำการกระทำดังกล่าว ยังได้รับการปรบมือจากสังคมผ่านสื่อสารมวลชนทุกประเภทอีกด้วย

ไม่ใช่แค่พฤติกรรมความเป็นมนุษย์เงินเดือนของเยาวชนไทย แต่มีอิทธิพลไปถึงท่านนายกรัฐมนตรี ยุคนโยบาย ๔.๐ ท่านพยายามไปสร้างพันธสัญญาระหว่างประเทศ เช่นสัญญาระหว่างประเทศเอเซียด้วยกัน อาจถูกแทรกแซงด้วยมหาอำนาจจากตะวันตกบ้าง คือมีการส่งนักศึกษาไปทำวิจัยต่างประเทศ (เริ่มมาจากสมัยรัชกาลที่ ๕ จนถึงยุค ๔.๐ นโยบายยังเดินหน้าคงเดิม) รัฐมนตรีไปเปิดงานมหกรรมเปิดตัวรถยนต์ไร้คนขับ นิทรรศการเปิดตัวหุ่นยนต์ไอที ที่ทำหน้าที่แทนคน ฯลฯ ล้วนเป็นนโยบาย ขานรับการมองไปข้างหน้าแบบตะวันตก (frontier development) ว่าเป็นความถูกต้อง

โดยสรุป ผู้นำของไทย เคยเป็นเบี้ยล่างทางปัญญา ตื่นตา ตื่นใจ ในอานิสงส์ของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เมื่อร้อยปีอย่างไร ปัจจุบันก็ยังเข้มข้นเหมือนเดิม

เผอิญมีชาวนักศึกษาแกลไกของข้าราชการกลุ่มหนึ่ง ที่มีกฤษฎียักย้ายเงินรัฐสวัสดิการช่วยคนจน เงินทอนวัด เงินช่วยการศึกษาเด็กด้อยโอกาส พุดต่างๆ ได้เห็นการคอร์ปชั่นของข้าราชการที่ทำกันเป็นกระบวนการ แต่ทำให้ได้เห็นธาตุแท้ของการบริหารของรัฐบาล คือ มีแต่ผู้บริหาคิดง่าย ๆ เมื่อคนจนไม่มีเงินใช้ ก็สร้างนโยบายแจกเงิน

ข้างเป็นเบี้ยล่างทางปัญญาของโลกาภิวัตน์ชัดเจน

ถ้ามีพื้นฐานเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธอยู่บ้าง จะไม่ใช้นโยบายดำน้ำพริกละลายแม่น้ำเช่นนี้

เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ มีฐานความเชื่อจากการที่สังคมจะร่วมกัน
อย่างเป็นสุข มีโภคทรัพย์เท่าเทียมกัน เขาต้องมีฐานของศีลห้าเป็นเครื่องอยู่

ศีลห้าที่บัญญัติไว้ เพื่อเป็นฐานที่จะพัฒนากุศลกรรมบถสิบ

ศีลข้อที่หนึ่ง ห้ามฆ่าสัตว์ หรือเบียดเบียนสัตว์เพื่อความบันเทิง
เช่น ตีไก่

ศีลข้อที่สอง ห้ามลักทรัพย์ หรือทำลายของสาธารณะ

ศีลข้อที่สาม ห้ามผิดลูกเมียหรือสามี หรือแย่งของรักของผู้อื่น

ศีลข้อที่สี่ ห้ามพูดปด (พูดตัดต่อ พูดไม่เต็มความ พูดให้เกิด
จินตนาการผิด)

ศีลข้อที่ห้า ห้ามทำร้ายสติของตนเองด้วยการดื่มสุรา ติดเกม
เป็นต้น

แต่ศีลห้าก็คู่กับธรรมห้า หรือ ข้อควรปฏิบัติห้าประการ

ธรรมข้อที่หนึ่ง มีเมตตาต่อชีวิต รวมพืชและสัตว์ด้วย

ธรรมข้อที่สอง ให้มีความสันโดษ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้ได้
ประโยชน์สูงสุด

ธรรมข้อที่สาม ให้อินดีในของรักของผู้อื่น จึงแสดงมุทิตาจิต ใน
ตำแหน่งใหม่ บ้านใหม่ รถคันใหม่ เสื้อชุดใหม่ ฯลฯ

ธรรมข้อที่สี่ ให้พูดคำสัตย์ พูดไพเราะ พูดให้กำลังใจ พูดได้สาระ

ธรรมข้อที่ห้า ให้ฝึกสติ สมาธิ สัมปชัญญะ ใช้ชีวิตอยู่ด้วยบุญ-
กิริยาวัตถุสลิบ เพราะจะนำไปปัญญาที่ถูกต้องมาให้

ศีลธรรมทั้งห้าข้อนี้ ล้วนเพิ่มกุศลกรรมบถสิบ ลดอกุศลกรรมบถ
สิบ ซึ่งเป็นโอวาทปาฏิโมกข์ของพระพุทธเจ้า

ผู้ใดมีศีลธรรมที่ดีใช้ได้ สิ่งที่จะได้คือ เขาจะเห็นว่า ชีวิตของมนุษย์เต็มไปด้วยความทุกข์ ตรงตามอริยสัจจ์ที่พระพุทธเจ้าวางไว้

ต้องแสวงหาปัจจัยสี่ (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค) ความที่มีศรัทธาในองค์ศีล เขาจะเห็นชัดว่า ทุกวันอาหารที่นำมาประทังชีวิตของเขา ล้วนเกิดจากการที่สัตว์และพืชต้องสละชีวิตเป็นจำนวนมาก

มนุษย์ยุคก่อนบริโภคนิยม จะต้องแสวงหาปัจจัยสี่ด้วยตนเอง กว่า จะได้ปลา ต้องตกปลา ต้องฆ่าปลา ต้องมาต้ม ทอด ทำกับข้าว กระทบวน การทำอาหาร การจัดเตรียมเครื่องนุ่งห่ม หรืออุปกรณ์ที่จำเป็นที่จะใช้ในปกติชีวิต ล้วนต้องการปัญญา เวลา ความเพียร ความอดทน และการที่ต้องอยู่กับข้อมูลจริงซ้ำๆ ต้องเห็นสัตว์พลีชีวิตซ้ำๆ เห็นความเหน็ดเหนื่อยซ้ำๆ จึงทำให้ใช้ของทุกอย่างด้วยความระมัดระวัง ให้มีประโยชน์ที่สุด

แต่ยุคบริโภคนิยม ปัจจัยสี่ได้กลายเป็นสินค้าที่ใช้เงินตราไปแลกเอาตามใจชอบ เลยทำให้ข้อเท็จจริงหลายๆ อย่างจากการใช้มือตนเองทำได้หายไป ดังต่อไปนี้

(หนึ่ง) ความเป็นจริงที่ทุกวันต้องการปัจจัยที่จำเป็น ต้องระวางอุปสรรคที่เกิดซ้ำๆ ได้ถูกกลืนหายไปกับโรงงานอุตสาหกรรม ที่เป็นแหล่งผลิตปัจจัยสี่แทน

(สอง) ความเห็นคุณค่าของมือทำ ได้หายไป ทำให้ของที่ได้อามีคุณค่าทางจิตใจไม่มากนัก

(สาม) ความเห็นคุณค่าของมนุษย์ด้วยกัน ที่ต้องช่วยกันทำงาน ได้หายไป

(สี่) ความยากลำบากของการผลิตสินค้านั้น ๆ ได้หายไป เช่น ไม่รู้แหล่งที่ไปที่มาของอาหาร ไม่รู้ประวัติขององค์ประกอบในอาหาร หรือ

ในปัจจุบันอื่นๆ ไม่รู้วิธีเตรียม ไม่รู้กระบวนการทำ ไม่รู้วิธีเก็บรักษา ไม่รู้ว่าควรทำอย่างไร

พฤติกรรมบริโภคนิยม ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมคล้ายๆ กับการกินอาหารสำเร็จรูปของสัตว์ดิรัจฉาน ที่มันกินอาหารโดยไม่รู้ชื่อเท็จจริง ว่าอะไรเป็นอะไร

(ห้า) มีเงื่อนไขจำเป็นอย่างเดียว คือ ต้องมีเงินตรา หรือมีเครดิตไปแลกสินค้ามา

(หก) ผู้บริโภคไม่รู้กลไกการตลาด ไม่รู้ว่าจะกำไรตกอยู่ที่ใคร เป็นความยุติธรรมกับผู้ผลิตใหม่ ความไม่รู้อีกมากมาย ถูกบดบังทุกครั้ง ยิ่งบริโภคยิ่งโง่งม ตัดหนี้กรรมมากขึ้น

(เจ็ด) สิ่งสำคัญอีกอย่าง คือ การเสียความสามัคคีในหมู่มนุษย์ เพราะในโรงงานอุตสาหกรรม มนุษย์โรงงานต้องก้มหน้าก้มตาอยู่กับเครื่องจักร

มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องเหนื่อยเมื่อยล้า และทนทานสู้เครื่องจักรไม่ได้ มนุษย์โรงงานจึงเครียดจากการทำงานซ้ำๆ กรรมจากความเครียดที่ผลิตสินค้าด้วยท่าทางซ้ำๆ จึงตกอยู่กับผู้บริโภคนั้นๆ อย่างไม่รู้คุณค่านั่นเอง

ความเบื่อ ความต้องทนอยู่กับความซ้ำๆ เพื่อให้รับทันกับการส่งของเครื่องอัตโนมัติ สร้างความทุกข์ให้มนุษย์โรงงาน การเป็นแรงงานจึงเป็นอยู่ได้ไม่นาน หรือไม่ถ้าขาดสติถูกเครื่องจักรตัดทับ เกิดความทุกข์พลภาพขึ้นมา

สินค้าบางชิ้นที่เราซื้อมา จึงน่าจะมีอดีตเต็มไปด้วยดราม่า หรือโศกนาฏกรรม สิ่งที่น่ากลัวที่สุด คือ ผู้ผลิตก็ต้องอดทนซ้ำๆ อาจเกิดการสุดโต่ง ตัดสินใจอะไรผิดพลาดได้ง่ายๆ

ผู้บริโภคนั้นไม่เห็นคุณค่าของสินค้าที่ตนกำลังบริโภค มีแต่เพียงการคิดว่าแค่มีเงินซื้อก็พอแล้ว การขาดความรู้เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ จึงน่าจะ เป็นเหตุแห่งการสูญเสียศีลธรรมอย่างน่ากลัว แต่แทนที่รัฐบาลจะประจักษ์ กับข้อมูลจริงที่มีอยู่ซ้ำๆ เช่นนี้ กลับไปเชื่อแต่เศรษฐศาสตร์ทุนนิยมกระแสหลัก

เช่น ถ้าผลิตสินค้าขึ้นมาแล้วขายไม่ออก เพราะกำลังซื้อของประชากร มีต่ำ ก็ใช้นโยบายแจกเงินคนจนที่ขึ้นทะเบียนไว้ เพื่อช่วยกระตุ้นการซื้อ เศรษฐกิจจะได้คล่องตัว

จริง ๆ แล้วต้องโทษต้นเหตุ คือ การวางนโยบายที่ผิดพลาดของ รัฐบาล ส่วนการคอร์ปชั่นของข้าราชการ แค่นี้เป็นผลสืบเนื่องจากนโยบาย ที่ผิดพลาด

สิ่งที่ผิดพลาดอีกอย่างหนึ่ง คือ ทำให้มนุษย์เกิดความหลงผิด มนุษย์ ที่เคยได้รับของฟรี คิดแต่จะพึงผู้อื่น ถ้าเคยได้แล้วไม่ได้ ก็จะคุมพวกเข้า ชุมชุม เป็นการสร้างความสามัคคีบนหลักที่เห็นแก่ตัว

ก็เพราะชีวิตคืออะไร ชีวิตควรเป็นอยู่อย่างไร ตามหลักพุทธธรรม ไม่ได้เป็นศรัทธาของคนพุทธ

แม้แต่หัวหน้าผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศ เช่น คณะรัฐมนตรี คณะทำงานตำแหน่งใหญ่ ๆ ก็ยังไม่ให้คุณค่ากับพุทธบัญญัติ ไม่เคยนำ พุทธบัญญัติมาตรวจสอบกับพฤติกรรมของตนเอง ของสังคม เพื่อความ อุ่นใจว่าเป็นคนพุทธที่นับถือพระพุทธเจ้าเป็นศาสดา ไม่ใช่แค่คนพุทธตาม ที่ระบุไว้แต่ในทะเบียนบ้าน

๔.๓ วิทยาศาสตร์พื้นฐาน เป็นแกนหลักของการทำรูปให้บริสุทธิ์

นักวิทยาศาสตร์เชื่อเรื่องรูปเป็นใหญ่ เป็นประธานของสรรพสิ่ง ถ้าเข้าใจรูปดีแล้ว ก็จะไปเข้าใจโลกและชีวิตดีด้วย

การค้นพบตารางธาตุพีริออดิกโดยเมนเดเลอีฟ ชาวรัสเซีย เขาสามารถนำธาตุที่รู้จักกันประมาณ ๒๐ ธาตุ ใส่ในตารางพีริออดิก (Periodic Table of Element)

การอนุมานตารางธาตุพีริออดิก ได้รับการขานรับจากนักวิทยาศาสตร์ทั่วโลก ถ้าเป็นจริงตามนั้น ธาตุที่ควรอยู่ในแถวพีริออดิกเดียวกัน ก็จะต้องสกัดได้จากธรรมชาติ นี่คือจุดประกายของการพยายามหาทางค้นพบธาตุใหม่ๆ และพยายามทำให้ธาตุบริสุทธิ์ เพื่อสนับสนุนการอนุมานจากตารางธาตุ ที่เสนอโดยเมนเดเลอีฟ

ส่งผลลัพธ์ คือ งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ เป็นที่น่าดึงดูด น่าตื่นต่อนักวิทยาศาสตร์กลายเป็นบุคคลสำคัญของสังคมในยุคนั้น นักวิทยาศาสตร์สามารถเดินทางไปประชุมวิชาการที่ไหน ทุกประเทศอ้าแขนต้อนรับราวกับวีรบุรุษ นักวิทยาศาสตร์สามารถข้ามเขตสนามรบได้ไม่ต่างจากสภากาชาด วิทยาศาสตร์พื้นฐานร่วมกับปรัชญาวิทยาศาสตร์ ในศตวรรษที่ ๑๙ จึงดังกว่าเรื่องใด ๆ

แม้ไม่รู้ว่ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์สำคัญต่อโลกอย่างไร แต่เยาวชนแทบทุกคนในโลก จำใบหน้าของเขาได้

การที่จะทำให้อะตมบริสุทธิ์ หรือทำโมเลกุลให้บริสุทธิ์ นักวิทยาศาสตร์ในสมัยแรกๆ ต้องคิดหลักการของคณิตศาสตร์ รวมทั้งเครื่องมือสำหรับทดลองยืนยันสมมติฐานของเขา

นักวิทยาศาสตร์ในยุคนี้จึงมีสมรรถนะแก้ปัญหาได้รอบตัว โดยสรุปท่านเหล่านั้นล้วนได้รับเกียรติยศอย่างสูง เช่น ใช้ชื่อของนักวิทยาศาสตร์เป็นหน่วยต่างๆ ของความรู้วิทยาศาสตร์ เป็นสัญลักษณ์ของความยิ่งใหญ่ที่ชาวตะวันตกถือว่าได้ให้เกียรติสูงสุด เช่น แอมแปร์ วัตต์, คูโลม, จูน, และอื่น ๆ อีก บางที่เราเรียกกันติดปากโดยมิได้ทราบว่ แท้จริงหน่วยดังกล่าวคือ ชื่อของนักวิทยาศาสตร์ที่บุกเบิกในยุควิทยาศาสตร์ก้าวกระโดด

เมื่อข้อมูลมีทวีมากมหาศาล การค้นพบใหม่ๆ มีจำนวนมากเพื่อที่จะยืนยันความเป็นธาตุใหม่ๆ ความเป็นโมเลกุลใหม่ๆ นั้น การแบ่งแยกหัวข้อสาขา หัวข้อวิชา เริ่มเป็นความจำเป็น ถัดมาอีกไม่นาน แม้นักวิทยาศาสตร์เองก็จะคุ้นเคยกับการมองไปข้างหน้า แสวงหาการค้นพบสิ่งใหม่ๆ โดยไม่กลับไปมองที่ฐานเดิม จึงสร้างพฤติกรรมทิ้งข้อเท็จจริงดั้งเดิม แต่มุ่งไปข้างหน้าอย่างเดียว

สิ่งที่ทำให้วิทยาศาสตร์พื้นฐานเสื่อมความนิยม คือวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เช่น แพทย์ วิศวกรรม อุตสาหกรรม การเกษตร การสิ่งแวดล้อม เทคนิคการแพทย์ เทคโนโลยีต่าง ๆ ก็เพราะว่า นักสื่อสารมวลชนที่รวมกับนายทุน มาร่วมกันนำผลงานพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ไปแก้ปัญหาของมนุษย์ในสังคม วิทยาศาสตร์ประยุกต์จึงกลายเป็นตัวเอกของวิทยาศาสตร์

การแก้ปัญหาเป็นแบบ “การแลกปัญหา” ดังที่ยกตัวอย่างมาแล้ว แต่ทว่า นักสื่อสารมวลชนมักจะสื่อเฉพาะผลบวก ผลข้างเคียงที่ลบ มักจะโทษความไม่รู้ของการบริโภคของผู้บริโภค

จิตวิทยาของการบริโภคนิยมประสบความสำเร็จอย่างสูง เพราะเข้าได้ดีกับอนุสัยกิเลสของมนุษย์ ที่ชอบง่าย สะดวก รวดเร็ว และมักจะมีความสุขจากการได้เสพสิ่งที่ชอบ ผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

มนุษย์ยุคบริโภคนิยมลืมหักการว่า “ของฟรีไม่มีในโลก” แม้จะได้รับแจกฟรีให้ลอง ได้รับฟรีจากบัตรชิงโชค จากการปั่นแจ๊คพอตแตก ฯลฯ ของที่ได้รับก็ยังมีราคาเป็นกรรมวิบาก ตามกฎแห่งกรรม ดังต่อไปนี้

(หนึ่ง) ตินิสัยมักง่าย เพราะเสพติดการได้อะไรมาง่าย ๆ ความมักง่ายถ้าเข้าไปแทรกแซงประสบการณ์อะไร ก็จะได้แค่เปลือกของสิ่งนั้น ทำให้ประเพณีที่ดีต่าง ๆ เหลือแค่เปลือก เช่น ประเพณีทำบุญสงกรานต์ ประเพณีบวช ประเพณีทำขวัญต่าง ๆ

(สอง) ความมักง่าย จะพัฒนากำลังของความเห็นแก่ตัว ปกติสัญชาตญาณของมนุษย์มีโลก โกรธ หลง ติดมาอยู่แล้ว แต่บริโภคนิยมยังเพิ่มกำลังเหล่านั้น จนกระทั่งไม่รู้สึกรู้ว่าการบริโภคสินค้า เป็นหนี้บุญคุณใคร ขอให้เงินจ่าย คิดว่าเป็นการซื้อกรรมเรียบร้อยแล้ว

(สาม) คนเห็นแก่ตัวจะชอบนโยบาย ใช้ของครั้งเดียวทิ้ง นอกจากจะใช้หีบห่อสิ้นเปลืองแล้ว ยังลามมาถึงนามธรรม เช่น การจัดงานแต่งงาน การหางาน การประกอบอาชีพซ้ำๆ การมีงานอดิเรก กลายเป็นงานที่มีลักษณะของบริโภคนิยม มีคนรับบริการไปจัดให้หมด ขอแค่มีเงินจ่ายเป็นพอ

๔.๔ กำลังของศีลเป็นแกนหลักของความบริสุทธิ์ของรูปนาม

มนุษย์ยุคนี้เชื่อในความบริสุทธิ์ของธาตุ และโมเลกุลของสารที่ถูกสกัดโดยนักวิทยาศาสตร์

และยินดีจ่ายราคาสูงสุด ให้กับยา อาหารเสริม เครื่องสำอาง แม้ว่าคนรากหญ้าไม่มีเงินเลย ยังหวังอยากได้วัคซีนราคาแพงสุด ทั้ง ๆ ที่ได้รับการบอกเล่าว่าให้ผลเท่ากัน เช่น วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า วัคซีนหลายชนิดถูกอ้างว่าบริสุทธิ์กว่า ราคาจะถีบตัวสูง

คนส่วนมากจะศรัทธากับคำว่า “สารบริสุทธิ์” ไม่ว่าจะป็นยา อาหารเสริม เครื่องสำอาง และอื่น ๆ ลืมไปว่า สารให้บริสุทธิ์แค่ไหน เข้าไปในร่างกายมนุษย์ที่เต็มไปด้วยปฏิภูถ ก็จะมีผลทินคือสกปรกเหมือกันหมด นักโษษณาได้กระทำให้ความเชื่อเกี่ยวกัสารบริสุทธิ์ คือคุณภาพที่ดึกกว่าไปเป็นหลักการของการบริโภถในยุค ๔.๐

ในขณะที่นักเผยแผ่พุทธศาสนาประสบความล้มเหลว ที่จะทำให้พุทธบริษัทเชื่อว่า รักษาศีลห้าให้บริสุทธิ์เถิด ความบริสุทธิ์ของศีลจะเป็นพลังช่วยรักษาโรคทรรพ์ และร่างกายของตนเองให้ปลอดภัย หน้าซ้ำยังเป็นฐานของการพัฒนาจิตให้เกิตสมรรถนะ หยั่งเห็นความจริงของชีวิตด้วยจิตของตนเอง

ศีลห้าไม่บริสุทธิ์พอ ก็ไม่ต่างจากธาตุที่ยังไม่บริสุทธิ์พอ เช่น มีดที่ขึ้นสนิมมาก ๆ ย่อมนำไปใช้งานได้ยาก หรือทำให้เกิดโทษจากการใช้มีดมีสนิมอีกด้วย

ผู้บริหารของไทยมั่วแต่ไปมุ่งเน้นมาตรฐานของธาตุและโมเลกุล มีข่าวการจัดโรงงานที่ยังไม่ได้รับทะเบียน อ.ย. (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา) แต่ทว่า ศีลห้าของเยาวชนตกมาตรฐาน กลับไม่มีมาตรฐานไปควบคุม หน้าซ้ำรายการทีวีบางรายการ เป็นสื่อและสิ่งเร้าให้เยาวชนทำผิดศีลห้าบางข้อเพิ่มขึ้นอีก

ลองว่า ศีลห้าไม่มีมาตรฐานในสังคม อย่าหวังสันติสุขจะเกิตขึ้นเลย เพราะสันติสุขจะเกิตจากคนประพฤติธรรมห้า ศีลห้ายังพร่อง ไม่มีทางที่จะยอมเชื่อธรรมห้า เพราะคนผิดศีล คือ คนมีโลก โกรธ หลง รุนแรง ความเห็นแก่ตัวรุนแรง ผู้ที่ผิดศีลห้า ยิ่งมากข้อ ยิ่งจะเป็นปัญหาของสังคม เพราะเขามีมีจฉาทิภูฐิอยู่ภายในนั่นเอง

มิจฉาทิฎฐิ เป็นสิ่งเลวร้ายที่สุด ในทัศนะของพุทธธรรม เลวร้ายกว่าสงครามโลก รวมกับภัยธรรมชาติ รวมกับโรคที่ไม่มีทางรักษา สามเหตุนี้รวมกันยังไม่น่ากลัวเท่ามิจฉาทิฎฐิ

คนมีศัลห้ไม่ได้มาตรฐาน จะไปทำสมาธิเพื่อทำให้จิตตั้งมั่นก็ไม่ได้จะไปฝึกสติก็ไม่สำเร็จ โดยสรุป จะไปพัฒนาจิตวิญญูณไม่ได้ ยกเว้นต้องพัฒนาศัลห้ให้เป็นฐานพลังของจิตเสียก่อน

เดือนที่เขียนต้นฉบับนี้ คือ เมษายน ๒๕๖๑ ชาวทุกช่องประโคมเรื่องเงินทอนวัด หมายถึงจะเอาผิดกับพระเจ้าอวาสด้วย ไม่ใช่ผิดแค่ข้าราชการที่เป็นคนเขียนโครงการ

แม้แต่สถาบันพระพุทธศาสนา ยังขาดศัลห้ แล้วจะไปหวังอะไรกับข้าราชการที่ทุจริต ยักยอกเงินคนจน เงินช่วยการศึกษาเด็ก และจะไปหวังอะไรกับสถาบันการศึกษา เพราะครูก็ตกเป็นชาวคอร์รัปชั่นเงินแป๊ะเจี๊ยะ ครูสร้างหลักฐานเท็จ และหน้าซำช่วยกันทำหลักฐานเท็จเป็นกระบวนการซึ่งเป็นข่าวดังของสังคมไทย

สังคมไทยจะพัฒนาได้ ทุกคนต้องเห็นคุณค่าของศัลห้ก่อน ต้องช่วยกันตรวจสอบ และหาวิธีตรวจสอบกำลังของศัลห้ แค่งานโยบายหมู่บ้านศัลห้ โดยมีได้ประชาสัมพันธ์ให้พุทธบริษัทเข้าใจในอานิสงส์ของศัลห้ ศัลห้ถ้าบกร่องมาก ๆ การพัฒนาจิตวิญญูณของคนไทยจะไปได้

ท่านพุทธทาสภิกขุ เคยพยายามให้รัฐบาลตั้งกระทรวงศีลธรรมก่อน ท่านพูดมากกว่าหกสิบปีแล้ว แต่เพราะความเป็นทาสของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีศรัทธาว่า พัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีให้ดีแล้ว ประเทศไทยจะยั่งยืน มั่นคง แน่นนอน

วิสัยทัศน์เช่นนี้ แสดงว่า ชาดภูมิรู้ และภูมิธรรม เกี่ยวกับปรมัตถธรรมของชีวิต ที่พระพุทธเจ้าท่านทรงบัญญัติไว้

๔.๕ จิตวิสุทธิ เป็นฐานพลังของทุกกิจกรรม

พุทธธรรมกล่าวว่า การได้ร่างกายมนุษย์เพราะเหตุของการรักษาศีลห้ามาดี แต่การรักษาศีลห้า และธรรมห้า มาดี จะมีโอกาสเกิดกับบุคคลผู้มีบุพการีที่มีสัมมาทิฐิ

ความโชคดีของมนุษย์ คือ การได้เกิดกับบุพการีที่มีสัมมาทิฐิ เพราะบุพการีเช่นนี้จะเชื่อในกฎแห่งกรรม เชื่อในคุณของพระรัตนตรัย และเชื่อในกุศลกรรมบถสิบ เมื่อเชื่อบุพการีแต่ในเหตุที่ถูกต้องสามข้อ ผู้ที่เกิดกับบุพการีเช่นนี้ จะได้รับความเชื่อที่ถูกต้อง แทรกซึมอยู่กับจิตวิญญาณผ่านปกติชีวิต

การเกิดกับบุพการีที่มีศรัทธาในศีลห้า น้อย จะเป็นที่ตั้งของความเคราะห์ร้าย แล้วแต่บรรยากาศแห่งความเคราะห์ร้ายจะเอื้อเพื่อ เช่น เกิดมาต้องฆ่าสัตว์เป็นอาหาร พ่อแม่เช่นนี้จะนำลูกให้ฆ่าสัตว์ โดยถือว่า สัตว์เป็นเพียงอาหารของมนุษย์ ทำให้ไม่เกรงกลัวการเบียดเบียนชีวิตอื่น

การเกิดมากับบุพการีที่หยาบ สุรุษสุร่าย ใช้อะไรไม่ระมัดระวัง ก็จะไปสู่อำนาจการเป็นหนี้ ไม่กลัวการเป็นหนี้ ขอให้ได้ตามที่ต้องการเป็นพอ

เกิดมากับบุพการีที่ชอบแย่งของรักของผู้อื่น ก็จะแทรกซึมความรู้สึก ริษยา ไม่อาจแสดงมุทิตาจิตกับเพื่อนที่ดีกว่า เป็นต้น

เกิดมากับบุพการีที่ชอบพูดมาก พูดสับปรับ หาเงินกับการพูดไปรยประโยชน์ บุพการีเช่นนี้ ก็ไม่ช่วยทำให้เห็นคุณค่าของสัจวาจา ไม่ตั้งมั่นในคำพูดของตน แม้สั่งสอนลูก ก็ไม่ทำตามที่ตนสอน

เกิดมากับบุพการีที่ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ดิตยา ดิตเกียจคร้าน จะหาตีไต่ยาก เกิดความเป็นมงคลไต่ยากที่สุด

การจะรับธรรมเพื่อให้จิตตั้งมั่น จะเกิดขึ้นได้ ต้องสมาทานศีลห้า และต้องศรัทธาในศีลห้า รวมทั้งต้องเชื่อในกฎแห่งกรรมให้สัมพันธ์กับการผิดศีล การที่ต้องลงทุน เพื่อให้เยาวชนของชาติศรัทธาในอำนาจของการรักษาศีล และการประพฤติธรรม

๔.๖ ภูมิวิสุทธิ เป็นฐานของการพัฒนา มั่นคง ยั่งยืน

มีฉันทิภูมิเป็นความน่ากลัวที่สุด แม้รักษาศีลห้ามาดี ตั้งฐานะได้ แต่มีฉันทิภูมิก็อาจพาให้เกิดวิบัติ พิณาศ ล่มจมในพริบตา

คนบางคนตั้งตัวได้ แต่เกิดไฟไหม้ ทรัพย์อะไรก็ติดตัวไปไม่ได้ มักจะถูกคนร้ายกระชาก ขโมย ไม่ว่าจะลงทุนการค้าอะไร มักจะถูกโกง เช่น ทำการค้ากับผู้มีกลโกง แשרลูกโซ่ ทำธุรกิจกับคนที่พูดเก่ง แต่ไม่ทำให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

สัมมาทิฐิ คือ การที่บุคคลพัฒนาจริยธรรมของตนให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม มีฆราวาสธรรมเป็นเครื่องอยู่

มีสังจจะ กับคำพูดของตนเอง ไม่ผิดสังจจะจนคำพูดไร้ค่า

มีหมะ ข่มใจ ในเมื่อยังไม่ควรใช้ ไม่ควรพูด ไม่ควรทำ

มีขันติ คือ ความอดทน ทำในสิ่งที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ปัญญา ศึกษาเพื่อให้ตนรู้เท่าทัน ไม่เสียเปรียบกลโกงของผู้อื่น

การมีฆราวาสธรรม จะนำภูมิวิสุทธิ หรือความคิดชอบมาให้ และถ้าได้ใส่ใจในการแสวงหาความรู้ ตั้งเป้าหมายของชีวิตด้วยสัมมาสังกัปปะ หรือการดำริชอบ

ชีวิตให้เกิดมาไม่รวย ก็รวยได้ด้วยสัมมาทิฐิ ชีวิตเกิดมาไม่มีอำนาจวาสนา ก็ทำขึ้นได้ ในชาตินี้

โลกธรรมฝ่ายบวก (ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข) มักจะเกิดกับบุคคลที่มีทิฐิวิสุทธิ หรือสัมมาทิฐิ ตามแนวพุทธบัญญัติ

โลกธรรมฝ่ายลบ (เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์) มักจะเกิดกับบุคคลที่ที่มีฉฉาทิฐิ ตามแนวพุทธบัญญัติ

มีความเห็นทั้งถูกต้อง ทั้งบริสุทธิ์ ไม่ว่าจะทำ พูด คิดอะไร จะเป็นพลังชีวิตให้มั่นคงและยั่งยืน จากเหตุผลสี่ข้อ

(หนึ่ง) ทรัพย์ที่มีอยู่ ก็จะคงอยู่ และเป็นเครื่องปลื้มใจ ว่ารักษาทรัพย์ไว้ได้

(สอง) อุปสรรคในชีวิต ซึ่งอาจมีบ้าง ก็จะค่อยๆ ลดลง จนทำอะไรเสมือนถูกต้องไปหมด

(สาม) จะมีเป้าหมาย ทำอะไรก็จะดูดีมีคุณค่า มีผู้ให้ความสนับสนุน

(สี่) เมื่อทำอะไรสำเร็จ ก็มีบุคคลชมเชย และแสดงมุทิตาจิตด้วย

๔.๗ กังขาวิตรณวิสุทธิ คือ ฐานของจิตผู้มีบารมีไม่เสื่อมคลาย

ผู้นำบางคน หลังจากเสียชีวิต การกระทำในอดีตจะถูกขุดคุ้ย และนำมาซึ่งคำนิพนทมหาศาล แม้จะสิ้นชีวิตอยู่ในปรโลกก็ตาม

ผู้นำบางคน หลังจากเสียชีวิต กลับยังได้รับการสรรเสริญ เทิดทูนบูชา เช่น ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของประเทศไทย เป็นต้น

พระองค์ต้องทรงมีจิตวิญญานที่ตรงกับ กังขาวิตรณวิสุทธิ คือ เป็นผู้มองเห็นความเป็นจริงของชีวิต ทั้งในส่วนครอบครัวของพระองค์เอง

และในส่วนโครงการต่างๆ ที่พระองค์ดำริ เพื่อช่วยให้ประชาชนอยู่ดี กินดี มากขึ้น

สำหรับหลักของพุทธธรรม บุคคลที่จะเข้าถึงกัฏขาวิตรณวิสุทธี จะต้องหยั่งถึงกฎของธรรมชาติ เช่น กฎของอนัตตาธรรมเป็นต้น ผู้ใดหยั่งเห็น อนัตตาธรรม เท่ากับได้หยั่งเห็นคำสอนที่เป็นอริยสัจของพระพุทธเจ้า

ระหว่างที่พระองค์ทรงครองราชย์ ในฐานะยุวกษัตริย์ ทรงมองเห็น ว่า อาวุโสของพระองค์ท่านน้อยกว่าผู้บริหารในยุคนั้น

ในวัยฉกรรจ์ พระองค์จึงทรงสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปกรรม เช่น แต่งบทเพลง เล่นดนตรี เยี่ยมเยียนนานาประเทศ และดำริให้ผู้มีความรู้ นำความรู้ที่ไปเรียนมาเผยแพร่ในสารานุกรมไทย

และขณะที่ทรงเป็นยุวกษัตริย์ได้ทรงเยี่ยมประชาชน พร้อมทั้งเก็บ ข้อมูลแหล่งน้ำ การทำมาหากิน และวิถีชีวิต จนกระทั่งรู้จักข้อเท็จจริงของ แผ่นดิน ประชาชนของแผ่นดิน เป็นข้อมูลตรง ที่ทรงสังเกตมาเอง และถือว่า เป็นพระมหากษัตริย์ที่มีข้อเท็จจริงของทวยราษฎร์ และภูมิลักษณะของ แผ่นดิน ถูกต้อง และมีมากที่สุด

โครงการในพระราชดำริ จึงไม่เป็นที่กังขาแก่นักวิชาการ ที่ไป เล่าเรียนมาจากต่างประเทศ

ในหลวงรัชกาลที่ ๙ จึงทรงเก็บศรัทธาจากคนเก่งๆ ของประเทศ ไทยไว้ได้ นี่เป็นต้นเหตุทำให้โครงการในพระราชดำริ จะถูกต้องชอบธรรม เป็นส่วนมาก แสดงถึงพระบารมีอันไม่เสื่อมคลายของในหลวงรัชกาลที่ ๙

๔.๘ มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธี เป็นจิตของผู้ใช้มตรธรรม

ผู้ใดสามารถเข้าใจตนเองตามที่เป็นจริง ก็สามารถเข้าใจโลกตามที่เป็นจริงด้วย

ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงรู้ว่า พระองค์ต้องดำรงพระองค์เป็นต้นแบบ ทรงประหยัด เรียบง่าย เกรงใจประชาชน แม้พระองค์จะรู้ดีถึงพระราชอำนาจที่อยู่เหนือกฎหมายทั้งปวงของประเทศ แต่ก็ไม่เคยล่วงอารมณ์ และใช้พระราชอำนาจที่มีอยู่ พระองค์ทรงมีพระอารมณ์ขึ้น ต่อความผิดพลาดของผู้อื่น โดยเฉพาะการใช้ราชาศัพท์

ผู้ใดก็ตามมองตนเอง บอกตนได้ ใช้ตนเป็น ก็แสดงถึงสัมมาทิฐิอันสูงยิ่ง

พระองค์ทรงแยกความคิดเห็น และความรู้สึกตัวออกจากกัน ทำให้ทรงทรหดอดทนในการเดินทางไกลด้วยพระบาท อดทนต่อความร้อน ความหนาว ความยากลำบากนานาประการ จนดูเสมือนเป็นบุคคลเหนือมนุษย์ทั่วไป

นี่แสดงมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธี

คือต้องมีมตรธรรมเป็นเครื่องอยู่

ยังมีวิสุทธีที่เหลืออีกสองข้อ จากวิสุทธีเจ็ด คือ

ปฏิบัติญาณทัสสนวิสุทธี เพียรจนเกิด วิปัสสนาญาณ

ญาณทัสสนวิสุทธี เพียรจนตัดอุปกิเลสทั้งปวง

ญาณสองข้อสุดท้าย เป็นเรื่องปัจเจกตั้ง เวทีทัพพะ บุคคลใดที่ใช้มตรธรรมได้ ก็น่าจะพัฒนาจิตวิญญานของตนเอง จนกระทั่งสามารถตัดสังโยชน์ ละขาดจากสังสารวัฏได้

สรุป ความศรัทธาในศีลห้า เป็นบาทฐานที่จำเป็นในการทำรูปนามหรือร่างกายให้บริสุทธิ์

ความบริสุทธิ์ของธาตุขันธ์ของมนุษย์ จึงเป็นความบริสุทธิ์ขององค์รวม เป็นความบริสุทธิ์ทั้งองค์กายพหุ ไม่ใช่เป็นความบริสุทธิ์แบบแยกส่วน เช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

อมตธรรมของการกระทำของมนุษย์ จึงคือผลลัพธ์ที่มนุษย์คนหนึ่งได้รับการสรรเสริญ แซ่ซ้องจากมนุษย์ด้วยกัน ทำให้ผู้ที่มีจิตวิสุทธิตี เป็นดังสุภาสิต “ตายเหมือนไม่ตาย”

๔.๙ การบรรลุดุธรรม

สันติภาพ เป็นคำที่บัญญัติขึ้นใช้ในโลกสากล ส่วนมากสื่อถึงการประชุมเพื่อระงับข้อพิพาท หรือหาทางตกลงแบ่งผลประโยชน์ด้วยสันติวิธี สันติภาพจึงบ่งถึงผลประโยชน์ทางการเมือง

เมื่อครั้งที่เกาหลีเหนือทดลองซีปนาวุธ ครั้งแล้วครั้งเล่า ไม่รู้ว่าใครจะหยุดการทดลองอาวุธที่ร้ายแรงได้ แต่เมื่อ ๒๗ เมษายน อยู่ ๆ ประธานาธิบดีของเกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้ ก็มาจับมือกัน ต้อนรับกัน ณ เส้นแบ่งเขตดูจากทีวี เสมือนข้ามคานเล็ก ๆ แล้วจับมือกัน ถ่ายทอดภาพไปทั่วโลก

ดูแล้วขำดี ขำในเขตสมมติเส้นแบ่งเขต (ปันมุมจอง) ระหว่างเกาหลี ต่อให้โลกจะเจริญพัฒนาอาวุธไปแค่ไหน ทำยสุดต่างคนต่างก็กลัวตาย และไม่อยากสูญเสียอะไรมากมายทั้งสองฝ่าย

นี่คือสันติภาพระหว่างประเทศ

มันเหมือนวันหนึ่งนัดพบจับมือกัน ณ เส้นแบ่งเขต ถ้าไม่บอกก็ไม่รู้ ดูตลกกว่าดูลิเก เล่นแบบลิเกเสียอีก

อย่างเช่น ถ้าเรากำลังท่องเที่ยว แล้วเผชิญกับการประท้วงเรียกร้อง
สันติภาพ นักท่องเที่ยวย่อมตกใจ เมื่อรู้ว่ามี การเผชิญหน้าระหว่างฝ่าย
เรียกร้องและฝ่ายรัฐบาล แต่ถ้าขมุนุ่มกันเพื่อดูกายกรรมอะไรสักอย่าง
กลายเป็นว่าโชคดี ไม่คิดว่าจะได้ดูกายกรรมฟรีๆ

สันติภาพในโลกสมมติมันจึงเกิดขึ้นกับการปรุงแต่งของเราว่าจะ
รับเหตุการณ์ตรงหน้าเป็นบวกหรือเป็นลบ

ถ้าเป็นบวก พอใจ แสดงว่ามีสันติภาพ

ถ้าเป็นลบ ไม่พอใจ ตกใจ แสดงว่าขาดสันติภาพ

ลักษณะของสันติภาพในโลกสากล จึงเป็นสภาวะความเป็นคู่ หรือ
โลกธรรมชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่เกี่ยวกับการบรรลุธรรม หรือการได้สันติ คือ ความ
สงบภายในใจ

สรุป สันติ หมายถึง การบรรลุความสงบด้วยจิตของเจ้าของ

ถ้าการบรรลุธรรม เป็นเพียงสภาวะที่ทุกข์ดับไป การบรรลุธรรม
เช่นนี้ย่อมเกิดกับมนุษย์ตลอดเวลา เพียงแต่ว่าผู้ใดจะมีสมรรถนะเข้าถึง
การเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง โดยตนเอง ถ้าไม่รู้ ก็ไม่เรียก การบรรลุธรรม

ในพระไตรปิฎกกล่าวว่า บ่อยครั้ง ผู้สาธยายธรรม เกิดหยังเข้าไปใน
สภาวะธรรมที่กำลังบรรยาย การบรรลุธรรมก็เกิดได้ ทำให้การเทศนาธรรม
โดดเด่น มีสาระแห่งความจริงแท้มากขึ้น แม้ผู้พูดเองก็รู้ดีว่า สภาวะดังกล่าว
มิได้เตรียมมาก่อน แต่พลันได้สภาวะธรรมหลังไหลออกมาเอง

การฟังธรรมด้วยความเคารพ ก็มีโอกาสบรรลุธรรม เมื่อจิตตื่น
พ้นจากมลทินชั่วครว ธรรมที่กำลังฟังจะเสมือนถูกถอดรหัสโดยอัตโนมัติ
ยิ่งฟังก็ยิ่งแจ่มกระจ่าง

การสวดมนต์ การนั่งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สงบสงัด หรือการปฏิบัติธรรมตามรูปแบบ ที่นิยมให้ผู้ปฏิบัติปิดวาจา นั่งสมาธิ และเดินจงกรมกันอย่างเข้มข้น บ่อยครั้ง จะมีผู้ปฏิบัติได้บรรลุธรรม

ผลจากการบรรลุธรรม คือ การมีศรัทธาในความจริงแท้มากขึ้น สามารถมองเห็นโลกสมมติเป็นสมมติ หรือเป็นมายา (สิ่งลวง)

การบรรลุธรรมที่ถูกกล่าวถึง เป็นหลักการ มีสองสถานะ การบรรลุธรรมเพราะฉาน การข่มไว้ด้วยสมาธิ เรียกว่า วิกขัมภนวิมุตติ การบรรลุเพราะญาณ การใคร่ครวญเห็นความจริงแท้ เรียกว่า ตทังควิมุตติ

ท่านพุทธทาสภิกขุ เคยให้กำลังใจกับผู้ที่ได้ตทังควิมุตติ ถ้าได้บ่อยๆ พลังศรัทธาจะเกิดมหาศาล จนถึงกับได้ศรัทธาที่มั่นคง และไม่คลอนแคลนอีกต่อไป

ศรัทธาในความจริงแท้ เป็นศรัทธาที่เกิดจากมีปัญญาญาณเห็นความจริงแท้บ่อย ศรัทธาเช่นนี้จะเปลี่ยนพฤติกรรมของคน จากการเป็นผู้ให้แล้วหวังสิ่งตอบแทน กลายเป็นผู้ยินดีให้ หรือดีใจที่ได้ให้ ไม่ได้คิดหวังได้อะไร และจะไม่สงสัยในคุณของพระรัตนตรัย

เรียกว่า ศรัทธาของพระโสดาบัน นั่นเอง

๔.๑๐ การอนุमानการบรรลุธรรม

ตามหลักของพุทธธรรม ผู้ใดที่เห็นผู้ไผ่ดี ประพฤติดี และอยู่ในบรรยากาศของการได้โอกาส พบความสงบ เขาก็จะบรรลุธรรมได้ นั่นก็คือ ความทุกข์ที่แบกไว้พลันหายไป ทำให้สามารถจะกลับคืนสู่อารมณ์ปกติ

คนทุกคนต้องการความเป็นปกติ แม้จะดูสิ่งตื่นเต้น หัวเราะ สนุกสนาน หรือเรื่องน่าเศร้ารันทด ไม่ว่าจะอย่างไร เขาก็ต้องกลับมาสู่ความปกติอย่างเดิม

แต่การบรรลุลหรรณ หมายถึง การที่ความทุกข์ที่แบกไว้ ปล้นหาย ด้วยพลังภายในจากใจของเจ้าของ ทำให้เขาได้เห็นความจริงแท้ของปัญหา เห็นวิธีแก้ปัญห หรือมีศรัทธาจะกลับไปเยียวยาปัญหาด้วยตนเอง การบรรลุลหรรณ จึงต้องหมายถึงการค้นพบความจริงจากภายในจิตวิญญาณของตนเอง

พุทธธรรม มีหลักการมากมาย ยืดหยุ่น และมีทั้งอย่างง่าย อย่างต้องใช้ปฏิภาณ เรียกว่า มีกลยุทธครบกระบวนการความที่จะช่วยคนทั้งโลกให้สามารถเยียวยาความทุกข์ที่แบกไว้ ด้วยพลังใจของเขาเอง

ต่อไปนี้เป็นกรณีตัวอย่าง ที่ผู้เขียนสมมติขึ้นมาเป็นตัวแทน เพื่อชี้ให้เห็นกลยุทธอันน่าอัศจรรย์ของพุทธธรรม

๔.๑๐.๑ การเข้าถึงหลักกาลามสูตรสิบช่วยดับทุกข์ได้

ความรู้ในโลกนี้ ที่จะสร้างศรัทธาให้มนุษย์ จะประกอบไปด้วยสิบหลักการเสมอ นั่นคือความรู้ที่ได้จาก

- (หนึ่ง) การอ้างตามกันมา
- (สอง) การทำตามกันมาตามประเพณี
- (สาม) การฟังตามกันมาเป็นข่าวลือ
- (สี่) การอ้างตำรา หรือ ทฤษฎี
- (ห้า) การอนุমান
- (หก) การใช้ตรรกะ
- (เจ็ด) การใช้การอุปนัยตามหลักสถิติ

- (แปด) การอ้างความเชี่ยวชาญ
- (เก้า) การอ้างภาพลักษณ์จากภายนอก
- (สิบ) การอ้างว่า นี่คือคำของครู

การติดความรู้ข้อใดข้อหนึ่งในสิบข้อนี้ ก็อาจทำให้เกิดความทุกข์ได้ ยกตัวอย่างเช่น หญิงคนหนึ่งประพตเป็นภรรยาที่ดี เป็นแม่ที่ดี ทำหน้าที่ทุกอย่างครบสมบูรณ์เพื่อปรนนิบัติสามีและลูก ทำดีทุกวัน ยาวนานมาก เช่น จัดการอาหาร เสื้อผ้า รับ-ส่งลูกไปโรงเรียน ไปเล่นกีฬา ฯลฯ สารพัด ที่เธอทำให้กับครอบครัว แม้แต่ว่าเธอเองจะทำตัวให้ทันสมัย ดูดี

อยู่มาวันหนึ่ง เกิดพบว่า สามีมีลูกกับผู้หญิงอีกคนหนึ่งที่ไม่เคยรับรู้ หรือเกิดเหตุการณ์อะไรก็ได้ ที่มีได้คาดฝันว่าจะเกิดกับตน ความทุกข์ที่เกิดจากการที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน จะเป็นความทุกข์เฉียบพลัน

การที่คน ๆ หนึ่งสะสมความดีมานั่นนานด้วยบริสุทธิ์ใจ แต่พบเหตุการณ์พลิกความคาดหมาย ถ้าพลิกจิตจากทุกข์เพราะทำใจได้ เรียกว่า “การบรรลุลุธรรม”

ถ้าเป็นดังกรณีตัวอย่าง เธอจะรู้เลย การทำความดีซ้ำซากเหมือนเดิมทุกวัน อาจก่อความน่าเบื่อกับสมาชิกผู้ที่ต้องทนรับความดีซ้ำๆ เดิมๆ

ถ้าหากมีสติปัญญาวิธีจัดการให้เป็นทางสายกลาง เธอควรจะต้องรู้จักให้สามีและลูกทำตัวเป็นผู้ให้บ้าง เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างการรับและการให้ในหมู่สมาชิกของครอบครัว

การเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดหวัง จะทำให้เกิดการหยั่งถึง “กาลาม-สูตรสิบ” จะเป็นการยึดติดข้อใดก็ได้ เช่น ยึดติดประเพณีว่า ภรรยาที่ดีต้องทำอย่างนั้น อย่างนี้ ไม่ให้โอกาสผู้อื่นทำความดีบ้าง หรือให้เขาเป็น

ตัวของตัวเองบ้าง จึงหยั่งรู้ว่า ไม่ติด ไม่ทิ้ง รอดูตามความเหมาะสม คือหลักของกาลามสูตรสิบ

ผู้ที่คิดว่าตนเองเป็นคนดี ทำดีมาเนิ่นนาน โปรดสำรวจตนเองว่า ติดดีในข้อใดของกาลามสูตรสิบบ้าง ท่านแค่เข้าใจ ปล่อยวางความดี การบรรลุธรรมจะเกิดขึ้นที่

๔.๑๐.๒ การเข้าถึงหลัก “ธรรมแก้ตา” ก็ดับทุกข์ได้

“ธรรมแก้ตา” เป็นธรรมะประกอบด้วยสามประเภท มีอำนาจดับทุกข์ได้เฉียบพลัน เหมาะสำหรับแก้ปัญหาคอกแตก ปัญหาเรื้อรังที่ดูเหมือนว่าไม่มีทางออก

สรรพสิ่งทั้งหลาย มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ผู้อาวุโสมักสอนว่า ก็ทุกข์อย่างเป็นอนิจจัง เพราะถูกไตรลักษณ์ครอบงำ ได้แก่ อนิจจตา ทุกขตา อนัตตา

ถึงจะพิจารณาพระไตรลักษณ์ ไม่ว่าจะ ข้อที่ว่า ทุกข์ อนิจจัง หรืออนัตตา แต่ทว่ามันเป็นเสมือนเครื่องบรรเทาทุกข์ พอปัจจัยแห่งปัญหาย้อนมา ความทุกข์ก็สุ่มรุ่มเราเหมือนเก่า

การครองชีวิตของสามี ภรรยา ที่ใช้ชีวิตคู่เพื่อลูก บ่อยครั้งจะพบปัญหาระหองระแหง ฝ่ายที่ต้องยอมทนทุกข์ก็สะสมความเครียดซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกระทั่งนับไม่ถ้วน

แต่ความอดทนพิจารณาพระไตรลักษณ์ ถ้าหากทำไปนานพอ จะเกิดสภาวะการหลุดพ้น เพราะจิตเข้าถึงกลุ่มธรรมที่เรียกว่า กลุ่มแห่งการหลุดพ้น ประกอบด้วยสุญญตา ตถาตา อตัมมยตา นั่นคือ ผู้ที่เคยทุกข์พลันสลัดทุกข์ทั้งหมด และรู้ด้วยว่า ไม่มีทางทุกข์แบบเดิมอีกแล้ว เพราะ

จิตเข้าสู่สภาวะอหิมยตา ซึ่งมีอำนาจแห่งอิทัปปัจจยา ให้หลุดพ้นจากทุกข์
ข้าซากโดยสิ้นเชิง

คนที่เป็นโรคเรื้อรัง คนที่มีปมด้อยรักษาไม่หาย แต่ถ้าใช้ความอดทน
และความถูกต้องเข้าสู่สถานการณ์ที่ทำให้ทุกข์ซ้ำๆ เมื่อพลังธรรมเก้ตา
สะสมมากขึ้น จนสุกงอม หลุดออกจากสภาวะทุกข์ และจะไม่ทุกข์กับ
เหตุการณ์เดิมอีกเลย

เรียกว่า อหิมยตา (พ้นจากความทุกข์ที่แบกมานาน) ลองทบทวน
ประสบการณ์ของตนเอง อาจจะมีบางคนที่ต้องทนแบกรับความทุกข์ซ้ำซาก
ทุกครั้งพยายามตั้งสติอดทนสู้ สักวันหนึ่งเมื่อได้อหิมยตา ความทุกข์ที่เคย
รบกวนจิตก็จะมลายไปเป็นอุเบกขา

๔.๑๐.๓ การเข้าถึงความคิดแบบคายบางสภาวะก็ดับทุกข์ได้

ยุคโลกาภิวัตน์ นั้นสรรเสริญความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการ
คิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

บางคนเกิดมาเรียนวิทยาศาสตร์กายภาพได้ดี ทำคะแนนคณิตศาสตร์
และฟิสิกส์ได้สูงกว่าผู้เรียนทั่วไป ถ้าคนที่คิดตีตรฐานโลกาภิวัตน์ มักจะชอบ
แนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ตื่นเต้น ยิ่งถ้าตนเองก็คิดได้ ก็ยิ่งตื่นเต้น

การคิดทั้งปวงเป็นมายา ถ้าตกลงไปในหลุมของความคิด มักกลับ
คืนสู่ความปกติยาก บางคนจึงถูกความคิดของตนเองทรมานตนเองตลอด
เวลา จะสลัดทิ้งก็ทำไม่เป็น และบางทีก็ยิ่งเสียดาย ความคิดที่สู้อุตสาห
คิดค้น และพบความใหม่ของความคิด

ใครก็ตาม ที่ถูกรบกวนด้วยความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง โปรต
ทราบเถิดว่า ควรศึกษาวิธีคิดแบบคายเชิงพุทธ เพราะบางกลวิธีของความ
คิดแบบคายเชิงพุทธ จะนำจิตออกจากปลักของความหลงคิด

กรณีที่ท่านตื่นต้นต้นกับความคิดเชิงธุรกิจ ให้ทราบด้วยว่า ความคิดโลกาภิวัตน์ คิดแค่ ธุรกิจ กำไร ขาดทุน ไม่ว่าจะจับทำอะไร จะมีตัวกุกคอยคิดแทรกกว่ามีประโยชน์ใหม่ แต่พุทธธรรมหัดให้คิดว่า ความคิดที่จะสร้างสิ่งใหม่ๆ ย่อมมีทั้งคุณและโทษ ควรต้องหาทางออกไว้ด้วย เกิดเป็นมนุษย์อย่าคิดแต่จะได้ประโยชน์อย่างเดียว ต้องรู้ว่ามนุษย์ทุกคนมีหน้าที่ทำงานตอบแทนมนุษย์ด้วยกัน ต้องรู้จักปรับสมดุลของความคิดว่ามีคุณค่าแท้จริงและคุณค่าเทียมอยู่พอที่จะสมดุลเป็นทางสายกลางหรือไม่

ให้สังเกตเวลาที่กำลังคิด

ถ้าคิดไป ยังรู้อิริยาบถของตนเองดี เรียกว่า คิดปัจจุบันธรรม ความคิดที่คิดขณะรู้สึกตัวจะไม่เครียด เหมือนมันมีอำนาจที่จะไหลออกมาได้เองไม่ต่างจากเครื่องอัตโนมัติ

ความคิดที่จะประสบความสำเร็จในยุคโลกาภิวัตน์ คือ การคิดถึงความจริงที่แท้ (อริยสัจสี่) ที่ประกอบด้วย ๔ ปราภฏการณณ์

หนึ่ง รู้ว่า คิดเรื่องอะไร (ทุกขสัจ)

สอง รู้ว่า ตัวแปรความคิดคืออะไร

สาม เป้าหมายของความคิด ต้องอยู่ที่ความเป็นมา ยา ความคิดยังต้องถูกเปลี่ยนให้เป็นรูปธรรม

สี่ ต้องรู้ว่า การจะทำความคิดให้เป็นรูปธรรม จะต้องการการคิดที่ถูกต้อง ความคิดนั้นจึงจะสัมฤทธิ์ผล

พวกนักคิดทั้งหลาย ไม่ว่าจะกำลังคิดอยู่ในมิติ การเมือง การธุรกิจ การธนาคาร การอุตสาหกรรม ฯลฯ ถ้าศึกษาความคิดแบบคายนเชิงพุทธทั้งสี่ข้อที่เกริ่นมา ท่านจะได้ชื่อว่า คิดชอบ เพราะความคิดของท่านจะมีคุณ เนื่องจากท่านจะรู้วิธีปรับความคิดที่มีอยู่ ไม่ให้ย้อนกลับมาทำร้ายตนเอง

พวกที่ประสบความสำเร็จระดับโลก ต้องรู้วิธีแก้และกันมิให้ความคิดของตนเองมาทำร้ายตัวเอง

๔.๑๐.๔ การเข้าถึงสัมมาสติ จะดับทุกข์ได้ฉับพลัน

สัมมาสติ คือ มหากุศล สามารถดับทุกข์ได้ทุกชนิด

สัมมาสติ เกิดจากกำลังของสติปัฏฐานสี่ที่แก่กล้า สามารถรวม กายานุปัฏฐาน เวทนานุปัฏฐาน จิตตานุปัฏฐาน และธัมมานุปัฏฐาน เป็นหนึ่ง เรียกว่า สัมมาสติ ทำให้องคภาพพ (รูป นาม) ที่มีสัมมาสติ จึงอยู่เหนือทุกข์ทั้งปวง

สัมมาสติ จะเกิดกับบุคคลผู้ทุพพลภาพได้ บางคนเกิดมาพิการ เช่น ขาดขา ขาดแขน เช่น สตีฟเฟน ฮอร์ดิงค์ ผู้ค้นพบทฤษฎีสตริงค์ ความพิการของเขาไม่ใช่อุปสรรค ที่ทำให้เขาฉลาดล้ำลึกกว่าใครๆ ในโลก แม้เขาเสียชีวิตไปแล้ว คนทั้งโลกยังต้องจำชื่อเขาไปอีกนาน

หรืออาจารย์กำพล ทองบุญน่วม ผู้พิการจากการกระโดดน้ำ ศีรษะโหม่งพื้น การนั่งรถเข็นตลอดชีวิต มิได้ทำให้ความเคารพนับถือที่พุทธบริษัทมีต่อเขาลดลง แม้สิ้นชีวิตแล้ว พุทธบริษัทก็ยังคงระลึกถึงพระคุณของเขา

คนพิการแต่ร่างเช่นนี้ ต้องใช้ชีวิตด้วยสัมมาสติเท่านั้น เขามีได้มีความรู้สึกว่ามีปัญหากับรูปนามที่พิการ ทั้งๆ ที่พวกเขาต้องลำบากลำบากในการเคลื่อนไหว แม้จะเข้าห้องน้ำ และทำกิจส่วนตัวก็ตาม

จากไลน์ที่ส่งกัน บางทีเราเห็นผู้หญิงพิการ เลี้ยงลูกด้วยเต้าที่ที่ตั้งออกมา ถามว่า นี่คือสัมมาสติใช่ไหม

ตอบว่า ไม่ใช่แน่นอน เพียงแต่เป็นสัญชาตญาณการเอาตัวรอด เพราะขนาดพิการระดับนี้ ยังอุตสาหามีกามคุณจนคลอเคลียได้ แสดงว่า

สิ่งที่เธอใช้คือสัญญาตญาณ กิน กาม เกียรติ ธรรมดา ชีวิตต้องทนทุกข์
แน่นอน เพราะแค่ตนเองยังลำบากแล้ว ยังเพิ่มภาระเลี้ยงทารกขึ้นอีก
กามคุณจะนำความทุกข์ทรมานมาให้ด้วยเสมอ

สัมมาสติจะเกิดได้ บุคคลต้องฝึกหัดสติปัญญาขั้นก่อน เริ่มต้นฝึกฝน
ความรู้สึกในกาย กายานุปัฏฐาน กว่าจะอยู่เหนือเวทนาอุปัฏฐานได้ บุคคล
ต้องมีความเพียร ความอดทน ทำซ้ำๆ จนกว่าจะได้ปัญญา ที่จะเข้าใจว่า
อะไรเป็นอะไร

สัมมาสติจะเกิดกับบุคคลที่ประกอบกุศลกรรมบถสิบไว้มากมหาศาล
ในที่สุดรูปนามนั้นค่อนข้างบริสุทธิ์ ไม่สร้างมลทินโทษ จิตจึงได้เสพสัมมาสติ
และอยู่เหนือความทุกข์ทั้งปวง

๔.๑๐.๕ การมีอิทธิบาทสี่ คู่กับสัมมัตตธานสี่ ดับทุกข์ได้

อิทธิบาทสี่ ต้องเริ่มต้นด้วย ธรรมฉันทะ คือ เกิดความพอใจในการ
ทำกิจนั้นๆ สิ่งที่มา คือ ความเพียร และถ้าความเพียร เป็นสัมมัตตธาน
สี่ด้วยแล้ว สิ่งที่มา คือ อิทธิฤทธิ์ ความสำเร็จดังหวัง

คนที่ทำอะไรประสบความสำเร็จตามที่ต้องการ จะมีแต่ความสุข
สุขขณะเริ่มทำ กำลังทำ ทำเสร็จแล้ว ส่วนอาณิสงส์ที่เป็นโลกธรรมนั้น ไม่มี
อิทธิพลต่อการทำงานที่เริ่มด้วย “ธรรมฉันทะ”

แต่ถ้าทำด้วย “กามตัณหา” อยากรู้เพราะต้องการอาณิสงส์แห่ง
ความสำเร็จ เช่น ทำงานแลกเงิน ทำเพื่อพิชิตรางวัลอะไรสักอย่าง การ
ทำงานที่มีกามตัณหา จะเต็มไปด้วยความเครียด เริ่มทำ ขณะทำ ทำเสร็จ
แล้ว ยิ่งเครียด เพราะกลัวผลงานไม่เข้าตากรรมการ

มนุษย์เงินเดือนแทบทั้งนั้น ถ้าทำงานเพราะจำเป็นต้องหาเงินเลี้ยงชีพ ส่วนมากจะเครียดจากการทำงาน ไม่ว่าจะทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งถูกทรมานโดยการทำอยู่ในอริยาบถเดียว รวากับว่าเป็นนักโทษเรือนจำ เพราะการทำงานซ้ำซาก แข่งกับเครื่องอัตโนมัติ เป็นความทรมานยิ่งนัก

แต่ก็มีมนุษย์เงินเดือนบางคนช่างคิด เช่น มีผู้ไปสัมภาษณ์คนกวาดถนนคนหนึ่ง เธอว่าไม่เบื่อที่จะกวาดซ้ำๆ เพราะจะได้ช่วยให้ผู้อื่นที่รีบไปทำงาน ได้สบายตา สบายใจ ผลของการสัมภาษณ์แสดงว่า การกวาดถนนเป็นธรรมชาติ กวาดด้วยความมีสติ ซึ่งสติเป็นกุศลสังขาร ทำให้การกวาดถนน เป็นดั่งการปฏิบัติธรรม

แม่บ้าน หรือ คนล้างรถ หรือใครที่ทำงานโดยมีข้อคิดดีๆ แฝงอยู่ในงาน ส่วนมากเขาเหล่านั้นจะทำงานได้ผลดี และถ้าตามไปดูที่บ้าน ก็จะพบความมีระเบียบวินัย

ผู้มีสติในการทำงาน จะตามมาด้วยจริยธรรมของความมีระเบียบทำอะไรสำเร็จเรียบร้อย และไม่ทำงานให้เกิดปัญหา ผลจากการเกิดปัญหาอาจเบียดเบียนผู้อื่น

การทำงานของมนุษย์เงินเดือน จะเป็นดุษฎีการปฏิบัติธรรมหรือไม่ ก็ต้องขึ้นกับว่า ผู้นั้นพอใจในงานนั้นๆ หรือไม่ ถ้าทำแล้วมีความสุข ไม่เครียด ชีวิตจะตามมาด้วยไม่มีปัญหา เพราะอิทธิบาทสี่ และสัมมปปธานสี่ ได้ช่วยดับปัญหาในขณะที่ทำงานนั่นเอง

๔.๑๐.๖ ผู้สลัดอัตตานุทิฏฐิได้ ก็ดับทุกข์ได้

บางคนเกิดมาพร้อมกับพรสวรรค์ เช่น วาดภาพเก่งในสไตล์แตกต่างจากค่านิยมของยุค หรือปั้นเก่ง หรือเขียนเก่ง แหวกแนว เรียกว่ามีพรสวรรค์ติดตัวมาแต่กำเนิด

คนเหล่านี้ไม่ค่อยแคร์ค่านิยมของสังคม มีความมั่นคงในผลงานของตน ถ้าตราบไตไม่ก่อปัญหาให้ชีวิต ก็ไม่เป็นไร แต่ถ้าเมื่อใด ความเก่งนั้น เกิดขัดใจกับค่านิยมของสังคม ผลก็คือ ความทุกข์

แต่เมื่อไรปล่อยวางความเห็นของตนเองได้ น้อมรับคำติชมของสังคม แต่ยังคงไว้ซึ่งสไตล์ของตนเอง ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า สลัดอัตตานุทิฎฐิได้ ทุกข์ก็ดับได้

บุคคลที่มีความสามารถเฉพาะทาง และเป็นความสามารถที่ห่างไกลจากค่านิยมยุคนั้น ชั้นแรกๆ ก็จะต้องมีปัญหาชีวิตบ้าง เป็นเช่นนี้ทุกคน

ตามประวัติของจิตรกรผู้มีชื่อของโลก หรือของไทย เช่น ประเทือง เอมเจริญ เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ บุคคลเหล่านี้ไม่ประสบความสำเร็จในระยะต้น เพราะจินตนาการของเขาไกลกว่าที่สังคมจะเข้าใจและเข้าถึง

แม้กระทั่งท่านพุทธทาสภิกขุ ตอนเทศนาว่าด้วย “จิตว่าง” ก็เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของสังคมอย่างหนัก แต่พระเดชพระคุณท่านปล่อยวางเสมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น เรียกว่า ปล่อยวางอัตตานุทิฎฐิ ความทุกข์ก็ไม่เกิดขึ้น

ส่วนคนทั่วไป ที่มีอัตตานุทิฎฐิ ถูกเรียกชื่อพ่อ ถูกว่านี่โน่น เกิดตัวกู สร้างความแค้น จนถึงกับทำร้ายกัน นี้เรียกว่า ความทุกข์เกิดขึ้น เพราะอัตตานุทิฎฐิ

ข่าวอาชญากรรมที่เกิดจากอัตตานุทิฎฐิ จึงมีไม่เว้นวัน เนื่องจากความโง่หรืออวิชชาที่ไม่เข้าใจความจริงแท้ของเสียง เข้าไม่ถึงปรมัตถสภาวะ พอได้ยินคำพูดที่เร้าตัวกู พลันโทสะบังเกิด และอุปาทานในคำพูดเกิดเต็มที บุคคลทะเลาะวิวาทกันเพราะอัตตานุทิฎฐิจึงมีมากมหาศาล

๔.๑๐.๗ ผู้มีจิตตปัญญา หรือโพชฌงค์เจ็ด ก็แก้ปัญหามีอยู่ได้

ปัญหาเป็นของธรรมดาของชีวิตมนุษย์ ปัญหาที่ดูพอกพูนจนกลายเป็นปัญหาเรื้อรัง เพราะการขาดจิตตปัญญาในการแก้ปัญหาดังแต่เริ่มต้น จึงเป็นเหตุของการทับถมของปัญหา กลายเป็นปัญหาอวกแตก ไม่รู้จะแก้
อย่างไรดี

ปัญหาอวกแตกในระดับใหญ่ เช่น ปัญหาการจราจรหนาแน่นในเมืองใหญ่ โดยเฉพาะปัญหาจราจรใน กทม. ปัญหาเด็กท้องไม่พร้อม คือท้องในวัยเด็กเกินไป จนต้องออกจากการศึกษาภาคบังคับ ปัญหายาเสพติดที่จับกุมกันได้ทุกวัน จนไม่น่าเชื่อว่า ทำไมยาเสพติดมันถึงมีการผลิตมากขนาดนี้

ปัญหาเหล่านี้เป็นการชี้บอกว่าเกิด มิจฉาทิฏฐิขึ้น ณ ที่นั้นๆ สะสมอยู่เนิ่นนาน หมายความว่า ผู้บริหารแก้ไม่ถูกเหตุแห่งปัญหา ยิ่งแก้ปัญหายิ่งบานปลาย กลายเป็นปัญหาอวกแตก

คนที่ขยันทำงานอย่างสุจริต แต่ยิ่งทำยิ่งเป็นหนี้เรื้อรัง แสดงว่า มีมิจฉาทิฏฐิแทรกอยู่ในการทำงาน มิจฉาทิฏฐิแทรกอยู่ ณ ที่ใด จะมีผลร้ายรุนแรง ทำให้ดูเหมือนทำดีไม่ได้ดี และมีผลเสื่อมศรัทธาในการทำงานของตนเอง

การทำงานต้องการมีสติในขณะทำนั้นจริงอยู่ แต่ต้องมีธัมมวิจารณ์ผู้ทำต้องใคร่ครวญงานที่ทำอยู่ได้ด้วย

ผู้ใดทำงานแล้วเกิด ปิติ ปัสสัทธิ และปราโมทย์ในผลงาน การทำงานนั้น ต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้อง ไม่ใช่ทำงานแบบเครื่องอัตโนมัติ

การจะเห็นคุณค่าของงานที่ทำ ต้องมีความคิดแบบคาย หยั่งรู้เหตุปัจจัย และอานิสงส์จากเนืองงานนั้น ๆ

โพชฌงค์เจ็ด จึงมีองค์ประกอบเรียกชื่อว่า สติสัมโพชฌงค์ ธัมมวิจย-
สัมโพชฌงค์ วิริยสัมโพชฌงค์ (สัมมัปปธานสี่) ปิติ (สัมโพชฌงค์) ปัสสัทธิ
(สัมโพชฌงค์) สมาธิ (สัมโพชฌงค์) อุเบกขา (สัมโพชฌงค์) ทุกองค์ประกอบ
แสดงถึงอานาภาพของการดับทุกข์ได้ทั้งสิ้น

จิตตปัญญาเกิดกับผู้ใด ชีวิตของเขาไม่เป็นหมัน แก้ปัญหาได้ทุกเรื่อง
เพราะเขามีโพชฌงค์เจ็ด

๔.๑๐.๘ ผู้ใดเข้าถึงทางสายกลาง ย่อมดับทุกข์ได้

ศิลปการเข้าถึงทางสายกลางไม่ใช่เรื่องธรรมดา บุคคลผู้นั้นต้องกลับ
สติปัญญาให้คมอยู่เป็นนิจ เหมือนงานช่าง ต้องลับเครื่องมือก่อนทำงาน
ทุกครั้ง

ทางสายกลางจะเกิดกับบุคคลที่มีศรัทธาในตนเอง ตั้งสติ และรวม
ปัญญาให้พร้อมเสมอ ก่อนจะทำงานนั้น ๆ ไม่ว่าจะกิจการนั้นจะเป็นอะไร แม้
กระทั่งทำกิจส่วนตัว เช่น เข้าห้องน้ำ รับประทานอาหาร แต่งตัว

สติปัญญาจะถูกนำมาใคร่ครวญ และทำให้การกระทำเกิดสมดุล
อย่างสม่ำเสมอ เข้าห้องน้ำ จะแปรงฟัน บีบยาสีฟัน เปิดน้ำอย่างไร ให้ใช้
ได้ประโยชน์สูง ประหยัดสุด มันเป็นศิลปะของการดำรงชีวิตของผู้มีธรรม
นั่นเอง ไม่ใช่ใครจะทำทางสายกลางได้ง่าย ๆ

คนส่วนมาก แม้ทำกิจส่วนตัว ก็ก่ออกุศลวิบาก สឹมปิดน้ำ ใช้น้ำเปลือง
ทำห้องน้ำเลอะเทอะ สารพัดปัญหาที่เกิดเพราะอกุศลกรรม ของคนที่ขาด
ศิลปะในการดำรงชีวิต

คนเหล่านี้ ถ้าไปพินิจอย่างใกล้ชิด ก็จะมีศิลปะห่าทะเล ขาด บกพร่อง
เป็นอาฉิมกรรม จิตของเขาขาดฐานที่มั่นคง คือ ฐานของศีล ที่จะทำให้ทำ

เรื่องง่าย ๆ ได้ถูกต้อง เช่น เข้าห้องน้ำให้เป็นกุศลกรรมบถ กินอาหาร ต้มเครื่องต้ม ให้เป็นกุศลกรรมบถ

กว่าจะฝึกให้กินเป็น ต้มเป็น เข้าห้องน้ำเป็น ฯลฯ ต้องการการฝึกขั้นพื้นฐาน และต้องการการฝึกธรรมขั้นพื้นฐานอยู่มากมหาศาล อยู่ๆ จะจับผู้ปกครองศีลห้ามานั่งกรรมฐาน ไม่มีทางทำได้ เขาจะต้องฝึกให้ดำรงชีวิตเป็นบุญกิริยาวัตรลึบเสียบก่อน พุด ทำ คิด อย่าให้ติดลบทุกวัน

การสอนการดำรงชีวิตให้ถูกต้อง ให้เป็นบุญ จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งยวด ที่ระบบการศึกษาของไทย ควรให้น้ำหนัก และพุ่งเป้ามาที่นี่ เพื่อพัฒนาเยาวชน ไม่ให้ดำรงชีวิตด้วยการเกิดปัญหากับชีวิตของตนเอง

ผู้มีบุญกำกับกับการดำรงชีวิต จะมีสามัญสำนึกที่รู้การควร การไม่ควร ไม่หลบลูหลบตาทำตามแฟชั่นโดยไม่รู้ตัว นั่นคือสิ่งที่ควรทำหรือไม่ เช่น แฟชั่นเจาะกางเกงยีนส์ให้ขาดกระรุ่งกระริงตรงที่ที่ควรปกปิด เพื่อทำให้ดูเซ็กซี่ มันเป็นแฟชั่นอูจาด ระเบิดไม่เล็ก เพราะสังคมมีมิชฌาทีภูฐิเป็นแกนนำ จึงทำให้แฟชั่นคุณค่าเทียมสามารถนำหน้าคุณค่าแท้ สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ไม่มีเวลาสิ้นสุด

เพียงแต่สอนบุญกิริยาวัตรลึบในการใช้ชีวิต ขณะเป็นเด็กอนุบาล เด็กประถม เด็กมัธยม เด็กเป็นวัยที่สอนง่าย ให้รู้วิธีทำบุญกิริยาวัตรลึบให้เพิ่มกำลัง เด็กก็จะเป็นเหยื่อของธุรกิจใดๆ ที่ทำการค้าหวังแต่จะเอากำไรด้วยความเห็นแก่ตัวของผู้ใหญ่

ข้าพเจ้าเชื่อว่า สอนให้เด็กเข้าใจการเพิ่มพูนบุญกิริยาวัตรแก่เด็กทุกคน ปัญหาอกแตกทั้งหลายจะค่อยๆ ถูกแก้โดยเยาวชนผู้มีบุญทั้งหลาย

เหตุของปัญหาสังคม บางที่ต้องมาสร้างเหตุให้แข็งแกร่ง ตัดตอนความเห็นแก่ตัวของผู้ใหญ่ สร้างเด็กให้เป็นกำลังของสังคม แล้วอาจมีผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรม สำนึกตัวได้บ้าง

ปัญหาของสังคมทุกแห่ง เกิดจากการสุดโต่งของพลเมือง สุดโต่งโดยการแก้ปัญหาโดยใช้วัตถุอย่างเดียว ไม่รู้จักช่วยตนเองบางเรื่อง สุดโต่งโดยการใช้สื่อออนไลน์อย่างเดียว ไม่รู้การช่วยตนเองทางกายภาพ

สุดโต่งสองอย่างนี้ พระพุทธเจ้าทรงห้ามว่า เป็นเครื่องกั้นทางสายกลาง ทางแห่งความพอดีที่จะทำให้ชีวิตที่ต้องอยู่กับปัญหา ไม่ทำให้ปัญหาพอกพูน

ศิลปะการไม่สุดโต่งทั้งสองอย่างนี้ ใครทำได้ดี ปัญหาของผู้นั้นจะลดลง ส่วนว่าจะต้องการชีวิตให้รุ่งโรจน์เหนือกว่าใคร จำเป็นต้องเสริมด้วยมงคลธรรม ๓๘ ประการ หรือผู้ใดต้องการสัมฤทธิ์ผลอะไร ก็ต้องมีธรรมที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จผลนั้นๆ

พุทธธรรม คือ ศิลปะแห่งการแก้ปัญหา กั้นปัญหา และพัฒนาอย่างครบถ้วน แต่ผู้ใช้ต้องถอดรหัสความต้องการของตนเองให้ถูกต้องด้วย

๔.๑๐.๙ ผู้ใด ทำจิตให้ว่าง ย่อมดับทุกข์ได้

และผู้เป็นอยู่ด้วยจิตว่าง ย่อมเห็นกฎของอนัตตาธรรม หรือเข้าถึงอนัตตานุปัสสนาญาณ เขาต้องเข้าถึงพระนิพพานได้ในที่สุด

กฎของอนัตตาธรรมมี ๖ ข้อ ถ้าจำไม่ได้ แสดงว่าพุทธศรัทธายังอ่อน เพราะนี่คือการตรัสรู้ของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า

(หนึ่ง) ที่ว่าเป็นอนัตตา เพราะนามรูปต้องเป็นไปตามปัจจัยของโลกเป็นธรรมดา ไม่ขึ้นกับความอยาก (ตัณหา) ของใคร

(สอง) ที่ว่าเป็นอนัตตา เพราะควบคุมให้เป็นตามอำนาจ บังคับไม่ได้ ยกเว้นชั้นตอนเหล่านั้นต้องสอดคล้องกับกฎของธรรมชาติ มนุษย์จึงต้องเคารพกฎของธรรมชาติ

(สาม) ที่ว่าเป็นอนัตตา เพราะหาสภาพเจ้าของไม่ได้ ทุกอย่างล้วนตั้งอยู่จากการอิงอาศัยอนิจจธาตุชั่วคราว

(สี่) ที่ว่าเป็นอนัตตา เพราะมีความขัดแย้งต่อการเป็นอัตตา เพราะไม่ฟังเสียงเจ้าของ จะไหลสู่การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

(ห้า) ที่ว่าเป็นอนัตตา เพราะต้องเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมรรคธรรม เมื่อมีสัมมาทิฏฐิเกิดขึ้น กรรมหรือการกระทำของมนุษย์ จะเข้าสู่องค์มรรค มีโอกาสดับทุกข์ได้ชั่วคราวหรือถาวร

(หก) ที่ว่าเป็นอนัตตา เพราะต้องเป็นไปตามโลกุตรปัจจัยเป็นธรรมดา โลกุตรปัจจัย คือ ปัจจัยที่มีเอง เป็นของเที่ยง มีอยู่เช่นนั้นเอง

การที่จะเข้าถึงกฎของอนัตตาธรรม ต้องมีสมรรถนะสองประการ

(หนึ่ง) การมองเห็น การได้ยิน อะไรก็ตาม สังเกตได้ว่าไม่เหมือนกัน ไม่ซ้ำกันเลย

(สอง) การเขียน การอ่าน ที่ทำเป็นปัจจุบันขณะ จะไม่ซ้ำกัน แสดงว่า ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ถูกขับเคลื่อนด้วยกฎของอนัตตา เราจึงสังเกตเห็นว่า ทุกสิ่งแค่คล้ายกัน แต่ไม่เหมือนกันเลย

ชีวิตจึงมีขณะที่เป็นอนัตตาธรรม ชีวิตจะแปรเปลี่ยนไปเรื่อยๆ แม้ว่าเราจะสมมติให้วิถีชีวิตคล้ายเดิมหรือคงเดิมก็ตาม ดูธรรมชาติของตนเอง และของสิ่งมีชีวิตอื่น ก็จะเข้าถึงความเป็นอนัตตาโดยไม่ยากนัก

บางคนรู้สึกถึงความอัศจรรย์ของบริการผ่านโลกออนไลน์ มีความรู้สึกเหมือนทุกอย่างได้ตั้งใจ ยิ่งกว่าเทพบันดาล แล้วจะเป็นอนัตตาได้อย่างไร

นี่คือนิยามของบริโภคนิยม ทุกอย่างถูกจัดฉาก เพื่อให้ดูดี ดูง่าย แต่ในชีวิตจริงต้องผ่านอุปสรรคมากมาย

ผู้ใช้บริการผ่านโลกออนไลน์ ต้องเป็นผู้ฝึกวินัยค่อนข้างดี ต้องเตรียมแบตเตอรี่ให้พร้อม ต้องอยู่ในที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ต้องไม่มีผู้แย่งใช้สัญญาณมาก ต้องใช้สัญญาณเป็น และยังมีปัญหาอื่นๆ ถ้าส่งไม่ติด ต้องเพียรส่งซ้ำ

คุณส่งข้อความไปแล้วด้วยเป้าหมายอย่างหนึ่ง แต่ก็จะพบอนัตตาของผู้รับสาร เขาอาจไม่ได้สนใจในสาระที่ส่งไปเลยก็ได้ หรือจริงๆ มันยังขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ

เหตุปัจจัยที่แทรกแซงโลกออนไลน์มีมาก จนต้องได้เผชิญกับความไม่ได้ตั้งใจ นอกจากนี้ สิ่งที่ได้รับก็ถูกตัดต่อแต่งแต้ม ที่อาจไม่ใช่ข้อเท็จจริง ความรวดเร็วของโลกออนไลน์ จึงมีผลทำให้ข่าวลือเกิดได้รวดเร็ว ชอบอะไรเร็ว เกลียดอะไรแรง เป็นสังคมไฟไหม้ฟาง

ผู้ที่เห็นความจริงของอนัตตาธรรม จึงไม่ควรใช้ชีวิตอย่างประมาทอย่างท่วมท้นอยู่กับหน้าจอนาน จนลืมความรู้สึกของตนเอง

และเมื่อจิตถูกดูดให้เพลิดเพลิดที่หน้าจอสมาร์ทโฟนมาก ขอให้ตั้งสติว่า ที่เห็นคือมายา เป็นเรื่องของการตัดแต่ง ต่อเติม และถ้าเป็นเรื่องราวก็หนีไม่พ้นความหลอน (hallucination)

ความที่ผู้บริโภคเข้าไม่ถึงอนัตตาธรรม ชอบทำตามดารา จึงมักเกิดเรื่องเสมอว่า ดาราโฆษณาโดยมิได้ใช้ของเหล่านั้น

การซื้อของผ่านสื่อ ถ้าหากไม่มีสติปัญญาพอ อาจตกเป็นเหยื่อของนักฉวยโอกาส

กฎของอนัตตารธรรม ที่มีประจำอยู่ในจิตของพุทธบริษัท จะเป็นเหมือนเครื่องคุ้มครองป้องกันภัยทุกชนิดจากโลกออฟไลน์ และโลกออนไลน์ (off and on)

๔.๑๑ บทสรุป

จำได้ว่า สมัยเป็นเด็กในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง เคยถามบ่อย ๆ ว่า ชีวิตคืออะไร ยุคข้าพเจ้ายังไม่มีเทคโนโลยี มีแต่วิทยุเครื่องใหญ่มาก และมีกระจายเสียงแค่สองช่อง เด็กยุคนั้น ต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน ต้องหาวิธีเล่นสนุก อาบน้ำ ว่ายน้ำในคลอง ยังไม่มีห้องน้ำสมัยใหม่

ข้าพเจ้าจบเป็นบัณฑิตในยุคที่ประเทศเพิ่งเริ่มประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่หนึ่ง พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙

บัณฑิตยุคข้าพเจ้า มีแต่คนมาเชิญไปทำงาน ไปเรียนต่อปริญญาโท โดยไม่ต้องสอบแข่งกับใคร ต่างจากบัณฑิตยุค ๔.๐ ราวฟ้ากับเหว

ที่เหมือนกันคือ เป้าหมายของชีวิต อยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้บริหารประเทศ และค่านิยมที่มากับสื่อวิทยุ หรือสื่อข่าวลือ ยุคข้าพเจ้ารอดพ้นจากบริโภคนิยมอย่างเหลือเชื่อ กว่าจะเข้ายุคบริโภคนิยมเต็มตัว ข้าพเจ้าก็เกือบเข้าเป็นผู้สูงวัยแล้ว

การเขียนเรื่อง ชีวิตกับสันติภาพ บทนี้ ต้องกล่าวว่า เหนือกว่าการศึกษาในระดับปริญญาเอกที่สำเร็จมาเมื่อเกือบครึ่งศตวรรษ เหนือกว่าค่านิยมของสังคมยุคบริโภคนิยม และนโยบายของ คสช. ยุค ๔.๐

เพราะเป็นประสบการณ์ของข้าพเจ้าที่เกิดจากศรัทธา ต้องการศึกษาค้นคว้าให้เข้าถึงปรมาตถสัจจะ อันพระพุทธรูปเจ้าท่านกล่าวว่า ไม่ขึ้นกับกาลเวลา จะค้นพบเมื่อไร ก็เป็นสัจธรรมเช่นนี้

เพียงแต่ว่า ต้องใช้ปัญญาที่เกิดจากไตรสิกขา คือ ต้องทำทาน โดยเฉพาะให้ตัวกูเป็นทาน ต้องรักษาศีล โดยเฉพาะศีลที่เป็นอธิศีล และต้องภาวนาอย่างเข้มข้น เท่าที่ความพยายามจะพาไป

การบรรลुरुธรรม หมายถึง การเข้าถึงปรมาตถสัจจะ ไม่สงสัยในอนัตตาธรรม ในสุญญตาธรรม ในปฏิจกสมุปบาท ในอิทัปปัจจยตา รู้เห็นด้วยจิตของตนเอง ประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา เรียกว่า มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ เป็นเครื่องคุ้มครองรักษา แต่ก็ไม่ได้ทิ้งชีวิตที่ทันสมัย เพราะก็ยังใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็วิถีชีวิตมากเหมือนเดิม มากกว่าเดิมตรงที่อยู่คั้งไปศึกษา ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา เมืองไทยยังไม่มีเครื่องถ่ายเอกสาร แต่ทุกวันนี้ เด็กนักเรียนบ้านนอกที่ไหน ๆ ก็ใช้เทคโนโลยีออนไลน์ ส่งรายงานครู

ด้วยประสบการณ์การวิจัยจิต ทำให้ข้าพเจ้าศรัทธาชีวิตคืออะไร ชีวิตควรเป็นอย่างไร ในรูปแบบของพุทธบริษัท มากกว่ารูปแบบของนักวิทยาศาสตร์ ที่ข้าพเจ้าได้เรียนมา

ข้าพเจ้าพบว่า ถ้าถอดรหัสแผนทีธรรม ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ดีแล้ว ท่านที่เป็นพุทธบริษัท สามารถใช้พระธรรมแก้ปัญหาชีวิต กันปัญหาคุ้มครองความรอด ปลอดภัย ใช้ได้ทุกกระบวนท่า ไม่ว่าจะเป็ชีวิตเยี่ยงใด

การอนุมาณการบรรลुरुธรรม ๘ รูปแบบ เป็นหลักการกว้างๆ ที่นำเสนอ อัจฉริย์ของการดับทุกข์ด้วยพุทธธรรม

การใช้พุทธธรรมแก้ปัญหา จะไม่ใช่แลกปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ คือ แก้อย่างหนึ่ง ต้องยอมรับปัญหาใหม่อีกอย่างหนึ่ง

ปัญหาถูกแก้หายเป็นปลิดทิ้ง แถมไว้ซึ่งศรัทธา ที่ทำให้แก้ปัญหา
ต่อไปได้ง่ายขึ้น สะดวกขึ้น หน้าที่ช่วยลดวิกฤติการณ์ทุกชนิด ที่เป็น
ปัญหาอกแตกของโลกด้วย

ถ้าหากมีพุทธบริษัท บรรลุธรรมสัก ๕๐ - ๑๐๐ คน ชาตินไทยจะ
พ้นจากวิกฤติ ชาวสื่อ ชาวคอมลอย ชาวที่ไม่เป็นชาว ไร้สาระ

คนไทยจะได้รู้ว่า สาระที่แท้จริงของการเกิดในแผ่นดินสุวรรณภูมิ
ซึ่งพุทธธรรมประดิษฐานมาสองพันปีเศษ เป็นแผ่นดินธรรมที่คุ้มครองไม่ให้
ชีวิตของเราเป็นหมัน อยู่อย่างผู้บริโภคน ตายอย่างไร้เกียรติ ไม่สมศักดิ์ศรี
ของความเป็นพุทธบริษัท

บทที่ห้า : บุคคลสุญญตา และธรรมสุญญตา

๕.๑ การที่ชาวพุทธมิได้รู้ว่าพระพุทธเจ้าบัญญัติอะไรไว้บ้าง มีข้อเสียนับไม่ถ้วน

พุทธศาสนามีอยู่สองลัทธิ คือ เถรวาทและมหายาน ชาวพุทธไทย ถือเป็นเถรวาทที่ใหญ่ที่สุด นั่นคือ ๙๗ % ของคนไทย ๖๗ ล้านคน ลงทะเบียนในบัตรประชาชนว่า เป็นคนพุทธนับถือพระพุทธศาสนา มักจะถูกตราหน้าว่าเป็นแค่ชาวพุทธในทะเบียนบ้าน คนไทยได้ยินก็มักจะไมไกรธ เพราะแค่อ่านหัวข้อว่า บุคคลสุญญตาและธรรมสุญญตา ก็ไม่รู้ว่าจะต่างกันอย่างไร

บางคนซ้ำร้ายหัวเราะเยาะ เสียเวลาอ่าน เพราะไม่รู้ว่ามีนักปรัชญาเชื่อว่า พระอรหันต์ของเถรวาทคือบุคคลสุญญตา ส่วนผู้บรรลุดรรมของมหายานคือธรรมสุญญตา

บางคนก็เห็นว่าเสียเวลาทำมาหากิน มัวแต่ตีความอยู่นั่นเอง ถ้าคิดจะช่วยคนไทยจริงๆ ควรช่วยกันคิดว่า ทำอย่างไรค่าแรงขั้นต่ำของแรงงานไทยควรได้วันละ ๓๖๐ บาท ทำอย่างไรจึงจะมีรัฐสวัสดิการกับแรงงานนอกระบบที่มี ๒๐ ล้านคน ในจำนวน ๓๗ ล้านคน ที่เป็นแรงงานทั้งประเทศ

วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ แรงงานกลุ่มหนึ่งไม่มากนัก พวกกันเดินขบวนไปที่หน้าทำเนียบรัฐบาล และขอให้รัฐบาล คสช. จัดให้แรงงานได้รับสองข้อตามที่เรียกร้องข้างบน

คนไทยผู้มีการศึกษา หรือคนไทยผู้ไม่ชอบอ่านหนังสือ จะรู้ใหม่ว่า มีการจัดพวกอาชีพชั่วคราวรับจ้าง อาชีพขายของตามริมฟุตบาท อาชีพขายในตลาดสดทั่วประเทศ เป็นแรงงานนอกระบบ (แรงงานนอกระบบบางคน รวยมาก) เพราะพวกแรงงานในระบบที่ลงทะเบียนกับทางการ เป็นแรงงานทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือแรงงานผู้มีนายจ้าง ไม่ใช่แรงงานเร่ร่อน เก็บขยะ ขั้บรถสามล้อ เป็นต้น

ข้อมูลเช่นนี้ เป็นการชี้ชัด แรงงานทั้งประเทศ รวมทั้งหัวหน้าผู้บริหาร ก็ยังไม่มีสักกลุ่มหนึ่งที่ร้องขอการตรวจสอบศิลปะห้าของแรงงาน เพราะถ้า มีศิลปะห้าคุ้มครองก็จะทำมาค้าขึ้น ไม่ต้องมีมิฉฉาชีพ ไม่ต้องเรียกร้องรัฐสวัสดิการ ศิลปะห้าคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้มีศิลปะ

ประเทศไทยพัฒนาประเทศมารวม ๖๐ ปีแล้ว เป็นอันแน่ใจว่า ไม่มีผู้ใดเรียกร้องให้ตรวจสอบศิลปะห้าของพลเมืองไทย เพราะไม่มีใครอยากรู้ ไม่มีใครยอมเชื่อในอำนาจของศิลปะห้า แม้แรงงานแทบทุกคนเคยรับศิลปะห้าจากภิกษุมาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน แต่รับศิลปะห้าแล้ว กลับแค่คิดว่า นั่นคือประเพณีชาวพุทธ ไม่มีใครเชื่อมั่นว่า ศิลปะห้านี้คือพุทธบัญญัติ

ถ้าไม่เชื่อข้อความข้างต้นนี้ มหาวิทยาลัยสงฆ์น่าจะทำการพิจารณา ลองถามประชาชนชาวพุทธว่า ชีวิตโดยพุทธบัญญัติคืออะไร เพื่อมหาวิทยาลัยสงฆ์จะตะกตสิ่งบ้างว่า พลเมืองไทยไม่มีใครจำพุทธบัญญัติได้

เหตุเพราะทุกวันนี้ สารคดี โฆษณา ตามสื่อต่างๆ ล้วนมาจากฐานความเชื่อ ชีวิตโดยบัญญัติของวิทยาศาสตร์ทั้งนั้น แทบทุกคนเชื่อในการกินอาหารครบห้าหมู่ กินอาหารเสริม เด็ก นักกีฬา ต้องกินโปรตีน สก๊อตริงนก ซุปไก่สกัด ฯลฯ โฆษณากันมาไม่รู้เท่าไร จนนคนไทยผู้มีปริญญาต้องซื้ออาหาร DHA ครีมผสม SPF ฯลฯ ให้ลูกและตัวเองบริโภค

แม้จะมีข้อมูลว่า มีผู้สำเร็จปริญญาตรีปีละสองแสนคน แต่จะมีสักกี่คนที่รู้ว่าตัวอักษรย่ออันนั้นคืออะไร ทำไมต้องใช้เงินเดือน ๓๐ % ของเงินเดือนปริญญาตรี เพื่อซื้อสิ่งที่ไม่เข้าใจมาบริโภค

ตรงกันข้าม ข้าพเจ้าเขียนหนังสือธรรมะเพื่อแจกฟรี เขียนข้อความว่า ชีวิตโดยบัญญัติของพระพุทธเจ้า คือ ชั้นธ ๕ มีอยู่ห้ากอง คือ รูปชั้นธ เวทนาชั้นธ สัญญาชั้นธ สังขารชั้นธ วิญญาณชั้นธ

คนไทยส่วนมากก็จะพูดว่า อย่างนำไปสอนเด็กเลย ยุ่งยาก ไร้ประโยชน์ ตนเองก็ไม่รู้ ยังวิตกกังวลยาวจนจะต้องรู้พุทธบัญญัติอีกด้วย

ถ้าจะบอกว่า พระพุทธเจ้าบัญญัติให้เด็กต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน ไม่ต้องให้ท่านใช้ เพราะนี่คือหน้าที่ของลูกทุกคน

ส่วนมากก็จะพูดว่า สมัยนี้เขาออกกฎหมายห้ามนำเด็กไปทำงาน ห้ามบังคับเด็ก ถ้าเขาไม่เต็มใจทำงาน ใครบังคับมีความผิดตามกฎหมาย มาตรา.....ที่พูดมานี้ ไม่ใช่เรื่องล้อเลียน แต่เป็นมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ผ่านกฎหมายลูกเกี่ยวกับบทลงโทษของผู้ที่บังคับเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี มาทำงาน

สมัยข้าพเจ้ายังเป็นเด็ก เพียงอายุ ๕ ขวบ ต้องดูแลน้อง ๑ คน โตถึงวัย ๗ ขวบ ต้องหุงข้าวติดเตาถ่านเป็น พ่อ ๙ ขวบ ต้องต้มน้ำซักผ้า ทำทุกอย่าง ถือเป็นหน้าที่ที่ลูกต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน เพราะครอบครัวมีลูกหลายคน พ่อแม่ไม่เคยมีพี่เลี้ยง เพราะพี่คนโตคือพี่เลี้ยงนั่นเอง

ผู้อ่านอาจจะสงสัยว่า พูดเรื่องนี้ทำไม

ขอตอบว่า เราเป็นชาวพุทธแต่ในทะเบียนบ้าน และยังเป็นชาวพุทธที่ไม่สนใจคำบัญญัติของพระพุทธเจ้า เพราะเหตุไม่เคยมีในหลักสูตรการ

ศึกษาหนึ่ง ไม่มีใครพูดกันในสื่อสารมวลชนอีกหนึ่ง ภูมิภาคเวลาเทศนา ก็บรรยายเรื่องบุญและการเป็นคนดี ที่ศาสนาพราหมณ์สอนมาแล้วหกพันปี ส่วนสิ่งที่พระพุทเจ้าตรัสรู้ สิ่งที่พระพุทเจ้าองค์ทรงปฏิรูปความรู้ของพราหมณ์ มีอยู่มาก กลับไม่ถูกนำมาเผยแพร่ ไม่ถูกนำมาสั่งสอน ไม่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องอยู่ของชีวิต

ชาวพุทเจ้าในทะเบียนบ้านไม่เคยสนใจ พุทเจ้าส่งเสริมกันแต่เรื่องพรหมลิขิต บางคนคิดว่าพรหมลิขิต การกรวดน้ำ การแผ่เมตตา เป็นแก่นแท้ของการตรัสรู้ของพระพุทเจ้า

ถ้าคิดว่าจะจริง ดังนั้นก็ควรตอบได้บ้าง ปรมัตถสภาวะที่พระพุทเจ้าทรงบัญญัติคืออะไร ทำไมพระพุทเจ้าองค์จึงทรงทำให้พิสูจน์ว่า ปรมัตถสภาวะเป็นสิ่งเหนือกาลเวลา เหนือความเชื่อความไม่เชื่อ ความโง่ความฉลาดของมนุษย์ทุกยุค และสามารถใช้เป็นสิ่งที่พึ่งที่ดับทุกข์ได้จริง

สิ่งเหล่านี้เป็น**สิ่งมีจริง** และเป็น**สิ่งมีเอง** ที่พระพุทเจ้าองค์ทรงบัญญัติ เพื่อให้พุทเจ้าบริษัทได้ศรัทธา เดินตาม และสามารถใช้อบรมตถสภาวะที่พระพุทเจ้าบัญญัติไว้ แก้ปัญหา กันปัญหา รวมทั้งดับทุกข์ได้ด้วยตนเอง

ข้าพเจ้าพูดถึงขนาดนี้ จะไม่มีพุทเจ้าบริษัทสำนักถึงความละเลยที่ชาวพุทเจ้ามีต่อคำสอนของพระพุทเจ้าบ้างเลยหรือ

ถ้าไม่สำนักก็เท่ากับประกาศว่า พุทเจ้าธรรมไม่ใช่สิ่งจำเป็น และข้าพเจ้ายังเชื่อว่า ถ้าขาดความสำนักกันมากๆ หลักของพุทเจ้าธรรมก็น่าจะหายไปจากประเทศไทยในเร็ววัน เหลือแต่พุทเจ้าประเพณีที่รู้จักกันแค่เปลือกนอกของพุทเจ้าธรรม

ถ้าเช่นนั้น ช่วยตอบคำถาม รู้ข้อมูลต่อไปนี้หรือไม่ เพื่อยืนยันว่า
แก่นของพุทธธรรมยังอยู่ในใจของชาวพุทธ

ข้อที่ ๑ อะไรเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าที่พระพุทธองค์บัญญัติ
ไว้

ข้อที่ ๒ การให้อะไรเป็นทาน ถือว่าได้านิสงส์สูงสุด

ข้อที่ ๓ การรักษาศีล ๕ ให้บริสุทธิ์ จำเป็นอย่างยิ่งเพราะอะไร

ข้อที่ ๔ ศีลทั้ง ๕ ข้อ ศีลข้อไหนที่สำคัญที่สุด ที่เราควรตั้งมั่น
เอาไว้

ข้อที่ ๕ การฝึกศีลแต่ละข้อ มีผลลัพธ์อย่างไร

ข้อที่ ๖ ธรรม ๕ ข้อที่คู่กับศีล ๕ คืออะไร (ศีลธรรมต้องคู่กัน)

ข้อที่ ๗ คนยุคออนไลน์ฝึกศีลข้อไหนมากที่สุด

ข้อที่ ๘ คนที่โศคร้ายที่สุดคือใคร (ตามบัญญัติของพระพุทธเจ้า)

ข้อที่ ๙ คนที่โชคดีที่สุดคือใคร (ตามบัญญัติของพระพุทธเจ้า)

ข้อที่ ๑๐ บุญคือความสุข คุณไม่มีเงินเลยจะทำบุญได้อย่างไร

ข้อที่ ๑๑ กุศลคือความเจริญพัฒนา กุศลและกรรมบถ ๑๐ ที่เป็น
พุทธบัญญัติคืออะไร

ข้อที่ ๑๒ อกุศลคือความเสื่อม จะรู้ได้อย่างไรว่าเงินที่รัฐบาลนำมา
แจกคนจน จะช่วยให้คนไทยเลิกจน (ความจนคือความ
เสื่อมหรือ ตามพุทธบัญญัติมิใช่ไม่มีสมบัติส่วนตัวเลย
เสื่อมหรือพัฒนา)

๕.๒ สิ่งมีเอง และสิ่งมีจริง

สิ่งมีเองและสิ่งมีจริง เป็นพุทธบัญญัติ มีประโยชน์ในการแก้ปัญหา และดับทุกข์ให้มนุษย์ ทั้งสองสิ่งนี้ก็มิใช่ในบัญญัติของศาสนาอื่นๆ และมี บัญญัติในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอีกด้วย

สำหรับ**สิ่งมีจริง** พระพุทธเจ้าบัญญัติว่า ชีวิตประกอบด้วยห้ากอง (ขันธ ๕) คือ รูปขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ วิญญาณขันธ

ส่วนวิทยาศาสตร์บัญญัติว่า ชีวิตประกอบด้วยสามหลัก คือ (หนึ่ง) มีพันธุกรรมของตนเอง (สอง) สร้างพลังงานขึ้นใช้ได้เอง (สาม) สืบลูกหลาน หรือแพร่พันธุ์ได้

ศาสนาพราหมณ์บัญญัติว่า มนุษย์เกิดจากส่วนต่างๆของพระพรหม

ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม บัญญัติว่า พระเจ้าสร้างมนุษย์และ ธรรมชาติ

สิ่งมีจริง ที่บัญญัติเพื่อประโยชน์อื่น เช่น ชีวิตมีรูปขันธประกอบด้วยธาตุสี่ (ดิน น้ำ ลม ไฟ) วิทยาศาสตร์ว่าประกอบด้วย คาร์บอน ไฮโดรเจน ออกซิเจน ไนโตรเจน แร่ธาตุอื่นๆ อีก เช่นนี้เป็นต้น

สิ่งมีจริง ตามพุทธบัญญัติ คือ การติดต่อระหว่างอายตนะภายใน หก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กับอายตนะภายนอกหก รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และ อัมมารมณั วิทยาศาสตร์บัญญัติว่า ระบบประสาทเป็น ผู้สั่งการอวัยวะต่าง ๆ ให้ทำงานด้วยการควบคุมผ่านการทำงานของฮอร์โมน

ยิ่งแยกแยะ**สิ่งมีจริง**ย่อยลง ก็จะกลายเป็นศาสตร์สองศาสตร์ เพราะพุทธศาสตร์เชื่อเรื่องจิต จึงสร้างกลอุบายควบคุมจิตเพื่อให้เกิดกุศล ฉันทะ เพราะมนุษย์รักสุขเกลียดทุกข์

แต่วิทยาศาสตร์เชื่อเรื่องรูป จึงสร้างกลอุบายควบคุมรูปโดยฮอร์โมน ยาเสพติด และสารเคมีต่างๆ เพราะมนุษย์ต้องการสิ่งที่ตนพอใจ และเกลียดสิ่งที่ตนไม่พอใจ

เนื่องจากตั้งต้นสมมติฐานไว้ต่างกัน แม้เป้าหมายของทั้งพุทธศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ จะยึดมนุษย์เป็นแกนหลักของการพัฒนาเหมือนกัน และอุบายวิธีที่ใช้คือปัญญาเหมือนกัน แต่พุทธศาสตร์เชื่อเรื่องจิตเป็นใหญ่ ถ้าเข้าใจจิตตนเองดีแล้ว ก็จะเข้าใจโลกและจักรวาลดีด้วย แต่วิทยาศาสตร์เชื่อเรื่องรูปเป็นใหญ่ ถ้าเข้าใจรูปดีแล้ว ก็จะเข้าใจโลกและจักรวาลดีด้วย

ทั้งสองศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่สมบูรณ์ ต่างกันแต่ว่าสังคมไทยเป็นเมืองพุทธ แต่ทว่าการศึกษาและพัฒนาไม่แต่เรื่องรูปตามหลักบัญญัติของวิทยาศาสตร์อย่างเดียว

ข้าพเจ้าเคยสอนกรรมฐานหลักสูตรนานาชาติ ที่สวนโมกข์นานาชาติ พบว่าคนอเมริกันหรือคนยุโรปมีการเรียนหลักสูตรปฏิบัติจนสุขภาพ และดังนั้นจึงสามารถตั้งคำถามได้ลึกซึ้ง คำถามลึกลับพุทธบัญญัติดังกล่าวไม่เคยได้ยินจากปากคนพุทธไทยเลยสักครั้งเดียว

สำหรับ **สิ่งมีเอง** ก็พบบัญญัติอยู่ในหลายศาสนา และในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอีกด้วย

พระพุทธเจ้ามีอาจารย์เป็นพราหมณ์ เชื่อเรื่องจิตเป็นใหญ่ เช่น ศาสนาพราหมณ์กล่าวว่า พรหม ไกวัลย์ เป็น**สิ่งมีเอง** ถ้าทำจิตให้บริสุทธิ์ ก็จะได้ปรมาตมัน เป็นรูปอมตะเหมือนพรหม พระพุทธเจ้าได้ปฏิรูปร่าง ไม่มีพรหมหรือรูปอมตะ แท้จริงเป็นแค่กฎธรรมชาติ และสิ่งที่มีเองตามธรรมชาติ เรียกว่า สุนฺณุตตา ไกวัลยธาตุ เป็นอาทิธรรม วิมุติธาตุ

นอกจากนี้ก็ต้องยังบัญญัติธรรมเป็นสองประเภท คือโลกุตระธรรม คือธรรมที่เหนือเงื่อนไขทั้งปวง ซึ่งต่างจากโลกุตระธรรมของศาสนาเซน ของศาสดาพระมหาวิระ ลัทธิอื่นๆ โลภียธรรม คือ ธรรมที่แปรปรวนตามเงื่อนไขต่าง ๆ ของโลก แต่แบ่งได้สามประเภท คือ กุศลธรรม อกุศลธรรม อัปยาคฤติธรรม

วิทยาศาสตร์เชื่อเรื่อง**สิ่งมีเอง** แต่เพราะเชื่อเรื่องรูปเป็นใหญ่จึงกล่าวว่า ความว่างคือว่างจากอนุภาคทั้งปวง แต่ก็ยังเชื่อในความว่างมีธาตุพื้นฐาน เรียกว่า อีเธอร์ หรือว่า ควาก เพราะธาตุเหล่านี้อยู่นอเหนือเงื่อนไขทั้งมวล สามารถจะส่งต่อแสง สี (คือ แสงที่กระจายเป็นคลื่น) เสียง (คือ คลื่นที่เดินทางช้ากว่าคลื่นแสง ๑๐ เท่า)

เช่น เราพูดอยู่ที่ไหนในโลก คำพูดก็คงกระจายไปสู่จักรวาลไหนๆ ก็ได้ โดยไม่ขึ้นกับกาลเทศะ (Space and Time)

สมาร์ทโฟนจึงเป็นเครื่องยืนยันว่า มีธาตุอยู่ในความว่าง เพราะไม่ว่าเราจะพูด ถ่ายรูป อยู่ตรงไหนของโลก ก็จะส่งไปให้ผู้ที่อยู่บนดวงจันทร์ หรือที่อีกขอบโลกหนึ่งได้ ถ้าหากเราสามารถเปลี่ยนเสียงพูดเป็นคลื่นวิทยุที่ใหญ่ของมนุษย์ หรือตาของมนุษย์ซึ่งมีสมรรถนะจำกัดมาก จะรับได้ แปลความหมายได้ การสื่อสารผ่านสมาร์ทโฟนจึงได้รับความนิยมมาก นักวิทยาศาสตร์ได้อนุมานว่า มีจักรวาลเกิดและแตกสลายตลอดเวลา

๕.๓ สัจญตธาตุ

คือ **สิ่งมีเอง** ที่เป็นความเชื่อดั้งเดิมของนักปราชญ์ของทุกศาสนา ได้รับการแปลเป็นไทยคือ “ความว่าง”

ศาสนาเทวนิยมเชื่อว่า ความว่างนี้เป็นที่อยู่ของพระเจ้า เป็นรูป
อมตะ เป็นนิรันดร แต่ทว่าในความว่างไม่มีความดีความชั่วที่เป็นสมบัติ
ของโลกอยู่

วิทยาศาสตร์เชื่อเรื่องรูป จึงเชื่อว่า ความว่างนี้ว่างจากอะตอม และ
อนุภาคของอะตอม ว่างจากอำนาจของแม่เหล็กไฟฟ้าที่เป็นสมบัติของโลก

พุทธศาสตร์ เชื่อว่าความว่าง คือ ว่างจากอุปาทานชั้นหยาบ ว่างจาก
ความหมายทุกชนิดที่สัมพันธ์กับความเป็นโลก โลกคือความเป็นคู่หรือ
ทวิภาวะ โลกมนุษย์จะมีฐานของโลกธรรมแปด คือ ลภ เสื่อมลภ ยศ
เสื่อมยศ สรรเสริญ นินทา สุข และทุกข์ เป็นสมบัติประจำโลก

พุทธศาสตร์กล่าวถึงสุญญตธาตุไว้ละเอียด ถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็น
สิ่งมีเอง ซึ่งคือปฏิเสศการสร้างจากพระเจ้านั่นเอง สุญญตธาตุประกอบด้วย
กฎธรรมชาติ เช่น กฎของอนัตตาธรรม กฎของไตรลักษณ์ ตถตา อตัมมยตา
อิทัปปัจจยตา และโลกุตรธาตุอื่นๆ อันไม่ขึ้นกับความเป็นคู่

โดยไวพจน์ อะไรที่เหนือสมบัติของความเป็นคู่ แต่มีสมบัติของ
ความเป็นหนึ่ง อนุโลมเป็นโลกุตรธาตุได้ เช่น การเขียนอักษรทุกตัวที่ใช้
เป็นต้นฉบับ จะแสดงความเป็นโลกุตรธาตุ เพราะแต่ละตัวถูกผลักดันมา
ด้วยอำนาจของอิทัปปัจจยตา เป็นเหตุปัจจัยเฉพาะ มีอำนาจดันอักษร
ออกมาทีละขณะๆ เป็นตัวๆ ที่มีเอกลักษณ์ของมันเอง แต่ถูกสมมติว่า
เขียนอักษรตัวเดียวกัน เช่น “ก” (อ่านว่ากอไ่ก) เป็นต้น

โดยไวพจน์ อะไรที่จิตมีญาณปัญญา หรือจิตที่ตื่นรู้ สามารถแยก
สิ่งมีจริง (บัญญัติของโลก) กับสิ่งมีเอง (เหนือเงื่อนไขโลก) ได้แล้วก็จะเห็น
ว่า ทุกขณะที่ตาเห็นรูป และจักขุวิญญาณทำงาน ความจริงชื่อๆ ตรงหน้า
จะเห็นว่า ข้อมูลที่ตามองเห็นเป็นขณะ จะเปลี่ยนทีละชนิดตลอดเวลา ไม่มี

สภาวะที่ซ้ำกัน สภาวะเคลื่อนอย่างไม่มีต้นไม่มีปลาย เป็นขณะของเหตุ
ปัจจัยที่ซับซ้อนตลอด

การเปลี่ยนขณะของเหตุปัจจัยนี้ ไม่ต่างจากฟิล์มภาพยนตร์ ที่จะ
เห็นช่องฟิล์มหยุดเป็นช่องๆ

ถ้าหมุนฟิล์มให้อยู่ในช่วงที่สายตามนุษย์ปรับและรับรู้ความ
เคลื่อนไหวได้ เรื่องราวก็จะถูกอนุมานขึ้น เพราะสันตติความต่อเนื่องของ
รูปขณะๆ ทำให้เกิดมายาก่อจินตนาการเป็นเรื่องราวต่างๆ ได้ไม่รู้จบ
พุทธจึงให้หลักการว่า เรื่องราวของโลกเป็นมายาล้วนๆ

ถ้าเข้าใจมองเห็นตรงจริงว่า ได้เห็นรูปทีละขณะก็จะอนุมาน หู
ได้ยินเสียงเป็นขณะ ลิ้นรับรสเป็นขณะ จมูกได้กลิ่นเป็นขณะ กายจะรู้
โผฏฐัพพารมณ์เป็นขณะ จิตคิดเป็นขณะ มนุษย์จึงหลงขณะทั้งหลาย และ
คิดว่าขณะเหล่านั้นมีร่างกายอมตะ(เทวนิยม) หรือมีรูปไม่ตาย (วิทยาศาสตร์)
จึงเกิดการหลงรูปขณะขึ้นมา (พุทธศาสตร์)

เพราะเชื่อสภาวะสูญญตาต่างกัน เป้าหมาย อูบายวิธีที่ประยุกต์ใช้
จึงแตกต่างกัน ตามหลักคิดของนักปราชญ์ของศาสตร์นั้นๆ

จะเชื่อเรื่องไหนก็ไม่สำคัญเท่ากับไม่รู้เลย ไม่ใส่ใจไม่เลย ไม่พูดถึง
เลย เหมือนอย่างที่ผู้บริหารการศึกษาของไทยทำเฉยเมยกับสูญญตาวิหาร
ของพระพุทธเจ้า

แล้วคนพุทธจะขออำนาจแห่งความศักดิ์สิทธิ์จากพุทธธรรมได้
อย่างไร ในเมื่อสังคมไทยไม่พูดถึง ไม่อ้างถึง ไม่กล่าวถึง ไม่นำมาใช้ประกอบ
การเรียนการสอนให้เยาวชนของชาติให้สนใจ เข้าใจพุทธบัญญัติเกี่ยวกับ
ชีวิตมนุษย์

ถามว่า ใครที่ทำลายพุทธศาสนาตัวจริงเสียงจริงตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

ตอบว่า ความไม่รู้ ความไม่ใส่ใจ ความไม่ให้คุณค่ากับพุทธธรรมของผู้บริหารการศึกษาของไทยในทุกยุคทุกสมัย นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นประชาธิปไตย ผู้บริหารการศึกษาของไทยก็ตั้งหน้าตั้งตากวาดล้างพุทธธรรมออกไปจากสังคมไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจยิ่งนัก ในสมัยโบราณกษัตริย์ไทยบางพระองค์ที่นับถือศาสนาพราหมณ์ก็กวาดล้างพุทธศาสนาเช่นกัน ยุคนี้คนไทยหลงแต่เหตุผลและความรู้วิทยาศาสตร์ ใช้เทคโนโลยีออนไลน์ โดยไม่คิดจะถามว่า นี่มันเรื่องจริงหรือเรื่องหลอกลวง

ขณะเดียวกันก็สกัดกั้นทุกวิถีทาง ที่จะให้เยาวชนของชาติขาดการตระหนักรู้ว่า ปัญญาที่กลั่นได้จากระบบไตรสิกขานั้นลึกซึ้ง เป็นปัญญาที่สามารถนำมาใช้แก้ทุกปัญหาที่วิทยาศาสตร์คิดขึ้น รวมทั้งยังไม่ให้คุณค่ากับศีลธรรม ซึ่งเป็นฐานของการพัฒนาสร้างบ้านแปลงเมืองของสยามประเทศ

สรุปแล้ว แม้จะมีการผลิตพุทธศาสตรบัณฑิตขึ้นมา แต่ทางการก็ไม่ได้ยอมรับ ไม่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการ ไม่ได้รับการบรรจุพุทธศาสตรบัณฑิตให้เป็นข้าราชการ ไม่ได้ถูกขนานรับว่าพุทธศาสตรบัณฑิต คือ บัณฑิตคุณภาพ ที่เป็นผู้สามารถชี้วัดคอร์ปชั่นของสังคมไทย

โดยสรุป ความไม่รู้(อวิชชา) ของผู้บริหารการศึกษาของไทย เป็นเหตุที่ทำลายรากเหง้าของคุณธรรมของสังคมไทย ทำให้คนไทยทุกวันนี้หลงยินดีจะเป็นเบี้ยล่างวัฒนธรรมตะวันตก

อำนาจของโลกาภิวัตน์ทุกวันนี้ แข่งกันที่ความโดดเด่นของวัฒนธรรมที่จะครองใจคนชาตินั้นๆ วัฒนธรรมการกินอยู่ของใครครองใจมหาชนได้ มหาอำนาจก็ตกอยู่กับประเทศนั้นๆ

ช่วยถามใจตนเองว่า เราเป็นคนไทยหัวใจพุทธจริงหรือ ทำไมเราจึงชอบนโยบายความคิดสร้างสรรค์ต่อไปเรื่อยๆ ไม่รู้จักจบของโลกาภิวัตน์ แทนนโยบายทางสายกลางที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้

ช่วยตั้งคำถามต่อไปได้เรื่อยๆ และถ้ากล้าหาญพอที่จะยอมรับความจริงในใจของตนเอง

ไอตอลของเยาวชนในชาติ จะมีสักคนใหม่ที่ศรัทธาความสันโดษ ตัวอย่างเช่น ดาราผู้รู้จักแต่งหน้า ทำผม แต่งตามแฟชั่นให้กำลังดี ไม่หลุดโลกไปสู่ความน่าอับอายเช่นทุกวันนี้ ทำไมพุทธบริษัทจึงไม่รู้สึกลงใจกับแฟชั่นที่น่าอับอาย ที่เดินบนแคทวอล์ก

มีนักวิชาการเก่งๆ คนไหนบ้างไหม ที่เห็นคุณค่าของภาษาไทย เมื่อไม่ซาบซึ้งในภาษาไทย จะซาบซึ้งในธรรมเนียมของชีวิต ที่เป็นแผนที่ธรรมของชีวิตได้อย่างไร เมื่อไม่ใช่พุทธธรรมนำชีวิตแล้ว เรียกว่ามีพุทธศรัทธาได้อย่างไร

ปัญหาอกแตกเหล่านี้เห็นชัดเจน เปิดเผย เห็นได้ง่ายๆ ทั่วๆ ไป ไม่ต้องการทำวิจัย ทำประขามติ ทำอะไรให้รุ่นวายเหมือนที่ทำกันอยู่ราวกับเป็นทาสทางปัญญาของประชาธิปไตยตะวันตก

ขอแค่มีใจซื่อตรง กล้าหาญพอ รู้จักสำนึกสูงพอ สิ่งเหล่านี้คือพุทธภาวะที่ต้องมีอยู่ในมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าคุณคือใครก็ตาม

สิ่งที่เขียนมาทั้งหมดเป็นปรมัตถปุจฉา ใครที่เป็นนักภavana (ภavana หมายถึงการพัฒนาจิต) ควรจะเห็นว่าจริงโดยข้อมูลจริง ไม่ต้องเสียเวลาไปเก็บข้อมูล ทำการอุปนัย อ่างสถิติ และตั้งคำพูดที่ลอกกันผ่านไลน์ให้เสียเวลา

จิตของผู้ภavanaจะอยู่ในปัจจุบันขณะ และเห็นสังขธรรมด้วยสัมมาสติธรรมตา หรือแค่มีสามัญสำนึกถึงความถูกต้องธรรมตาก็มองเห็นได้ชัด

วิธีการพิสูจน์ยึดถือไว้แก่นสารที่กำลังทำวิธานิพนธ์กัน ไม่จำเป็นสำหรับการเข้าถึงปัจจุบันขณะแห่งสุญญตาวิหาร

๕.๔ กลไกการทำงานของจิต

ตามหลักพุทธธรรม

เมื่อตากระทบรูป การมองเห็น “สิ่งหนึ่งได้” ต้องมีจิตทำหน้าที่

นิยมเรียกการทำหน้าที่ในการมองเห็นของจิต ว่า จักขุวิญญาณ

นิยมเรียกการทำหน้าที่ในการได้ยินของจิต ว่า โสทวิญาณ

นิยมเรียกการทำหน้าที่ในการลิ้มรสของจิต ว่า รสวิญาณ

นิยมเรียกการทำหน้าที่ในการได้กลิ่นของจิต ว่า ฆานวิญาณ

นิยมเรียกการทำหน้าที่ในการรู้สัมผัสเย็นร้อนอ่อนแข็ง

ว่า กายวิญาณ

นิยมเรียกการทำหน้าที่ในการคิดของจิต ว่า มโนวิญาณ

ภายหลังจากทำหน้าที่ จิตจะกลับสู่สุญญตาธาตุ สุญญตาธาตุจะสามารถรองรับข้อมูลได้ไม่รู้จัก

การทำงานของจิตเร็วกว่าแสง (แสงมีความเร็วสามแสนกิโลเมตรต่อวินาที) มนุษย์จึงสามารถมองเห็นขอบฟ้า ทะลุจักรวาลออกไปภายในหนึ่งขณะจิต (วิบเดียว) ไม่มีเครื่องมือวิทยาศาสตร์เครื่องใดที่ทำงานได้แม่นยำ ไม่สับสนและยาวนาน เช่นการทำหน้าที่ของจิต

ตั้งแต่เกิดจนตาย เราได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้รส ได้สัมผัส ได้คิด มากมายมหาศาล เกินจินตนาการธรรมดาของมนุษย์

โดยเฉพาะจิตตื่น หรือจิตที่ผ่านการฝึกฝนอย่างถูกต้องตามอูบายวิธีของไตรสิกขา และความคิดแบบคายเชิงพุทธ

นักปราชญ์ชาวพุทธกล่าวว่า การทำหน้าที่ของจิตที่ผ่านการฝึกฝนอย่างถูกต้อง จะสามารถเข้าถึงสัจธรรมต่อไปนี้ ในขณะจิตเดียว คือ “All in One and One in All”

๕.๕ การถอดรหัสวลี “ All in One”

จะใช้อุปกรณ์อะไรก็ได้หนึ่งชนิดเป็นกรณีตัวอย่าง เช่น ใช้ปากกาลูกกลิ้งที่กำลังใช้เขียนต้นฉบับ เป็นตัวอย่างวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

(หนึ่ง) ปากกาลูกกลิ้งเป็นอุปกรณ์ที่ถูกพัฒนามาจากสามศาสตร์ คือ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ทุกศาสตร์รวมเป็นหนึ่งในปากกาลูกกลิ้ง “ All in one”

(สอง) มันเป็นปากกาลูกกลิ้งที่มีประวัติการค้นพบครั้งแรกเมื่อราวครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา เหตุเพราะความรู้สองสาขาหลัก คือ ทำเหล็กกล้าได้ และทำหมึกสังเคราะห์ได้ หลักการทำเหล็กและหมึกคือวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ที่เพิ่งได้รับการพัฒนาในศตวรรษที่ ๑๙ นี้คือเทคโนโลยี

(สาม) มันผ่านกระบวนการทางสังคมศาสตร์ ปากกาลูกกลิ้งด้ามแรกผลิตขายที่นครนิวยอร์กแทนปากกาหมึกซึม ราคาด้ามละ ๑,๐๐๐ บาท ต่อมาเมื่อพลาสติกถูกพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นอุปกรณ์ที่อยู่ในอุปกรณ์แทบทุกชนิด ราคาของปากกาลูกกลิ้งก็ลดลงเรื่อยๆ ความนิยมใช้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นไปตามกลไกของระบบเศรษฐศาสตร์ทุนนิยม

ยุคที่ผู้เขียนเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปากกาลูกกลิ้งยังไม่นิยมใช้ แต่ปากกาหมึกซึมจะดูสะดวกมากกว่า (ประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๐)

(สี่) แต่กระบวนการทางมนุษยศาสตร์ของการผลิตปากกาลูกกลิ้งนั้น ค่อนข้างคงที่ ลักษณะของความยอดนิยม คือ ปากกาด้ามหนึ่งยาว ๑๔-๑๕ เซนติเมตร สมบัติที่คงที่อื่นๆ คือ ไม่ลื่น จับกระชับ ไม่มีพิษ ไม่ระคายผิว น้ำหนักกดทับกำลังดี เพียงแต่แปรสีตามสีหมึก ส่วนด้ามที่จับได้รับความนิยมเป็นพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง (disposable ball point pen) จะพกไปไหนได้ ตัวหมึกจะซึมเข้ากระดาษได้หลากหลายชนิด เส้นหมึกถูกดัดแปลงขนาดได้ตามความชอบและตามจุดประสงค์ของผู้ใช้

ที่เขียนพรรณนามาเพื่อท่านผู้อ่านจะจินตนาการต่อไปได้ว่า จริงๆ แล้ว อาจจะพัฒนาต่อไปได้เรื่อยๆ ข้าพเจ้าเคยนำไปทำลานเสวนา เพื่อให้รู้ว่า อุปกรณ์ทุกชิ้น ทุกชนิด มีสมบัติ “All in One” ทั้งสิ้น

รู้ให้จริงแค่อุปกรณ์หนึ่งอย่าง ก็รู้จักอุปกรณ์ทุกชนิดในโลก

เพราะอุปกรณ์ทุกชนิด ได้ผ่านวิวัฒนาการของความเชื่อของคนยุคเดียวกัน คือ ยุคที่เชื่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นดังศาสนาสากล

นี่คือหลักคิดของนักปราชญ์ตะวันออกที่สรุปเอาไว้เกือบสองพันปีที่ผ่านมา เพียงแต่ผู้เขียนนำปากกาลูกกลิ้งมาวิเคราะห์แทนอุปกรณ์โบราณ

๕.๖ ถอดรหัส “One in All”

ใช้ธาตุอะไรก็ได้ ที่คิดว่ารู้จักดี เช่น เราหายใจเอาออกซิเจนจากอากาศเข้าไป ทรายในดินที่ยังมีชีวิตก็ต้องใช้ออกซิเจนบ้าง โดยการหายใจเข้า-หายใจออก อยู่ตลอดเวลา

ถ้ารู้จักออกซิเจนก็จะรู้จักทุกสรรพสิ่งในโลก นี่คือ **One in All**

เพราะออกซิเจนเป็นก๊าซที่แทรกอยู่ในท้องฟ้า ในน้ำ ในดิน ในแร่ธาตุ ในสิ่งมีชีวิต ในสิ่งไร้ชีวิต ออกซิเจนจะแทรกอยู่ในทุกสิ่งทุกอย่าง

ออกซิเจนจะเป็นธาตุที่ทำให้เกิดการสันดาป (เผาไหม้) ไม่ว่าเราจะทำธาตุให้บริสุทธิ์แค่ไหน ถ้ามีรูรั่ว รอยซึม ทำให้อากาศแทรกได้ ทุกสรรพสิ่งก็จะถูกออกซิเจนรวมตัวเข้าๆ เกิดมลทิน เพราะมีความเปลี่ยนแปลง ความบริสุทธิ์จากปฏิกิริยาสันดาปนั่นเอง

ทุกสิ่งในโลกนี้ เก็บให้ดีแค่ไหน ก็ถึงจุดเสื่อมจากการค่อยๆ ทำปฏิกิริยาสันดาปกับออกซิเจน

ความเสื่อมจากการสันดาปมี ๒ ประเภท เสื่อมเพราะรวมตัวกับออกซิเจนในอากาศ กับเสื่อมเพราะทำปฏิกิริยากับธาตุที่มีอำนาจคล้ายอนุมูลของออกซิเจน เช่น กำมะถัน เป็นต้น

แค่มีธาตุสองชนิดนี้ คือ ออกซิเจนและกำมะถัน ปนอยู่ในอากาศ ในน้ำ ในวัตถุต่างๆ ของ สิ่งมีชีวิต ในสิ่งไร้ชีวิต มนุษย์ก็พวามี่เรื่องราวที่ต้องกลัว ต้องระวังมากมาย เกินจินตนาการ นี่คือ **One in All**

เพียงแค่ออกซิเจนตัวเดียว ก็รู้จักความแปรเปลี่ยนของสรรพสิ่งมีชีวิต ไร้ชีวิต ว่ามีกระบวนการโกลาหล มากมายมหาศาล

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า ความรู้เหล่านี้เท่ากับใบไม้ในป่า รู้มากไป
สร้างความทุกข์ให้มนุษย์แทบจะหาสาระอะไรไม่ได้

เพียงแต่มนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์นำความรู้เกี่ยวกับการสันดาปจาก
ออกซิเจนและกำมะถันไปทำเป็นปริญญาดรี โท เอก รวมกันเป็นหลายพัน
หลายหมื่นปริญญา

แต่สิ่งที่เป็นอนิจจังเช่นนี้ นักปราชญ์ตะวันออกไม่ได้ให้คุณค่าและ
สอนกันมาตลอด ๒๐๐๐ ปีกว่า ปัจจัยภายนอกเหล่านี้ รู้พอเป็นหลักทาง
สายกลางก็พอ

นี่คือหลักคิดของนักปราชญ์ตะวันออกที่แทงทะลุปัจจัยภายนอก
(all in one and one in all)

ยังมีนักปราชญ์ชาวพุทธที่เน้นย้ำการทำหน้าที่ของจิตในหนึ่งขณะ
จิต ถ้าเป็นจิตหลง (โมหะ) ก็จะทำให้เกิดสังสารวัฏ (วนเวียนอยู่แบบเดิม)
แต่ถ้าเป็นจิตตื่น (awakened mind) ก็จะทำให้รู้สัจธรรมได้ในหนึ่งขณะจิต

นักปราชญ์กลุ่มนี้เห็นคุณค่าของการทำให้จิตตื่น (บรรลुธรรม)
เพราะถ้าจิตตื่นก็จะหมายถึง สมรรถนะที่จะพึ่งตนเองได้รอบด้าน แก้
ปัญหาได้ทุกรูปแบบ มนุษย์ที่ช่วยตนเองได้ จะไม่สร้างปัญหาต่อส่วน
รวม ตัวอย่างที่น่าอัศจรรย์ คือ การตื่นจากหลับของเจ้าชายสิทธัตถะเป็น
พระพุทธเจ้า ได้ก่อกำเนิดธรรมานุญของชีวิต ให้มนุษย์ได้รู้ตามเพื่อใช้แก้
ปัญหานับไม่ถ้วน

นักปราชญ์กลุ่มนี้เสนอสัจธรรมว่า “All is One and One is All”
สรุปเน้นย้ำเรื่องการทำงานของจิต แต่ไม่ได้เน้นย้ำสมรรถนะการเข้าใจ
รู้อย่างนักปราชญ์ที่กล่าวผ่านมา

๕.๗ ถอดรหัส “All is One”

สมมติฐานของนักปราชญ์กลุ่มนี้ คือ รูปนามของมนุษย์ถ้าบริสุทธิ์พอ สามารถจะเป็นเครื่องมือให้จิตใช้ถอดความลับของโลกได้หมด (รหัสพุทธะ)

พระพุทธเจ้าท่านประกอบด้วยรูปนามที่บริสุทธิ์ รูปนามของพระพุทธองค์ คือ ฐานทำให้จิตใช้ถอดรหัสของพฤติกรรมของสัตว์ทั้ง ๓๑ ภูมิ จิตได้ ต้องยอมรับว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้ขัดแย้งกับศาสนาพราหมณ์ไปทุกอย่าง จึงยอมรับว่า สัตว์มี ๓๑ ภพ ตามที่พราหมณ์ได้เสนอไว้

เพียงแต่พระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสามารถอ่านรหัสของจิตได้ทุกภพ เช่น อ่านจิตของดิริจฉาน เปเรต อสุรกาย หรือสัตว์นรกได้ อ่านจิตของเทวดา พรหม อรูปพรหมได้ สรุปรูปหนึ่งขณะจิตมีรหัสครบทั้ง ๓๑ ภพ

แต่พระอรหันตสาวกถอดรหัสได้ไม่ครอบคลุม ถอดรหัสได้บางส่วนเท่านั้น ด้วยเหตุนี้สมรรถนะในหนึ่งขณะจิตของอรหันตสาวก จึงน้อยกว่าของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า

ที่สำคัญที่สุด คือ การที่จิตตื่นจากหลับ จนสามารถมองเห็นความเป็นมายาของโลกสมมุติ และความเหนียวเหนอะหนะทั้งปวง เข้าสู่โลกุตระธรรมได้ เรียกว่า การบรรลुरुธรรม การตื่นลักษณะนี้ พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์รู้ได้ตรงกัน

ดังนั้น จิตตื่นก็คือ จิตที่ไม่หลงติดกับดักของโลกมายา แม้จะอ่านจิตของภพอื่นๆ ไม่ได้ ไม่เก่ง พอที่จะทำอิทธิปาฏิหาริย์แปลกๆ ได้

แต่ก็ไม่สำคัญเท่ากับการเห็นแจ้งว่าอะไรเป็นอะไร

ด้วยเหตุนี้ ทุกขณะจิตจึงแผ่ไปด้วยศักยภาพของการบรรลुरुธรรม

๕.๘ การถอดรหัส “One is All”

มีความหมายว่า เมื่อจิตมนุษย์ผ่านการฝึกจิตอย่างถูกต้องสามารถมองเห็นความจริงเล็กๆ เป็นขณะ ตัวอย่างเช่น มองเห็นความจริงของการแปรปรวนที่แทรกอยู่ในสรรพสิ่ง (อนิจจตา) มองเห็นความควบคุมบังคับไม่ได้ของเหตุปัจจัย เพราะทุกอย่างขึ้นกับกฎของธรรม (อิทัปปัจจยตา) เป็นธรรมดา มองเห็นอนัตตานั้นเอง จะเห็นในขณะจิตใดก็ตาม ก็เป็นเครื่องหมายว่า อาจจะพัฒนาต่อไปจนสามารถเห็นความจริงแท้ทั้งปวงได้

อุปมาดังผู้ที่เห็นจริงว่าเป็นเช่นนั้นโดยการข่มใจด้วยสมาธิ (วิกขัมภณวิมุตติ) หรือเห็นจริงด้วยญาณปัญญา (ตทังควิมุตติ) การเห็นความจริงแท้ชั่วคราวนี้ จะเป็นเหตุให้พัฒนาต่อกลายเป็นการเห็นแจ้งสัจธรรมทั้งหมดได้

เช่นจึงเน้นย้ำการบรรลุธรรม ในทุกขณะในชีวิตประจำวัน จิตตื่นเห็นความจริงอะไรก็ได้ จากการเดิน การทำงานบ้าน การพูด การเปลี่ยนอิริยาบถ ทำกิจกรรมต่างๆ

เช่นเชื่อว่า จิตของผู้คิดแยกกาย และมีโอกาสได้อยู่ใกล้ผู้ตื่นรู้ จะสามารถสกัดความจริงแท้ และอยู่เหนือโลกสมมุติได้ตลอดเวลา

เช่นจึงเป็นความหวังที่จะปลดปล่อยมนุษย์จากความหลงโลก ด้วยการศรัทธาคำแนะนำของอาจารย์ที่รู้ธรรม ที่ปฏิบัติธรรมสมดังธรรม นั่นคือ “One is All”

ลักษณะกลไกการทำงานของจิต จะเน้นย้ำการทำสมาธิบริสุทธิ์ แต่เป็นความบริสุทธิ์ของศีล เรียกว่า อธิศีล อธิศีลจะทำให้เกิดความบริสุทธิ์ของการทำงานของจิต และแยกความเห็นถูกจากความเห็นผิดได้

ศิลปะจึงเป็นรากฐานสำคัญของพระพุทธศาสนา

ถ้าต้องการได้จิตที่ตื่น บุคคลต้องสมาทานศิลปะ และมีจริยวัตรประกอบ ด้วยธรรม ๕ ประการ

ศิลปะธรรมจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับฆราวาส เพื่อที่จะเพิ่มสมรรถนะ ในการจำแนกแยกแยะข้อมูล อะไรควร อะไรไม่ควรกับตน

มนุษย์จะช่วยเหลือตนเองได้รอบด้าน ต้องเริ่มจากการสร้างศิลปะธรรมให้ แข็งแกร่งเท่านั้น นี่คือการเห็นชอบ (สัมมาทิฐิ) ที่ชาวพุทธควรใส่ใจ และให้ความสำคัญยิ่งกว่าความรู้อื่นๆ

แม้นักปราชญ์ชาวพุทธจะตั้งสมมติฐานของจิตที่ดูหลากหลาย แต่ ก็มีความเห็นลงรอยเป็นหนึ่งเดียวกันในเรื่องต่อไปนี้

(หนึ่ง) การบรรลุธรรมต้องผ่านไตรสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) หรือ (ศีล สมาธิ ปัญญา)

(สอง) ไตรรัตน์คือความศักดิ์สิทธิ์สูงสุด (คุณของพระพุทธเจ้า คุณของพระธรรม คุณของพระสงฆ์ (ผู้มีธรรม)

(สาม) ไตรวิภู คือสิ่งที่ทำให้เกิดความวณเวียน ได้แก่ กิเลส กรรม วิบาก การจะอยู่เหนือความวณเวียนต้องอาศัยการตัดความวณ คือตัดกิเลส (สมุจเฉทวิมุตติ) ตัดที่กรรม (ปฏิบัติสัทธาวิมุตติ) ตัดที่วิบาก (นิสสรณวิมุตติ)

รายละเอียดของวิมุตติเป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจให้ตรงกัน ว่า เป็นวิมุตติได้อย่างไร คือ เหนือสังสารวัฏด้วยกระบวนการเช่นใดนั่นเอง

๕.๙ บุคคลสัพพัญญูตา คือ การดับทุกข์ด้วยมิตินั้นตรง

สัญญาตญาณสำคัญของมนุษย์ทุกคน คือ ถ้าต้องการจะไปที่ไหน เพื่อทำอะไร จะหาทางเดินทางตรงที่สุด ที่จะไปถึงเป้าหมายที่วางไว้

ไม่ต่างอะไรกับการที่เราลากเส้นจากสองจุด จะได้เส้นตรง เราจะ
ไม่ลากวนไปไหนก็ไม่ทราบ แล้วกลับมาที่จุดที่หมายตาไว้แล้ว

ไม่ต่างอะไรกับเหตุผล ถ้าเมื่อต้องการตอบโต้อะไรสักอย่าง เหตุผล
ที่ใกล้ตัวที่คิดว่าดีที่สุดจะถูกนำออกมาก่อนเพื่อน

ดังนั้น ถ้าผู้ปฏิบัติพิจารณาการเกิดดับของธรรมชาติ หรือของขั้น
หรือของอายตนะ หรือของปรากฏการณ์ จิตของเขาต้องตัดสินใจเลือก
เป้าหมาย และจุดแรกเริ่มที่สังเกตเรียกว่า การเกิด และหลังพบการแปร
สภาพของจุดเป้าหมายเรียกว่า การดับ

การใช้พระไตรลักษณ์ พิจารณาธาตุ ชั้น อายตนะ หรือปรากฏ
การณ์ หนึ่งใดก็ตาม ก็จะเข้าสู่สภาวะเพ่งสิ่งนั้น (เกิด) และเพ่งจนสลาย
แปรสภาพ (ดับ)

นี่คือมิติเส้นตรงที่เป็นสัญชาตญาณธรรมดาของมนุษย์

ถามว่า ทำไมต้องภาวนาจึงจะเห็นความจริงที่เป็นสัญชาตญาณ
ดังกล่าว

คำตอบก็คือ มนุษย์ต้องการเข้าใจ “นิยาม” ของสิ่งดังกล่าวก่อน
เมื่อเข้าใจอย่างใดเรียกรูปชั้น อย่างใดเรียกเวทนาชั้น...อื่นๆ จึงจะ
ตัดสินใจได้ว่า ตนจะพิจารณาอะไรเป็นการภาวนา

เช่น บางคนพิจารณาลักษณะของเวทนาชั้น โดยเฉพาะทุกขเวทนา
ทางกาย เช่น เพ่งตรงที่เจ็บปวดเกิดมาว่าจะหายไปได้เมื่อไร (เพ่งจ้อง
จุดเดิม) พฤติกรรมการเพ่งจ้องเช่นนี้ คล้ายกับระบบวิทยาศาสตร์ที่ใช้ใน
ห้องทดลอง

เพราะธรรมชาติที่แท้จะแปรปรวน เปลี่ยนแปลงด้วยปัจจัยที่โกลาหล จนไม่อาจจะจับหลักหรือสารอะไรได้ ด้วยเหตุนี้ จึงต้องจำลอง “ระบบ ตัวอย่าง” ให้ใกล้เคียงกับธรรมชาติที่ต้องการศึกษา

เมื่อนักวิทยาศาสตร์ต้องการศึกษาว่า ชีวิตคืออะไร

ตัวอย่างที่เลือกมาเป็นตัวแทนของชีวิตทั้งหมด คือ แบคทีเรียที่อยู่ในลำไส้มนุษย์ โดยผู้แยกชื่อ Escherichia ด้วยเหตุนี้ชีวิตที่มีกลไกที่เรา เชื่อมกันทั้งโลก จึงถูกศึกษาจากแบคทีเรีย Escherichia coli

จากนั้นก็สรุปความว่า ชีวิตอีกกี่ล้านอย่าง มีกลไกของชีวิตเช่นเดียวกับ Escherichia coli โดยเฉพาะ เมื่อแบ่งสิ่งมีชีวิตเป็นโพรคาริโอท (เซลล์เดียว) กับยูคาริโอท (เซลล์ต่อกันซับซ้อน) และพบว่า ยีสต์ซึ่งเป็น ยูคาริโอทที่ง่ายที่สุด มีลักษณะชีวิตที่ตรงกับ Escherichia coli

สรุปความว่า จากการเชื่อมสิ่งมีชีวิตเป็นสายวิวัฒนาการ ทำให้นักวิทยาศาสตร์สรุปตัวอย่างที่ศึกษาได้ง่าย จากสายวิวัฒนาการดังกล่าว

ถามว่า ไม่มีความแตกต่างกันเลยหรือ ระหว่างเซลล์ตัวอย่างที่เลือกเป็นตัวแทนดังกล่าว

ตอบว่า มีแน่นอน แต่โดยหลักการรวมๆ แล้วพบความจริงดังกล่าว เรียกว่า Central Dogma ของสิ่งมีชีวิต (Dogma หมายถึง ลัทธิ)

เช่น เชื่อว่า DNA เป็นองค์ประกอบสำคัญของพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิต

ถามว่า ความเชื่อนี้มีข้อยกเว้นไหม

คำตอบ มีอยู่แน่นอน เพราะไวรัสบางตัว มี RNA เป็นพันธุกรรม โรคที่ไม่มีทางรักษา จึงมีอยู่ไม่น้อยเลย หมายความว่า ไม่อาจทราบสาเหตุ

ที่แน่นอนของโรค ได้แต่รักษาอาการตามที่ปรากฏเท่านั้น ส่วนคนไข้จะหายหรือตาย ขึ้นกับความไม่แน่นอน

ถามว่า ประโยชน์ของ Central Dogma ของสิ่งมีชีวิต มีหรือไม่

ตอบว่า ถ้าไม่มี คนจะยอมเชื่อกันทั้งโลกละหรือ นี่คือเหตุผลข้อเดียวที่ยกมาอธิบาย แต่ยังมีจุดบอดของความรู้วิทยาศาสตร์มากมาย

นักวิทยาศาสตร์จึงไม่ค่อยศรัทธาในข้อมูลวิทยาศาสตร์ ไม่ต่างจากหมอยินดีสั่งยาและรักษาคนไข้ ตามกระบวนการที่เรียนมา ถ้าเป็นกับตนหรือกับคนที่ตนรัก ก็กลัวจนรักษาไม่ได้ก็มี

เพราะข้อมูลวิจัยของวิทยาศาสตร์เต็มไปด้วยอคติของผู้วิจัย และยังต้องขึ้นกับชนิดของเครื่องมือ ขึ้นกับสถิติ ขึ้นกับการทำให้ง่ายเพื่อความเข้าใจของสาธารณชน

กลับมาสู่ประเด็นบุคคลสูญญตา

ถ้าจะพิจารณา “สิ่งหนึ่ง” เกิดดับ ก็ต้องเลือกโดยนักปฏิบัติผู้นั้น อุปมาไม่ต่างจากนักวิทยาศาสตร์เลือกตัวอย่าง เพื่อหลีกเลี่ยงความซับซ้อน และสามารถควบคุมได้ในห้องทดลอง

การทำงานวิจัยก็ใช้หลักสมมติเหมือนกันทั้งโลก คือ ควบคุมให้ปัจจัยที่ไม่สนใจเป็นตัวคุมที่ ส่วนปัจจัยที่สนใจก็แปรไปตามสมมติฐานที่ตั้งขึ้นมา

เช่น ถ้านักปฏิบัติตัดสินใจเลือกทุกขเวทนาทางกาย เขาก็จะเพียรสังเกตเฉพาะสิ่งนี้ จนรู้ที่หนิที่ไล่ของความเจ็บปวดทางกาย นักปฏิบัติที่ฝึกจนชำนาญ จะมั่นใจว่า ไม่มีทุกขเวทนาไหนตั้งอยู่ได้นาน เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดกล้ามเนื้อ ปวดเส้น ไม่ว่าปวดอะไรมันก็เกิดดับเหมือนกันหมด

ดังนั้นจึงไม่เกรงกลัวความเจ็บปวดทางกาย แต่ก็มีได้หมายความว่า จะเข้าใจสัญญาขั้นธ หรือวิญญาณขั้นธ

อุปมาไม่ต่างจากผลงานวิจัยในห้องทดลองของนักวิทยาศาสตร์ ต่อให้วิจัยอย่างละเอียดรอบคอบแค่ไหน ก็มีได้บ่งชี้ว่า จะนำผลที่ได้ไปรักษาชีวิตจริง ซึ่งมีความผันแปรที่ซับซ้อน ที่กล่าวนี้ไม่ต้องการล้มความเชื่อหรือต้องการเอาชนะอะไรทั้งสิ้น

เพียงต้องการสื่อความว่า บุคคลสัญญาตาจะใช้ได้ผลดีกับอกุศลกรรมสูงๆ ครั้นเมื่อพ้นจากอกุศลวิบาก ก็มีได้หมายความว่า จะมีกุศลวิบากสูงพอที่จะเป็นฐานสร้างญาณปัญญาเพื่อให้เข้าถึงธรรมสัญญาตาได้ ดังนั้น บุคคลสัญญาตาจะมีโครงการสร้างกุศลกรรมต่อเสมอๆ

๕.๑๐ ธรรมสัญญาตา คือ การดับทุกข์ด้วยอนัตตานุปัสสนาญาณ

ถามว่า ธรรมข้อใดที่ไม่เคยมีศาสดาใด หรือนักปราชญ์ท่านใด ค้นพบจวบจนปัจจุบัน

ตอบว่า อนัตตานุปัสสนาญาณ และเพราะญาณเช่นนี้เอง จึงทำให้พระนิพพานของพระพุทธเจ้าแตกต่างจากนิพพานของลัทธิอื่นๆ แม้เช่นลัทธิเวทานตะ ฮินดู ที่มีการอธิบายสภาวะสูงสุด คล้ายสภาวะนิพพานของพุทธธรรม

ความโดดเด่นของพุทธธรรมอยู่ที่ “อนัตตานุปัสสนาญาณ” นี้เอง ถ้าตราบไต่อย่างหวังว่าจะอะไรจะได้ตั้งใจหมาย อะไรที่ควบคุมได้ ก็ต้องเผชิญกับกฎ ๖ ข้อของอนัตตาธรรม

เราอาจจะเคยได้ยินการกล่าวว่า ศาสนาไหนๆ ก็สอนให้ทุกคนเป็นคนดี ทำดี คิดดี ทั้งนี้ ศาสนาไหนๆ ก็ให้ผลทำให้คนเป็นคนดีเหมือนกัน

ตอบว่า จริงอยู่ แต่จะเหมือนกันที่โลกียธรรมเท่านั้น พระพุทธเจ้าพุ่งเป้าไปสู่การเห็นทุกข์ภัยของการเกิด เป้าหมายจึงอยู่เหนือการเกิด หรืออยู่เหนือสังสารวัฏของการวนเวียนจาก การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย

ความแตกต่างของโลกุตรธรรมกับลัทธิต่างๆ ก็มีอีก เพราะโลกุตรธรรมหมายถึงสภาวะที่ลัทธิต่างๆ อ้างว่า คำสอนของตนอยู่เหนือความเป็นโลก อยู่เหนือความดีความชั่วเช่นกัน

คำตอบเด็ดขาดคือ แม้โลกุตรธรรมก็ต้องเผชิญกับอนัตตาธรรม “สัพเพ ธัมมา อนัตตาตี” อะไรที่เรียกว่าธรรม ต้องเข้ากฎของอนัตตาทั้งสิ้น ดังนั้น โลกุตรธรรมจะมีนิรันดร เช่น ธรรมกายนิรันดร ไม่ได้เลย

สรุป คือ พุทธธรรมให้เห็นแก่นแท้ของสรรพสิ่งว่า ทุกสิ่งต้องเผชิญกับอนัตตาธรรมทั้งสิ้น นี่คือหัวใจของพระพุทธศาสนา หัวใจของการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

บุคคลใดเข้าถึงอนัตตาธรรม เขาจะหยั่งเห็น ตถตา อตัมมยตา หรือโลกุตรธรรมตัวอื่นๆ อย่างแน่นอน

พุทธธรรมให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และแนวคิดแบบกาย พอๆ กับปัจจัยภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และ ธรรมารมณ์

พุทธธรรมจึงมิได้คัดค้านการพัฒนาารูปวัตถุของนักวิทยาศาสตร์ มิได้คัดค้านการทำจิตให้ตั้งมั่นของโยคีในการเข้าสมาธิชั้นลึก แต่กลับใส่หลักการว่า “ระวังอย่าสุดโต่งทางรูปวัตถุ” (กามสุขัลลิกานุโยค) และอย่า

สุดโต่งทั้งจิต (อัตตกลมถานุโยค) นอกจากนี้ยังให้หลักแผนที่ธรรม เพื่อให้มนุษย์ที่มีบุพกรรมต่าง จริตจิตใจต่าง ได้มีอุบายดำเนินชีวิต แต่เน้นย้ำความสำคัญที่สุดที่ สัมมาทิฏฐิ (ความคิดชอบ) และสัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ) เพราะถ้ามีสองอย่างนี้ สามารถจะใช้ประโยชน์จากร่างกายหรือจิตใจได้เต็มที่ ด้วยการเข้าถึงหลักแห่งมัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลางของการดำเนินชีวิต)

ปัญหาว่า จะพิจารณาปัจจัยภายนอกให้เป็นอนัตตาธรรมได้อย่างไร

ข้าพเจ้าเคยเขียน “อนัตตากับชีวิตทันสมัย” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๘ , ๓๐๔ หน้า เป็นหนังสือที่ชี้ให้เห็นวิธีคิดแยกกายเชิงพุทธ เพื่อหยั่งถึงความเป็นอนัตตา ในขณะที่กำลังเดินทาง ขณะกำลังอ่าน กำลังเขียน กำลังรับประทานอาหาร กำลังซื้อปั้งในห้างสรรพสินค้า กำลังดูสื่อ (ทีวี สื่อวิดีโอ) กำลังเซ็นพันระสังฆญาณอะไรสักอย่าง

กิจกรรมที่วิเคราะห์ ล้วนอยู่ในวิถีชีวิตของมนุษย์ยุค ๔.๐ ทั้งสิ้น และเป็นสังขธรรมที่เห็นได้ง่ายๆ ตรงตัว แต่ต้องศรัทธาต่อแนวความคิดแยกกายเชิงพุทธ ไม่ใช่เชื่อแต่หลักการและแนวความคิดของวิทยาศาสตร์เท่านั้น

แม้หนังสือเล่มนี้สำนักพิมพ์สุขภาพใจขอพิมพ์จำหน่ายด้วย แต่ก็ไม่ได้รับการตอบรับจากพุทธบริษัทเท่าที่ควร ทั้งทั้งที่นี่คือหัวใจของการเข้าถึงอนัตตาธรรมของบริโณคนิยม

แค่เข้าใจอนัตตาธรรมของบริโณคนิยม ก็อาจจะช่วยลดปัญหาส่วนบุคคลอย่างมากมหาศาล แม้วายังไม่ใช่นี้ภวานาตามรูปแบบก็ตาม

สรุป ใครที่ได้ที่เรียนรูู้ เข้าใจ นำกฎของอนัตตาธรรมไปประยุกต์กับการบริโณชนิดต่างๆ ทั้งเชิงรูปธรรม และเชิงนามธรรม จะทำให้เกิด

ภูมิด้านทานทางจิตวิญญาณ จะไม่ผิดหวังอะไรง่าย ๆ เมื่อบริโศคไม่ได้ตามที่คาดหวัง

ข้อความในหนังสือเล่มดังกล่าว เป็นปรมัตถสังขธรรม ไม่ขึ้นกับกาลเวลา ไม่ขึ้นกับความเชื่อความไม่เชื่อของใคร ไม่ขึ้นว่าเป็นชาวพุทธหรือไม่อีกด้วย

สาระที่ข้าพเจ้าเขียนย่อมคงความท้าทายแก่คนจริง ผู้กล้าหาญ จะพิสูจน์ความเป็นโลกุตระธรรมของสาระในหนังสือ

ส่วนปัจจัยภายใน จะมีปัญหาว่าการจะพิจารณาลมหายใจ หรือจะภาวนาอย่างไรให้เห็นอนัตตานุปัสสนาญาณ

ต่อไปนี้เป็นกรอนุมาณจากประสบการณ์ภาวนาของผู้เขียนบทความ

๑. ลอดอกุศลกรรมในแต่ละวันให้เป็นศูนย์ โดยการไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ใช้ของสาธารณูปโภคสิ้นเปลือง ไม่แย่งของรักจากผู้อื่น ไม่ส่งแซทแซร์ที่ก่อความกังวลระวางภัย แต่ส่งแซทแซร์ที่ทำให้กำลังใจในการทำกุศลกรรม ตรวจสอบว่าไม่โลภ ไม่คิดอยากได้ ลาก ยศ สรรเสริญ สุข ไม่คิดเปรียบเทียบกับผู้อื่น ที่เขาต้องการลาก ยศ สรรเสริญ สุข แต่ยังสนับสนุนตามสมควร หน้าที่พึงต้องทำอย่างไร เคยทำความเห็นชอบอย่างไร ก็ปฏิบัติสมควรธรรมให้สม่ำเสมอ

ดังนั้นเวลาในแต่ละวันจึงถือว่า การทำงานคือการปฏิบัติธรรม แต่ถ้ามีเหตุที่แทรกแซง เช่น มีแขกมาเยือน ก็ปฏิบัติตามหลักการเป็นผู้ให้ และถือว่าทุกคนเป็นเพื่อนทุกข์เกิด แก่ เจ็บ ตาย เพราะเรา อกุศลเจตสิกเมื่อไม่ใช้นานๆ ก็เสมือนไม่มีอกุศลกรรม กุศลเจตสิกถ้าใช้บ่อยๆ ก็จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกวัน

นี่คือหลักโอวาทปาฏิโมกข์ธรรมดา วิธีการตรวจสอบว่าเป็นอนัตตานุปัสสนาญาณ ก็คือ สังเกตกิจกรรมในแต่ละวัน มันจะเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย ตามกฎธรรมชาติ ไม่เป็นไปตามที่เราสั่งหรือคาดหวัง ดังนั้นจึงเห็นความไม่ได้ตั้งใจที่เกิดเป็นปกติเป็นเรื่องธรรมดา

ตัวอย่างเช่น หลังส่งงานคนงาน แล้วติดตามดูว่าผลงานได้ตามที่สั่งหรือไม่ ถ้าพบว่าใกล้เคียง ถือว่าแค่นี้ก็เป็นบุญบารมีมหาศาลอยู่แล้ว

๒. เห็นคุณค่าของความทุกข์ที่แทรกเข้ามาโดยมิได้คาดหวัง เช่น กำลังทำงานตัดกิ่งไม้อยู่เพลินๆ ถูกแมลงต่อยที่นิ้ว แม้จะรีบล้างแผลททาย แต่ก็ยังมีอาการบวม มีอาการอยู่ ๒-๓ วัน ได้เห็นสมรรถนะของร่างกายที่ต่อสู้กับพิษของแมลง ถ้าร่างกายไม่สู้ก็อาจตายได้ หลังจากรับประทานยาแก้แพ้ลดอาการบวม กลับพบรูสีก็ดูเข้มแดงอยู่ในนิ้วที่ถูกต่อย ข้าพเจ้ารู้สึกขอบคุณร่างกายที่พยายามตรึงพิษของแมลงเอาไว้ที่นิ้ว ก็นไม่ให้พิษเคลื่อนที่ไปที่อื่น ความเจ็บปวดที่นิ้วเป็นเรื่องที่ต้องขอบคุณกลไกของร่างกาย ที่สู้เต็มที่เพื่อยับยั้งพิษของแมลงไม่ให้ลุกลามไปส่วนอื่นๆ

นี่คือกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง ทุกคนต้องมีกรณีตัวอย่างเช่นนี้เกิดในชีวิต เพราะชีวิตนี้อยู่ภายใต้กฎของอนัตตาธรรม ต่อให้มีความรู้มหาศาล ต่อให้ดูแลร่างกายสุดฤทธิ์สุดเดช ก็ต้องเผชิญกับการแทรกแซงของโรคร้ายไข้เจ็บเป็นธรรมดา

เมื่อได้เห็นคุณค่าของทุกขเวทนาในร่างกาย ขอขอบคุณทุกความทุกข์ที่มีอยู่ จะเห็นว่า ร่างกายมีกลไกที่เหนือความรู้ เหนือความเชื่อ トラบไตที่ยังไม่ถึงมรณะกาล มันจะต่อสู้เพื่อยังชีวิตอยู่ต่อไป เช่นนี้เอง

๓. พิจารณาเห็นความเป็นหนึ่งของธรรมชาติรอบตัว ไม่ว่าจะนั่งอยู่ เขียนหนังสืออยู่ พูดโทรศัพท์อยู่ ดูธรรมชาติอยู่ ฯลฯ ยังไม่เคยเห็นว่า

จะมีอะไรเป็นซ้ำเติมได้เลย ทุกสิ่งทุกอย่างเคลื่อนผ่านไปตลอดเวลา สิ่งที่จะวนกลับมา เป็นแค่สมมติบัญญัติเท่านั้น

เช่น ต้องการดูข่าวต้องเวลาเช่นนี้ ถ้าต้องการชมเรื่องนั้น เรื่องนี้ ต้องจำสมมติบัญญัติให้ได้

ด้วยเหตุนี้ จึงแยกสมมติบัญญัติออกจากปรากฏการณ์ที่เผชิญอยู่จริงได้เป็นอัตโนมัติ

การใช้ชีวิตเช่นนี้ คือ การตื่นรู้ เห็นสมมติและวิมุตติอยู่ที่เดียวกัน ตลอด อยู่ที่ว่าขณะใดจะสนใจสมมติ ขณะใดสนใจวิมุตติ หรือบางทีก็ผ่อนคลายให้วิมุตตินำสมมติ

การฝึกจิตไว้เช่นนี้ เสมือนพวงกุญแจของอนัตตธรรมให้หลอเลียงจิตวิญญาณ เป็นการเตรียมพร้อมกับปัจจัยที่แทรกแซงโดยไม่คาดคิด ตัวอย่างเช่น เกือบเกิดอุบัติเหตุขณะนั่งรถ ก็ไม่ตกใจ เฉยๆ แม้รู้ว่าอีกนิดเดียวอาจเจ็บปางตาย หรือถึงตายก็ได้ แต่ก็รอดได้ตลอดราวปาฏิหาริย์

๔. การใช้นิพพานเป็นอารมณ์ (อุปสมานุสติ) เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าชอบใช้วิธีนี้สำหรับการภาวนา และถือว่า เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่จะทำรูปนามให้บริสุทธิ์

ข้าพเจ้าเคยเขียนรายละเอียดก่อนจะมาถึงอุปสมานุสติ โดยพิมพ์เป็นคล้ายวิทยานิพนธ์การภาวนา เผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๔๘ และทุกวันนี้ก็ใช้การทำอุปสมานุสติในการภาวนาส่วนตัว แนะนำหมู่คณะทำภาวนา

พบว่าบางคนชอบอุปสมานุสติยิ่งกว่าการใช้อนุสติวิธีอื่นๆ

๕.๑๑ บทสรุป

ข้าพเจ้าเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ตั้งแต่อายุน้อย สอนตรงตามตำรา โดยสอนว่า โลกนี้มีแต่ความว่าง มีแต่คลื่นรังสีแม่เหล็กไฟฟ้าวิ่งในความว่าง ถ้าสมมติว่าอัดน้ำหนักรีดปรอทและนิวตรอนลงในที่แคบได้ ขนาดของโลกจะเหลือเท่าลูกฟุตบอล

คำสอนก็ตรงตามตำราทุกอย่าง สอนสมบัติของธาตุในตารางพีริออดิก และอื่นๆ ตรงตามตำราที่เป็นภาษาอังกฤษ

เมื่อพบว่าพุทธศาสตร์แบ่งธาตุ เป็น กามธาตุ รูปธาตุ อรูปธาตุ ยังเคยเปรียบเทียบว่า กามธาตุ คือ ธาตุที่ทำปฏิกิริยาเคมี รูปธาตุคือธาตุที่ทำให้พันธะไฮโดรเจน อรูปธาตุคือพันธะวาลเดอวาล เป็นอำนาจของการทำปฏิกิริยาต่างกันสามระดับ

ข้าพเจ้าเคยพยายามที่จะทำให้พุทธศาสตร์เชื่อมต่อกับวิทยาศาสตร์ ในขณะที่ศึกษาพุทธศาสตร์ระยะต้นๆ แต่ต่อมาพบว่าถ้าจะให้ปลอดภัย แยกความรู้สองศาสตร์ ให้เป็นเรื่องของแต่ละศาสตร์จะปลอดภัยกว่า

เพราะว่าสองศาสตร์นั้นมีความเป็นศาสตร์ที่สมบูรณ์แบบ ไม่ว่าจะไตร่ตรองด้านใด ก็มีเอกลักษณ์ของศาสตร์ครบสมบูรณ์

อุปมาระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษต่างก็เป็นภาษาสมมติ เพื่อใช้สื่อสารระหว่างมนุษย์ แต่ละภาษาต่างมีเอกลักษณ์เฉพาะ ถ้าศึกษาลงลึกถึงความเป็นภาษา ก็พบความเชื่อพื้นฐานที่มีรากเหง้าแตกต่างกัน

เพียงแต่ยุคนี้เป็นยุคของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งประสบความสำเร็จในฐานะศาสตร์สากล คนทั้งโลกใช้เป็นที่พักที่แก้ปัญหาชีวิต

ไม่มีอะไรผิด ไม่มีอะไรถูก ถ้าจะเชื่อโลกาภิวัตน์

จะแปลตรงที่ว่าชาวพุทธอ้างความเป็นศาสดาเอกของพระพุทธเจ้า แต่กลับไม่รู้เลยว่า พระพุทธเจ้าบัญญัติชีวิตคืออะไร ชีวิตควรเป็นอย่างไร เวลาที่เกิดปัญหาที่แก้ไขโดยหลักการวิทยาศาสตร์อย่างเดียว ทำให้เรื่องของพุทธธรรมกลายเป็นความสนใจ และประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ศึกษา

แม้จะกล่าวว่า ปรมัตถธรรมเป็นสิ่งมีจริง เป็นสิ่งมีเอง สามารถทนทานการพิสูจน์ของมนุษย์ อยู่เหนือกาลเวลา

แต่พุทธบริษัทในประเทศไทย ก็ใส่ใจแค่เป็นวลีเด็ด แต่มิได้ศรัทธา นำมาใช้ และมีได้ศรัทธาใช้พุทธธรรมเป็นหลักชัยนำชีวิต และหลักชัยนำสังคมไทยแต่อย่างใด

ข้าพเจ้าเคยหลงเทิดทูนบูชาวิทยาศาสตร์ แต่ต่อมาได้เห็นจริงกับปรมัตถสถานะที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ศรัทธาของข้าพเจ้าจึงแปรเปลี่ยนจากวิทยาศาสตร์มาเป็นพุทธศาสตร์ แต่ก็ยังใช้ชีวิตตามแบบโลกาภิวัตน์ เพราะพุทธศาสตร์ไม่เคยสอนให้ยึดมั่น หรือปฏิเสธในความรู้อะไรๆ ของอารยธรรม

เพียงแต่ดูรู้อยู่ว่า เหตุการณ์อย่างใดควรใช้วิทยาศาสตร์นำหน้า เหตุการณ์เช่นไรควรใช้พุทธศาสตร์นำหน้า

การนำประสบการณ์ตรงของชีวิตมารวบรวมไว้ใน “ตามรอยพุทธจริยา” เล่มนี้ เป็นการบูชาคุณพระพุทธเจ้าอย่างสูงสุด คือ การนำวิชาและขณะที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ให้ฆราวาสเดินตามมาวิเคราะห์

ประสบการณ์ทั้งหมดน่าจะมีประโยชน์กับพุทธบริษัท ทั้งอุบาสกและอุบาสิกา ที่มีทิฏฐิสมันยตา คือ เทิดทูนพุทธประวัติภาษาธรรมไว้เป็นแผนที่ธรรมของชีวิต เช่นเดียวกับผู้เขียน

การบริหารศีลธรรม

ตำนานการบริหารศีลธรรม ณ ที่นี้ จะกล่าวอ้าง การที่ท่านพุทธทาสภิกขุ เคยนำเสนอให้ตั้งกระทรวงศีลธรรมเมื่อสมัยตอนไทยเป็นประชาธิปไตยใหม่ๆ

ช่วงเวลาที่ประเทศไทยเปลี่ยนจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตยนั้น สนวนโมกข์ได้ก่อตั้งแล้ว และท่านพุทธทาสภิกขุอาจจางว่า อยู่ๆ อำนาจเปลี่ยนมือจากกษัตริย์มาที่คณะราษฎร

ท่านพุทธทาสภิกขุเทศนา อนัตตธรรม นิพพานธรรม ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๐๐ นั้นเอง

การเทศนาว่า นิพพานเป็นของได้เปล่าในยุคโน้น คงจะมีคนศรัทธาท่านอยู่บ้าง นิตยสาร “พุทธศาสนา” จึงปรากฏคอลัมน์ที่ลึกซึ้งถึงพระนิพพาน เขียนโดยผู้เขียนที่เป็นราชวงศ์ระดับสูง หรือข้าราชการยศสูงๆ

แต่ระบบการศึกษาของสังคมไทย หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง กำลังขนถ่ายความรู้วิทยาศาสตร์เข้าประเทศอย่างรีบเร่ง

นักเรียนเรียนเก่งอย่างผู้เขียน ถูกปั้นให้เชื่อในระบบเหตุผลของวิทยาศาสตร์ และพยายามเพิ่มพูนความรู้หามรุ่งหามค่ำ เพื่อจะนำวิทยาศาสตร์มาพัฒนาประเทศให้ทันสมัย เพราะได้โอกาสไปศึกษาจากต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา

หลังจากสำเร็จปริญญาเอกจากประเทศสหรัฐอเมริกา กลับมาประเทศไทย กลับเห็นอะไรที่เป็นของดั้งเดิมเป็นสิ่งล้ำสมัยแทบทุกเรื่อง แสดงว่าระบบการศึกษาของตะวันตก ล้างสมองวิธีคิดแบบดั้งเดิมได้

แม้แต่ตนเองยังเคยคิดตำหนิต่านพุทธศาสนิกขุอยู่ในใจ เพราะ
เหมาะว่าท่านชอบเทศนาว่าใครต่อใครเห็นแก่ตัว และเคยรู้สึกว่าการจัดตั้ง
กระทรวงบริหารศีลธรรม เป็นเรื่องไม่น่าทำ ไม่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ

เมื่อหลงติดกับดักของโลกสากล การจะเข้าใจความเหนือโลกจะ
สุดวิสัย เพราะโลกาภิวัตน์มีสังขธรรมของความเป็นคู่ เริ่มจากมีบวกมีลบ
มีเอา มีไม่เอา ชอบไม่ชอบ ฯลฯ ออกไปจากความเป็นคู่ไม่ได้

ขอแทรกข้อเท็จจริงว่า พุทธศาสนาเคยร้างจากอินเดียมา ๘๐๐ ปี
เท่ากับประวัติศาสตร์ชาติไทยพอดี แต่ความยิ่งใหญ่ของศาสนาพราหมณ์
หรือพรหมลิขิต ไม่เคยจางคลาย แม้จนทุกวันนี้ ยังส่ง “นาคินมาสร้าง
สมดุลกกับเทคโนโลยียุค ๔.๐”

เมื่อเราใช้เหตุผล และความรู้ของวิทยาศาสตร์ได้แก่ รางวัลที่ได้
คือโลกธรรมฝ่ายบวก (ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข) ข้อเสียก็คือ เกิดการหลงตัว
ไม่ว่าเรื่องเล็กเรื่องใหญ่ สามารถคลิกเหตุผลมาเข้าข้างให้ตนเป็นฝ่ายถูก
จินตนาการสร้างภาพลักษณ์ให้ตนเองดูดีกว่าผู้อื่น ถึงแม้เบียดเบียนใครก็
ไม่เคยแคร์ หนาซ้ำยังมองไม่เห็นด้วยว่า การพลิกคำพูดและตัดต่อคำพูด
เพื่อให้ตนได้เปรียบผู้อื่น นี่คือ ความเห็นแก่ตัว

เมื่อมีตัวกู แม้จะทำงานเผยแผ่ธรรม ก็ต้องเป็นธรรมที่ตนเองเชื่อ
เท่านั้น

ผู้ปฏิบัติธรรมสายต่างๆ ระดับหัวหน้า มักพูดว่า การปฏิบัติของตน
จะเป็นทางสายเดียว ทางสายเอก นอกนั้นไม่ใช่

ทำให้ผู้อยู่นอกวงการซึ่งเป็นผู้ศรัทธาพระพุทธรธรรม แต่ยังไม่ได้
โอกาสศึกษาหลักของพระธรรม เกิดทิฏฐิที่ว่า “ที่ภู่นับถือ ใครห้ามแตะ”

เนื่องด้วยเหตุนี้ เทศนาธรรมของท่านพุทธทาสภิกขุที่กล่าวถึงจิตว่าง ควรมองเห็นโลกเป็นของว่าง นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้ จึงเข้าถึงยาก แม้แต่ผู้เขียนก็ต้องใช้เวลาฝ่าความหลงผิด ตัดความเห็นของตน เป็นความพยายามที่ต้องใช้การภาวนาฝ่าตนออกมา

สรุปก็คือ

๑. ต้องปฏิบัติ ดี (สุปฏิปันโน) คือเข้าถึงความคิดแบบกายเชิงพุทธ และต้องปรับจับสาสวสัมมาทิฐิ เป็นสัมมาทิฐิที่แท้จริง

๒. ต้องปฏิบัติ ตรง คือต้องรู้ทันเจตนาของตนเอง โดยเฉพาะต้องยอมรับว่า การต้องการเป็นผู้ชนะ ผู้ถูกต้อง คือความเห็นแก่ตัว

๓. ต้องปฏิบัติ มีธรรม คือใช้แผนที่ธรรมที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ เพื่อเพิ่มกำลังของศรัทธา กำลังของศรัทธาจะเริ่มทำให้มองเห็นค่าของความทุกข์ โดยเฉพาะทุกข์จากการเดิน การขับถ่าย การเปลี่ยนอริยาบถ และทุกข์จากการต้องการอาหารบำรุงจิตวิญญาณ

๔. ต้องปฏิบัติ สมควรธรรม ต้องศึกษาและปฏิบัติไตรสิกขาให้เป็นวิถีชีวิต และต้องรู้จักตนเองว่าเข้าข่ายบุคคลในสามจำพวกที่อาจบรรลุธรรมได้ คือ อุคฆติตัญญู วิปจิตัญญู และ เนยยะ (ปัญญาสูง ปัญญาปานกลาง ศรัทธาสูง)

กามสุขเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิต

เมื่ออายตนะภายนอก (รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ) กระทบกับอายตนะภายใน (ตา หู จมูก ลิ้น กาย) แล้วส่งไปให้มนโวิญญาณรับรู้ ทำให้เกิดเวทนาสามชนิด คือ ชอบ ไม่ชอบ เฉยๆ

สติเป็นกุศลที่ทำให้ การรับกระทบจากอายตนะทั้งหกเกิดเป็นความสุข (กามสุข) ไม่ใช่เฉพาะความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์

ท่านพุทธทาสภิกขุสร้างสวนโมกข์ให้เป็นที่ปฏิบัติธรรม อันที่จริงได้ขออนุญาตสร้างเป็นวัด ชื่อว่า “วัดธารน้ำไหล” แต่นำป้ายชื่อวัดไปปิดไว้ทางถนนขาออก ตัวเล็กๆ ผู้คนคิดว่าชื่อวัดสวนโมกข์ ทั้งๆ ที่ไม่มีป้ายชื่อนี้อยู่

สวนโมกข์ไม่มีโบสถ์ วิหาร เป็นอาคารเหมือนวัดทั่วไป แต่สมรรถนะของพระสวนโมกข์ถูกระดมมาสร้างโรงมหรสพทางวิญญูณ เพื่อใช้เป็นเครื่องสร้างความบันเทิงใจแก่ผู้มาเยือน

ท่านพุทธทาสภิกขุเชื่อว่า คนยุคก่อนใช้ชีวิตอยู่กับพระนิพพาน มิเช่นนั้นเพลงกล่อมลูกจะมีความหมายของนิพพานไม่ได้

ท่านจึงสรุปว่า ฆราวาสวิสัยผู้แวดล้อมด้วยสรรพทุกข์ และไม่มีเครื่องปกป้องความทุกข์ คือพระธรรมวินัยเช่นเดียวกับภิกษุ ดังนั้น ต้องเข้าถึงจิตว่าง ทำงานด้วยจิตว่างเท่านั้น

การพัฒนากามวัตถุ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ชีวิต มิใช่เครื่องขัดขวางพระนิพพาน แต่การทำงานควรเป็นหน้าที่ ที่มนุษย์ควรต้องทำอะไรสักอย่าง เพื่อตอบแทนมนุษย์ด้วยกัน

สันติภาพจะเกิดขึ้น ถ้ามนุษย์ต่างคนต่างทำหน้าที่สร้างกามวัตถุ เพื่อมาแลกเปลี่ยนในระบบของสหกรณ์ คือ คิดทำร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน

ในหลวงรัชกาลที่ ๙ เคยวางความหวังอยากได้สังคมบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) และเศรษฐกิจพอเพียงให้กลับมาเป็นค่านิยมของคนไทย

มีคนพยายามสานต่อแนวพระราชดำริของพระองค์ท่าน แต่ทว่า
คงสำเร็จได้ยาก เพราะกามสุขที่คนยุคก่อนใช้เพื่อสร้างความบันเทิงให้
ชีวิตกลายเป็นของเซย ไม่น่าเอา ไม่น่าเป็นของคนยุค ๔.๐

สิ่งเล็ก ๆ ที่ยิ่งใหญ่

จงคิดถึงข้อเท็จจริงต่อไปนี้

ต้นไม้ยืนต้นแค่ต้นเดียว ถ้าปลูกให้ตรงกับหน้าต่างห้องนอน ไม่ว่าจะ
จะเปิดหรือปิดหน้าต่างก็มองไม่เห็นความใหญ่โตของท้องฟ้า ทั้งยามกลางวัน
และกลางคืน

ต้นไม้แค่ต้นเดียว เล็กกะจิดริดถ้าเทียบกับห้องนอน บ้านที่อาศัย
แผ่นดิน ผืนโลก แต่ทว่าสามารถบังจักรวาลที่ยิ่งใหญ่กว่าโลกได้

อวิชาเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นแล้วดับ กะจิดริด ถ้าเทียบกับวิชาที่
เป็นอมตธรรม ยิ่งใหญ่ ยืนยง เทียงแท้

แต่อวิชาก็ยังสามารถเป็นปัจจัยทำให้เกิดสังขาร (ทำ พุด คิด)
(ไม่ใช่สังขารชั้นธ) และสามารถส่งต่อไปยังกระแสปฏิบัติจนสมบูรณ์ทุก
ทุกข์โทษให้กับมนุษย์ทุกคน

นี่แหละ อวิชาสิ่งเล็กๆ ที่ยิ่งใหญ่ตัวจริง เพราะสามารถจะบัง
วิชาที่เป็นปรมาตธรรมที่ไม่ตาย มีอยู่เสมอทุกที่ทุกเวลาแต่ก็บังตา (จักขุ
ปัญญา) ของมนุษย์ ดุจสำนวน “เส้นผมบังภูเขาหิมาลัย”

สิ่งมีชีวิตทุกชนิดจะส่งเสียง บางครั้งเป็นเสียงของอวัยวะ เช่น การหายใจ การย่อยอาหาร บางครั้งก็เปล่งเสียงร้องทั้งที่มีและไม่มี ความหมาย

เสียงอะไรก็ไม่มีอำนาจของอวิชาแทรกแซงเท่าเสียงพูดของคน ไม่ว่าจะเปล่งเสียงเป็นสามัญนาม (ซึ่งอะไรก็ได้) หรือ วิสามัญนาม (ชื่อเฉพาะเจาะจง)

ถ้าเปลี่ยนสำเนียงภาษาให้เป็นสภาวะธรรมได้ โลกก็พลันหยุดบังเกิดทันที นี่คือความอัศจรรย์ที่น่าทึ่งของอวิชาอีกเช่นกัน

แค่มีสี แสง เสียง ที่เป็นต้นบทของการทำงานของอวิชา ไม่ใช่แค่การหยุดบังเกิดของโลกเท่านั้น สังสารวัฏต่างๆ พร้อมทั้งจะหยุดบังเกิดอยู่ตรงหน้าอีกด้วย

ทั้งโลกและสังสารวัฏต่างถูกสร้างจากสิ่งเล็กๆ ที่ยิ่งใหญ่ เพิกถอนแสง สี เสียงได้ ก็จะสามารถแต่วิชาที่อยู่ตรงหน้าชื่อว่า ชื่อๆ เช่นกัน

จุดเริ่มต้นที่ยิ่งใหญ่

ต่อให้ห้างสรรพสินค้ายิ่งใหญ่แค่ไหน ถ้ามนุษย์มีเป้าหมายว่าต้องการซื้ออะไร เขาจะเดินตรงไปที่สินค้าชนิดนั้นๆ ทันที

ต่อให้กฎจราจรยิ่งใหญ่แค่ไหน ถ้ามนุษย์ต้องการข้ามถนนและไม่มีตำรวจจราจร มนุษย์จะข้ามถนนทันทีที่ปลอดภัยจากรถวิ่ง

ต่อให้อาหารเซลล์ชวนชิมมีกี่ร้อยชื่อ มนุษย์ก็จะตรงไปที่ร้านขายอาหารที่เขาชื่นชอบทันที โดยไม่ใส่ใจที่ร้อยอย่างที่ว่าลือลือมอยู่

แค่มีจุดเริ่มต้นและมีจุดเป้าหมาย ทันใดนั้นสัญชาตญาณของมนุษย์ จะมุ่งตรงไปที่เป้าหมาย ลักษณะลัดสั้นตรงไปเป้าหมายที่ต้องการเรียกว่า มิติเส้นตรง

จุดสองจุดคือจุดเริ่มต้น และจุดเป้าหมายจึงก่อกำเนิดความวิจิตรพิสดารที่เป็นอจินไตย (นับประมาณไม่ถ้วน)

แค่สมมติเลขโดดเก้าตัว รวมกับเลขศูนย์ การคำนวณ (บวก ลบ คูณ หาร ยกกำลัง ถอดรูท ฯลฯ) ก็กลายเป็นความวิจิตรของคณิตศาสตร์

หมุนจุดศูนย์กลางไปสู่เป้าหมายที่แตกต่าง ก็จะได้เส้นรอบวง นำเส้นรอบวงมาซ้อนกันจะได้ความวิจิตรของลายเส้นเป็นอจินไตย

แค่ลากเส้น หมุนรอบ หมุนกลับ ทะแยง ทะยอย (เพิ่มทีละนิด) ทะยาน (เพิ่มรวดเร็ว) แค่นี้ความเป็นอจินไตยของคณิตศาสตร์จะเกิดขึ้นทันที ยังไม่ต้องพูดถึงระบบ นิยาม หลักการ เหตุผลของวิทยาศาสตร์

แค่เริ่มต้นของมิติเส้นตรง ด้วยการเคลื่อนของเส้น ความวิจิตรอัศจรรย์ของลายเส้นก็เกินจะพรรณนาแล้ว

ดังนั้น ถ้าเติมด้วยระบบสมมติของวิทยาศาสตร์เข้าไปอีก ก็ไม่ทำให้ความวิจิตรแตกต่าง เพราะมันสุดจินตนาการของมนุษย์อยู่อย่างเดิม

คราวนี้ แค่ตัดจุดสองจุดออกไป

คือตัดจุดตั้งต้นและจุดเป้าหมาย สังสารวัฏและความวิจิตรพิสดารของโลก หรือโลกาภิวัดน์จะหายวับไปกับกับใจ เหลือไว้แต่ปรมัตถสัจจะที่ พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ล้วนๆ

หน่วยเวลาคือจุดเริ่มต้นของทัพบทวิคุณ

จินตนาการของมนุษย์ยิ่งใหญ่สุดแค่เข้าใจสภาวะของ “ทัพบทวิคุณ” (Binomial permutation)

แก้คหฬารวยเป็นเศรษฐีอันดับต้น ๆ ของโลก ด้วยการเป็นเจ้าของ “อาลีบาบา” สร้างความรวยมาจากตลาดหุ้นทัพบทวิคุณ รวยได้ภายในเวลาสั้น ๆ แคทศวรรษกว่า

มีคนจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่จะเข้าใจ “ทัพบทวิคุณ” (อาจไม่ถึง ๐.๐๐๑%) คนในโลก ๙๙.๙๙ % ไม่มีทางที่จะจินตนาการได้ว่าเป็นอะไร

ความรวยเช่นนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร ภายในเวลาสั้นเช่นนั้น

นิยามของเส้นตรง คือการเดินทางของหน่วยเวลา

ก็เพราะนิยามของหน่วยเวลา จุดจึงทบทวี จึงมีความหมาย

ข้าพเจ้าเขียนธรรมะมา ๒๐ เล่ม ด้วยตัวอักษรนับไม่ถ้วน คือ ถ้ายึดตัวอักษรเป็นเส้นตรง คงจะได้กินเส้นผ่าศูนย์กลางของโลกหลายรอบ นิยามของวิทยาศาสตร์ที่มองดูธรรมชาติ ไม่ใช่มีแค่นิยามห้า อย่างนิยามของพุทธธรรม

แต่ยังสมมตินิยามออกมาเรื่อยๆ ไม่รู้จบสิ้น ทั้งๆ ที่เริ่มต้นสมมติแค่สมบัติกายภาพและสมบัติชีวภาพ

นิยามอะไรก็ไม่ซับซ้อนเท่านิยามของหน่วยเวลา

เมื่อสมมติเวลาเป็นหน่วย อดีต และอนาคตจะเป็นหน่วยที่ตามมาเป็นมิติเส้นตรง

แค่ความวิจิตรของชื่อที่วิทยาศาสตร์สมมติขึ้น ก็นับไม่ถ้วนแล้ว
ยังสมทบสมมติหน่วยเวลาเพื่อสร้างมิติเส้นตรงทำนายอดีต คาดการณ์
อนาคต

**โดยการอินทิเกรตเวลาให้การเดินทางของหน่วยซ้อนทับทวีคูณ
นี่คือการเจริญพัฒนาโดยนัยสำคัญของโลกาภิวัตน์**

คือทำให้แจ๊คหม่า หรือ วอเรน บัฟเฟต สามารถเป็นเศรษฐีระดับโลก
ต้นของโลก โดยสมมติให้เงินทำงานแทนเครื่องยนต์ และแทนมือของมนุษย์
แล้วใส่การเพิ่มทับทวีคูณ ตลาดหุ้นจึงทำให้เกิดเศรษฐีได้ฉับพลัน

ชีวิตคืออนัตตา อนัตตาคือชีวิต

ความพอดีของเหตุปัจจัยรวมตัวกันตามกฎธรรมชาติ และบังเกิด
ผลขึ้น อำนาจแห่งความพอดีนี้คือ กฎที่หนึ่งของอนัตตาธรรม

ถ้ามนุษย์ไม่ต้องการ โดยหาทางที่จะควบคุมให้ได้ตามต้องการ
มนุษย์จะต้องเผชิญกับความทุกข์เป็นผลข้างเคียง เพราะทุกชั้นตอนที่
พยายามควบคุมไม่อยู่ในอำนาจของใคร แต่ต้องเป็นกฎแห่งธรรมเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ ความพอดีของเหตุปัจจัยต่างๆ จึงหาสภาพความเป็น
เจ้าของไม่ได้ ทุกอย่างต้องไหลเรื่อยตามอำนาจของอนิจจธาตุ ใครที่ตั้ง
เจตนาจะให้ทุกอย่างยั่งยืนอย่างที่ตั้งนหวัง จึงจะต้องผิดหวังอย่างเดียว

ทั้งหมดที่กล่าวมาคือ กฎของอนัตตาธรรมทางฝ่ายโลก

แต่ในฝ่ายธรรม ถ้าหากมองดูเหตุปัจจัยที่รวมกันอย่างถูกต้อง
ตามธรรม ก็ จะเห็นความอัศจรรย์ของกฎแห่งธรรม ที่จะเลือกอำนาจให้

มนุษย์สามารถปรับเหตุปัจจัยให้สอดคล้องตามธรรม เพื่อความยั่งยืนแห่งความสุข

ดังนั้นการมองเห็นชีวิตคืออนัตตา จึงเป็นบรมสุขอย่างยิ่ง

กว่าเจ้าชายสิทธัตถะจะค้นพบมรรคธรรม จนกระทั่งตรัสรู้ความจริงว่า การเชื่อในอาตมมันที่ยั่งยืน หรือการเชื่อในจิตอมตะ เป็นทางสุดโต่งที่จะทำให้เกิดแรงเสียดทาน ได้แก่ความทุกข์

ในการแสวงหาหนทางดับทุกข์นั้น ถ้าหากเริ่มด้วยความเชื่อผิด การอนุมาณผิด กำลังของความทุกข์จะยิ่งเพิ่มพูน

เรื่องของบุญ-บาป สร้างกุศลธรรม ลอดอกุศลธรรม ด้วยกระบวนการต่างๆ ทั้งในด้านกายภาพ เช่นการบูชาด้วยเครื่องบูชาแปลกๆ ทั้งในด้านชีวภาพ เช่น การอดข้าว การอดน้ำ การอดนอน การไม่ขยับอริยาบถ ฯลฯ

ทุกระบบ ถ้าล้วนแต่ยังเหลือความทุกข์ในใจของมนุษย์

ในที่สุด เจ้าชายสิทธัตถะได้สังเกตการทำลมหายใจให้เกิดพลังปราณที่กลมกลืนกับธรรมชาติ พระองค์ได้ค้นพบว่า ปัจจุบันขณะของความรู้สึกนั้น มีกฎของอนัตตาควบคุมอยู่ เมื่อเข้าใจว่า มนุษย์ต้องปล่อยวางเจตนาของตนเท่านั้น จึงตรัสรู้ความจริงว่าการปล่อยวางทำให้มนุษย์ก็คือธรรมชาติ ธรรมชาติคือมนุษย์ ถ้าเป็นเช่นนี้แล้ว ไม่มีที่ว่างสำหรับการก่อให้เกิดความทุกข์อีกต่อไป เพราะจิตและรูป-นาม ก็คือ การรวมตัวกันพอดีเป็นธรรมชาติธรรมดา

การกระทำและการไม่กระทำ คือ สิ่งเดียวกัน

การพูดและการคิด เป็นเรื่องของสมมติบัญญัติ ที่ใช้ธรรมชาติธรรมดาเป็นเหตุและปัจจัยให้เป็นไปตามกฎกติกาของโลกสมมติ

ถึงเห็นทุกขณะเป็นธรรมตา ก็ยังเห็นอนัตตาธรรมกำกับทุกขณะ
ของทุกปรากฏการณ์ (ทำ พุด คิด) อยู่อย่างเดิม

เมื่อไม่มีสิ่งใดไม่ใช้ธรรมชาติธรรมตา กฎของอนัตตาก็คือกฎของ
ชีวิตนั่นเอง

สรูปชีวิต คือ อนัตตาประกอบด้วยสองชั้นตอน

ชั้นตอนที่หนึ่ง คือ เห็นปัจจัยขณะของทุกความรู้สึกเป็นอนัตตา

ชั้นตอนที่สอง คือ ทุกความรู้สึก (ทำ พุด คิด) คือธรรมชาติ
ธรรมตา

ชีวิต คือ อนัตตา จึงพ้นจากแรงเสียดทานทั้งปวง แต่สามารถใช้
รูป-นาม ที่เป็นธรรมชาติธรรมตาสร้างสมมติบัญญัติตามกฎแห่งกรรม นี่คือ
ความกรุณาของธรรมชาติธรรมตานั่นเอง

ในความกรุณาที่เปี่ยมไปด้วยธรรมชาติธรรมตา ก็คือ กฎของ
อนัตตาในสภาวะชีวิต

อนัตตาคือชีวิต จึงมีชั้นตอนเดียว คือ การทำ พุด คิด ตามกฎกติกา
ของโลก (กฎแห่งกรรม)

อนัตตาคือชีวิต จึงไม่แยกโลกและธรรมออกจากกันอีกต่อไป เพราะ
ทุกขณะ เป็นธรรมชาติธรรมตาของรูป-นาม

ศรัทธาในความดับ (นิโรธธาตุ)

ข้าพเจ้ากำลังใช้ปากกาลูกกลิ้งสีดำ เขียนข้อความในสมุดลายเส้น เห็นการไหลของน้ำหมึกจากปากกาลูกกลิ้ง คล้ายตราประทับลงในกระดาษ ทุกตัวอักษรดับลงเป็นขณะ

นี่คืออำนาจของเจตนา ที่จะใช้เหตุปัจจัยจากปากกาลูกกลิ้ง และจากสัญญาใจ หยั่งเห็นความดับ (นิโรธ) ที่ออกมาในลักษณะของอนัตตาธรรม

เจตนาเขียนอะไรก็ตาม อักษรนั้นต้องผุดขึ้นด้วยอำนาจของอิทัปปัจจยตา แล้วต้องเป็นไปตามกฎของอนัตตาธรรม

อักษรทุกตัวประกาศความเป็นปัจเจกลักษณะ
ด้วยกฎของอนัตตาธรรมอยู่นอกกฎแห่งกรรม

แม้จะมีเจตนาเขียนอักษรที่ขานชื่อตัวเดียวกัน แต่อักษรทุกตัวอยู่ภายใต้กฎของอนัตตาธรรม ข้าพเจ้าแค่ทำให้มันสื่อได้ว่า “อะไรเป็นอะไร” แต่ไม่อาจทำให้อักษรเหมือนกันดั่งเครื่องคอมพิวเตอร์

ทุกตัวอักษรที่เขียนเพิ่มขึ้นทีละตัว มันทำให้เกิดเอกขณะลักษณะความเป็นกลุ่มก้อนที่แตกต่างจากเดิมทุกขณะ

เอกขณะลักษณะของการเขียนข้อความ เป็นความง่าย เป็นความงาม ของธรรมชาติที่หลากหลายที่บรรณสถานสอดคล้อง ร่วมกันทำงานเพื่อทำศิลปกรรมแห่งภาษา “ศรัทธาในความดับ”

แท้จริงแล้ว ปรมาตถธรรมที่เป็นอมตธรรมได้ปรากฏโจ่งแจ้งอยู่ต่อหน้า อยู่อย่างนั้น ทุกขณะทุกอาการ และเนื้อความ ก็จะประกาศความเป็นธรรมชาติธรรมดา ประกาศความเป็นนิโรธธาตุ รวมกับกฎของอนัตตา

ธรรม และอำนาจของอิทัปปัจจยตา คืออำนาจที่บงการขั้นธำของข้าพเจ้า
ให้ทำข้อความนี้ตามกฎแห่งกรรมที่อยู่ภายใต้กฎแห่งธรรม

ปัจจุบันขณะคือเอกขณะลักษณะของชีวิต

ปัจจุบันขณะของความรู้สึกความเป็นกลุ่มก้อนของรูปนาม (กายใจ)
จังหวะของกระบังลม ขยับพร้อมเสียงลมหายใจ เสียงจากภายในประสาน
กับเสียงจากภายนอก มีแต่เสียงจังหวะนาฬิกาที่เดินเรียบสม่ำเสมอ

แต่ทว่าเสียงของเหล่าแมลงที่กรี๊ดร้อง มันบ่งบอกความมีชีวิต

ทุกเอกขณะลักษณะของชีวิต คือ กฎของอนัตตาธรรม มิใช่ผลของ
ข้อความที่เขียนขึ้นแสดงเอกขณะลักษณะ แต่ทุกจังหวะชีวิต แต่ละขณะ
ก็เป็นเอกขณะลักษณะด้วย

อิริยาบถน้อยใหญ่กำลังขานรับกับเจตนาการเขียน มันแสดงความ
เป็นอนัตตา ไปทุกจังหวะ ทุกขณะ

ชีวิตคือหน่วยของเอกขณะลักษณะที่ซ้อนๆ กัน

ชีวิตจึงเป็นศิลปกรรมของกฎธรรมชาติอันอัศจรรย์

ชีวิตจึงเป็นสุนทรียศิลป์ที่งดงาม

มองจากความจริงแท้ที่ผุดบังเกิดจากภายในเกิดแล้วจึงจะเข้าใจ
ว่าทำไมพระพุทธองค์จึงยกย่องภพมนุษย์ ให้เป็นภพที่ประเสริฐกว่าชีวิต
อื่นๆ ทุกภพ

มองจากความจริงแท้ที่ผุดบังเกิดจากภายในเกิด จะเห็นความ
เป็นพุทธธรรม คือ ธรรมชาติธรรมดา ที่ปรากฏซึ่งๆ ตรงหน้าเช่นนั้นเอง

มองจากความจริงแท้ที่ผุดบังเกิดจากภายในเกิด จะเห็นความ
ไม่ต้องทำ และความต้องทำตามสมมติบัญญัติ ก็อยู่ที่เดียวกัน ขึ้นกับจะ
มองจากมิติกาลเวลา หรือจะมองจากเหนือมิติกาลเวลา

มองจากมิติกาลเวลา โลกสมมติกี่ผุดบังเกิด

มองจากมิติเหนือเวลา อมตรธรรมกี่ผุดบังเกิด

จิตสากล

ลองตั้งใจเซ็นชื่อสักสิบลายเซ็น พิจารณาดูจะเห็นชัดเจนว่า ทุก
ลายเซ็นแค่คล้ายกัน แต่ไม่ใช่พิมพ์เดียวกัน

สมรรถนะในการสังเกตความจริงชื่อๆ ตรงหน้า คือ สมรรถนะของ
จิตสากล มนุษย์ใช้ประโยชน์จากจิตสากลมาแต่โบราณกาล การประทับ
ลายโค้งมนของนิ้วหัวแม่มือให้เป็นตัวแทนของปัจเจกลักษณะของมนุษย์

มนุษย์แยกหัตถกรรมออกจากอุตสาหกรรมได้

การเห็นคุณค่าของธรรมชาติดั้งเดิม ทำให้ราคาสินค้าหัตถกรรม
ไม่ใช่การอนุมาณของเศรษฐกิจทุนนิยม ความเป็นแบรนด์ สินค้าลิ้มได้
จึงยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นผู้บริโภคชั้นมีระดับ

แล้วคำถามก็เกิดขึ้น

ทำไมความสวยงามของใบหน้า จึงต้องทำศัลยกรรมให้เหมือนดาราดารา

ทำไมรูปร่างหน้าตาจึงต้องเป็นฝรั่งตะวันตก หรือสมรรถนะของ
จิตสากลได้สูญสิ้นไปจากเยาวชนและคนไทยทั้งชาติ

การเป็นคนรูปร่างเล็กนี่ลืมนคุณค่า เพราะความดำรงของชีวิตไม่ต้อง
รบกวนธรรมชาติมาก กินน้อย ดื่มน้อย ใช้ธรรมชาติน้อยๆ แต่ใช้สมรรถนะ
ของจิตสากลได้เต็มที่

รู้กระทั่งทุกขณะที่ ทำ พูด คิด เป็นผลของจิตสากล

รู้ทุกขณะที่เคลื่อนไหวอริยาบถน้อยใหญ่ เป็นผลของจิตสากล

รู้ทุกหน่วยของความรู้สึก ที่ไกลהל เป็นผลของจิตสากล

รู้ว่าการรู้เห็นชื่อๆ ตรงหน้า เป็นการทำงานของจิตสากล

หลังจากรู้จัก รู้แจ้ง ก็ถึงความรู้จวบว่า จบสิ้นแล้วแห่งโลกสากล
เพราะรู้อยู่ได้ด้วยจิตสากลแทน

ศรัทธาและปัญญาเป็นเรื่องของมนุษย์

ศรัทธาและปัญญาเป็นอรรถสาระของชีวิตมนุษย์ ที่ยังมีอายตนะ
หก ทำงานบรรณสารปัจจัยภายนอกห้าชนิด เข้ากับปัจจัยภายในห้าชนิด
อุปมากับวิชาสรีรวิทยา

แต่ถ้ามองดูตัวชีวิตว่าประกอบด้วยหน่วยอะไรบ้าง พระพุทธเจ้า
แบ่งเป็นห้าองค์ประกอบ เรียกว่า ชั้นห้า หรือ กองรูป (รูปชั้นห้า) กอง
เวทนา (เวทนาชั้นห้า) กองสัญญา กองความจำ (สัญญาชั้นห้า) สังขารชั้นห้า
(กองความคิด) และ กองวิญญาณ (วิญญาณชั้นห้า กองความเข้าใจ) เทียบ
ได้กับวิชากายวิภาคศาสตร์

แยกกองชั้นห้าได้แยกจากกัน เหมือนผ่าศพคนตาย หรือทำ
ศัลยกรรมคนเป็น แต่สรีรวิทยาต้องใช้ทั้งชีวิต คือ ใช้รูป-นามพร้อมกัน แต่

ศึกษาที่จะเครื่องเชื่อมต่อว่าจะศึกษาการมองเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การได้รส การได้สัมผัสหรือการได้คิด

ศรัทธาและปัญญาจึงเป็นเรื่องของศรัทธาธาตุ และของปัญญาธาตุ (ไม่ใช่กองหรือขันธ) และต้องศึกษาศรัทธาและปัญญาจากตัวชีวิต

ชีวิตของมนุษย์มีอวิชชาพามาเกิด ทำให้เป็นปัจจัยในการกระทำ พุคคิด (อวิชชาเป็นปัจจัยทำให้เกิดสังขาร ไม่ใช่สังขารขันธ)

ถ้าได้เกิดในบุพการีที่มีสัมมาทิฏฐิ ได้รับการแทรกซึม อบรมให้ เชื่อเรื่องบุญบาป ดีชั่ว หรือเชื่อเรื่องศีลธรรม

ถ้าได้เกิดในบุพการีที่มีมิจฉาทิฏฐิ ได้รับการแทรกซึม อบรมไม่ให้ เชื่อเรื่องบุญ-บาป ไม่ถูกสอนให้แยกดี แยกชั่ว ไม่ถูกอบรมความมีเหตุผล ของศีลธรรม โอกาสที่จะมีชีวิตโดยเชื่อไสยศาสตร์ พรหมลิขิต เชื่อโชคชะตา โหราศาสตร์ก็จะมีอยู่สูง

บุพการีที่มีสัมมาทิฏฐิ จะมีอิทธิพลทำให้เกิดพุทธศรัทธา คือ เชื่อเรื่องกรรม เชื่อเรื่องผลของกรรม เชื่อว่าตนแลเป็นเจ้าของกรรม และเชื่อ การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ศรัทธาเช่นนี้มีโอกาสที่จะเสริมพุทธปัญญา และสามารถเข้าใจความหมายของชีวิตได้ด้วยตนเอง

ผู้ที่มีพุทธปัญญาจะเชื่อในความเพียร ได้แก่การไม่ทอดทิ้งเป้าหมายของชีวิต มากกว่าจะเชื่อในความอดทน ต้องการอะไรจะต้องเอาให้ได้ แม้เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นก็ยังสู้อดทน

พุทธศรัทธาและพุทธปัญญา

พุทธศรัทธาต้องเริ่มจากบุพการีผู้มีสัมมาทิฐิ

พุทธปัญญาต้องเริ่มจากการศึกษาที่มีความคิดแบบคาย

แต่ทั้งพุทธศรัทธาและพุทธปัญญาต้องได้รับการพัฒนาขณะมีชีวิต

ชีวิตในนิยามพุทธต้องการอาหาร ๔ คือ กวฬิงการาหาร (ข้าว
น้ำ อากาศ) มโนสัญเจตนาหาร ผัสสะหก และวิญญาณหก

กวฬิงการาหาร ตรงกับโภชนาการของโลกาภิวัดน์ เพียงแต่พระ
พุทธเจ้ามิได้แนะนำให้กินอาหารพร้อมอาหารเสริม

สรุปว่าโภชนาการทุกชนิดของโลกาภิวัดน์ เป็นแค่ศรัทธาที่ตาม
สมัยนิยม เช่น ต้องการให้ได้รูปร่างที่สูงใหญ่ หน้าตาสวยงามตามสมัยนิยม

ทุกข์ของคนที่ไม่ไปกับความทันสมัย คือ ทุกข์เทียบเท่ากับน้ำใน
มหาสมุทร เพราะในยุคนี้ทุกข์เกิดเพราะความเชื่อเรื่องอาหารเสริม การ
ต้องใช้เครื่องสำอาง มีมากเหลือเกิน

มโนสัญเจตนาหาร คือ เชื่อในการทำพุดคิดที่ถูกศีลธรรม

ผัสสะหก คือ เชื่อในความรู้สึกนึกคิด ที่เป็นปัจจุบันขณะ

วิญญาณหก คือ เชื่อในสัมปชัญญะของตนเอง (กองความรู้สึกตัว)

ไม่ใช่แค่มีอาหารสี่ ต้องเชื่อในวิธีการสร้างปัญญาจากการทำภาวนา
(ทาน ศีล ภาวนา) อีกด้วย อาหารทั้งสี่จึงจะปรุงออกมากลมกล่อมเป็น
พุทธปัญญา

ลักษณะของผู้มีพุทธปัญญา คือ ค่อยลดความวิปลาสของตนเอง ความวิปลาสเกิดจากอวิชาที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดสังขาร (ทำ พุด คิด) ก่อให้เกิดการมองเห็นผิดจากความจริงสี่ข้อ คือ

(หนึ่ง) เห็นว่าสวยงามจากสิ่งน่าเกลียด ร่างกายของมนุษย์ คือ ปฏิภูมิ แต่ถ้าเห็นผิดจะเห็นว่าสวยงามทันที

(สอง) เห็นว่าสุขจากสิ่งที่เป็นทุกข์ เช่น มีลูก แต่งงาน เห็นว่า คือความสุข แท้จริงคือการเพิ่มเหตุแห่งทุกข์

(สาม) เห็นว่าเที่ยงจากสิ่งที่ไม่เที่ยง เช่น ซ้อมาร์ทโฟน เครื่องใช้วิทยาศาสตร์ และอื่นๆ ซ้อมามากเท่าไร ก็ต้องสร้างขยะมากขึ้นเท่านั้น

(สี่) เห็นว่าเป็นอัตตา (ตัวกู) จากสิ่งที่เป็นอนัตตา (เห็นผิดจาก สัจธรรม)

ภาคผนวก

รายชื่อหนังสือธรรมะ โดย : สิริวิรุณ

๑. สะท้อนคิด ชีวิตทันสมัย

มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ พ.ศ. ๒๕๔๐ หน้า ๑๕๙ หน้า

หนังสือเล่มนี้ นำโยนิโสมนสิการหรือความคิดแบบคายเชิงพุทธ ๑๐ แนวคิด มาใช้เป็นบรรทัดฐานวิเคราะห์ชีวิตที่ทันสมัยของยุคโลกาภิวัตน์ จุดประสงค์เพื่อให้เข้าใจว่า แนวคิดแบบคายของพุทธมีลักษณะอย่างไร

สำหรับปัญญาจากการทำภาวนา ทำให้ข้าพเจ้าลงความเห็นว่า แนวคิดแบบคายเชิงพุทธนั้นเป็นเรื่องใหม่ ปราชญ์ตะวันตกยังมีได้มองโลกแง่ดีเลย นำที่คนไทยจะมองเห็นว่า แนวคิดแบบคายของพุทธธรรมล้ำเลิศจริงๆ มีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาชีวิตอย่างหาประมาณมิได้

๒. อริยสังสัทธรรม

สำนักพิมพ์เสียงเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๔๐ หน้า ๒๔๐ หน้า

อริยสังสัทธรรมที่คนไทยมักจะจำได้ใจว่า นี่คือการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าจริงๆ แล้วอริยสังสัทธรรมมีได้ถึง ๑๐ นัย ทุกนัยดับทุกข์ได้ถึงวิมุตติมรรคทั้งสิ้น

เมื่ออ่านพบว่าอริยสังสัทธรรมได้ถึงสิบนัยจาก “วิมุตติมรรค” พระอุปติสสะเถระ แปลเป็นไทยโดยพระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธัมมจิตโต) ข้าพเจ้าจึงถึงบางอ้อว่า มิน่าเล่าการปฏิบัติภาวนาของนักปฏิบัติจึงมีได้หลายนัย เสมือนประตูก้าวเข้าสู่วิมุตติมรรคมีถึงสิบทาง

หนังสือเล่มนี้เป็นการขยายแนวคิดแบบคายเชิงพุทธว่าด้วย “อริยสัจสี่” วิเคราะห์ออกเป็นสิบนับ โดยวิเคราะห์ให้เข้ากับหลักการของพฤติกรรมศาสตร์ของนักจิตวิทยา

จริงๆ แล้วหนังสือเล่มนี้เป็นการสังเคราะห์อริยสัจสี่ในระดับหลักการวิจัยของโลกสากล ผู้ที่เป็นนักวิจัยสากลน่าจะทิ้งในหลักการ หลังเขียนเสร็จแล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้นำแก่นแท้ของหลักการวิจัยของโลกมาเปิดเผยในแง่ของอริยสัจสี่

การวิจัยทุกอย่างในโลกมีหลักพื้นฐานเท่าที่แสดงไว้ในอริยสัจสี่สิบเหลี่ยมเท่านั้น แก่นธรรมของพุทธธรรมก็ได้มีหลักการมากมายอะไร แก่นวิชาการของวิทยาศาสตร์ก็มีหลักการที่เสนอได้ง่ายๆ ตรงๆ เช่นเดียวกัน ความรู้ทุกชนิดถ้าเข้าถึงแก่นแท้จะพบกับความเรียบง่ายธรรมดาเท่านั้น

๓. อะเมซิ่ง ปรมัตถธรรม

ธรรมทานมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๔๒ หน้า ๒๑๘ หน้า

โดยสาระสำคัญ ต้องการจะอธิบาย “ธรรมะเก้าตา” ที่เสนอโดยท่านพุทธทาสภิกขุแห่งสวนโมกขพลาราม ว่าธรรมะแต่ละตัวในธรรมะเก้าตานี้ นั้นแนบชิดอยู่ในวิถีชีวิตของเราอย่างไร

เป็นการเขียนธรรมที่เป็นโลกในแง่ของการดับทุกข์ เช่น น้ำดับไฟ เือนดินกันน้ำ สารเคมีดับไฟ จะเห็นว่าธรรมที่ดับทุกข์ต่างเป็นธรรมะรอบตัวที่ใช้แก้ไขภัยอันตรายเฉพาะหน้า หนังสือเล่มนี้เริ่มชี้ชวนให้เห็นว่า การดับทุกข์ด้วยการมองอย่างแบบคายเชิงพุทธเป็นอย่างไร

ข้าพเจ้าคิดว่าได้พยายามโยงสภาวะความเป็นโลกและเหนือโลกให้เข้ามาอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ด้วยการใช้ธรรมะแก้ตาเป็นเครื่องเชื่อมต่อการเขียนให้เห็นโลกุตรธรรมในแง่ของโลกธรรมรอบตัว

๔. ปาฏิหาริย์ของความถูกต้อง

ธรรมทานมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๔๓ หน้า ๒๘๓ หน้า

หนังสือเล่มนี้ได้สรุปแก่นแท้ของกุศลวิบาก ที่ถ้าผู้ใดทำกุศลให้ถึงพร้อม วิบากหรือผลลัพธ์ที่จะได้รับจะเป็นปาฏิหาริย์ที่คนไม่อาจทำนายหรือพรรณนาให้ครบกระบวนการความได้

เช่นเดียวกับปาฏิหาริย์ของพุทธบารมีที่เหนือคำพรรณนา

เช่นเดียวกับปาฏิหาริย์ของพระภัทรมหาราช ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของปวงชนชาวไทย

ภาพคนไทยนับไม่ถ้วนมาแซ่ซ้องถวายพระพรในวันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นภาพที่ชาวต่างชาติอาจเข้าใจไม่ได้ ภาพที่ปรากฏจากสื่อทั่วไป คือ บางคนนั่งภาวนา บางคนนั่งสวดมนต์ บางคนคงอ้อนวอนขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ คนที่มาชุมนุมเหล่านั้น มองไม่เห็นพระพักตร์ของในหลวงเพราะยืนไกลเกิน แต่ทุกหัวใจหลอมรวมแสดงความจงรักภักดีที่มีต่อพระองค์ท่าน

นี่คือปาฏิหาริย์ของความถูกต้อง ที่เกินการพรรณนาของภาษา

หนังสือเล่มนี้วิเคราะห์ให้เข้าใจแจ่มแจ้ง กุศลวิบากที่จะมีในผู้ที่สร้างกุศลบารมีอย่างต่อเนื่องยาวนาน จะมีลักษณะอย่างไร และเพราะอะไร อริยทรัพย์จึงบังเกิดขึ้นได้

คิดว่าได้นำอริยทรัพย์อันเป็นนามธรรม มาตีแผ่ให้เป็นสัญลักษณ์แบบเดียวกับนักวิทยาศาสตร์ตีแผ่ความจริงของธรรมชาติ ในแง่สูตรหรือสมการ ซึ่งเป็นสาระของวิทยาศาสตร์ที่ใช้เรียนใช้สอนกันในวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานทุกระดับชั้นเรียน

ข้าพเจ้าได้นำเสนอการมองอริยทรัพย์ในภาพลักษณ์ของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ถ้าอ่านหนังสือเล่มนี้ด้วยใจเปิดกว้าง น่าจะเห็นความงามของพุทธธรรมได้ด้วยตนเอง

ข้าพเจ้าได้พยายามนำผลกรรม วิเคราะห์ในแนวความคิดเชิงพุทธมานำเสนอในรูปลักษณะของโลก หวังว่าน่าจะมีคนไทยใจกว้างมองเห็นความงดงามของการนำเสนอพุทธธรรมในแนวนี้

น่าเสียดายที่คนไทยไม่ใส่ใจความงดงามของการนำเสนอหลักของพุทธธรรมในแนวนี้

คิดว่าถ้าเป็นของจริงแท้ สัจธรรมในหนังสือเล่มนี้จะอยู่ยงคงกระพัน รอนคนไทยใจนักวิชาการมองเห็นค่า นำไปปรับใช้เพื่อให้พุทธธรรมเป็นประโยชน์สูงสุดของโลก

ของแท้ต้องทนทานการพิสูจน์ได้เสมอ
เพราะมีสมบัติเหนือกาลเทศะนั้นเอง

๕. อิทัปปัจจยตา อำนาจสูงสุดของธรรมชาติ

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๖ หน้า ๓๖๐ หน้า

เมื่อสามารถแยกแนวความคิดแยกคายระหว่างวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ออกจากกัน ผลลัพธ์ก็คือ สามารถแยกความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจของศาสตร์ออกจากกันได้ด้วย

วิทยาศาสตร์มองอะไรเป็น “พลังงาน” และแบ่งชนิดของพลังงานเป็นพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้า (รวมพลังนิวเคลียร์) พลังงานความร้อน พลังโน้มถ่วงของโลก สำหรับชีวิตก็เชื่อในพลังงาน ATP เป็นต้น

พุทธศาสตร์มองอะไรเป็นอำนาจของเหตุปัจจัย และแบ่งชนิดของอำนาจนี้เป็นสองประเภทใหญ่ คือ อิทัปปัจจยตา อำนาจที่ผลักดันความเป็นโลกและเหนือโลก (เหนือสมมติบัญญัติ เหนือกาลเทศะ เหนือความเชื่อ ความไม่เชื่อ เหนือความรู้ความไม่รู้) และอำนาจของปฏิจจสมุปบาทที่ผลักดันปรากฏการณ์ภายในจิตมนุษย์ให้รู้สึกทุกข์ และไม่ทุกข์ด้วยอาการต่างๆ อำนาจอิทัปปัจจยตายังแบ่งเป็นอำนาจของไตรลักษณ์ อำนาจของอริยสัจสี่ อำนาจของกรรม และอื่นๆ อีก อำนาจแต่ละอย่างให้ผลลัพธ์ต่างกัน เป็นบวกและลบตามกำลังปัญญา

การเข้าถึงอำนาจของอิทัปปัจจยตา นอกจากจะต้องแยกความคิดออกจากความจำแล้ว ยังต้องแยกว่าเป็นความจำอย่างไรในนิยามของพุทธศาสตร์ เช่น จำว่านี่คือ อายตนะ (หก) ชันธ (ห้า) และธาตุ (สี่) ต้องเข้าใจองค์ประกอบทั้งหมด และรู้ว่านี่คือบัญญัติ แยกสภาวะต่างๆ ของบัญญัติเหล่านั้นได้ จึงจะยอมรับว่าสิ่งดังกล่าวมีจริง

สิ่งมีจริงและสิ่งมีเอง เป็นคนละเรื่องกัน

อิทัปปัจจยตาเป็นสิ่งมีเอง กว่าที่จะพบว่าอำนาจนี้เป็นอย่างไร ต้องแยกสิ่งมีจริงออกไปจนหมด ภาษาพูดคือต้องนั่งภาวนาจนจิตอยู่นิ่งเพื่อความจำทั้งมวล

จิตจึงจะเข้าถึงอำนาจที่มีเองนี้ด้วยตนเอง

หลังจากหยั่งเห็นอำนาจอิทัปปัจจยตาที่มีเองแล้ว เมื่อกลับมาสู่สภาวะธรรมดาของโลก โลกทัศน์ทุกอย่างเปลี่ยนหมดชุด เสมือนเปลี่ยนซอฟต์แวร์ของจิตทั้งชุด

มองเห็นอำนาจของเหตุปัจจัยผลักระแสชีวิตอยู่เป็นขณะ ได้เห็นได้ยิน ได้ฟังปัจจัยต่างๆ เป็นขณะโดยอัตโนมัติ

การเขียนอิทัปปัจจยตาจึงยากมาก

การอ่านเอาความยิ่งยากกว่า หนังสือเล่มนี้คงเป็นประวัติศาสตร์ที่รวมการอ่านไม่รู้เรื่อง หรืออ่านแล้วไม่ได้เรื่องจำนวนมาก

สำหรับข้าพเจ้าแล้วโล่งใจหลังจากเขียนสำเร็จแล้ว คล้ายสาขปมด้ายยุ่งออกจากจิตไปมาก

อิตตาของข้าพเจ้าที่ชอบนามธรรมยากๆ ได้อาหารโอชะรับประทานเรียบร้อย คือได้เข้าถึงว่า อิทัปปัจจยตาเป็นความธรรมดาอย่างนี้ๆ

การอ่อนน้อมถ่อมตนอย่างแท้จริงจึงบังเกิดขึ้น ข้าพเจ้าเริ่มใช้ชีวิตแบบธรรมดาติดดิน และรู้สึกถึงความธรรมดาคือความยิ่งใหญ่ที่สุด

๖. อนัตตากับชีวิตทันสมัย

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๗ หน้า ๓๐๔ หน้า

“ผู้ใดเห็นอนัตตา ผู้นั้นเห็นเราตถาคต

ผู้ใดเห็นเราตถาคต ผู้นั้นเห็นอนัตตา”

ในหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้านำกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อโลกทัศน์แห่งความนำสมัยมาวิเคราะห์กับหลักอนัตตาของพระพุทธเจ้า บางคนอ่านแล้วก็เข้าใจอนัตตาแบบจินตมยปัญญา สามารถปล่อยวางเรื่องต่างๆ ที่ไม่เคยปล่อยวางได้

ในเล่มได้นำเสนอ อนัตตากับวิถีชีวิต อนัตตากับการเดินทาง อนัตตากับการอ่าน การเขียน การกินอาหารเชยูชิม การซื้อของในห้างสรรพสินค้า การบริหารจัดการแบบทันสมัย และอนัตตากับการเซ็นชื่อในพันธสัญญาทุกรูปแบบ

ได้ชี้ชวนให้เห็นความจริงว่า เพราะอนัตตาแท้ๆ กรรมที่เป็นปัจจุบันธรรมจึงสร้างมิฉชาติภูมิ ทำให้คนไม่กลัวความทุกข์ กระจงใจเข้าหาทุกข์ไม่ต่างจากแมงเม่าบินเข้ากองไฟ

๗. คิดให้เป็น เตียวเห็นเอง

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๘ หน้า ๒๔๐ หน้า

“เด็ดดอกไม้ดอกเดียว สะเทือนทั่วจักรวาล”

สำนวนเหมือนนกวี อ่านแล้วราวไร้แก่นสาร แท้ที่จริงหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างเกิดดับในสิ่งมีเอง ภาษาพูดเรียกอมตธรรมหรือโลกุตระธรรม

นักวิทยาศาสตร์และนักปรัชญาตะวันออกต่างเข้าถึงสิ่งมีเอง แต่
ทว่าบัญญัติและใช้ประโยชน์จากสิ่งมีเองคนละแนว

นักปรัชญาตะวันออกรวมพระพุทธเจ้า ต้องการให้พุทธบริษัทใช้สิ่ง
มีเองเป็นที่พึ่งของทุกคนที่อยู่ในโลกของความผันแปร เพื่อให้อยู่ได้ในโลก
ด้วยการถูกโลกที่มั่งนอยที่สุด

นักวิทยาศาสตร์ใช้สิ่งมีเองสร้างความพอใจให้มนุษย์ในโลก ในรูป
ของโทรศัพท์มือถือที่รวมเครื่องเล่นต่างๆ มากมาย ประโยชน์มีอยู่แต่ถูก
ใช้น้อย ส่วนมากจะใช้สิ่งมีเองในทางเพิ่มตัณหาและอุปาทาน

ไม่ใช่ความผิดของนักวิทยาศาสตร์ แต่ทว่าเป็นชะตากรรมของโลก
ที่ไม่มีใครเห็นโทษภัยของสิ่งประดิษฐ์เหล่านั้นตรงตามจริงที่มันเป็น กลับ
ชักชวนกันพูดในแง่เป็นประโยชน์เท่านั้น

หนังสือเล่มนี้ จึงพยายามเขียนให้ใช้ความคิดและความรู้เชิงกุศล
เพื่อเข้าไปสร้างดุลยภาพแห่งชีวิต

สาระภายในเล่ม ชี้ชวนให้สำนึกถึงดุลยภาพของความรู้และความคิด
ในแง่ของวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ พยายามจะถ่ายทอดประสบการณ์
มองโลกในแง่พุทธศาสตร์ว่าแตกต่างอย่างไรกับวิทยาศาสตร์

อรรถธรรมที่ดำเนินเรื่องเป็นนามธรรมล้วนๆ เหมือนที่คนปัจจุบัน
ชอบลงทุนหุ้นบุญ หรือสร้างมิตรภาพผ่านอินเทอร์เน็ต หรือทำกิจกรรมต่างๆ
ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์

มีหลายคนบอกว่า หนังสือเล่มนี้อ่านแล้วเข้าใจง่ายกว่าทุกเล่ม

สำหรับข้าพเจ้าแล้ว สาระในหนังสือเล่มนี้คือการชี้ชวนให้รู้จักปรับ

ความคิดภายใน เพื่อให้ปรับเปลี่ยนความคิดทำร้ายทำลายตนเองให้มีน้อยลง หรือเพื่อให้รู้จักวิธีใช้ความคิดหักล้างความคิด หรือวิธีคิดให้เพิ่มสุขลดทุกข์

อุปมาสาระของหนังสือเล่มนี้ดูจะเป็นยาหม่อง ยาอม ยาหอมทางความคิดหรือเป็นสมุนไพรรักษาความคิด ช่วยเพิ่มภูมิต้านทานทางจิตได้ดี

๘. คิดให้ถูก ทุกข์ดับได้ ด้วยอุปนิสธรรม

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๘ หน้า ๒๐๘ หน้า

หนังสือเล่มนี้ได้นำ “ธรรมโฆษณ์” ของท่านพุทธทาสภิกขุมาเรียบเรียงในแนวความคิดของ *อุปนิสธรรม* และใช้ความเข้าใจของตนเองเป็นตัวสาดิตหรือนำเรื่อง

เป็นเสมือนการนำเที่ยวทางอารมณ์จิตของมนุษย์ ที่มีอยู่ในจิตของทุกคนที่เป็นมนุษย์ เป็นแก่นแท้ของพุทธธรรม เป็นหัวใจของการตรัสรู้ เป็นความยิ่งใหญ่ของการนิรณายที่ไม่มีสิ่งใดยิ่งใหญ่กว่า

หนังสือเล่มนี้เป็นสัจธรรม จะไม่มีวันตาย และจะเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติอย่างหาที่สุคติได้

ข้าพเจ้ามิได้พูดอวดดีเพื่อยกย่องตนเอง แต่เป็นการประกาศสัจธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ในรูปแบบเป็นภาษาร่วมสมัย

เป็นหนังสือที่ดีที่สุดของการเรียบเรียงธรรมจาก “ธรรมโฆษณ์” ของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่ข้าพเจ้าเคยเขียนผ่านมา

๙. อุปสมานุสติ นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๘ หน้า ๘๐ หน้า

พิมพ์แจกเป็นธรรมทานโดยผู้เขียนเอง ไม่มีวางจำหน่ายตามท้องตลาด

หนังสือเล่มนี้เป็นคู่วิทยานิพนธ์การนั่งภาวนาของข้าพเจ้า เป็นหนังสือที่มาจาก การวิจัยทางจิตของตนเอง เป็นการพบวิธีการใช้นิพพานเป็นอารมณ์เพื่อทำให้จิตสงบ ซึ่งท่านพุทธทาสเรียกว่านิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้ แต่ในตำราจะเรียกว่า “อุปสมานุสติ”

ข้าพเจ้าพบว่า การใช้นิพพานเป็นอารมณ์ เหมาะกับจริตของข้าพเจ้ามากที่สุด เป็นวิธีการที่ข้าพเจ้าได้จากการปฏิบัติภาวนา คล่าทางมายี่สิบปี และคิดว่าน่าจะเหมาะกับคนสมัยใหม่ที่ชอบการใช้ความคิดเช่นกัน

๑๐. กาลามสูตรสิบ มหาปรัชญา มหามัชฌิมาปฏิบัติ

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๙ หน้า ๒๙๖ หน้า

สำหรับผู้ที่ชอบความท้าทายทางนามธรรม กาลามสูตรสิบเป็นหัวข้อธรรมที่โดดเด่นและน่าสนใจที่สุด

หัวข้อธรรมชุดนี้อาจแยกคนได้ ๓ กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง ทั้งในพระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่ทรงวางหลักความรู้ไว้สิบแนวทาง กลุ่มที่สองอาจเหมาะว่านี่คือการมองโลกในแง่ลบของพุทธปรัชญา กลุ่มที่สาม คือผู้ที่มองเห็นพ้องกับข้าพเจ้าว่า กาลามสูตรสิบคือมหาปรัชญา ไม่มีปรัชญาใดจะยิ่งใหญ่ได้มากกว่านี้ และนี่คือ “ปริศนาธรรม” ที่บอกวิธีวางใจให้แบบคายว่า มัชฌิมาปฏิบัติ นั้นมีอยู่แล้วในทุกขณะจิต ถ้าใจของผู้นั้นมีสติปัญญาว่างไว เข้าถึงกระแสของเหตุปัจจัยตามกฎธรรมชาติธรรมดา

แท้จริง “กาลามสูตรสิบ” คือ บทกลับของ “อิทัปปัจจยตา” เพราะสภาวะธรรมทั้งสองชนิด ต่างก็เป็น “มหามัชฌิมาปฏิปทา” ทั้งคู่ เพียงแต่ว่า ผู้ที่เข้าถึงสภาวะดังกล่าว เข้ามาด้วยการกำหนดจิตขึ้นหรือกำหนดจิตลง ความหมายของการกำหนดจิตขึ้นหมายถึง ผู้ใช้โลกุตระธรรมเป็นอารมณ์ในการทำสมาธิภาวนา ส่วนกำหนดจิตลงคือ ผู้ที่ใช้โลกียธรรมเป็นอารมณ์ในการปฏิบัติกรรมฐาน

อุปมาดุจเดียวกับนักวิทยาศาสตร์แหงนหน้ามองดูท้องฟ้า มองผ่านกล้องโทรทรรศน์ เพื่อค้นหาสิ่งที่เหนือความสามารถของสายตา และบางคนก็ก้มลงมองผ่านกล้องจุลทรรศน์ เพื่อมองดูสิ่งเล็กๆ ที่มองไม่เห็นด้วยตาเนื่อกาแล็กซี่ จักรวาลต้องค้นผ่านกล้องโทรทรรศน์ ส่วนแบคทีเรีย ไวรัส และโมเลกุลต่างๆ ต้องค้นผ่านกล้องจุลทรรศน์

ทั้งสองมิติต่างก็เปิดเผยความจริงที่ขยายโลกทัศน์ของมนุษย์อย่างมโหฬาร

ถ้ากำหนดจิตผ่าน *อุปสมานุสติ* ก็จะเข้าถึงอำนาจของอิทัปปัจจยตา ถ้ากำหนดจิตผ่านวิธีการที่ใช้โลกียธรรมธรรมดา ก็จะเข้าถึงอำนาจของสักแต่ว่า ซึ่งคือ “กาลามสูตรสิบ” นั่นเอง

เมื่อใดที่จิตของผู้ใด ไม่ยึดและไม่โยนทิ้ง แต่พร้อมที่จะปรับตามเหตุปัจจัย เมื่อนั้นก็คือ สภาพจิตของผู้มีปัญญาอย่างยิ่งใหญ่ คือ “มหามัชฌิมาปฏิปทา” ผู้นั้นต้องแหงนทะเลดู “กาลามสูตรสิบ” อย่างทั่วถึงดีแล้ว

กาลามสูตรสิบจึงเป็นมหากรุณาที่พระพุทธเจ้าทรงวางปริศนาธรรมไว้ให้มนุษย์ที่ตกอยู่ในยุคของความคิดสร้างสรรค์ จนกระทั่งจับต้นชนปลายอะไรไม่ถูก

ตถตาของผู้เข้าถึงกาลามสูตรสิบ ไม่ใช่ผู้วางเฉยหรือปล่อยโลกไปตามกระแส แต่ตถตาของผู้ที่เข้าถึงกาลามสูตรสิบ คือผู้พร้อมที่จะเป็นผู้นำเพื่อให้โลกได้พัฒนาอย่างมีทางสายกลาง

นำโลกโดยไม่ถูกโลกทิ่มแทงนั้นแหละเรียกว่า มหามัชฌิมาปฏิปทา

กาลามสูตรสิบจึงนับเป็นสุดยอดของมหาปรัชญา และสุดยอดของปริศนาธรรมในขณะเดียวกัน

ข้าพเจ้าเขียนกาลามสูตรสิบเพื่อถวายเป็นรัตนตรัยบูชา ทั้งหมดเป็นที่สุดของความรู้และความคิดของตัวข้าพเจ้าเอง

๑๑. ธรรมกับมาตรฐานการผลิตบัณฑิตของ สก.

และหลักการบูรณาการคุณธรรมในสังคมไทย

สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๕๔ หน้า ๑๐๐ หน้า

หนังสือเล่มนี้เป็นบทความวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อประกอบการอบรมคุณธรรมในรูปแบบต่างๆ จัดโดยหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๕๔

หนังสือนี้รวมพิมพ์เป็นเล่มเพื่อแจกจ่ายคณาจารย์ที่สนใจการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียนปกติทั่วประเทศ ผู้ใดสนใจขอรับได้ที่ สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๑๒. วิธีพุทธ วิธีโลกาภิวัตน์

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๔ หน้า ๒๙๙ หน้า

เป็นการตอกผลึกความคิดในฐานะนักวิจัยพันธุ์วิศวกรรมานสอง ทศวรรษ และในฐานะนักปฏิบัติธรรมยาวนานในเวลาประมาณกัน

เป็นการเปรียบเทียบปรัชญาพุทธศาสตร์และปรัชญาวิทยาศาสตร์ ตามประสบการณ์ของผู้เขียนซึ่งสนใจความหมายของการค้นหาความจริง ของชีวิต มากกว่าปรัชญาในความหมายของนิยามและความสัมพันธ์กับ ตรรกศาสตร์

๑๓. พุทธวิธี วิธีแห่งการตื่นรับความจริง

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๖ หน้า ๑๔๔ หน้า

แท้จริงสาระของหนังสือเล่มนี้คือ วิทยานิพนธ์ที่ตอบโจทย์ “ความรู้ คืออะไร” ปัญหาค้างคาใจของข้าพเจ้าซึ่งติดตัวมาตั้งแต่เยาว์วัย โดยสงสัย มาตลอดว่า การเรียนเก่งของตนเองกับสมรรถนะในการช่วยตนเองในวัยเด็ก ไม่เห็นจะสัมพันธ์กัน

กว่าจะเข้าถึงธาตุแท้ของวิทยาศาสตร์ว่าคืออะไร เกิดเมื่อไร ทำไม คนจึงเชื่อว่าเป็นความรู้ต้องใช้เวลาพัฒนาปัญญาว่าครึ่งศตวรรษ จนกระทั่ง แน่ใจว่า ที่เชื่อกันว่าความรู้วิทยาศาสตร์มีมากมายเรียนอีกก็ชาติก็ไม่รู้จบ เนื่องจากนักวิทยาศาสตร์ หรือนักวิชาการทุกสาขาต่างช่วยกันเพิ่ม “นิยาม” จากปรากฏการณ์เดิมด้วยความเชื่อหรือเพิ่มมโนภาพใหม่ๆ

ยิ่งถ้าอุปมากับชั้นห้าแล้ว ความรู้ทั้งหมดของวิทยาศาสตร์ คือ ความวิจิตรของสังขารชั้นห้าเท่านั้นเอง

คุณธรรม จริยธรรม พุดกันมากเท่าไรเอาลงได้ในกรอบของศีลห้าธรรมห้า ซึ่งเป็นของแท้แต่โบราณได้หมด ความคิดสร้างสรรค์ทุกชนิด ถ้าใช้อย่างขาดสติ คือความหลง (โมหะกรรม) เป็นความหลงในมิติเส้นตรงที่เป็นความซ้ำของซึ่งติดมากับการท่องเที่ยวในสังสารวัฏ

ถ้าตื่นรับความจริงแท้ที่ขมวดไว้ในหนังสือเล่มนี้ได้ น่าจะแทงทะลุ “ทุกศาสตร์” ของโลกาภิวัตน์ (ตถาคตา) แต่ต้องไม่ใช่ความรู้ที่ตัดต่อจากอินเทอร์เน็ต จนมีสภาพของขยะความรู้ ไร้วิรัชชวาหะ ไร้ศิลปะแห่งไวยากรณ์ ซึ่งไม่เหมาะกับการตื่นรับความเป็นจริง แต่ต้องลบทิ้งไปจากความจำจึงเหมาะที่สุด (อตัมมยตา)

ถ้าเข้าถึงศาสตร์โดยความเป็นสัจธรรม ก็สามารถจะเพิ่มปัญญาญาณได้ ไม่ว่าจะป็นวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ หรือพุทธศาสตร์ (สุญญตา) กล่าวคือ สมมติมาอย่างไรต้องรู้เท่าทัน เหนือจากสมมติเป็นอย่างไรก็เข้าใจแจ่มแจ้ง (สุญญตา)

๑๔. ลานธรรมของพุทธ

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๖ หน้า ๒๗๐ หน้า

หนังสือเล่มนี้ เป็นศิลลาจาริกทางจิตวิญญาณที่ถ่ายทอดด้วยภาษาไทย เพื่อท่านผู้อ่านที่สามารถถอดรหัสปริศนาธรรมที่แทรกอยู่มากมาย หลายนัยยะ ทั้งที่เปิดเผยและซ่อนไว้ในการออกแบบกิจกรรม เพื่อเป้าหมายสูงสุด คือ การเข้าถึง “ความเป็นเช่นนั้นเอง” (ตถาคตา)

ถือว่า ข้าพเจ้าได้แสดงความกตัญญูตเวทีตาต่อบุพการีที่อบรมความเป็นนักคิดด้วยหลักการคิดแยกกายของวิทยาศาสตร์ บ่มเพาะจิตวิญญาณ การเป็นคนพูดตรง ลัด ลั่น ชัดเจน

ถือว่า ข้าพเจ้าได้แสดงการบูชาต่อคุณของพระรัตนตรัยที่ทำให้ข้าพเจ้ารังสรรค์ปัญญาญาณจากการเสียสละทุกรูปแบบ บ่มเพาะสมรรถนะที่จะทำให้เข้าถึง “จิตตสังขาร” ของมนุษย์

ถือว่า อักษระภาคภาษาไทยเล่มนี้เป็นมรดกชิ้นที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของข้าพเจ้า ที่ถอดรหัสความเป็นโลกาภิวัตน์ผสมผสานกับความเป็นเช่นนั้นเอง ออกมาเป็น *วรรณกรรมทางภาษา* ที่แสดงพฤติกรรมศาสตร์ของมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์

ถือว่า อักษระในหนังสือเล่มนี้สรรค์สร้างเป็นแอนนิเมชั่นของเหตุปัจจัยทั้งทางโลกและทางธรรมคล้ายกับงานมหกรรมที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์ยุคสมัยที่ความรู้ ความจริง ความจำ และความหลง ผสานเป็นหนึ่งในดวงใจของมนุษย์

๑๕. พุทธานุภาพ

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๗ หน้า ๒๒๖ หน้า

สมัยเป็นเด็กในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง ข้าพเจ้าถูกนับว่าเป็นเด็กเรียนเก่ง ประพฤติตนอยู่ในกรอบของค่านิยมร่วมสมัยมาตลอด แต่มีเป้าหมายในใจที่ติดตัวมาตั้งแต่เด็กคือความสงสัยว่าความรู้คืออะไร ทำไมที่ท่องจำได้ สอบได้ดีแล้วลืมหมดจึงเรียกว่า “มีความรู้”

สมัยเรียนปริญญาเอก ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อราวเกือบครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างที่มีบุกเข้าไปในพรมแดนของความรู้ เพื่อตอบให้ได้ว่ารางวัลโนเบลมีหลักการตัดสินอย่างไร และกลับมาเป็นอาจารย์ทำงานวิจัย ก็บุกเข้าไปในความเชื่อ “*ความเลิศของงานวิจัยวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร*”

หลังจากที่ข้าพเจ้าลาออกจากราชการมาปฏิบัติธรรมในปี ข้าพเจ้าก็บุกเข้าไปในกิเลสอาสวะของตนเอง เพื่อถามให้ได้ว่าการบรรลุดธรรมคืออะไร ต่างจากงานวิจัยรางวัลโนเบลอย่างไร

หนังสือเล่มนี้นับว่าเป็นการแสดงออกซึ่งความเข้าใจของข้าพเจ้าที่จะตอบคำถามว่า เหตุใดพระพุทธเจ้าจึงมีประวัติเช่นนั้น โดยเฉพาะเหตุใดปรากฏการณ์สำคัญจึงเกิดในปี รวมทั้งเทศนาในวันสำคัญเช่นนั้นๆ จึงเป็นอย่างนั้นๆ

นอกจากนี้เมื่อ “สติ” ถูกเน้นย้ำว่าจำเป็นในทุกลมหายใจของมนุษย์ คำถามจึงเกิดขึ้นว่า ทำไมไม่มีคำจำกัดความของสติให้ชัดเจน นอกจากสติปฏิฐานสี่ที่เป็นส่วนของโพธิปักขิยธรรม ด้วยเหตุนี้เมื่อได้พบคำถามของพระเจ้ามิลินท์และคำตอบของพระนาคเสนจึงดีใจนัก ข้าพเจ้าได้ถอดรหัสของ “สติในมิลินทปัญหา” เป็นภาษาร่วมสมัย เสมือนการถอดรหัสของพุทธธรรมทุกเล่มที่เขียนผ่านมาทั้ง ๑๔ เล่ม

เพราะมีบารมีการเป็นอาจารย์ แม้ลาออกจากราชการ ก็ยังมาทำหน้าที่สอนพุทธปรัชญาและวิชากรรมฐาน

ข้าพเจ้ายังหวังให้มีการปฏิรูประบบการศึกษาของไทย โดยแทรกพุทธานุกาพลไปในวิถีชีวิต และสอดแทรกอยู่ในการเรียนการสอนของทุกวิชา

ขอความปรารถนาของข้าพเจ้าจงทำให้ผู้บริหารการศึกษาเห็นคุณค่าของ “ธรรมาภิบาล ในระบบการศึกษาของไทย” ที่เขียนไว้เป็นบทสุดท้ายด้วยเทอญ

๑๖. จิตตานภาพ

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๗ หน้า ๑๙๐ หน้า

ความรู้ของโลกาภิวัตน์ที่ถูกไหลดไว้ในอินเทอร์เน็ต นับปริมาณไม่ถ้วนจริงๆ โหลดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมากมายมหาศาล รวมทั้งหนังสือธรรมที่เขียนโดยสิริวิรุณทั้ง ๑๕ เล่มอีกด้วย

ใครผู้ใคอยากรู้เรื่องอะไร มีสาระหรือไร้สาระมากแค่ไหน ถ้าเมื่อใดเกิดสงสัยว่า ความรู้นั้นๆ ควรปลงใจเชื่อมากน้อยเพียงใด เมื่อใดใครรู้ว่า จะจัดการกับความรู้นั้นๆ อย่างไร ก็ขอเชิญเข้าไปอ่าน “กาลามสูตรสิบ” อันข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ไว้แล้ว ซึ่งได้นำบทสรุปมาเป็นบทที่หนึ่งของ “จิตตานภาพ”

มนุษย์ในโลกล้วนชื่นชมและหลงใหลในเทคโนโลยีที่ทันสมัย น้อยคนที่จะไม่ทิ้งกับการส่งดาวเทียมเพื่อส่งสัญญาณคลื่นอินเทอร์เน็ต หรือยานอวกาศที่สำรวจจักรวาลที่เหนือประสาทสัมผัสของมนุษย์ทั้งหมดทั้งมวล ก็เพราะความเชื่อในอำนาจของแม่เหล็กไฟฟ้าล้วนๆ

ไม่ว่าจะรู้สึกในความยิ่งใหญ่ของอำนาจแม่เหล็กไฟฟ้าปานใด ถ้าเมื่อใดเกิดสำนึกว่า จิตเป็นใหญ่ เป็นประธานของสรรพสิ่ง เมื่อนั้นจิตของท่านจะทิ้งอำนาจของอิทัปปัจจยตาที่ขับเคลื่อนชีวิตและจักรวาลอยู่นั้น ยิ่งใหญ่กว่าอำนาจของแม่เหล็กไฟฟ้า

ข้าพเจ้าจึงนำบทสรุปของ “อิทัปปัจจยตา” ในข้ออรธธาธิบาย “ความเป็นพระเจ้าของพระเจ้า” หมายความว่าอย่างไร นำมาเป็นบทที่สองของ “จิตตานภาพ”

มีขณิมาปฏิบัติทาหรือทาสาากลางที่เป็นหนทาแห่งการดับทุกข จะชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม มีถึงสิบหนทา ข้าพเจ้าเคยวิเคราะห้ไว้แล้วใน “อริยสัจสิบเหลี่ยม” เส้นทาใดเหมาะกะกับใคร อย่างไร ย่อมขึ้นกะบุพกรรม ของเขาแต่ละคนนั้น

ประมวลพรหมจรรย์สิบประการซึ่งเป็นแนวทาที่จะเข้าถึง โลกุตระธรรม ข้าพเจ้าได้นำมาเขียนไว้เป็นบทที่สาม ใครจะใช้แนวทาใดใน สิบแนวทา ก็อาจเข้าถึงโลกุตระธรรมได้ ถ้ถอทรห้สภาษาไทยเป็นสภาวะ- ธรรมได้ด้วยตนเอง

ในบทที่สี่ เป็นการนำเสนอการเข้าสู่โลกุตระธรรม หรือเรียกว่่า “นิพพานที่นี้และเดี่ยวนี” ด้วยวิธีการที่ได้มาจากประสบการณ์ของตนเอง ทั้งหมด ๖ แนวทา เน้นอนแนวทาอื่นๆ ก็ย่อมมีอีก แต่ที่นำเสนอเป็นการ ใช้ฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งวัฒนธรรมของโลกาภิวัตน์ เป็นตัวตั้งต้น เพื่อเข้าถึง “ความรู้แจ้งโลกาภิวัตน์”

บทที่ห้า เป็นปาฎิหาริย์แห่งความพอใจในฐานะนักปฏิบัติธรรม “ธรรมฉันทะ” ความพอใจในสภาวะธรรมย่อมนำไปสู่กลุ่มธรรมที่เรียกว่่า “อิทธิบาทสี่” ซึ่งไม่ว่าจะนำไปใช้กะบังานเล็กจิ๋วหรืองานยักษ์ขนาดใดก็สำเร็จ ได้ตั้งใจหมาย ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ลักษณะของ “ธรรมฉันทะ” ย่อมแตกต่าง จากลักษณะของ “ตัณหา” ผู้มีธรรมฉันทะจะไม่ดูหมิ่นงานแม้จะเล็กจิ๋ว เมื่อไม่ดูหมิ่นในงานได้มากแค่ไหน ก็จัดภัยในการเกิดมานะทิฏฐิไปได้มาก เพียงนั้น หนทาของอิทธิบาทสี่ จึงเป็นต้นทาแห่งการบรรลุธรรมได้

“จิตตานุภาพ” ที่ปรากฏในมือของท่านผู้อ่านเล่มนี้ เป็นเรื่องที ข้าพเจ้าเขียนและพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นมรดกธรรมร่วมสมัย “จิตตานุภาพ” ย่อม เป็นเครื่องหมายแสดงกตเวทิตาธรรมทีข้าพเจ้าซาบซึ้งใจในภาษาไทยทีเริ่ม

ประดิษฐ์โดยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช “จิตตานุภาพ” ย่อมเป็นเสมือนเครื่องบูชาธรรมที่ข้าพเจ้ามีต่อคุณพระศรีรัตนตรัย และย่อมเป็นศักดิ์ต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ที่มีคนไทยคนหนึ่งแสดงความคารวะธรรมต่อสถาบันทั้งสามด้วยความซาบซึ้งใจ

๑๗. อนุตตริยธรรม

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๗ หน้า ๒๑๖ หน้า

ไม่ต่างจากเพื่อนร่วมโลกทั้งหลายที่อยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์สิ่งที่ยอดเยี่ยมที่สุดในความรู้สึกของข้าพเจ้าในสมัยก่อนหน้าศึกษาแก่นแท้ของพุทธธรรม ก็คือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นกามวัตถุ ตัวอย่างเช่นการได้สำเร็จปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งประสบการณ์ได้ท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติที่ยิ่งใหญ่ของโลก ได้ชมมหกรรมสุดยอดของโลก...ได้ชมทัชมาฮาล...เช่นนี้ เคยรู้สึกว่าได้เสพสิ่งที่สุดยอดของโลกไว้มากมาย

แต่ความรู้สึกอิมเมจเต็มที บริบูรณ์ในทุกกิจกรรมที่ทำแม้ว่าจะ เป็นเพียงแค่นั่งเงิบๆ กับธรรมชาตियามเช้า รับประทานอาหารเช้าที่รู้สึกสุดยอดของบุญบารมี ได้กระทำการที่ดีๆ เช่น ได้รู้สึกปราโมทย์ คุ่มคักกับการเกิดเป็นมนุษย์ ก็ต่อเมื่อได้ทำความรู้แจ้งกับวิถีคิดแยกกายเชิงพุทธ

โดยเฉพาะความสามารถเข้าถึงความจริงแท้ที่เป็นขณะ หรือสามารถเข้าถึงความจริงอันประเสริฐสี่อย่าง โดยเฉพาะการได้มีความแจ่มแจ้งในความคิดชอบและความดำริชอบ

อนุตตรจริยธรรมคือ ความรู้สึกยอดเยี่ยมที่สุดที่มนุษย์คนหนึ่งจะรู้สึกได้ ตามหลักของพุทธธรรมมีอยู่ ๖ ประการซึ่งแต่ละข้อธรรมล้วนแล้วแต่ประกาศความประเสริฐของการได้เกิดเป็นมนุษย์ทั้งสิ้น

๑) แคนั่งเฉยๆ ก็สงบกาย สบายจิตไร้ข้อกังวล

๒) แคเห็นธรรมชาติดั่งดงาม เสียงหรือเรไรก็รู้ได้ถึงความอัศจรรย์ของจิต ที่สะสมประสบการณ์ยาวนานจากสังสารวัฏ

๓) แคมองเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ง่ายๆ ตรงหน้า เช่นอาหารแต่ละมื้อ จิตก็สามารถแทงทะลุถึงความพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมนุษย์ด้วยกัน สัตว์ด้วยกัน ธรรมชาติอื่นๆ ด้วยกัน ไม่ใช่ญาติก็เป็นญาติธรรม ผูกพันกันโดยตรงและโดยอ้อม

๔) ยินดีกับความคิดที่เป็นกุศลและยินดีกับธรรมทานอันตั้งไว้ดีแล้ว แคนั่งอยู่เฉยๆ ก็เป็นโลกุตระกุศลเรียบร้อยแล้ว

๕) รู้สึกถึงพระคุณของบุพการี มิใช่แค่บุพการีโดยนัยโลก แต่รวมทั้งบุพการีโดยนัยธรรม ได้แก่ผู้เขียนผู้บรรยายธรรมไว้ตั้งแต่สมัยประเทศไทยมีโรงพิมพ์ใหม่ๆ เมื่อประมาณร้อยปีที่ผ่านมารวมทั้งชาวซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ผู้ประดิษฐ์อักษรไทย

๖) กราบแม่พระธรณีของแผ่นดินไทยอันเป็นเสมือนมารดาที่ประทับประคองชีวิต และเป็นผู้ให้ปัจจัยที่จำเป็นแก่ชีวิตตลอดช่วงเวลาที่ข้าพเจ้ายังไม่พ้นความทุกข์ยากลำบากจากความไม่รู้ (อวิชชา) แม้จวบจนปัจจุบันขณะ

ขอคุณนามรูปและกายใจของตนเองที่เป็นที่ผลิตฉันทะ วิริยะ จิตตะและวิมังสา จนสามารถสกดภาษาไทยออกเป็นภาษาธรรมได้ ขอ

อนุตตรจริยธรรมที่ยอดเยี่ยมดังบรรยายมานี้ จงปกป้องคุ้มครองและชี้ นำ
สัมมาทิฏฐิให้เกิดขึ้นในใจของพุทธบริษัททุกคน ขอกราบนอนบ้น้อมต่ออนุตตรจริย
สัมมาทิฏฐิ อันข้าพเจ้าได้ค้นพบตามรอยบาทพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า

๑๘. โปธิญาณ

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๙ หน้า ๑๔๐ หน้า

โปธิญาณ คือ ความตื่นรู้ ที่จะทำ พุด คิด เป็นปัจจุบันขณะ สภาวะ
เช่นนี้พระพุทธเจ้าตรัสรู้ว่าเป็นความง่าย เป็นความธรรมดา มีแล้วเป็นปกติ
ในทุกคน ขอเพียงทำ พุด คิดอย่างสุจริต อย่างเหนือสมมติบัญญัติทั้งปวง
สำนวนก็คือ ทำตามสมมติ แต่ก็อยู่เหนือสมมติ เมื่อใดเจียหูฟังผู้เป็น
กัลยาณมิตรอธิบายถึงสมรรถนะโปธิญาณในจิตของแต่ละคน

ทำด้วยความศรัทธา ความเคารพในรูปนามของตน

ทำด้วยความกตัญญูทเวทิตาต่อมนุษย์ทุกคน

ทำด้วยความซาบซึ้งในพระคุณของธรรมชาติ

ทำด้วยความอัศจรรย์ในขณะชีวิตของตน

โปธิญาณดังนี้แหละ ที่จะทำให้จิตเปล่ง พุทธัง สาระณัง คัจฉามิ
ด้วยดวงจิตที่ตื่นรู้และอยู่เหนือภาษาทั้งปวง

๑๙. ญายธรรม

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๙ หน้า ๘๘ หน้า

ขณะที่ปราชัญ์ตะวันตกพยายามคิด พุด ทำ เพื่อแย่งศรัทธาจาก
มหาชน ในรูปของอารยธรรม วัฒนธรรม บันเทิง กีฬา ท่องเที่ยว ธุรกิจ สิ่ง
ประดิษฐ์ และภาษา

โดยที่ปราชญ์ตะวันออกพยายามคิด พุด ทำ เพื่อให้ทุกคนกลับคืน
ความศรัทธา สู้จิตของตนเอง สู้ประสบการณ์ สู้ความรู้สึก นึก คิด และ
ความเป็นปัจจุบันขณะของความไม่มีตัวตน

จิตใดมีปัญหาตื่นรู้ มีสัมมาสติ หรือโพธิญาณ เห็นสังขธรรมที่ว่าง
จากตัวตน สถานะนั้นจะอยู่เหนือความเป็นตะวันออก – ตะวันตก ก็อยู่เหนือ
จิตตสังขารทั้งปวง

นั่นแหละคือ **ญายธรรม** (ธรรมที่ถูกต้องงดงาม)

ธรรมแห่งความถูกต้องตามวิถีธรรม

ธรรมแห่งความประพฤติปฏิบัติตามสมควรธรรม

๒๐. ทศบารมี ของในหลวงรัชกาลที่ ๙

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๖๐ หน้า ๒๐๐ หน้า

หนังสือเล่มนี้เขียนจากความรู้สึกสำนึกถึงและบูชาในพระคุณของ
สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ที่เป็นสามสถาบันที่ปกป้องคุ้มครอง
เอื้อเพื่อให้ชีวิตของผู้เขียนมีความสุขสบาย เพียบพร้อมไปด้วยสวัสดิมงคล
ทุกสถาน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเข้าสู่วัยปลาย

อรรถสาระที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ เป็นการนำประสบการณ์ตรง
ในฐานะพลเมืองคนหนึ่งของประเทศไทย ที่มีชีวิตได้สัมผัสกับวัฒนธรรม
สามยุค คือ ยุคที่คนไทยสื่อสัมพันธ์ผ่านคลอง ชีวิตเย็นฉ่ำไปด้วยวัฒนธรรม
ลุ่มน้ำ คำบรรยายในยุคนั้นว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ยังน้อยไป เพราะ
ทุกอย่างอุดมสมบูรณ์ โดยไม่ต้องใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ยุคถัดมาเป็นยุคที่คนไทยสื่อสารสัมพันธ์ผ่านถนน เปลี่ยนจากกระท่อมไม้ไผ่และบ้านไม้เป็นบ้านตึก เปลี่ยนจากการเป็นอยู่ที่ยึดมองเห็นพฤติกรรมของกันและกัน เพราะยังไม่มีวัฒนธรรมความเป็นส่วนตัว มาเป็นวัฒนธรรมที่อพยพมาจากตะวันตก ความเป็นส่วนตัวเพิ่มกำลังมหาศาล จากกินข้าวล้อมวง ชันน้ำใบเดียว กลายเป็นรับประทานอาหารบนโต๊ะ มีแก้วน้ำและสารพัดความเป็นส่วนตัวเพิ่มเข้ามา วัฒนธรรมเรียบง่าย อยู่เย็นสบาย ไร้กังวล ถูกกวาดทิ้งสิ้นซาก เพราะถูกแทนที่ด้วยค่านิยมความเป็นส่วนตัว ภายใต้ศัพท์บัญญัติ “สิทธิมนุษยชน” และ “การปกครองแบบประชาธิปไตย” ใครอยากจะทำอะไรก็เชิญได้ตามสบาย ไม่ต้องอายผีसानางไม้ เทวดา พรหม ที่ไหนอีกต่อไป

ยุคที่ผู้เขียนนั่งงงที่สุดว่ากลายเป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธได้อย่างไร คือ ยุคที่สื่อสารด้วยสมาร์ทโฟน การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมหดสั้นจากพันปี (ผ่านคลอง) มาเป็นร้อยปี (ผ่านถนน) มาเป็นสิบปี (ผ่านการสื่อสารออนไลน์) และกำลังเปลี่ยนเป็นสิบเดือน สิบวัน ในอนาคตอันใกล้

ท่ามกลางวัฒนธรรมที่แปรผันอย่างรวดเร็ว ผู้เขียนได้สำนึกถึงพระมหากษัตริย์คุณอันหาที่สุดมิได้ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ซึ่งเป็นบุคคลสามวัฒนธรรมเช่นกัน

ถ้าประเทศไทยขาดพระองค์ท่าน ที่สละความสุขส่วนพระองค์เพื่อทำหน้าที่พ่อหลวงของปวงชนชาวไทย คนไทยคงไม่มีความผาสุก และความร่มเย็นเช่นทุกวันนี้ พระองค์ท่านอภิบาลทุกสรรพชีวิตในประเทศไทย ตลอดจนคุ้มครองความเป็นแผ่นดิน แผ่นน้ำ มหาสมุทร จนกระทั่งต้องสรุปว่า ในหลวงรัชกาลที่ ๙ คือ พระโพธิสัตว์ของคนไทย และของโลกยุคจิตใจผันแปร สับสน ยิ่งเหยิงนั่นเอง

การนำพระราชจริยวัตรของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาวิเคราะห์ เพื่อแสดงถึงความรู้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ท่าน และเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เกิดจากความประทับใจที่ได้เกิดเป็นคนไทย ได้เข้าถึง เข้าใจ ซาบซึ้งในความอัศจรรย์ของคุณพระศรีรัตนตรัย

ภาษาไทยที่แสดงออกแห่งความประทับใจนี้ หวังใจว่า มันจะเป็นเครื่องแสดงมงคลคาถา สื่อไปยังพลเมืองไทยหัวใจรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ จะได้ร่วมมุทิตาจิต และแสดงราชภักดีต่อพระองค์ท่านตราบที่ยังมีชีวิตอยู่

๒๑. ปรมัตถธรรมในพระราชจริยวัตร ของในหลวงรัชกาลที่ ๙

สำนักพิมพ์ธรรมสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ หน้า ๑๓๒ หน้า

ภายหลังจากที่ได้นำพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับทศบารมีของพระโพธิสัตว์ และได้เผยแพร่ไปในวงกว้างแล้ว

ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าว ทำให้ค้นพบกลบทที่น่าอัศจรรย์แฝงอยู่ในพระราชจริยวัตรอันเรียบง่าย สันโดษ ดุจผู้มีธรรม-ธรรมดาผู้หนึ่ง เพียงแต่เป็นความธรรมดาที่ประกอบด้วยบุญญาบารมี ที่คุ้มครองสวัสดิมงคลให้กับคนไทยผู้มีใจใฝ่ธรรมได้ทั้งประเทศ

ข้าพเจ้าได้นำพระราชจริยวัตรอันสุดอัศจรรย์มาทำเป็นปริศนาธรรมเพื่อพุทธบริษัทที่ใฝ่ธรรมจะได้วิเคราะห์หรืออนุมานตาม

ความเป็นปรมัตถสภาวะเหล่านี้ย่อมอยู่เหนือกาลเวลา อยู่เหนือสมบัติความเป็นโลก พุทธบริษัทท่านใดที่ใฝ่ธรรมก็สามารถจะถอดปริศนาธรรมได้คล้ายหรือแตกต่างจากที่เฉลยไว้

หวังว่า ผลงานชิ้นนี้จะเป็นอมตธรรมที่ข้าพเจ้าได้ใช้สมรรถนะทางธรรมเทิดพระองค์ท่านไว้เป็นโพธิธรรม มิใช่แต่คนไทยได้รับอานิสงส์เชิงรูปธรรม แต่อานิสงส์แห่งปรมัตถธรรมก็มีอยู่ในพระราชจริยวัตรด้วย

กล่าวโดยสรุป หนังสือเล่มนี้คือพระราชประวัติภาคภาษาธรรมของในหลวงรัชกาลที่ ๙ นั่นเอง

๒๒. อัญญินทรีย์

สำนักพิมพ์ธรรมสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ หน้า ๑๑๒ หน้า

เป็นการบันทึกความในใจ เสมือนดั่งมรดกธรรมที่ชีวิตของผู้เขียนได้หลงเข้าไปติดกับดักของหลักการวิจัยของโลกสากล แต่โชคดีที่หลุดจากกับดักของโลกาภิวัตน์ และได้ค้นพบปรมัตถสภาวะอันเหนือกาลเวลา ด้วยการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาอย่างเข้มข้น

นอกจากนี้ยังคิดว่าได้ค้นพบเหตุแห่งการคิดอักษรไทย เลขไทย ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชอีกด้วย

ผู้เป็นปราชญ์ยุคนั้น ต้องเข้าถึงนิพพานธรรมแน่นอน จึงออกแบบเลขไทย อักษรไทย สำเนียงไทย คำไทย แท้ ๆ เป็นปริศนาธรรม เพื่อหวังว่าลูกหลานของท่านจะได้ค้นพบนิพพานธรรม หวังว่าคนไทยหัวใจพุทธภูมิ เกิดตายในแถบสุวรรณภูมิ คงเห็นความอัศจรรย์ของอรรถสาระที่อยู่ใน “อัญญินทรีย์”

รายนามเจ้าภาพร่วมพิมพ์หนังสือ

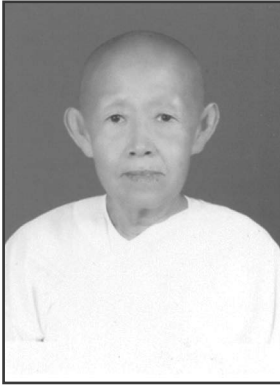
“ตามรอยพุทธจริยา”

พิมพ์ ๓,๐๐๐ เล่มๆ ละ ๓๕ บาท รวมเป็นเงิน ๑๐๕,๐๐๐ บาท

๑. แม่ชีไผเราะ ทิพยทัศน์	๖๔,๐๐๐ บาท
๒. คุณอรชร-คุณฉัตรย์ สวณธรรมเทียนสิริ	๑๐,๐๐๐ บาท
๓. คุณวินนา เจริญสุวรรณ	๕,๐๐๐ บาท
๔. ดร.วราพรรณ ต่านอุตรา	๕,๐๐๐ บาท
๕. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	๕,๐๐๐ บาท
๖. คุณน้ำทิพย์ โยธินพัฒนะ	๓,๐๐๐ บาท
๗. คุณน้ำผึ้ง และ คุณกวี พนายางกูร	๓,๐๐๐ บาท
๘. คุณอากาศร หะรินเดช	๓,๐๐๐ บาท
๙. คุณอติภา ทับสุวรรณ	๓,๐๐๐ บาท
๑๐. คุณสุภาพ ทิพยทัศน์	๒,๐๐๐ บาท
๑๑. คุณป้านุ่ม ขุนพิทักษ์	๒,๐๐๐ บาท
๑๒. ดร.จริยา สุจารีกุล	๒,๐๐๐ บาท
๑๓. คุณกานดา ใจมั่น	๑,๐๐๐ บาท

รวมยอดทั้งสิ้น ๑๐๘,๐๐๐ บาท

ประวัติแม่ชี
รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์

- พ.ศ. ๒๕๐๗ - ปริญญาตรี (เคมี) เกียรตินิยมอันดับสอง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๑๐ - ปริญญาโท (ชีวเคมี) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๑๙ - ปริญญาเอก UC Sandiego สหรัฐอเมริกา
Post Doc. Training UC Davis สหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. ๒๕๓๕ - ลาออกจากราชการไปปฏิบัติธรรม สำนักปฏิบัติ
ธรรมแม่ชีเขาภูหลวง อ. ปักธงชัย จ. นครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๕๔๐-ปัจจุบัน - เขียนหนังสือธรรมะในนามสิริวิรุณ รวม ๒๒ เล่ม
- พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๕๐ - สอนธรรมะให้ชาวต่างประเทศที่สวนโมกข์ ๘ ปี
- พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๖๐ - สอนวิชาพุทธศาสนาที่วิทยาลัยแม่ชีมหาปชาบดี
เถรีวิทยาลัย ในสังกัด มมร.
- พ.ศ. ๒๕๕๖ - ได้รับปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาพุทธศาสตร์ศึกษา
จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.)
- พ.ศ. ๒๕๔๒-ปัจจุบัน - ฟานักที่สถานปฏิบัติธรรมอาศรมมาตา
ต.ภูหลวง อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา